TRACY CHEVALIER

Un singur fir

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

Tracy Chevalier, *A Single Thread*

Copyright 2201 by Tracy Chevalier

All rights rezerved

2202 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Foto copertă: e Mark Owen/Trevillion Images

www˙*polirom˙ro*

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266,700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, al. B3A, se 1, el. 1, sector 4,040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

CHEVALIER, TRACY

Un singur fir / Tracy Chevalier; trad, din lb. engleză şi note de Vali Florescu. — Iaşi: Polirom, 2020

ISBN: 978 – 973 – 46 – 8015 – 3

I. Florescu, Vali (trad˚.) (note)

821.111

Printed în ROMÂNIA

Tracy Chevalier

Un singur fir

Traducere din limba engleză şi note de Vali Florescu

POLIROM 2020

Pentru Morag

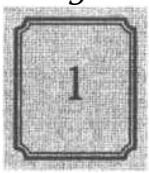

Articol I.

Capitolul 1

— Şşş!

Violet Speedwell se încruntă. Nu era nevoie ˇs-o atenţioneze cineva să tacă; nu spusese nimic.

Cea care ceruse să se facă linişte, o femeie

băgăcioasă cu păr cărunt în formă de coif, se plantase drept sub arcada ce ducea către cor, partea preferată a lui Violet din Catedrala Winchester. Corul se afla chiar în centrul clădirii – naosul se întindea într-o direcţie, prezbiteriul şi absida, în cealaltă, iar braţele scurte ale transepturilor nordic şi sudic erau aşezate de-o parte şi de cealaltă, pentru a da forma de cruce întregii structuri. Celelalte părţi ale catedralei aveau problemele lor: naosul era imens, în navele laterale se făcea curent, transepturile erau întunecoase, capelele, prea solemne, absida, prea izolată. Dar corul avea tavanul jos şi staluri de lemn, ceea ce făcea acest spaţiu ceva mai uman. Era luxos, însă nu de o grandoare exagerată.

Violet se uită peste umărul femeii. Voise doar să intre o clipă să arunce o privire. Şirurile de scaune şi bănci din stalurile corului şi locurile alăturate din prezbiteriu păreau ocupate în majoritate de femei – mult mai multe decât ˝s-ar fi aşteptat să vadă într-o după-amiază de joi. Probabil că se ţinea o slujbă specială. Era 19 mai 1932; sărbătoarea Sfântului

Dunstan, patronul bijutierilor, vestit pentru felul în care îi ţinuse piept lui Satana cu nişte cleşti. Însă era puţin probabil ca acest lucru să fi atras atât de multe femei din Winchester.

Le privi cu atenţie pe enoriaşe. Femeile le studiau mereu pe celelalte femei, mult mai critic decât o făceau vreodată bărbaţii. Ei nu observau că li se duce un fir la ciorapi, că au ruj pe dinţi, nu le vedeau tunsoarea demodată şi părul crescut aiurea, fusta ce li se ridica dizgraţios pe şolduricerceii cu strasuri un pic prea ţipători. Violet trecu în revistă fiece cusur, conştientă că şi cel mai mic cusur al ei este la rându-i observat. Le putea face ea însăşi o listă cu defectele ei: părul prea lins, de o culoare ternă şi nedefinită; umerii aduşi, la modă în epoca victoriană; ochii atât de depărtaţi, că abia îţi dădeai seama de albastrul lor; nasul cu tendinţa de a se înroşi dacă îi era prea cald sau lua fie şi o singură duşcă de sherry. Nu avea nevoie de nimeni, bărbat sau femeie, să-i atragă atenţia

asupra cusururilor ei.

Asemenea uşierei care le veghea, femeile din cor şi din prezbiteriu erau în general mai în vârstă decât Violet. Toate purtau pălării şi majoritatea aveau paltoane pe umeri. Deşi afară era destul de cald, în catedrală era încă răcoare, aşa cum pare să fie mereu în biserici şi catedrale, chiar şi în toiul verii. Toată piatra aia nu absorbea căldura şi-i ţinea pe credincioşi atenţi, într-o stare oarecum de disconfort, ca şi cum nu se cădea să fii prea relaxat în timpul importantei îndeletniciri de-a te închina Domnului. Dacă Dumnezeu ar fi arhitect, ˚s-a întrebat ea, oare ar fi un arhitect al Vechiului Testament şi ar alege lespezile de piatră, sau unul al Noului Testament, adept al unui mobilier mai prietenos?

Acum începură să cânte – „Voi, cei ce căutaţi odihna în ceruri” – ca o armată, regimentar, cu un sentiment clar al importanţei grupului. Căci era cu adevărat un grup; Violet vedea limpede. O reţea invizibilă le unea pe toate aceste femei prin cauza lor comună, oricare ar fi fost aceea. Părea să existe şi o ierarhie: două femei aşezate pe una dintre băncile stalului din faţă al capelei erau în mod clar liderele grupului. Una zâmbea, cealaltă se încrunta. Cea încruntată se uita în jur între sfârşitul unui verset şi începutul următorului, de parcă ar fi bifat în minte pe o listă cine e prezent şi cine nu, cine cântă cu elan şi cine abia îngână, cine trebuie mustrat mai apoi pentru neatenţie şi cine merită să fie lăudat indirect, cu bunăvoinţă. Parcă era din nou în curtea şcolii.

— Cine sunt…

— Şşş!

Uşiera o privi şi mai sever.

— Va trebui să *aştepţi*.

Ridicase glasul, reacţie total exagerată la întrebarea nevinovată a lui Violet; câteva femei de pe locurile cele mai apropiate întoarseră capetele. Acest lucru spori mânia uşierei.

— E Prezentarea Broderiilor, rosti aceasta printre dinţi. Turiştii *nu au voie* să ia parte.

Violet cunoştea genul ăsta de oameni care păzeau porţile cu o ferocitate mult peste cea cerută de postul ocupat. Femeia asta le zâmbea prosteşte vicarilor şi episcopilor şi îi trata pe toţi ceilalţi ca pe nişte ţărani.

Discuţia lor se stinse când un bărbat mai în vârstă se apropie de ele pe culoarul lateral ce lega corul de absida pustie din capătul de est al catedralei. Violet se întoarse să-l privească, recunoscătoare pentru întrerupere. Îi observă părul şi mustaţa albe şi mersul care, deşi hotărât, era lipsit de vigoarea tinereţii şi se trezi făcând calcule, aşa cum făcea în cazul celor mai mulţi bărbaţi. Avea spre sau puţin peste şaizeci de ani.

Dacă scădeai cei optsprezece ani care trecuseră din 1914, la începutul Marelui Război trebuie să fi avut vreo patruzeci şi ceva de ani. Probabil că nu luptase, sau cel puţin nu până mai târziu, când rămăseseră fără recruţi tineri. Poate că avea un fiu care luptase.

În timp ce el se apropia, uşiera se îmbătoşă, gata să-şi apere teritoriul de încă un invadator. Dar bărbatul trecu pe lângă ele abia aruncându-le o privire şi porni, tropăind în jos pe scări, spre transeptul sudic. Oare pleca sau avea ˟s-o cotească spre Capela Pescarilor, unde era îngropat Izaak Walton? într-acolo se îndrepta şi Violet înainte ca paşii să-i fie atraşi de curiozitate spre slujba specială.

Uşiera se îndepărtă o clipă de arcadă, urmărindu-l cu privirea pe bărbat în josul scărilor. Violet profită de ocazie pentru a se strecura înăuntru şi a se aşeza pe cel mai apropiat loc liber, exact în clipa în care vicarul urcă treptele amvonului din mijlocul navei laterale de la stânga ei şi zise:

— Domnul fie cu voi.

— Şi cu duhul tău, răspunseră femeile din jurul ei în tempoul măsurat, atât de familiar, al slujbelor bisericeşti.

— Să ne rugăm.

În timp ce pleca uşor capul, împreună cu ceilalţi, Violet simţi un deget împungând-o în umăr. Îl ignoră; doar uşiera n-avea de gând să întrerupă o rugăciune.

— Dumnezeule atotputernic, care ai poruncit din

vremuri străvechi ca locaşul Tău să fie-mpodobit cu opere de artă şi de măiestrie desăvârşită, pentru preamărirea numelui Tău şi întărirea sufletelor oamenilor, Te rugăm, binevoieşte să primeşti aceste daruri din mâinile noastre şi îngăduie-ne să ne dedicăm slujirii Tale; în numele lui Iisus Hristos. Amin.

Violet se uită în jur. La fel ca scaunele din cor, şi cele din prezbiteriu erau întoarse spre interior, nu spre Marele Altar.

Vizavi de ea erau şiruri de femei care stăteau pe scaune aşezate faţă în faţă, iar în spatele lor se înălţa un separeu de piatră cu ornamente în formă de arcade şi bucle. Pe latura de sus a separeului se aflau racle ce conţineau rămăşiţe de episcopi, regi şi regine – din păcate, aruncate claie peste grămadă în perioada Războiului Civil, când oamenii lui Cromwell au deschis, se pare, raclele şi au aruncat oasele la întâmplare. În timpul unui tur pe care Violet îl făcuse după ce se mutase în Winchester, simţind că aşa se cuvine, ghidul îi spusese că soldaţii aruncaseră cu femururi în Marea Fereastră de Vest şi distruseseră vitraliile. Când Carol al II-lea fusese reînscăunat în 1660, şi aceasta fusese refăcută folosindu-se cioburile păstrate, însă cu totul alandala, fără prea mare efort de a recrea scenele biblice înfăţişate de original. Totuşi arăta destul de îngrijit, ca şi raclele – acestea se odihneau deasupra capului ei, atât de frumos aranjate şi de solide, încât păreau că au fost şi vor fi ˇîntotdeauna acolo. Clădirea poate că părea neclintită, însă părţi ale ei fuseseră desfăcute şi puse la loc de multe ori.

Era imposibil să-ţi închipui că o asemenea purtare infamă ˇs-ar fi putut vedea într-o construcţie atât de trainică, în care enoriaşii recitau acum „Tatăl Nostru”. Pe de altă parte însă, la fel de imposibil fusese şi să-ţi închipui că vechea şi solida Anglie va intra în război împotriva Germaniei şi va trimite atâţia bărbaţi la moarte. După aceea, ţara fusese lipită la loc asemenea Marii Ferestre de Vest – semeaţă şi reparată superficial, însă răul fusese făcut.

— Întru credinţa lui Iisus Hristos, închinăm aceste daruri gloriei lui Dumnezeu.

În timp ce vorbea, vicarul arăta spre Marele Altar, aflat la capătul îndepărtat al prezbiteriului. Violet întinse gâtul ca să vadă la ce daruri se referă, apoi îşi înăbuşi un hohot de râs.

Pe treptele din faţa altarului erau stivuite în rânduri egale şi solemne zeci de perne de rugăciune.

N-ar fi trebuit să se amuze, ştia bine. Pernele de rugăciune erau treabă serioasă. Violet fusese mereu recunoscătoare pentru pernele dreptunghiulare din piele, de mărimea cărţilor cu ilustraţii pentru copii, de la St Michael3s, biserica la care se ducea familia Speedwell în Southampton. Deşi erau roase şi ajunseseră ca nişte scânduri subţiri după ani şi ani de îngenuncheat pe ele, măcar nu erau la fel de reci ca pardoseala de piatră. Dar Violet nu se gândise niciodată că ar trebui să fie sfinţite. Şi totuşi părea că pentru ele se ţine această slujbă specială.

Se uită la ceas: plecase de la birou ca să cumpere o panglică pentru maşina de scris şi, poate, dăduse de înţeles, să se oprească pe drum la o cafea. În loc de cafea, Violet intenţionase să viziteze Capela Pescarilor din catedrală. Răposatul ei tată fusese pescar şi ţinea pe noptieră un exemplar din *The Compleat Angler*[1] de Izaak Walton, deşi nu-l văzuse niciodată citind din el. Însă acum se întrebă dacă merita să întârzie pentru nişte perne de rugăciune.

Odată rugăciunea încheiată, simţi altă bătaie insistentă pe umăr. Poate că slujba durase mai mult decât băutul unei cafele sau pelerinajul la căpătâiul lui Walton, dar nu putea suporta să fie agresată de femeia asta.

— Sunt membră a grupului, murmură înainte ca uşiera să poată vorbi.

— Eşti *brodeza*? Nu te-am văzut la lucru.

Violet nu auzise niciodată cuvântul şi nu prea ştia ce înseamnă.

— Sunt nouă, improviză din mers.

---

1 Ghid pentru pescari publicat prima oară în 1653, la Londra.

— Păi, asta e o slujbă pentru cele care şi-au adus *deja* prinosul. Va trebui să aştepţi următoarea slujbă din octombrie, după ce ai lucrat *ceva* şi ţi-ai arătat priceperea.

Dacă uşiera n-ar fi coborât apoi privirea spre mâna stângă a lui Violet, poate că aceasta ar fi acceptat că slujba nu e pentru ea şi ar fi plecat. Asta ar fi trebuit să facă oricum – să plece şi să cumpere panglică pentru maşina de scris, apoi să se întoarcă rapid la birou. În plus, slujbele erau adesea plicticoase, chiar şi într-o catedrală atât de magnifică precum cea de la Winchester. Însă lui Violet îi displăcu judecata la care uşiera o supusese automat, văzând că nu poartă verighetă. Nu se putu abţine: se uită şi ea la mâna stângă a femeii. Purta verighetă, fireşte.

Violet trase adânc aer în piept ca să prindă curaj.

— Mi ˚s-a spus că pot veni.

Inima îi bătea nebuneşte, aşa cum se întâmpla mereu când se revolta, fie pentru o cauză importantă, fie pentru ceva minor. Cu şase luni în urmă, de pildă, când îi spusese mamei ei că se mută la Winchester, inima îi bătuse atât de tare şi de repede, încât Violet crezuse că o să-i facă gaură în piept. Am treizeci şi opt de ani şi încă îmi e frică, se gândi.

Femeia se încruntă şi mai tare.

— *Cine* ţi-a spus asta?

Violet arătă spre una dintre femeile cu haină de blană de pe banca din faţă a corului.

— Doamna Biggins ţi-a spus că poţi veni?

Pentru prima oară glasul uşierei şovăi.

— Mabel, şşş!

Acum alţii o atenţionau să tacă pe femeie, care se făcu stacojie. După o ultimă privire încruntată aruncată lui Violet, se dădu câţiva paşi în spate, întorcându-se la locul ei de paznic al arcadei.

Vicarul se afla la mijlocul predicii.

— Această splendidă catedrală a fost binecuvântată cu multe podoabe de-a lungul secolelor, tocmai zicea el, din piatră, lemn, metal sau sticlă. Efectul acestora a fost de a ridica moralul celor care vin să se închine şi de a le

aminti de gloria lui Dumnezeu, atât aici pe pământ, cât şi în ceruri. Acestei colecţii îmbelşugate i se adaugă acum pernele de rugăciune pe care le vedeţi în faţa altarului – începutul unui proiect ambiţios de a aduce culoare şi alinare celor care vin la slujbele ce se ţin în cor şi în prezbiteriu. Grupul de brodeze al Catedralei Winchester a fost creat de domnişoara Louisa Pesel, la invitaţia mea de anul trecut. Cuvântul „brodeze” vine de la Breasla brodezelor credincioase – o societate a brodezelor întemeiată în Evul Mediu. Acest nou Grup de brodeze al Catedralei Winchester reflectă nobila istorie a acestui meşteşug, adus cu sine de domnişoara Pesel pentru a uni trecutul cu prezentul. Multe dintre membrele sale se află astăzi aici. Se vede limpede că aţi muncit foarte mult cu acul, brodând aceste splendide perne pentru prezbiteriu, şi în curând veţi începe lucrul la pernele pentru scaunele şi băncile din cor. Deci nu vom avea doar bucuria de a vedea culori şi modele minunate amestecate cu lemnul şi piatra, mult mai sobre, ci şi pe aceea de a şti că de acum credincioşilor le va fi mai uşor să îngenuncheze când se roagă.

Se opri, cu un zâmbet ce sugera că e pe punctul de a face o mică glumă, în stil propriu.

— Poate că pernele le vor uşura enoriaşilor chinul de a sta şi a-mi asculta predicile.

Urmă un chicot colectiv, reţinut.

În timp ce el continua, Violet aruncă o privire spre femeia de lângă ea, care râsese mai cu poftă. Avea faţa îngustă şi ascuţită, ca un triunghi isoscel lunguleţ alcătuit de tâmplele şi bărbia ei, şi părul şaten tuns foarte scurt, într-un alt triunghi cu două vârfuri aflate în prelungirea obrajilor. Femeia se întoarse spre Violet cu ochii negri însufleţiţi, de parcă privirea ei fusese chiar semnalul pe care-l aştepta.

— Nu te-am mai văzut, şopti. Eşti de la grupul de luni? E cineva din grupul tău aici?

— Păi… Nu.

— Nu e gata încă? Eu am reuşit ˟s-o termin pe-a mea

săptămâna trecută – chiar înainte de termen. A trebuit să străbat în fugă tot oraşul ca să le-o predau. Domnişoara Pesel şi doamna Biggins au fost foarte ferme în privinţa asta. I-am predat-o chiar domnişoarei Pesel.

O femeie aşezată în faţa lor întoarse capul de parcă ar fi ascultat, iar femeia de lângă Violet tăcu. O clipă mai târziu vorbi din nou, într-o şoaptă mai scăzută.

— Lucrezi la o pernă de rugăciune?

Violet clătină din cap.

— De ce, nu coşi destul de frumos?

Femeia îşi luă o mină înţelegătoare.

— Mie mi-au dat-o de trei ori înapoi până au fost mulţumite! Te-au pus să sortezi firele? Sau să faci ordine-n dulapuri? E mereu nevoie să faci ordine-n ele, dar e îngrozitor de plicticos. Sau poate te ocupi de hârţogăria lor. Pun pariu că asta faci.

Se uită la mâinile lui Violet, de parcă ar fi căutat pete de cerneală pe degetele ei. Fireşte că se uită şi după verighetă, chiar în clipa în care Violet observase că nici ea nu purta aşa ceva.

— Am refuzat categoric să mă ocup de hârţogărie. Mă ocup suficient de asta în restul săptămânii.

Femeia din faţa lor se întoarse spre ele.

— Şşş!

Violet şi vecina ei de scaun îşi zâmbiră. E plăcut să ai un tovarăş de fărădelegi, chiar dacă acesta se arată un pic prea entuziast.

La ora la care slujba se apropia fără grabă de sfârşit – ultimele cuvinte din predica vicarului, încă un imn („O, Doamne Sfinte, mulţumit să sălăşluieşti”), alte binecuvântări –, Violet întârziase cumplit şi trebuia să o ia la picior, vecina ei cu chip uscăţiv îşi strigă numele – „Gilda Hill!” – în urma ei. Violet străbătu în goană Curtea Exterioară, un petic de verdeaţă ce înconjura catedrala, şi o luă în jos pe High Street spre Papetăria Warren3s, după care se grăbi să se întoarcă [u panglica pentru maşina de scris la Compania de asigurări Southern Counties, unde ajunse îmbujorată toată şi fără suflu.

N-ar fi trebuit să alerge: biroul pe care-l împărţea cu alte două colege dactilografe era gol. Când Violet lucrase în birourile mai mari ale aceleiaşi firme din Southampton, directorul fusese mult mai strict în legătură cu venirile şi plecările angajaţilor. Aici, unde biroul era mult mai mic şi mai expus, ai fi crezut că absenţa lui Violet va fi remarcată. Dar nu a fost. Deşi nu voia să fie mustrată, se simţi puţin dezamăgită că nimeni nu-i observase scaunul gol şi tăcerea maşinii negre de scris Imp˟erial, cu clape crem.

Se uită spre birourile goale ale colegelor ei. Olive şi Maureen – O ƨi Mo, cum îşi spuneau, râzând zgomotos la auzul propriilor porecle, deşi nimeni nu le ţinea isonul – beau probabil ceai în bucătăria personalului, aflată la capătul holului. Lui Violet îi ardea buza după un ceai şi după un biscuit cu care să-şi astupe gaura din stomac. La prânz mâncase doar sandviciurile cu Marmite[2] şi margarină pe care şi le adusese de-acasă. Nu-i ajungeau niciodată; pe la mijlocul după-amiezii îi era mereu foame şi trebuia să-şi umple stomacul cu mai multe ceşti de ceai. Doamna Speedwell ar fi fost şocată să afle că Violet nu mânca o masă caldă la prânz decât o dată pe săptămână. Nu-şi permitea mai multe – însă n-avea să recunoască în veci asta în faţa mamei sale.

Preţ de o clipă se gândi să se alăture colegelor ei la bucătărie. O ƨi Mo erau două fete de douăzeci şi ceva de ani din oraş şi, cu toate că se purtau destul de frumos cu Violet, veneau din medii diferite şi o tratau ca pe o violetă africană sau aspidistră, genul de plantă pe care ar creşte-o o mătuşă nemăritată. Amândouă locuiau cu părinţii, drept care aveau o atitudine mai relaxată în privinţa banilor – aşa cum avusese pe vremuri şi Violet. Una sexy, cealaltă banală, ambele purtau rochii noi cât de des îşi permiteau şi trăiau ca să meargă la săli de dans şi întâlniri la cinema, să

2 Pastă tartinabilă obţinută din extractul de drojdie rămas după fermentarea berii şi lansată ca produs de o companie britanică în secolul al XIX-lea. în 1912, odată cu descoperirea vitaminelor, a devenit foarte populară ca sursă de vitamina B, iar în timpul Primului Război Mondial a ajuns să facă parte din raţia zilnică a soldaţilor britanici.

cunoască o sumedenie de bărbaţi dintre care să-şi aleagă un partener. Erau destui bărbaţi de vârsta lor; când intrau într-o sală de dans, aşa cum făcuse Violet de câteva ori după război, nu găseau acolo doar parteneri atât de bătrâni încât puteau să le fie bunici ori mult prea tineri sau distruşi într-un fel pe care Violet ştia că nu l-ar putea repara niciodată. Ori, îşi amintea ea, pur şi simplu nu erau, aşa că femeile dansau una cu alta pentru a umple această absenţă. În timp ce dactilografiau, O ?i Mo vorbeau şi râdeau de cei pe care-i întâlniseră, de parcă era de la sine înţeles că vor avea mereu bărbaţi la dispoziţie. Fiecare schimbase mai mulţi iubiţi în cele şase luni de când lucra Violet cu ele, dar de curând relaţiile amândurora luaseră o turnură serioasă. Uneori, veselia şi presupunerile lor o făceau pe Violet să se ducă să-şi fiarbă apă la bucătărie, chiar şi când n-avea chef de ceai, aşteptând să se calmeze îndeajuns ca să se poată întoarce să-şi vadă de dactilografiatul ei rapid. Era o dactilografa mult mai eficientă decât cele două fete, lucru pe care ele îl găseau amuzant.

O singură dată o întrebase Mo dacă avusese iubit „pe vremuri”.

— Da, răspunsese Violet scurt, refuzând să-l transforme pe Laurence într-o anecdotă.

Săptămâna asta fusese mai rea. Nici măcar gândul la un ceai şi un biscuit nu reuşise să depăşească groaza pe care o simţea Violet fiind obligată să o privească pe micuţa şi durdulia Olive cum îşi întinde degetele pentru a mia oară ca să-şi admire inelul de logodnă. Luni dimineaţă intrase în birou păşind altfel decât de obicei, cu umerii drepţi de mândrie şi capul cu bucle blonde şi strânse ridicat semeţ. Schimbase un zâmbet şiret şi încrezut cu Mo, care era deja instalată la maşina de scris, după care anunţase în timp ce-şi scutura eşarfa de şifon şi-şi agăţa haina în cuier:

— Mă duc să vorbesc cu domnul Waterman.

Îşi scosese mănuşile şi Violet nu se putuse abţine – căutase cu privirea licărul luminos de pe inelarul lui O.

Diamantul era minuscul, însă chiar şi o piatră preţioasă minusculă e o piatră preţioasă.

În timp ce o pornise pe culoar cu pantofii ei cu toc mai înalt decât ai lui Violet, lui Mo – mai isteaţă decât prietena ei, dar mai puţin atrăgătoare după criteriile convenţionale, cu păr lipsit de culoare, faţă prelungă şi o tendinţă spre încruntare – îi cam îngheţă zâmbetul. Dacă voia să fie amabilă în clipa aceea, Violet ar fi ˇîncredinţat-o pe Mo că actualul ei iubit – un funcţionar de bancă reticent care trecuse o dată sau de două ori pe la biroul lor – o va cere cu siguranţă de soţie în curând. Dar nu voia deloc să fie amabilă, nu în legătură cu acest subiect; rămăsese tăcută în timp ce Mo fierbea în suc propriu.

Din ziua aceea, de când o îşi fluturase victorioasă inelul, doar despre asta vorbeau fetele: cum o ceruse de nevastă Joe (la o cârciumă, cu inelul pe fundul paharului ei de porto cu lămâie), cât trebuiau să aştepte ca să strângă suficienţi bani pentru nuntă (doi ani), unde o să aibă loc nunta (aceeaşi cârciumă), ce-o să poarte ea (alb mai degrabă decât ivoriu – ceea ce Violet ştia că e o greşeală, pentru că albul avea să contrasteze prea tare cu tenul lui Olive), unde aveau să stea (cu familia lui până când aveau să-şi permită o locuinţă). Totul era atât de banal şi de repetitiv, fără nicio revelaţie, fantezie sau dorinţă interesantă ori surprinzătoare, încât Violet se gândea că ar putea înnebuni dacă va fi obligată să asculte aşa ceva vreme de doi ani.

Îşi aprinse o ţigară ca să nu se mai gândească la asta şi să uite de foame. Apoi băgă o foaie de hârtie în maşina de scris şi începu să dactilografieze, înaintând hotărâtă cu cererea domnului Richard Turner din Basingstoke pentru asigurarea casei, care garanta plata dacă respectiva casă şi bunurile din ea erau distruse de foc, inundaţii sau altă calamitate naturală. Violet observă că nu se vorbea şi despre „război”. Se întrebă dacă domnul Turner înţelegea că nu toate lucrurile pierdute pot fi ˇînlocuite.

Dar în general dactilografia fără să se gândească. Violet bătuse la maşină atât de multe cereri pentru

asigurarea vieţii, casei, automobilului sau a ambarcaţiunii cuiva, încât rareori se mai gândea la sensul cuvintelor. Pentru ea, dactilografia era o acţiune fără noimă şi repetitivă, ce devenea meditaţie liniştitoare, transportând-o într-o stare în care nu mai gândea; pur şi simplu *exista*.

La scurt timp se întoarseră şi o ?i Mo, ecoul flecărelii lor răsunând înainte pe hol şi întrerupând pacea ca de transă a lui Violet.

— După dumneavoastră, doamnă Hill, zise Mo dându-se într-o parte şi făcându-i semn lui Olive spre uşă.

Amândouă purtau rochii înflorate de vară, O – în nuanţă piersicii, Mo – cafea cu lapte, amintindu-i lui Violet că rochia ei simplă şi albastră de în are trei ani, iar talia joasă e deja demodată. Era greu să modifici o talie joasă.

— Vai, mulţumesc foarte mult, *domnişoară* Webster – în curând doamna Livingstone, sunt sigură.

— Ei, nu ştiu, zise Mo, totuşi vizibil încântată.

Olive îşi lăsă ceaşca de ceai lângă maşina de scris cu un zdrăngănit, vărsând puţin pe farfurioară.

— Ba da, sigur că da! E posibil să te măriţi chiar înaintea mea. ˇS-ar putea să fii doamna de onoare, şi nu domnişoara, la nunta mea!

Întinse iar mâna ca să-şi admire inelul.

Violet se opri din scris. Doamna Hill. Era un nume destul de obişnuit. Şi totuşi…

— Logodnicul tău are o soră?

— Cine, Gilda? Ce-i cu ea? E o ciudată, o fată bă…

Olive păru să-şi dea seama cu cine vorbeşte şi-şi muşcă buzele, acoperindu-şi vorbele cu un hohot scurt de râs, dar Violet apucase deja să-i remarce tonul zeflemitor. Asta o făcu ˇs-o placă pe loc pe Gilda Hill.

Articol ÎI.

Capitolul 2

Violet locuia la un sfert de oră de birou, într-o zonă

numită Soke, aflată în partea estică a oraşului Winchester, chiar peste fluviul Itchen. Cu salariul ei de dactilografă, nu-şi permitea zonele mai frumoase din vest, cu casele şi grădinile lor mari, cu străzile lor măturate şi automobile bine întreţinute. Casele din Soke erau mai mici, dar aveau mai mulţi locuitori. Erau mai puţine maşini, iar prăvăliile aveau vitrine mai prăfuite şi vindeau mărfuri mai ieftine.

Împărţea casa cu încă două femei, plus proprietăreasa, care stătea la parter. Evident, nu existau bărbaţi şi chiar şi vizitatorii de sex masculin, în afara membrilor familiei, erau descurajaţi la parter şi interzişi la etaj. În rarele ocazii în care se aflau bărbaţi în camera de zi, doamna Harvey avea tendinţa să intre şi să iasă, căutând ziarul *Southern Daily Echo* pe care îl uitase ori ochelarii, sau hrănind peruşii pe care îi ţinea într-o colivie acolo, sau aţâţând focul deşi nimeni nu se plânsese c-ar fi prea frig sau amintindu-le să nu întârzie la gară. De altfel, Violet nu primea vizita nici unui bărbat în afară de fratele ei, Tom; însă doamna Harvey îl tratase astfel până când Violet îi arătase o poză de familie drept dovadă. Dar chiar şi după aceea nu îi lăsa singuri prea mult timp şi băga din când în când capul pe uşă să-i amintească lui Tom că benzinăriile închid devreme sâmbăta. Fratele ei se amuzase.

— Mă simt de parcă aş juca într-o piesă de teatru şi ea ar anunţa că a fost găsit un cadavru cu capul zdrobit cu un ciomag în spălător, zisese el vesel.

Lui îi era uşor să o ia în glumă pe doamna Harvey, pentru că nu era obligat să locuiască împreună cu ea. Uneori, Violet se întreba dacă, mutându-se la Winchester, nu-şi schimbase pur şi simplu mama cu o alta, la fel de dificilă. Pe de altă parte, aici putea să urce la etaj şi să închidă uşa între ea şi tot restul lumii, ceea ce era mai greu de făcut cu mama ei. Doamna Harvey respecta uşile închise, atâta vreme cât în spatele lor nu se afla un bărbat; în Southampton, mama ei dădea uneori buzna în dormitorul lui Violet ca şi cum uşa nici n-ar fi existat.

Când ˚s-a întors de la muncă, a refuzat ceaiul oferit

de doamna Harvey, dar a adus pe furiş nişte lapte şi a pus ceainicul pe foc în camera ei. Era a şaptea ceaşcă pe ziua aia, deşi o parte din după-amiază fusese plecată la catedrală. Ceştile de ceai punctau momentele, delimitând înainte de după: dormitul de mersul pe jos, mersul pe jos spre birou şi statul pe scaun la muncă, prânzul de următoarea sesiune de dactilografiat, terminarea unui contract complicat de începerea altuia, sfârşitul muncii de începutul serii. Uneori folosea drept semne de punctuaţie ţigările, însă acestea mai mult o ameţeau decât o relaxau, aşa cum făcea ceaiul. Şi erau mai scumpe.

Stând cu ceaşca în singurul fotoliu, aşezat lângă şemineul în care nu făcuse focul – nu era suficient de frig ca să se justifice irosirea cărbunelui –, Violet se uită în jur, la odaia înghesuită. Era linişte, nu se auzea decât ticăitul unui ceas de lemn pe care-l cumpărase de la o prăvălie de vechituri cu câteva săptămâni în urmă. Soarele palid se strecura prin perdelele de tul şi lumina covorul cu rotocoale roşii, galbene şi maronii. „Covor cu fulgere şi trăsnete”, i-ar fi spus tatăl ei. Pe o poliţă erau atârnate la uscat nişte dresuri cafenii. În colţ, un şifonier urât şi vechi, cu o uşă ce nu se închidea cum trebuie, dezvăluia garderoba precară, alcătuită din rochii, bluze şi fuste, pe care o adusese cu ea de la Southampton.

Violet oftă. Nu aşa se aşteptase să fie viaţa ei în Winchester, se gândi.

Plecarea ei la Winchester, în noiembrie trecut, fusese bruscă. După moartea tatălui, Violet îşi târâse zilele un an şi jumătate, locuind cu mama ei. Lumea se aştepta ca femeile ca ea – nemăritate şi fără perspectiva de-a o face – să aibă grijă de părinţii lor. Era de părere că făcuse tot ce ţinea de ea. Însă doamna Speedwell era imposibilă; întotdeauna fusese, chiar şi înainte de a-l pierde pe George, fiul ei cel mare, în război. Se născuse într-o epocă în care fiicele erau îndatoritoare şi pline de respect faţă de mamele lor, cel puţin până se măritau şi le ofereau acel respect soţilor – deşi nu se putea spune că doamna

Speedwell îşi tratase soţul cu cine ştie ce respect. Când erau copii, Violet şi fraţii ei evitaseră atenţia mamei lor, jucându-se împreună într-un grup restrâns pe care George îl conducea cu o autoritate firească. Violet era adesea mustrată de doamna Speedwell că nu e suficient de feminină.

— N-o să-ţi găseşti niciodată un soţ dacă ai genunchii juliţi, părul vâlvoi şi mintea doar la cărţi, spunea ea.

Habar nu avea atunci că, odată cu izbucnirea războiului, vor exista lucruri mai cumplite decât cărţile şi juliturile care ˇs-o împiedice pe Violet să-şi găsească un soţ.

Când devenise adultă, Violet reuşise ˇs-o suporte cât mai trăise tatăl ei, care destindea atmosfera şi atenua excesele maică-sii, ridicând din sprâncene pe la spatele ei şi zâmbind către fiica lui, făcând glume amabile când putea. Însă după moartea lui, când doamna Speedwell n-o mai avea drept unică ţintă a observaţiilor sale decât pe fiica ei – fiul cel mic, Tom, fiind deja însurat şi salvându-se cu mai mulţi ani în urmă –, Violet fusese nevoită să îndure întreaga greutate a atenţiei ei.

Într-o seară, cum stăteau la gura focului, Violet a început să numere nemulţumirile mamei sale.

— Lumina e prea chioară. Radioul nu e destul de tare. De ce râd când nu e deloc amuzant? Dressingul salatei de la cină era stricat, sunt convinsă. Părul tău arată îngrozitor – ai încercat să ţi-l ondulezi singură? Te-ai îngrăşat? Nu sunt deloc sigură că Tom şi Evelyn ar trebui ˇs-o dea pe Marjory la şcoala aia. Ce-o să creadă Geoffrey? Of, de-ar sta odată ploaia asta! O să-mi facă iar mucegai în hol.

Opt la rând, ˇs-a gândit Violet. Mai mult decât nemulţumirile în sine, ce-o deprimase mai tare fusese faptul că le numărase. A oftat.

— Oftatul te face să-ţi cadă faţa, a dojenit-o mama ei. Nu te avantajează deloc.

A doua zi la slujbă, Violet ˇs-a uitat la avizier după un post de dactilografă la biroul regional din Winchester, care

mergea bine, în ciuda recesiunii economice. Violet a strâns bine toarta ceştii de ceai şi a închis ochii. Nu ofta, şi-a zis. Când i-a deschis iar, ˇs-a dus să discute cu directorul.

Toţi paşii spre schimbare au fost mai uşori decât se aşteptase, cel puţin la început. Directorul de la Compania de asigurări Southern Counties a fost de acord cu mutarea, Tom a sprijinit-o („Era şi timpul, ce naiba!”) şi Violet a găsit, fără să se agite prea tare, o cameră cu chirie la doamna Harvey. Iniţial, mama ei a primit vestea, anunţată cu grijă de Violet, că se mută la Winchester, cu o surprinzătoare lipsă de reacţie, fără să zică altceva decât:

— În Canada ar trebui să te duci. Acolo ţi-ai găsi un soţ.

Dar, în sâmbăta ploioasă din noiembrie când Tom a venit cu Evelyn şi copiii şi a început să încarce puţinele lucruri ale lui Violet în Austinul lui, doamna Speedwell nu ˇs-a ridicat din fotoliul ei din camera de zi. A stat aşa, cu o ceaşcă de ceai rece de care nu se atinsese alături, şi, cu degete tremurânde, a netezit întruna milieurile ce acopereau braţele fotoliului. Nici nu ˇs-a uitat la Violet când aceasta a intrat să-şi ia la revedere.

— Când am rămas fără George, nu m-am gândit niciodată c-o. Să mai fiu nevoită să trec încă o dată prin calvarul de a pierde alt copil, a spus fără să se adreseze cuiva anume.

Marjory şi Edward făceau un puzzle în faţa focului cu cărbuni; nepoata lui Violet a ridicat o privire serioasă spre bunica ei, iar ochii săi căprui au urmărit mâinile agitate ale doamnei Speedwell, care continuau să netezească iar şi iar milieurile.

— Nu mă pierzi, mamă. Mă mut la douăzeci de kilometri de-aici!

Însă, chiar în timp ce rostea cuvintele, Violet a ştiut că, într-un fel, mama ei are dreptate.

— Şi că propriul meu copil o să *aleagă* să-l pierd, a continuat doamna Speedwell de parcă Violet n-ar fi spus nimic şi nici măcar nu ar fi fost de faţă. E de neiertat. Bietul George, cel puţin, n-a avut de ales; a fost vina

războiului, şi a făcut-o pentru ţara lui. Dar asta! E o trădare de neiertat.

— Pentru Dumnezeu, mamă, Violet n-a *murit*, a intervenit Tom, care tocmai trecea cu o cutie plină de farfurii, ceşti şi tacâmuri de la bucătărie, cărora Violet spera că mama ei n-o să le simtă lipsa.

— Mă rog, totul e în mâinile ei. Dacă într-o dimineaţă nu mă mai trezesc şi n-o să mă găsească nimeni zile întregi, o să-i pară ei rău atunci! Sau poate că n-o să-i pară. Poate c-o să-şi vadă de viaţă, netulburată.

— Mamă, o să moară bunica? a întrebat Edward.

Rămăsese cu mâna în aer, strângând între degete o piesă de puzzle. Nu părea deloc deranjat de idee; era pur şi simplu curios.

— Ia mai terminaţi cu chestiile astea, a răspuns Evelyn.

Aceasta, o brunetă energică, era obişnuită cu doamna Speedwell, şi Violet o admira pentru modul eficient în care învăţase să-i închidă gura soacrei ei. Îţi venea întotdeauna mai uşor dacă nu erai rudă directă. După război învăţase să-l pună şi pe Tom la respect. Violet îşi aprecia cumnata, dar era puţin prea intimidată de ea ca să poată fi prietene apropiate.

— Hai, dă-i un pupic mătuşii Violet. Şi pe urmă noi mergem la cumpărături, iar tata o duce la Winchester.

Marjory şi Edward au sărit în picioare şi au pupat-o ascultători pe Violet pe obraji, ceea ce a făcut-o să zâmbească.

— Noi de ce nu putem merge cu ei la Winchester? a întrebat Edward. Vreau să merg şi eu în maşină cu tata.

— Ţi-am mai explicat, Eddie. Mătuşa Violet are bagaje de dus, aşa că nu mai e loc şi pentru noi.

De fapt, mătuşa Violet nu avea chiar atâtea bagaje de dus. Era mirată să vadă că viaţa ei încape în atât de puţine valize şi cutii. Mai era suficient loc pe bancheta din spate pentru încă un pasager, şi ar fi preferat să vină şi Edward cu ei. Era un băieţel plin de viaţă, care ar fi ˇînveselit-o cu replicile lui venite din senin şi cu solipsismul lui fără

ruşine. Dacă ar fi fost obligată să se concentreze asupra lumii lui, n-ar mai fi trebuit să se gândească la a ei. Însă ştia că nu poate cere să vină doar el cu ei, fără Marjory sau Evelyn, aşa că n-a zis nimic când au început să se încalţe şi să se îmbrace pentru expediţia lor prin ploaie.

Când a fost limpede că doamna Speedwell n-are de gând să o. Conducă aşa cum ar fi fost normal, privind din pragul uşii până când musafirii dispar din raza privirii ei, Violet ˇs-a dus la ea şi a sărutat-o pe frunte.

— Rămâi cu bine, mamă, a murmurat. Ne vedem duminica viitoare.

Doamna Speedwell a pufnit.

— Nu te deranja. ˇS-ar putea să mor până atunci.

Una dintre marile calităţi ale lui Tom era că ştia când să tacă. Pe drumul spre Winchester a lăsat-o pe Violet să plângă fără să comenteze. La adăpostul ca un cocon al geamurilor aburite şi al mirosurilor de ulei încins şi piele, ˇs-a lăsat pe spate în scaunul ajustabil şi a plâns. Totuşi, în apropiere de Twyford, suspinele i ˇs-au mai potolit, apoi ˇs-au oprit.

Întotdeauna îi plăcuse să meargă cu superba maşină maro cu negru a lui Tom, minunându-se cum reuşeşte acest spaţiu să o ţină departe de lume şi, cu toate astea, să o transporte eficient dintr-un loc în altul.

— Poate îmi iau şi eu o maşină, a spus, ştergându-se la ochi cu o batistă brodată cu violete – unul dintre darurile practice de Crăciun de la Evelyn.

Chiar în timp ce rostea cuvintele, ştia că nu-şi poate permite un asemenea lux: avea să fie îngrozitor de săracă, deşi deocamdată i se părea greu de imaginat.

— Mă înveţi să conduc? a întrebat aprinzându-şi o ţigară şi deschizând un geam.

— Aşa te vreau, fată dragă, a răspuns Tom, schimbând vitezele ca să urce un deal.

Firea lui amabilă o ajutase pe Violet să facă faţă mamei ei de-a lungul anilor, ca şi războiului şi urmărilor lui. Tom împlinise optsprezece ani la scurt timp după ce primiseră vestea morţii fratelui lor şi se înrolase fără

şovăială sau discuţii. Nu vorbise niciodată despre experienţele lui din Franţa; şi ele, ca şi dispariţia logodnicului ei, fuseseră umbrite de moartea fratelui lor. Violet ştia că are un ascendent asupra lui Tom, aşa cum au mereu copiii mai mari în relaţia cu fraţii lor mai mici. Amândoi îi dăduseră ascultare lui George, pe care îl acceptau mereu drept şef în jocurile lor de copii. După moartea lui, rămăseseră dezorientaţi. Oare Violet trebuia să-şi asume rolul fratelui mai mare, să preia comanda şi să fie un exemplu de urmat pentru Tom? Dacă da, nu se descurcase deloc bine. Era dactilografa la o companie de asigurări; nu se măritase şi nu-şi întemeiase o familie. Tom trecuse fără vorbe în faţa ei – dar nu se lăudase şi nici nu-şi ceruse scuze pentru asta. Nu avea nevoie: era bărbat, iar lumea se aştepta ca el să aibă succes.

După ce-i mutaseră lucrurile sub privirea atentă a doamnei Harvey, el a invitat-o în oraş, să mănânce peşte cu cartofi prăjiţi.

— Mama e mai rezistentă ca tovalul, să ştii, a asigurat-o Tom în timpul mesei. A făcut faţă pierderii lui George şi pierderii tatii. O să supravieţuiască şi acum. Şi tu la fel. Doar ai grijă să nu stai tot timpul în camera ta. Nu vrei să te îmbolnăveşti de „huhurezită”, parc-aşa i se spune, nu? Ieşi în oraş să cunoşti oameni.

Să cunoşti bărbaţi, voia să spună. Era mai subtil decât mama lui în legătură cu subiectul, dar ştia că şi Tom îşi doreşte ca ea să-şi găsească, printr-o minune, un bărbat cu care să se mărite, chiar şi la vârsta asta. Un văduv, poate, cu copii mari. Sau un bărbat schilod, care să aibă nevoie de ajutor. Era adevărat că războiul se sfârşise cu treisprezece ani în urmă, însă rănile lăsate de el durau toată viaţa. Odată măritată, Tom nu mai trebuia să-şi bată capul cu ea şi cu perspectiva ca ea să devină o povară supărătoare. Altfel, Violet putea fi nevoită să trăiască în casa fratelui ei într-o zi; asta făceau adeseori fetele bătrâne.

Dar nu era simplu să cunoşti bărbaţi, fiind[ɔ erau cu două milioane mai puţini decât femei. Violet citise multe

articole de ziar despre aceste „femei de prisos”, cum li se spunea, rămase singure în urma războiului şi cu puţine şanse la măritiş – lucru considerat deopotrivă o tragedie şi o ameninţare într-o societate centrată pe ideea de căsnicie. Ziariştii păreau să savureze expresia, fluturând-o ameninţător, ca pe un ac foarte aproape de piele. În general era un lucru agasant; uneori, totuşi, acul pătrundea prin straturile protectoare şi îţi dădea sângele. Violet crezuse că, pe măsură ce îmbătrâneşte, o ˇs-o doară mai puţin şi a fost mirată să descopere că până şi la treizeci şi opt de ani – vârsta a doua – etichetele încă pot răni. Dar avusese parte de apelative şi mai rele: neruşinată, scorpie, duşmană a bărbaţilor.

Violet nu ura bărbaţii şi avusese pe parcursul anilor relaţii cu ei. De două sau trei ori pe an, îşi punea cea mai bună rochie – din lamé arămiu, cu model cu scoici –, se ducea singură la barul unui hotel din Southampton şi stătea acolo, cu un sherry şi o ţigară, până când cineva se arăta interesat de ea. „Bărbaţii ei de sherry”, le spunea. Uneori sfârşeau pe o stradă lăturalnică, într-un automobil sau într-un parc; niciodată în camera lui şi în mod categoric nu în casa părinţilor ei. Era plăcut să se simtă dorită, deşi aceste întâlniri nu îi ofereau plăcerea intensă pe care o simţise pe vremuri cu Laurence, în timpul Perseidelor.

În fiecare august, Violet, tatăl şi fraţii ei urmăreau ploaia de meteori a Perseidelor. Violet nu-i spusese niciodată nimic tatălui ei în acele nopţi lungi în grădină, când priveau luminile de pe cer, însă de fapt ei nu-i prea plăcea să se uite la stele. Frigul – chiar şi în august rouă ce cădea, gâtul înţepenit: nicio privelişte nu era vreodată suficient de spectaculoasă ca să compenseze aceste motive de disconfort. Nu era deloc bună de astronom, pentru că prefera să îi fie cald.

Ploaia de Perseide de care îşi amintea cel mai bine avusese loc în august 1916, când Laurence primise permisie şi venise ˇs-o vadă. Luaseră trenul până la Romsey, cinaseră la o cârciumă, după care porniseră pe

câmp şi întinseseră o pătură. Dacă dădea cineva peste ei, Laurence îl putea lua imediat în primire, oferindu-i o mică prelegere despre Perseide, despre cum în fiecare lună august pământul trecea, în mişcarea în jurul orbitei sale, pe lângă rămăşiţele unei comete, lucru ce dădea naştere unor ploi spectaculoase de meteori. Ei se aflau pe câmp ca să privească cerul, doar ca să privească cerul. Şi asta şi făcuseră pentru scurt timp, întinşi pe spate, ţinându-se de mână.

După ce urmărise câţiva meteori străbătând cerul, Violet se întorsese pe-o parte, cu faţa către Laurence, cu şoldul apăsat de o piatră de sub pătură, şi-i zisese: „Da”. Deşi el nu pusese întrebarea cu voce tare, aceasta plutea mereu în aer între ei, de când se logodiseră în urmă cu un an.

Deşi nu-i vedea chipul în întuneric, simţea că zâmbeşte. Laurence ˇs-a rostogolit spre ea. După un timp, lui Violet nu-i mai era frig şi nu-i mai păsa de mişcarea stelelor pe cerul de deasupra, ci doar de mişcarea trupului lui, lipit de al ei.

Se spune că prima oară e dureroasă şi însângerată pentru o femeie, un şoc cu care trebuie să te obişnuieşti. Pentru Violet n-a fost nicidecum aşa. A explodat, aparent mai puternic decât Perseidele, iar Laurence a fost încântat. Au rămas atât de mult timp pe câmp, încât au pierdut toate trenurile de întoarcere şi au fost nevoiţi să meargă pe jos cei unsprezece kilometri, până când un veteran al Războiului Burilor a trecut pe lângă ei cu automobilul, a recunoscut mersul de soldat al băiatului şi ˇs-a oprit să-i ia, zâmbind la vederea ierbii din părul lui Violet şi a fericirii ei uimite.

Doar o săptămână mai târziu au primit telegrama despre moartea lui George la Delville Wood. Şi, un an mai târziu, a lui Laurence la Passchendaele. El şi Violet nu mai reuşiseră să petreacă mult timp împreună aşa cum se cuvine, pe câmp sau într-o cameră de hotel sau măcar pe o alee. Cu fiecare pierdere, ea căzuse tot mai adânc într-un puţ întunecos, un hău ce se căsca în sufletul ei şi o făcea să

se simtă neajutorată şi fără de speranţă. Fratele ei murise, logodnicul ei murise, Dumnezeu murise. A trecut mult timp până să se închidă hăul, dacă se închisese cu adevărat vreodată.

Câţiva ani mai târziu, când a fost în stare, a încercat să trăiască din nou ce trăise în noaptea aceea cu Laurence, de data asta cu unul dintre vechii prieteni ai lui George, care scăpase nevătămat fizic din război. Însă nu existaseră Perseide – ci doar o conştiinţă dureroasă a fiecărei clipe, ce ucisese orice plăcere şi o făcuse să-i dispreţuiască buzele ca de cauciuc.

I-a trecut prin minte că nu va simţi niciodată plăcere cu bărbaţii ei de sherry. O vreme râsese de ei cu prietenele scandalizate; însă câteva dintre ele reuşiseră să se mărite cu cei câţiva bărbaţi disponibili, iar celelalte se retrăseseră în coconul unor vieţi fără sex şi nu mai voiau ˇs-o audă vorbind despre aventurile ei. Căsătoria, mai ales, aducea multe schimbări în comportamentul prietenelor ei, iar una dintre acestea era faptul că adoptaseră o atitudine conservatoare care le făcea să fie realmente şi cu uşurinţă şocate şi să se simtă ameninţate. Unul dintre aceşti bărbaţi de sherry putea fi soţul lor. Aşa că Violet a început să păstreze tăcerea în legătură cu ce făcea în acele câteva dăţi pe an. Încet-încet, pe măsură ce erau acaparate de soţi şi copii, iar partidele de tenis, ieşirile la cinema sau la sălile de dans se răreau, prieteniile se evaporau. Când a părăsit oraşul Southampton, nu mai era nimeni pe care să regrete că-l lasă în urmă, sau căruia să-i dea adresa, sau pe care să-l invite la ceai.

— Violet, unde eşti cu mintea?

Tom o cerceta pe deasupra cartofilor prăjiţi rămaşi în farfurie.

Violet a clătinat din cap.

— Scuze… ei, ştii tu.

Fratele ei ˇs-a întins spre ea şi a îmbrăţişat-o – o surpriză, pentru că nu erau genul de fraţi care se îmbrăţişează. ˇS-au întors pe jos la casa doamnei Harvey, unde era parcat automobilul lui. Violet a rămas în pragul

uşii şi a urmărit cu privirea Austinul ce se îndepărta pe strada udă, apoi a urcat la etaj. Crezuse c-o să plângă când o să rămână în sfârşit singură, în noua ei odaie mizeră, cu o uşă pe care o poate închide între ea şi lume. Dar îşi consumase lacrimile pe drumul de la Southampton până aici. ˇS-a mulţumit să se uite în jur la mobilierul sărăcăcios, să dea din cap şi să pună ceainicul pe foc.

Articol III.

Capitolul 3

Violet nu înţelesese cu adevărat cât de greu o să-i fie să se descurce singură, cu un salariu de dactilografa. Sau înţelesese, dar jurase să se descurce oricum – era preţul pe care-l plătea pentru independenţa faţă de mama ei. Când locuia cu părinţii, dădea în casă aproape două treimi din salariul ei săptămânal, păstrându-şi doar cinci şilingi pentru cheltuieli personale – masa de prânz, haine, ţigări, reviste de şase penny – şi mai punea alţi câţiva şilingi la bancă. Pe parcursul anilor, economiile ei crescuseră treptat, dar Violet era de părere că o să-i trebuiască mai târziu, când părinţii n-o să mai fie. Se văzuse nevoită să intre în ele mai tare decât se aştepta ca să plătească garanţia pentru chiria locuinţei din Soke şi cele câteva nimicuri care să-i facă odaia mai confortabilă. Mama ei avea mult mobilier de prisos în casa din Southampton, dar Violet ştia prea bine că nu-i poate cere nimic. Probabil că, dacă ˇs-ar fi mutat în Canada ca să-şi găsească un soţ, doamna Speedwell ar fi fost gata să-i trimită mobilă la mii de kilometri. Dar să-i trimită vreun lucru la douăzeci de kilometri de casă era un afront. Aşa că Violet a trebuit să bată toate prăvăliile de vechituri din Winchester căutând o noptieră ieftină, când în vechiul ei dormitor avea una superbă de rattan, sau o scrumieră verde butucănoasă, când avea una aproape identică în salonul din Southampton, sau două farfurii ciobite din majolică de pus

pe poliţa şemineului, când mama ei avea o mulţime de bibelouri în cutii surghiunite în pod. Nu-i trecuse prin cap să-şi ia şi aşa ceva cu ea când se mutase, pentru că nu trebuise niciodată să transforme o cameră străină într-o casă.

Şi la biroul din Winchester, Violet câştiga tot treizeci şi cinci de şilingi pe săptămână, cât câştiga şi în Southampton. Era considerat un salariu bun pentru o dactilografă – lucra la firma respectivă de zece ani şi bătea la maşină repede şi fără greşeli. I se păruse generos când locuia acasă; îşi permitea o masă caldă la prânz aproape zilnic şi nu era nevoie să se gândească de două ori dacă să-şi cumpere ţigări sau un ruj nou. Însă nu era un salariu cu care să se poată descurca pe cont propriu; era mai degrabă ca o pereche de pantofi incomozi ce puteau fi purtaţi, dar care o băteau şi o rodeau şi îi făceau bătături. Acum, că era nevoită să trăiască doar din aceşti bani, a înţeles că, oricât de mândră fusese ea de cât câştigă şi cu cât contribuie la cheltuielile casei, probabil că pentru părinţii ei suma respectivă era aproape mărunţiş.

Aceeaşi sumă pe care le-o dăduse părinţilor ei i-o dădea acum proprietăresei, şi nu acoperea decât micul dejun; îşi cumpăra şi îşi gătea singură cina şi trebuia să plătească şi pentru spălătorie şi cărbuni – lucruri care-i erau asigurate automat acasă. Ori de câte ori ieşea din casă cheltuia bani – câţiva bănuţi ici, câţiva colo, dar se adunau. Cheltuieşti cum respiri. Violet nu mai putea să pună bani deoparte, să facă economii. A trebuit să înveţe să se descurce şi să trăiască şi cu lipsuri. A început să poarte aceleaşi haine zi de zi şi să le spele la chiuvetă ca să evite o factură imensă la curăţătorie, să cârpească şi să ascundă peticele uzate cu broşe sau eşarfe, ştiind că, orice-ar face, tot ponositǎ va fi. Doar hainele noi puteau schimba situaţia.

A încetat să mă cumpere reviste şi ziare, mulţumindu-se cu vechiturile de la O ƨi Mo, şi nu şi-a mai luat rujuri. A început să-şi micşoreze raţia de ţigări la trei pe zi. Multe mese de seară ˟s-au redus la sardine pe pâine

prăjită sau la şprot prăjit în loc de cotlet, carnea fiind mult prea scumpă. Violet nu se omora după micul dejun. — ar fi preferat pâine prăjită cu marmeladă –, dar dacă tot îl plătea, ˟s-a forţat să mănânce ouăle poşate pe care doamna Harvey le pregătea în fiecare dimineaţă, deşi o făceau să ajungă la muncă ţu o uşoară stare de greaţă. În fiecare săptămână se ducea la cinema – unicul ei răsfăţ, pentru care în ziua respectivă făcea foamea. Primul film pe care l-a văzut în Winchester se intitula *Almost a Honeymoon*[3], despre un bărbat care trebuia să găsească o femeie cu care să se însoare în douăzeci şi patru de ore. A fost atât de dureros, încât a vrut să plece la jumătatea filmului, dar în cinematograf eră cald şi nu putea justifica faptul că-şi sacrificase masa de prânz doar ca să iasă din sală mai devreme.

În fiecare duminică lua trenul spre Southampton ca să-şi însoţească mama la biserică, banii pentru bilet provenind din economiile ei ce se împuţinau văzând cu ochii. Doamnei Speedwell nu i-ar fi trecut niciodată prin cap să se ofere să plătească. N-o întrebă niciodată pe Violet despre bani, nici despre slujbă sau despre Winchester ori despre vreun aspect al noii ei vieţi, ceea ce făcea conversaţia destul de dificilă. În schimb, doamna Speedwell îşi petrecea după-masa lamentându-se, de parcă îşi păstrase toate supărările săptămânii pentru cele câteva ore în care fiica ei era cu ea. Dacă Tom, Evelyn şi copiii nu erau acolo, Violet aproape întotdeauna găsea o scuză şi lua un tren înapoi mai devreme, sfidătoare şi vinovată deopotrivă. Apoi stătea în camera ei şi citea un roman (acum, unul de Trollope, preferatul tatălui ei) sau se ducea la o plimbare prin luncile fluviului, sau prindea sfârşitul slujbei de seară la Catedrala Winchester.

De câte ori intra pe uşa principală de sub Marea Fereastră de Vest şi păşea în catedrală, prin lungul naos din faţa ei şi spaţiul imens de deasupra, mărginit de splendidul tavan boltit, Violet simţea plutind deasupra ei

3 În traducere, Aproape o lună de miere - comedie britanică din 1930, bazată pe piesa de teatru omonimă a lui Walter Ellis.

greutatea clădirii vechi de nouă sute de ani şi-i venea să plângă. Era unicul loc construit anume pentru sprijin spiritual în care simţea că sufletul ei se hrăneşte cu adevărat. Nu neapărat cu slujbele religioase, care, în afara celei de seară, erau rigide şi pline de clişee, deşi repetiţia o liniştea. Era vorba mai degrabă de o reverenţă pentru spaţiul însuşi, pentru faptul că era conştientă că atâtea mii de oameni veniseră aici de-a lungul istoriei, căutând un loc în care să se simtă liberi să mediteze asupra marilor întrebări despre viaţă şi moarte mai degrabă decât să-şi facă griji legate de cum vor plăti cărbunii în iarna asta sau că au nevoie de o haină nouă. Dar îndrăgea în egală măsură catedrala din motive concrete: pentru vitraliile ei colorate, pentru arcadele şi sculpturile elegante, pentru lespezile ei cu modele vechi, pentru mormintele elaborate ale episcopilor, regilor şi familiilor nobile, pentru surprinzătoarele chei de boltă pictate ce acopereau îmbinările dintre nervurile de piatră de pe tavanul îndepărtat şi pentru întreaga energie depusă în crearea acestor lucruri, pentru toţi creatorii de-a lungul istoriei.

Ca majoritatea slujbelor mai puţin importante, şi cea de seară se ţinea în cor. Băieţii de cor, cu feţele lor rozalii frecate la sânge şi răutăcioase, stăteau pe băncile de pe una dintre laturile stalului, enoriaşii, în partea opusă, iar cei care nu mai încăpuseră erau aşezaţi pe scaunele cele mai apropiate din prezbiteriu. Violet bănuia că slujba de seară e considerată frivolă de către credincioşii obişnuiţi, comparativ cu cele de duminica dimineaţa, dar ea prefera acordurile mai delicate muzicii răsunătoare de orgă şi predica mai scurtă şi mai simplă celei apăsătoare de dimineaţa. Nu se ruga şi nici nu asculta rugăciunile – dorinţa de a se ruga îi pierise în război, odată cu George şi Laurence şi o naţiune întreagă de tineri. Dar când stătea în stal, îi plăcea să cerceteze cu atenţie arcadele de stejar sculptate de deasupra capului, decorate cu frunze, flori şi animale şi chiar cu un Bărbat Verde a cărui mustaţă se preschimba în frunziş bogat. Zărea cu coada ochiului vastitatea naosului, dar stând aici, înconjurată de glasurile

diafane ale băieţilor, se simţea în siguranţă în faţa vidului ce ameninţa uneori ˇs-o copleşească. Iar câteodată plângea, în tăcere şi fără să atragă atenţia.

Într-o duminică după-masă, la câteva săptămâni după Prezentarea Broderiilor, Violet ˇs-a strecurat mai târziu în prezbiteriu, în timp ce un vicar invitat ţinea predica. Atunci când ˇs-a dus să ia loc, a dat la o parte o pernă de rugăciune ce fusese pusă pe scaun, a aşezat-o în poală şi a cercetat-o atent. Era un dreptunghi de vreo douăzeci şi trei de centimetri pe treizeci, cu un cerc de culoarea muştarului în mijloc, că un medalion, înconjurat de un fond albastru marmorat. În medalion era un mănunchi de ramuri cu ghinde cu pălărie în romburi, pe un fond cu frunze albastru-verzui.

În cele patru colţuri fuseseră de asemenea brodate ghinde cu pălărie în romburi. Culorile erau surprinzător de vii, modelul era vesel şi nu avea deloc un aer religios. I-a amintit lui Violet de fundalul tapiseriilor medievale, cu aranjamentele lor *millefleurs* complicate, cu frunze şi flori. Acesta era mai simplu, dar păstra categoric un ecou din trecut.

Toate îl păstrau, se gândi ea aşezând perna pe podea şi uitându-se la cele din jur, fiecare cu un cerc de flori sau de împletituri pe un fond albastru. Încă nu existau perne de rugăciune pentru toate scaunele, iar restul aveau modelul obişnuit, deloc memorabil, al romburilor roşu cu negru din fetru ţeapăn. Pernele cele noi, brodate însufleţiseră atmosfera din prezbiteriu, dându-i culoare şi sentimentul unui scop bine definit.

La sfârşitul slujbei, Violet a ridicat perna ca să se uite iar la ea, zâmbind în timp ce pipăia cu degetul pălăriile cu model în romburi. Mereu i se păruse că e o contradicţie în nevoia de a fi sobru în catedrală, în mijlocul frumuseţii înălţătoare a vitraliilor, a lemnului minunat cioplit, a sculpturilor în piatră, a arhitecturii splendide, a glasurilor cristaline de băieţi şi, acum, şi a pernelor.

O prezenţă ameninţătoare o făcu să ridice privirea. În stalul de alături stătea o femeie cam de vârsta ei, care se

uita la perna din mâna lui Violet. Purta o haină elegantă, verde-pădure, ce-i atârna pe umeri şi avea două rânduri de nasturi negri mari în faţă. Aceasta era asortată cu o pălărie verde de fetru, cu pene înfipte în banda neagră. În ciuda veşmintelor la modă, nu avea un aer modern, ci mai degrabă părea că tocmai făcuse un pas în afara prezentului. Nu avea părul ondulat cu drotul; ochii de un cenuşiu palid păreau să-i plutească pe chip.

— Scuze. Vă deranjează dacă…

Întinse mâna să întoarcă perna pe partea cealaltă, dezvăluind pânza bleumarin de dedesubt.

— Pur şi simplu îmi place ˇs-o privesc când sunt aici. E a mea, vedeţi.

Bătu cu degetul bordura pernei. Violet miji ochii: acolo erau cusute iniţialele şi un an: *DJ 1932*.

Violet o urmări privindu-şi opera.

— Cât v-a luat ˇs-o faceţi? întrebă, în parte din politeţe, dar şi din curiozitate.

— Două luni. A trebuit să o descos de câteva ori. Pernele astea ar putea fi folosite în catedrală vreme de secole, aşa că trebuie făcute corect de la început.

Tăcu.

— *Ars longa, vita brevis*.

Violet se gândi la bruma de latină făcută în şcoală.

— Arta e lungă, viaţa e scurtă, îl câtă pe vechiul ei profesor de latină.

— Da.

Violet nu-şi putea imagina cum va rezista perna aici vreme de sute de ani. Războiul o învăţase să nu mai creadă că lucrurile durează, până şi ceva atât de solid precum o catedrală, darămite o biată pernă. Într-adevăr, cu doar douăzeci şi cinci de ani în urmă, un scafandru, William Walker, fusese angajat vreme de cinci ani pentru a întări rezistenţa fundaţiei cu mii de saci de ciment, astfel încât clădirea să nu se prăbuşească spre interior. Nimic nu era sigur.

Se întrebă dacă cei care construiseră catedrala în urmă cu nouă sute de ani se gândiseră la ea, cum o să stea

sub arcadele lor, lângă stâlpii lor groşi, pe dalele lor medievale, luminată de vitraliile lor – o femeie din 1932, trăind şi rugându-se cu totul altfel decât ei. Nu şi-ar fi imaginat-o niciodată pe Violet Speedwell, asta părea sigur.

Întinse o mână în timp ce „DJ” îşi aşeza perna pe un scaun şi dădea să plece.

— Sunteţi membră a Grupului de brodeze al Catedralei Winchester?

DJ nu răspunse imediat.

— Da.

— Dacă ar vrea cineva să ia legătura cu ele, cum…

— La avizierul din portic e un anunţ despre întâlnirile noastre.

O privi pe Violet drept în ochi preţ de o clipă, apoi porni în urma celorlalţi enoriaşi.

✂

Violet nu avea de gând să caute anunţul. Credea c-a şi uitat de perne. Dar câteva zile mai târziu, plimbându-se pe lângă catedrală, se trezi atrasă de avizier şi de anunţul despre brodeze, scris cu o caligrafie îngrijită, ca a mamei sale. Îşi notă numărul de telefon al unei doamne Humphrey Biggins şi în seara respectivă o sună de pe telefonul proprietăresei.

— Compton 220.

Doamna Biggins răspunse chiar ea la telefon. Violet ştiu imediat că nu e o fiică, o menajeră sau o soră. Glasul îi semăna atât de tare cu al mamei sale, în zilele ei bune, că Violet amuţi, iar doamna Biggins trebui să repete „Compton 220”, cu iritare crescândă, până când, într-un târziu, întrebă:

— Cine e telefon? Nu voi tolera aceste tăceri. Am să sun la poliţie să te raportez, să ştii!

— Îmi cer scuze, îngăimă Violet. Poate că am numărul greşit, zise, deşi ştia bine că nu e aşa. Eu… vă sun în legătură cu pernele de rugăciune din catedrală.

— Domnişoară, ai o manieră *îngrozitoare* de-a vorbi la telefon. Eşti un dezastru. Trebuie să-ţi spui clar numele, apoi să ceri să vorbeşti cu mine şi să explici de ce-ai sunat.

Încearcă, te rog.

Violet se cutremură şi mai că lăsă telefonul jos. Când familiei Speedwell i se instalase primul telefon, mama ei îi dăduse lecţii de etichetă la telefon, deşi ea însăşi îi făcuse pe mulţi să nu mai sune cu maniera ei lipsită de răbdare. Dar Violet ştia că trebuie să insiste dacă vrea să aibă propria pernă în Catedrala Winchester.

— Mă numesc Violet Speedwell, începu ascultătoare, simţindu-se ca un copil. Aş dori să vorbesc cu doamna Biggins, în legătură cu Grupul de brodeze al Catedralei.

— E mult mai bine aşa. Dar ai sunat într-un moment nepotrivit. Cursurile noastre de brodat se termină curând în vara asta şi se vor relua abia la toamnă. Domnişoara Pesel şi domnişoara Blunt au nevoie de timp peste vară ca să lucreze la modelele seriei următoare.

— În regulă, am să revin atunci. Scuze pentru deranj.

— Nu te grăbi atât de tare, domnişoară Speedwell. Am dedus corect, eşti „domnişoara” Speedwell?

Violet îşi muşcă buzele.

— Da.

— Ei, voi, tinerii, vă lăsaţi păgubaşi mult prea uşor.

Trecuse mult timp de când n-o mai numise cineva tânără.

— Ia spune-mi, ştii să brodezi? Noi facem broderie pe pânză pentru pernele de rugăciune şi cele pentru scaune. Ştii ce este asta?

— Nu.

— Evident că nu ştii. De ce oare atragem atâtea voluntare care n-au ţinut niciodată un ac în mână? Asta ne face să pierdem o mulţime de timp.

— V-aţi putea gândi la mine ca la o pânză albă, fără nicio cusătură greşită care să trebuiască desfăcută.

Tonul doamnei Biggins se înmuie.

— ˇS-ar putea să ai dreptate, domnişoară Speedwell. ˇS-ar putea, într-adevăr, să fie mai simplu ˇs-o iei de la zero. Deci, întâlnirile noastre au loc de două ori pe săptămână, lunea şi miercurea, de la zece şi jumătate la douăsprezece şi jumătate şi apoi de la două şi jumătate la

patru, în ambele zile. Vino la următoarea şi vedem ce putem face. În cel mai rău caz, ne poţi ajuta în alte moduri – copiind modele sau, ştiu eu, făcând curat în dulapuri.

Violet îşi aminti ce-i spusese Gilda despre dulapuri.

— Sinceră să fiu, nu cred că pot la orele respective, doamnă Biggins. Sunt la muncă atunci.

— *Lucrezi*? Unde?

— La un birou.

— Şi atunci de ce m-ai sunat? Şi la o oră atât de târzie, aş putea adăuga. Dacă eşti prinsă în altă parte, atunci mi-e teamă că nu poţi fi de folos Grupului de brodeze al Catedralei. Noi cerem dedicaţie absolută.

— Dar…

Violet ezită, întrebându-se cum să-i explice acestei femei cu aere despotice că vrea să facă o pernă pentru catedrală – una care să protejeze genunchii de durere în timpul rugăciunilor şi pe care ˟s-o caute apoi şi să o găsească în prezbiteriu. Una care să dureze mult timp după ce ea nu va mai fi.

De-a lungul secolelor, alţii sculptaseră capete în stalurile corului sau siluete elaborate de sfinţi în marmură, ori creaseră coloane şi bolţi solide şi memorabile sau potriviseră cu măiestrie bucăţele de sticlă colorată pentru vitralii: toate acele splendide adăugiri la o clădire a cărei existenţă era menită să te facă să ridici ochii spre ceruri şi să-i mulţumeşti lui Dumnezeu. Violet voia să facă şi ea ce făcuseră ei. Era puţin probabil să aibă copii, aşa că, dacă voia să lase un semn al trecerii ei prin lume, trebuia să o facă în alt fel. O pernă de rugăciune era un gest stupid şi minor, totuşi era ceva.

— Aş dori să fac o pernă de rugăciune pentru catedrală, spuse în cele din urmă cu glas şoptit, după care îi păru rău.

Doamna Biggins oftă.

— Toată lumea ar dori asta, draga mea. Dar ce ne *trebuie* nouă – şi nu ce îţi trebuie *ţie* – sunt nişte brodeze pricepute care să lucreze la pernele pe care domnişoara Pesel le-a conceput pentru scaunele şi băncile din cor. Nu

începătoare care visează să cucerească ditamai catedrala cu o simplă pernă.

Violet rămase tăcută. Din anii de experienţă cu mama ei, aflase că tăcerea e adesea mult mai eficientă decât cuvintele.

— La ce firmă lucrezi?

— La Compania de asigurări Southern Counties.

— A, pentru domnul Waterman?

— Da.

— Atunci n-ar trebui să fie nicio problemă. Stă în satul nostru. Îl cunosc de la societatea ornitologică locală. Spune-i că îl roagă doamna Humphrey Biggins să te lase să-ţi iei jumătate de zi liberă ca să vii la cursuri.

Violet nu prea era de acord să renunţe la concediul ei anual atât de preţios ca să urmeze nişte cursuri de brodat.

— Dar nu mai sunt cursuri şi în afara orelor de lucru – seara, ori sâmbăta?

Doamna Biggins pufni.

— Crezi c-o să ne regândim programul ca să fie pe placul *tău*? Unele dintre noi avem familii de care trebuie să ne ocupăm. Eu zic să îl rogi pe domnul Waterman să te lase să-ţi iei liber. Te aştept miercuri, la zece şi jumătate, la Casa Parohială din Curtea Interioară. Noapte bună.

Închise înainte ca Violet să poată răspunde.

Oare cine mai are de lucrat la maniera în care vorbeşte la telefon? se gândi.

Se pare că regulile doamnei Biggins despre orele de telefonat nu i se aplicau şi ei. Când Violet sosi la birou a doua zi dimineaţă, domnul Waterman îi lăsase deja pe birou un bilet prin care îi dădea permisiunea să îşi ia dimineaţa de miercuri liberă. Probabil că, în ciuda orei târzii, doamna Biggins îi telefonase imediat ce vorbise cu Violet, neavând încredere să o lase să-i ceară voie singură şefului ei. Mai târziu, Violet se întâlni cu el pe hol şi-i mulţumi. Acesta, un bărbat şters cu păr şaten, ten de un alb bolnăvicios şi mustaţă pe oală ce-i acoperea în parte zâmbetul abia schiţat, lăsă capul în jos, părând că se

fereşte, de parcă doamna Biggins ar fi pândit prin apropiere.

— N-am nimic împotriva felului în care vrei să-ţi foloseşti concediul anual, răspunse, şi încă pentru o cauză nobilă.

Tăcu, jucându-se cu manşetele cămăşii, care nu erau chiar atât de curate pe cât ar fi trebuit să fie. Doamna Biggins le-ar albi până strălucesc, se gândi Violet.

— Ai totuşi grijă, domnişoară Speedwell, adăugă el. Odată ce doamna Biggins pune gheara pe tine, n-o să mai fi liberă în veci!

Se răsuci pe călcâie şi se întoarse grăbit de unde venise, de parcă ˇs-ar fi speriat că a zis prea multe.

Articol IV.

Capitolul 4

Deşi fusese deranjată de intervenţia doamnei Biggins, ca şi de mesajul ambiguu – *Vino miercuri, dar oricum n-o să ne fii de prea mare ajutor* Violet se trezi aşteptând cu nerăbdare întâlnirea brodezelor. Fratele ei o bătuse la cap de când se mutase la Winchester să se alăture unor grupuri – excursionişti, societăţi istorice, fundaţii religioase de caritate, orice ar fi putut-o pune în contact cu posibili prieteni şi pretendenţi. Acum putea răspunde sincer că exact asta face – deşi era destul de puţin probabil să-şi găsească pretendenţi într-un cerc de brodat.

Miercuri dimineaţă i se păru ciudat să doarmă în voie într-o zi de lucru, ˇs-o lălăie la micul dejun şi să nu fie nevoită să stea la coadă la spălat. Se aşeză, îmbrăcată în capotul ei de culoarea ceaiului, aprinse o ţigară şi ascultă cum casa se goleşte încet de locatari – celelalte chiriaşe se îndreptau către diversele lor slujbe, iar proprietăreasa plecă la cumpărături, în cele din urmă se îmbrăcă, ştiind că celelalte brodeze o să-i observe atent hainele, părul,

machiajul. După ce se gândi bine, alese o rochie simplă de şifon verde-deschis cu flori galbene şi jacheta tricotată bej, în eventualitatea că în odaia de brodat ar fi frig.

Casa Parohială era una dintre clădirile aşezate în şir în Curtea Interioară a catedralei, la sud de aceasta. Violet trecuse uneori pe lângă aceste clădiri, dar nu se întrebase niciodată ce se petrece înăuntru. I se făcu puţin rău când se apropie de intrare, un sentiment asemănător cu cel din prima ei zi de lucru la biroul din Winchester – războiul din mărunţaie între nevoia de nou şi dorinţa de a se agăţa de ceea ce era familiar şi confortabil. Pe tocul lateral al uşii se afla un mic anunţ scris de mână care spunea *Sunaţi la sonerie*. Acest anunţ neobrăzat aproape c-o făcu să se răsucească pe călcâie şi să plece în grabă. Dar unde să se grăbească – spre o cameră goală? Să se zgâiască la vitrine, fără niciun ban în portofel? La birou, unde probabil nici măcar nu remarcase nimeni că lipsea?

Sună la uşă. O clipă mai târziu deschise o fată, care o cântări din cap până-n picioare şi, înainte ca Violet să îngaime vreun cuvânt, îi spuse răstit:

— Sus pe scări, la dreapta şi pe hol până la capăt, în ultima cameră.

De unde ştie? se gândi Violet şi-şi dori brusc să fi purtat altceva – deşi nu ştia exact ce anume. Găsi camera şi făcu un efort să intre plină de curaj, aşa cum te avânţi în marea rece, în loc să eziţi pe ţărm. Nu întârziase – în timp ce străbătea holul auzise clopotele catedralei bătând deşi jumătate –, însă cele douăsprezece scaune din jurul mesei lungi erau aproape toate ocupate. Unele femei erau deja aplecate asupra unor bucăţi de pânză, uitându-se la şabloane şi împungând cu acul lână colorată în şi din găurele. Altele murmurau, aplecate asupra unor broderii pe care le ţineau în mână, probabil discutând despre tehnică sau comparând rezultatele.

Nimeni nu ridică privirea la intrarea ei. Violet se întrebă dacă a înţeles greşit ora, dacă începuseră la 10 sau la 9.30. Nu, era sigură că doamna Biggins spusese 10.30. Acestea erau probabil cele mai dedicate. Sentimentul ce

domina încăperea era unul de scop tainic, nuanţat cu o picătură de mulţumire de sine, care ar fi fost imediat negată dacă cineva le-ar fi acuzat de aşa ceva.

Chiar dacă n-ar fi recunoscut-o printre brodeze, Violet ghici imediat care trebuie să fie doamna Biggins după înfăţişarea ei, atât de asemănătoare felului în care vorbea la telefon. Purta o bluză cu guler înalt, părul strâns şi umflat în creştet, într-un stil la modă în jurul anului 1910. Nu se plimba prin încăpere ca să se uite peste umărul fiecărei brodeze la cum lucrează. Alesese să stea la un capăt al mesei, unde preşedinta Consiliului director stătea în timpul şedinţelor, şi le lăsa pe brodeze să vină la ea, aşezând bucata de pânză cusută în faţa ei, ca pe-o ofrandă. Acolo o examina atent şi dădea veridictul. Sub privirile lui Violet, aceasta dezumflă entuziasmul a trei brodeze, una după alta.

— Nu, nu, nu, în colţul ăsta ai folosit doar două nuanţe de albastru. Trebuie să ţii minte primul principiu al domnişoarei Pesel despre cum se coase fundalul – peste tot trebuie să foloseşti trei nuanţe, pentru a da textură şi umbre. Va trebui să descoşi şi să refaci.

— Vezi, aici ai tras prea tare, astfel încât cusăturile sunt prea strânse şi aţa nu e întinsă în mod egal. Nu e bine deloc – va trebui să descoşi partea aia.

— Ai amestecat două cusături aici? Ce-ai făcut, ai alternat punctele în cruce simple cu puncte în cruce alungite? Vai, draga mea, nu! Domnişoara Pesel ne încurajează să fim mai îndrăzneţe în cusături, dar niciodată, în vecii vecilor, nu trebuie să le alternezi pe cele două. Ia-o de la capăt!

Femeile au încuviinţat din cap şi au zis „Da, doamnă, am să refac” sau ceva asemănător, după care au luat-o la sănătoasa ca nişte câini certaţi c-au furat oase de la masă. Când ˇs-au întors la scaunele lor, ˇs-au încruntat şi au început să vorbească în şoaptă cu vecinele.

— Unde ţi-e lucrul? o întrebă doamna Biggins pe Violet când aceasta se apropie.

— Încă n-am făcut nimic. E prima oară când vin. Am

vorbit la telefon.

— A, eşti domnişoara Speedwell? N-ai niciun pic de experienţă la brodat? Bine, hai să te punem la treabă. Poţi lucra cu doamna Way. Mabel! strigă. Ea e domnişoara Speedwell şi o să te ajute să faci ordine în dulap.

O femeie uscăţivă cu rochie cenuşie şi păr asortat făcu un pas în spate din faţa dulapului uriaş din colţ. Era uşiera care încercase ˇs-o ţină pe Violet departe de grupul de brodeze al catedralei. Tresări când o recunoscu pe nouvenită.

— Nu e cine ştie ce dezordine, doamnă Biggins, răspunse. Sincer, nu am nevoie de ajutor.

— Nu te prosti. Un dulap ordonat este vital pentru activitatea noastră şi ne ajută să lucrăm mai cu spor.

Violet trase adânc aer în piept. Nu avea de ales, trebuia să pună piciorul în prag, aşa cum făcuse şi cu mama ei când se mutase la Winchester, şi cum făcuse şi cu Mabel Way cu câteva săptămâni în urmă. Altfel n-avea niciun rost să se afle aici.

— Speram să învăţ să brodez, nu să fac ordine.

Rosti cuvintele cu glas scăzut, dar se pare că toată lumea o auzise, pentru că se lăsă o tăcere desăvârşită.

Doamna Biggins se aşeză mai bine în scaun, de parcă ar fi vrut să-i aranjeze spătarul din şipci de lemn.

— Domnişoară Speedwell, ştiu că abia aştepţi să-ţi aduci contribuţia unică la catedrală cu propria pernă. Însă această muncă e una de cooperare şi, în spiritul acestei cooperări, fiecare are de îndeplinit anumite sarcini, dintre care multe nu au legătură cu brodatul, totuşi sunt esenţiale pentru efortul nostru comun. Fii, te rog, amabilă, du-te la dulap şi ajut-o pe Mabel să facă din el cel mai ordonat dulap din Winchester. Abia *apoi* te vom învăţa cum să bagi aţa în ac.

Violet se făcu roşie în timpul acestei mustrări publice. Dacă asta însemna să brodezi pentru Catedrala Winchester – să faci curat în dulapuri şi să ţi se vorbească de sus – poate că era mai bine să plece imediat şi să abandoneze ideea unei perne de rugăciune cu iniţialele ei.

Putea să le lase pe brodezele catedralei în odaia lor din Casa Parohială şi să plece la o plimbare de-a lungul fluviului, să-i bată la pas luncile şi să admire clopoţeii de felurite culori şi macii de pe marginea drumului. Ori să se uite la băieţii de la Winchester Collège cum joacă crichet pe terenul şcolii. Sau putea să se ducă acasă şi să scoată sticla de sherry ieftin la care încerca să nu recurgă prea des. Sau să meargă la Hotelul Royal şi să-şi savureze sherry-ul acolo, deşi nu şi-l permitea, aşteptând să se aşeze în faţa ei vreun bărbat care să-i plătească altul.

Dar nu trebui să facă nimic din toate astea, pentru că tocmai atunci intră femeia zâmbitoare care stătuse pe banca din faţă la slujba de Prezentare a Broderiilor. Imediat, tensiunea din încăpere se risipi. Violet nu mai văzuse niciodată aşa ceva, ca o singură persoană să aibă asemenea efect asupra atmosferei generale. Era o femeie scundă, puţin peste şaizeci de ani, cu ochelari şi bărbie dublă pufoasă, cu părul cenuşiu prins la spate într-un coc lejer. Gura largă păstra un zâmbet vag, ce mai degrabă liniştea decât judeca.

— Doamnelor, sunt încântată să vă văd aici, a fost tot ce a spus şi, cumva, era suficient.

Aşa cum se întâmplă adesea, o lideră sigură de autoritatea ei nu are nevoie să fie stridentă, ci îşi permite să fie generoasă.

Te simţeai ca şi cum ai fi primit vizita celei mai drăguţe şi mai stricte mame posibile.

Femeile care fuseseră dojenite ˟s-au apucat să-şi desfacă lucrul cu energie renăscută, iar altele ˟s-au înghesuit în jurul ei, strigând-o: „Domnişoară Pesel, pot să vă spun ceva?”; „Domnişoară Pesel, v-aş fi recunoscătoare dacă mi-aţi verifica ochetele[4] – nu reuşesc deloc să le fac plate”; „Domnişoară Pesel, am combinat nuanţele de galben aşa cum voiaţi?”; „Domnişoară Pesel…”

Erau ca nişte eleve care se întrec să-i facă pe plac

4 Cusătură în jurul unui punct central (se face o mică gaură în pânză), asemănătoare cu o butonieră. Poate fi atât rotundă, cât și de alte forme.

profesoarei preferate. Până şi doamna Biggins se înmuie.

Până la urmă, se gândi Violet, ajunge ea şi la mine. Între timp, ideea de-a o ajuta pe Mabel Way să facă ordine în dulap nu i se mai părea aşa de rea. Nu voia ca domnişoara Pesel ˇs-o considere leneşă. Când Violet i se alătură lângă dulapul uriaş de pe peretele din spate, cutele permanente de încruntare ale lui Mabel se mai estompaseră, de parcă cineva tocmai i le-ar fi şters cu guma.

— Poate mi-ar fi de ajutor să văd ce e înăuntru, sugeră Violet, până când am să pot învăţa să brodez.

Mabel Way încuviinţă, cu ochii la domnişoara Pesel în timp ce aceasta se plimba prin încăpere ca o mireasă care-şi întâmpină invitaţii.

— Am să-i arăt ceva la care am lucrat. Ce-ar fi să continui tu să sortezi sculurile de lână albastră în mai multe grămezi, asigurându-te că nu ˇs-au amestecat? Uite, am început eu, de la albastru-deschis la închis.

Arătă spre lâna de pe pervazul lat de lângă dulap, apoi se îndepărtă grăbită.

Violet se uită la sculuri. Nu se mai atinsese de lână de când era mică şi trecuse prin perioada în care învăţase de la bunica ei să tricoteze şi să croşeteze. Îi făcuse doamnei Speedwell o cuvertură de pat pe care aceasta nici măcar n-o încercase, iar tatălui ei, un fular de un galben-verzui murdar pe care acesta îl purtase la slujbă vreme de două săptămâni în timp ce mama ei se plângea zilnic c-o să râdă lumea de el pentru că vrea să-i facă pe plac fiicei lui. Când fularul a dispărut misterios, doamna Speedwell a negaţ că ar avea vreo legătură.

Mabel Way separase lâna albastră de cea roşie, galbenă, portocalie şi cafenie şi lui Violet i se părea că nu sunt decât două nuanţe – albastru-deschis şi albastru-închis –, care erau deja sortate. Nu ştia ce ar mai putea face cu ele şi se uită în dulap ca să vadă ce altceva ar mai fi de aranjat – deşi organizarea nu era punctul ei forte. Fraţii ei îşi ţinuseră întotdeauna hainele, jucăriile şi cărţile mai în ordine decât ea. George îşi aranjase cărţile în

ordine alfabetică, Tom, după culoare şi mărime. Ale lui Violet sfârşiseră puse alandala, cărţi pe care le îndrăgea lângă cele pe care le detesta, cărţi pe care nu le citise lângă cărţi pe care le citise. Cu hainele era la fel: îşi peria rochiile şi fustele şi le atârna cu grijă, totuşi acestea reuşeau cumva să se şifoneze şi să lase senzaţia de dezordine. Nici părul nu îşi păstra buclele, turtindu-i-se mult prea uşor. Acasă nu contase atât de mult, însă acum, când încerca să devină independentă, observa mai clar aceste mici neajunsuri.

Dulapul brodezelor era o frumuseţe, dacă îţi plăcea să-ţi ţii obiectele preferate etichetate şi ordonate. Era dotat cu numeroase rafturi, fiecare cu etichete lipite, frumos caligrafiate: *Perne de rugăciune*, *Perne pentru scaunele din cor*, *Perne pentru băncile din cor*. Erau cutii de diverse mărimi, ce separau lânurile colorate una de alta, şi stive de modele. Erau mai multe cutii cu *Modele* şi suluri de *Pânză* de cânepă (cu *Urzeală simplă* sau *Urzeală dublă*). Dacă studia dulapul jumătate de oră, Violet avea să înţeleagă cum e gândit proiectul brodezelor. Poate că de asta îi dăduse doamna Biggins sarcina respectivă.

Dulapul îi aminti de lecţiile de papetărie de la colegiul de secretariat pe care îl urmaşe vreun an sau doi după război, când acceptase în sfârşit ideea că n-o să se mai mărite şi că are nevoie să facă şi altceva cu timpul ei în afară de a-i ţine companie mamei sale. În principiu, fetele erau învăţate dactilpgrafia şi stenografia, însă fuseseră şi câteva lecţii despre cum se organizează dulapurile de papetărie, cu reguli de învăţat, cum ar fi că trebuie să pui mereu lucrurile cele mai grele şi mai voluminoase pe rafturile de jos sau să foloseşti cutii cu capac, în care să ţii peniţele de stilou, elasticele şi agrafele de birou. Violet le considerase sub demnitatea ei şi totuşi nu trecuse la primul examen despre organizarea articolelor de papetărie. Acum, când îşi aminti, chicoti.

— Ai venit! După slujba pentru pernele de rugăciune m-am întrebat dacă o să vii la vreo întâlnire a noastră.

Gilda Hill tocmai sosise şi se grăbi spre ea. Purta o

rochie înflorată, în tonuri de roşu şi alb, cu un decolteu în V ce parcă oglindea chipul ei triunghiular. Rujul roşu-aprins o făcu pe Violet conştientă de propriile buze crăpate.

— Bună.

Se simţi aproape timidă în timp ce-i întindea mâna.

— Eu sunt Violet Speedwell.

Cealaltă i-o strânse cu putere.

— Gilda Hill, îţi aminteşti? Ce-o să ne mai distrăm. Vai, nu-mi spune că Biggins te-a pus să faci ordine în dulap! Cu Mabel, presupun. Te-a pus să sortezi lâna? E mai bine dacă o priveşti la lumina zilei. De asta o sortează Mabel pe pervaz.

Nu ţi-a spus? E incorigibilă, zău! Şi broderia ei, ce să mai zic? N-ar trebui să arăt cu degetul, fiind[ɔ nici a mea nu e cine ştie ce. Să spunem doar că există un motiv pentru care Mabel e pusă atât de des să facă ordine-n dulap. Ţi-au explicat, ea sau doamna Biggins, cum cu albastrul? Nu? Atunci ar fi cel mai bine să te uiţi la mine cum lucrez; aşa o să înţelegi mai clar.

Scoase dintr-o sacoşă de la picioarele ei o ramă dreptunghiulară pe care era întinsă o pânză.

— Fac o pernă de rugăciune pentru prezbiteriu. Nimic ieşit din comun – în orice caz, mai simplă decât pernele pentru cor.

— Ce fel de broderii faceţi? o întrerupse Violet, deja obosită de trăncăneala noii ei prietene.

— Nu ţi-a spus Biggins? Sigur că nu – nu ţi-ar spune niciodată ceva atât de practic; e convinsă că ştii deja asta. Primul lucru la care am început să lucrăm au fost pernele pentru scaunele de lângă altarul din prezbiteriu, ca asta.

Gilda bătu uşor cu mâna dreptunghiul de pânză brodat.

— Astea trebuie să fie câteva sute în final. Toate sunt variaţii ale aceleiaşi teme – un soi de nod în stil medieval în centru, circular, cu flori sau forme geometrice înăuntru, pe un fundal albastru, haşurat sau cu zigzaguri. Astea sunt nuanţele de albastru pe care le sortezi – aici sunt patru, iar

atunci când faci o pernă, alegi trei din cele patru. Apoi vin bordurile, făcute din pătrate sau dreptunghiuri roşii ori maronii, crem sau galbene, iar colţurile au mici motive. Nu sunt prea greu de făcut şi există o varietate surprinzătoare de cusături şi tonuri, aşa că fiecare dintre noi are amprenta ei, dar când le vezi împreună sunt în armonie unele cu altele. Domnişoara Pesel e un geniu al designului de broderii.

Violet încuviinţă, întrebându-se dacă o să ajungă şi ea să cunoască acest geniu.

— Pe urmă sunt două feluri de perne – perne pentru scaunele stalului, care sunt cele mici de pe scaunele din spate ale corului; şi perne pentru bănci, care sunt mult mai lungi. Pernele pentru bănci şi unele dintre cele pentru scaune vei vedea că au în centru o serie de medalioane care sunt creaţia domnişoarei Sybil Blunt. E o prietenă a domnişoarei Pesel – ea doar face desenele, aşa că n-o ˝s-o prea vezi la întâlnirile astea. Medalioanele trebuie să fie scene din istoria britanică legate cumva de Winchester. Aşa că vor fi regi care au domnit sau sunt îngropaţi aici ori au legături cu zona asta, precum Alfred, Canut şi Richard Inimă de Leu, iar unul va fi cu regele Arthur. Vor fi şi episcopi de Winchester celebri, ca Wykeham, Beaufort şi Woodlock.

— Sunt şi femei?

— Neveste. Reginele Emma şi Maria Tudor. Cât priveşte stilul de brodat, medalioanele istorice vor fi o combinaţie de cusături mari şi în punct mic, cu lână şi mătase, iar pentru ele va fi nevoie de mai multă pricepere. Doar brodezele mai experimentate vor lucra la ele. Noi, restul, vom completa fundalul şi vom face bordurile. Domnişoara Pesel a cusut chiar ea partea de sus a unei perne istorice, ca să vedem ce trebuie să ne iasă. Vrei ˝s-o vezi?

Violet încuviinţă.

— Cred că Biggins a pus-o bine în dulapul din hol. Tu vezi-ţi de sortat şi eu mă duc ˝s-o aduc.

Scoase două scuturi albastre din morman.

— Iată a treia şi a patra nuanţă de albastru.

Violet se uită lung.

— Mie mi se par identice.

Gilda râse.

— După ce lucrezi cu ele luni de zile, o să te obişnuieşti cu fiecare nuanţă.

Se îndepărtă făcându-i cu ochiul.

Violet cercetă lâna, chinuindu-se să distingă diferenţele dintre feluritele nuanţe de albastru. Închise ochii o clipă şi se gândi la un curs de desen pe care-l făcuse cu câţiva ani în urmă, în Southampton. Se dusese cu o prietenă, care se măritase în anul următor şi fusese înghiţită de acea nouă viaţă, abia aşteptând ca prezenţa lui Violet să nu-i mai amintească de fostul ei statut de fiinţă fără căpătâi. În timp ce-şi ascuţeau creioanele deasupra hârtiei de desen grosolane, profesorul lor – un bărbat jovial care-şi pierduse un braţ în război („Nu braţul cu care desenez, slavă Domnului pentru micile Sale gesturi de milostivenie) – le-a spus să fie ca nişte soldaţi şi să-şi închidă mintea, dar să deschidă bine ochii.

Asta o făcuse pe Violet să se întrebe dacă Laurence făcuse şi el la fel – urmaşe ordinele şi încetase să mai gândească pe câmpul de bătălie. Nu exista nicio informaţie despre felul în care murise, nicio relatare făcută de ofiţerul său comandant sau de ceilalţi soldaţi, niciun amănunt, cât de mic („îi făcea pe oameni să zâmbească imitându-l pe kaizer”) ori adjective sau adverbe evocatoare („Locotenentul Furniss a luptat cu mult curaj alături de tovarăşii săi şi a jucat un rol major în apărarea teritoriului cucerit”). Poate că ofiţerul scrisese prea multe scrisori de genul ăsta în acea zi şi rămăsese în pană de expresii şi superlative înălţătoare. Sau poate că nimeni nu văzuse ce se întâmplase cu Laurence Furniss: era unul dintre sutele de soldaţi britanici care muriseră la Passchendaele în 1 august 1917. Probabil că nu făcuse nimic ieşit din comun; moartea în acea zi n-avea nimic special. Deşi nimeni nu spusese, Violet auzise apoi despre noroiul îngrozitor de acolo şi se întrebase dacă nu cumva rămăsese împotmolit

în el şi devenise o ţintă uşoară.

Într-o seară, la ora de desen, profesorul lor obişnuit a lipsit şi a fost înlocuit de o femeie. Stilul ei era foarte diferit: după ce a aranjat naturile moarte tipice cu fructe, sticle şi pahare, i-a pus să le deseneze rapid, apoi să se ducă la alt şevalet şi să deseneze iar rapid, şi iar, apoi să se întoarcă la primul şevalet şi să lucreze o oră la acel desen. Violet nu era lămurită ce ar fi trebuit să înveţe – că lucrurile arată altfel din alte unghiuri, probabil. Îi venea să iasă şi să fumeze.

Noua profesoară stătea la pândă în spatele lor, oprindu-se să se uite la desene şi să facă diverse comentarii – puţine laudative. Violet a încercat să-i ignore glasul, retrăgându-se adânc în gândurile ei. Şi-a auzit numele strigat de undeva de departe, dar numai când cineva a fluturat o mână prin faţa desenului ei abia început a ascultat.

— La ce te gândeşti, domnişoară Speedwell?

— La fratele meu, a răspuns ea sincer, luată ca din oală. De amintirea lui George erau legate anumite cuvinte: „efort nobil”, „neclintit în faţa focului inamic”, „a murit curajos, apărând, cele mai sfinte valori ale acestei ţări”. Ele îi veneau automat în minte pentru că mama ei le repetase atât de des de-a lungul anilor, încât le secase de orice brumă de alinare pe care o aduceau, rămânând goale şi fără sens, ca nişte crengi uscate.

— Nu te mai gândi la el, i-a ordonat profesoara. El nu-i aici.

A arătat spre natura moartă.

— Ar trebui să nu te gândeşti la nimic altceva decât la felul în care cade lumina pe măr sau cum să redai transparenţa sticlei. Ar trebui să te concentrezi doar la lucrul pe care îl priveşti – şi să uiţi de toate celelalte. Asta o să te ajute să desenezi mai bine – şi, în plus, o să fie o uşurare să rămâi concentrată asupra clipei, nu asupra trecutului.

Cu aceste ultime cuvinte, i-a dat permisiunea lui Violet să-i lase pe George şi pe Laurence deoparte în seara

aceea. Atunci a făcut cel mai bun desen al ei şi n-a mai simţit niciodată nevoia să se întoarcă.

Acum, că avea de sortat lânurile albastre, a încercat să retrăiască acel sentiment, că gândurile străine se îndepărtează, lăsându-i mintea limpede. Era de necrezut câte i se învârtejeau în minte: curiozitate faţă de ce o să-i arate Gilda; nelinişte că nu va fi în stare să mânuiască destul de bine acul încât să brodeze ceva pentru catedrală; furie la adresa doamnei Biggins pentru că îi face atâta plăcere să le umilească pe brodeze; grijă că nimeni nu va observa măcar că lipseşte de la muncă în dimineaţa aia; calcule despre ce-ar putea mânca în seara respectivă, în afară de sardine, fasole uscată sau şprot, pentru că era sătulă de ele. Probabil că erau şi mai multe gânduri care nu-i dădeau pace, dar Violet îşi goli complet mintea, se uită iar la lână şi observă imediat că una dintre nuanţele de albastru avea o tentă verzuie, ceea ce-i dădea un aer marin şi întunecat, asemenea ochilor ei, care şi-ar fi dorit de când se ştia să aibă un albastru mai curat – ca sculul bleu pe care îl ridică acum şi-l lăsă să cadă în cutia lui. Bleu, albastru regal cu o tentă de cenuşiu, verde-albăstrui şi bleumarin. În câteva minute le şi sortase, astfel încât, la întoarcerea Gildei, terminase deja.

— Poftim, zise Gilda punându-i în faţă o bucată dreptunghiulară de pânză brodată, de vreo treizeci de centimetri pe şaptezeci.

În medalionul central se vedeau nişte cusături îngrijite în punct mic, în tonuri subtile de maro şi crem, ce înfăţişau un copac cu doi păuni albastru cu cafeniu cocoţaţi pe crengi, ciugulind nişte ciorchini de struguri care atârnau în timp ce o capră şi o căprioară păşteau dedesubt Penele păunilor erau redate cu mare grijă pentru detaliu, iar strugurii, conturaţi expert, din doar câteva puncte de culoare. În jurul medalionului, broderia era mai îndrăzneaţă, mai puţin subtilă, într-un model complicat făcut din cusături apăsate ce alcătuiau noduri celtice albastre şi flori roşii pe fundal galben.

— E desăvârşită, declară Violet urmărind conturul

unuia dintre păuni cu degetul. E atât de frumos făcută, încât nu-mi pot închipui că o să stea cineva pe ea când va fi gata.

S-a auzit un râset – nu râsul ca de clopoţel al Gildei, ci unul mai profund şi mai melodios. Violet ridică ochii şi se trezi uitându-se la două iazuri cafenii adânci. Privirea Louisei Pesel era directă şi intensă, în ciuda zarvei din încăpere şi a faptului că doamna Biggins îi stătea în coaste. Se uita la Violet ca şi cum ea era singura de-acolo care conta.

— La ce parte din istoria Winchesterului se referă? întrebă Violet. Nu stau aici de mult şi nu-mi dau seama deloc.

— Trebuie să cauţi mai departe, în Biblie.

— Arborele vieţii? o luă Violet pe ghicite.

Ca toate celelalte femei de aici, şi ea voia să intre în graţiile domnişoarei Pesel.

Aceasta zâmbi radios.

— Da. Celelalte medalioane istorice vor avea legătură directă cu Winchesterul, dar m-am gândit că primul ar putea să fie mai universal. Din fericire, vicarul Selwyn a fost de acord cu mine, deşi nu i-am spus decât după ce medalionul era gata pe jumătate.

Chicoti.

— Asta şi încă una vor fi pentru scaunele paracliserilor, de o parte şi de alta a culoarului central, cum intri în cor. Sunt puţin mai lungi decât restul, pentru că scaunele sunt mai late. Poate că paracliserii sunt mai durdulii decât noi, restul!

— Domnişoară Pesel, ea e domnişoara Speedwell, cea mai nouă membră a noastră, interveni doamna Biggins. Deşi e cam târziu să începă acum.

— Niciodată nu e prea târziu, îi răspunse domnişoara Pesel. Avem de făcut sute de perne. O să coasem ani de zile şi trebuie să folosim orice mâini disponibile. Văd că doamna Biggins te-a pus să sortezi lâna. E foarte bine, dar, dacă vrei să începi să brodezi în vacanţa de vară, trebuie să înveţi cusăturile de pe-acum. O să te învăţ chiar eu.

Vino şi aşază-te.

O conduse către cele două locuri de la masă eliberate ca prin farmec, fără să fi fost nevoită ˇs-o ceară.

— Domnişoară Hill, eşti amabilă să-i aduci domnişoarei Speedwell un pătrat de pânză şi un model? încă nu-i trebuie şi ramă.

Gilda îi zâmbi lui Violet în timp ce aceasta trecea pe lângă ea grăbită, cu ochii mijiţi şi dinţii strălucitori dezveliţi, că ai unui cal.

— Aşa. Domnişoară Speedwell, ai mai brodat vreodată?

Domnişoara Pesel înclină uşor capul, ca o pasăre.

— Ai cusut puncte în cruce la şcoală?

— Eu nu… începu Violet, apoi se opri.

Parcă simţea că se iveşte din adâncuri o amintire înceţoşată, a unei bucăţi de ţesătură cenuşie de atâta ţinut în mână, plină de cruciuliţe ce alcătuiau un cal rudimentar, o coroniţă de flori, alfabetul şi câteva versuri.

— „Doamne, dă-mi înţelepciunea de a ţine drumul drept…” murmură.

— „… nu-ţi cer nici bogăţii, nici viaţă lungă”, încheie domnişoara Pesel. Un eşantion destul de demodat. Foarte popular. Cine te-a învăţat să coşi?

— Mama. Încă-i mai duce dorul reginei Victoria.

Domnişoara Pesel râse.

— Eşantionul meu nu era strălucit, adăugă Violet.

— Ei bine, va trebui să te învăţăm noi cum se face. O să începem cu cusăturile principale pe care le folosim la pernele de rugăciune şi de scaun; punct în cruce, punct în cruce alungit, cusătură de cort continentală[5], cusătură bob de orez[6], punct de goblen vertical şi ochete. Deşi vom mai adăuga altele pe parcurs, pentru varietate. Vreau neapărat

5 Continental tent stitch - este cea mai folosită, mai cunoscută și mai rezistentă dintre cele trei tipuri de cusături oblice. Poate fi lucrată fie orizontal, fie vertical, pe rânduri întregi, și e întotdeauna înclinată spre dreapta.

6 Rice stitch - cusătură cu punct în cruce de dimensiuni mai mari, peste care se suprapune intercalat o altă cusătură cu punct în cruce, creând un efect de împletire.

să evităm aerul domestic al unui peisaj de pădure cu punct în cruce simplu şi nuanţe de verde, galben şi maro de pe şezutul unui scaun.

Violet zâmbi: domnişoara Pesel descrisese cu acurateţe scaunele din sufrageria doamnei Speedwell.

Gilda se întoarse cu un pătrat de pânză maro şi o bucată similară cu câteva petice de broderie cu aţă albastră şi galbenă.

— Pânză de cânepă italiană, explică domnişoara Pesel întinzându-i pătratul lui Violet. Iar ăsta e un ac de tapiserie, cu urechea mare şi vârful bont.

I-l întinse împreună cu un fir de lână albastru clasic.

— Să te vedem cum bagi în ac… Bine, ţine minte cum se face. În dimineaţa asta o să te învăţ cusătura de cort continentală, punctul de goblen vertical, punctul în cruce simplu şi punctul de lănţişor. Bătu cu degetul fiecare cusătură de pe model.

— Iar după-masă ne ocupăm de bob de orez şi de ochete. Dacă totul merge bine, poate îţi termini propriul eşantion de cusături până la sfârşitul zilei!

Violet deschise gura să protesteze că nu şi-a luat liber de la serviciu decât dimineaţă, dar pe urmă se gândi mai bine. Cine o să remarce că lipseşte sau o să se sinchisească de asta? O ?i Mo? Domnul Waterman? Putea să recupereze rapid. Şi, dacă domnul Waterman se plângea, o putea pune pe doamna Biggins să-l sperie.

— Aşa, să vorbim despre câteva reguli de bază, continuă domnişoara Pesel. Nu folosi niciodată un ac ascuţit, pentru că va agăţa pânza; doar unul bont. Nu lăsa noduri, pentru că se vor desface sau vor lăsa o gâlmă; fa un singur nod, coase peste el şi pe urmă taie-l – îţi arăt eu cum. Fă cusăturile apropiate una de alta – trebuie să umpli fiecare bucăţică de pânză, ca totul să fie acoperit şi să nu se vadă niciun pic din ţesătura de dedesubt. Orice spaţiu liber între cusături va slăbi rezistenţa în timp a pernei, făcând-o mai puţin trainică. Aceste perne pentru scaune sau de rugăciune vor fi folosite în fiecare zi – uneori chiar şi de două-trei ori pe zi – vreme de cel puţin o sută de ani,

sperăm. Adică o să se stea pe ele sau o să fie presate cu genunchii de mii de ori. Ca să facă faţă utilizării îndelungate trebuie să fie foarte solid cusute. În fine, să nu uiţi de dosul pânzei. Şi el trebuie să fie aproape la fel de îngrijit ca faţa. O să faci greşeli pe care le poţi corecta aici, şi nimeni n-o să ştie. Dar, dacă aţa e fie şi puţin încurcată pe dos, asta poate să afecteze faţa: de pildă, poţi să prinzi aţe scăpate cu acul şi să le tragi prin pernă. Dacă dosul e îngrijit înseamnă că ai lucrat îngrijit faţa.

Violet îşi aminti de dosul eşantionului de cusut din copilărie, plin de noduri din lână, cu faţa ca o câmpie de cruciuliţe neregulate, spre disperarea mamei ei.

— Gândeşte-te la munca ta că la slujbele din catedrală, adăugă Louisa Pesel. Întotdeauna vezi o procesiune bine orânduită în prezbiteriu sau în cor, cu alaiurile, rugăciunile, imnurile şi slujba frumos coregrafiate într-un tot unitar, în principal graţie paracliserilor care se ocupă de buna desfăşurare, ţinând lucrurile ordonate şi organizate în oficii, departe de ochii publicului, astfel încât spectacolul să se desfăşoare perfect, fără probleme.

Violet încuviinţă.

— Bine, hai să începem cu cusătura de cort continentală, pe care o vei folosi din plin.

Domnişoara Pesel bătu cu degetul un petic de cusături galbene ce acopereau modelul în sus şi-n jos.

— E o cusătură rezistentă, mai ales făcută pe diagonală, şi umple frumos golurile.

Violet se luptă puţin cu acul, lâna şi pânza nefamiliare. Domnişoara Pesel avea răbdare, însă Violet era neîndemânatică şi nesigură şi se panica de fiecare dată când ajungea la capătul unui rând şi trebuia să pornească în direcţia opusă.

— O cusătură în diagonală, apoi cobori două pătrăţele, repetă domnişoara Pesel de mai multe ori. Acum te întorci iar la rândul de sus, o cusătură oblică şi două încrucişate. Verticală când umpli rândul, orizontală când urci la cel de sus. Aşa, bravo!

Bătu din palme.

— Ai reuşit.

Violet se simţi stupid de mândră.

Domnişoara Pesel o lăsă să exerseze câteva rânduri de cusătură de cort continentală şi se duse să le ajute pe celelalte. Nu părea să simtă deloc presiunea brodezelor nerăbdătoare să-i arate lucrul şi nimeni nu îndrăznea să i se plângă – deşi toate se uitau urât la Violet peste umărul profesoarei.

Domnişoara Pesel reveni douăzeci de minute mai târziu.

— Foarte bine, spuse cercetând rândurile lui Violet. Ai învăţat direcţia în care trebuie să meargă acul. Acum desfă totul şi ia-o de la capăt.

— Poftim? De ce? se jelui Violet.

Crezuse că ˙s-a descurcat bine.

— Tensiunea cusăturii trebuie să fie uniformă, altfel o să arate inegală şi neplăcută ochiului. Nu dispera, domnişoară Speedwell, adăugă zărindu-i expresia mâhnită. Îţi garantez că fiecare femeie din camera asta a desfăcut din plin la viaţa ei. Nimănui nu-i iese din prima. Acum, hai să vedem ce trebuie să faci la capătul rândului. Şi pe urmă te învăţ punctul de goblen vertical. Seamănă cu cusătura de cort continentală, dar e mai simplu.

Era mai simplu şi mai uşor de prins, aşa că înainte de prânz domnişoara Pesel a reuşit să-i arate şi punctul în cruce şi punctul în cruce alungit.

— Sunt încântată de progresul tău, îi zise lui Violet întinzându-i pânza. În după-masa asta o să studiem bobul de orez şi ochetele, apoi ne oprim. Începem iar la două şi jumătate.

Violet se trezi bucurându-se de laudă ca un copil.

Articol V.

Capitolul 5

În timp ce brodezele îşi adunau lucrurile la prânz – unele plecând de tot, altele ieşind în oraş cu intenţia de-a se întoarce Violet se întrebă preţ de o clipă ce să facă. Ar trebui să se ducă la birou şi să-l întrebe pe domnul Waterman dacă îşi poate lua liber şi după-masă. Apoi se trezi cu Gilda lângă ea.

— Mergem să mâncăm în Curtea Exterioară? propuse aceasta, de parcă erau prietene de ani de zile. Lângă Thetcher e o tisă sub care îmi place să mă aşez când e cald. Poţi să stai acolo să te uiţi cine intră şi cine iese din catedrală, şi e nemaipomenit de amuzant.

— Thetcher?

— Nu ştii? A, păi o să ai parte de-o distracţie pe cinste!

Gilda o luă de braţ şi o trase spre ieşire. Violet se simţi tentată să se tragă înapoi; era ceva în chipul îngust al Gildei, în dinţii proeminenţi şi în ridurile fine din jurul ochilor ei ce sugera… nu chiar disperare, dar o insistenţă deranjantă.

— Trebuie să mă întorc la muncă în după-masa asta, zise Violet în timp ce coborau scările. Nu mi-am dat seama că urmează să stau aici toată ziua. Abia dimineaţă mi-a spus doamna Biggins asta.

Gilda ˟s-a strâmbat.

— Probabil că băbătia de Biggins nici nu a vrut să stai toată ziua. Sinceră să fiu, se poartă ca şi cum o nouă voluntară e o povară pe care Cel de Sus i-a pus-o pe umeri, când adevărul că avem nevoie disperată de cât mai multe brodeze. Ar trebui să-ţi mulţumească, proasta! Din fericire, ai binecuvântarea domnişoarei Pesel. Mă rog, nu poţi să-ţi iei liber şi după-masă? N-ai un şef înţelegător? Unde lucrezi?

— La Compania de asigurări Southern Counties.

Gilda se opri în mijlocul Curţii Interioare, cu catedrala maiestuoasă în spate. Un grup de studenţi de la Winchester Collège, cu robe şi pălării de paie, treceau în pâlcuri pe lângă ele, pălăvrăgind pe pietriş, în timp ce se întorceau la cursuri.

— Bănuiesc că o cunoşti pe Olive Sanders, zise cu o expresie de parcă tocmai ar fi muşcat cu poftă dintr-un măr şi ar fi descoperit că-i pălit.

— Da, suntem amândouă dactilografe. Împărţim acelaşi birou.

— Biata de tine! O, scuze, n-ar fi trebuit să zic asta.

Gilda râu părea deloc să regrete.

— Dar, sincer, adăugă când o luară iar la pas, nu-mi pot închipui cum e să stai închisă în acelaşi spaţiu cu ea. Cum reuşeşti?

Violet se gândi la toate conversaţiile prosteşti dintre O ?i Mo pe care le auzise fără să vrea, la ţipetele lor, la râsul lor strident din nimic, la dispreţul lor obişnuit, la parfumul exagerat de dulce, la ceştile pe jumătate umplute cu ceai în care pluteau chiştoace.

— N-o ˟s-o mai fac mult timp.

— Nu, pentru că se măritã cu fratele meu! Aşa că problema cu Olive mi-e transferată mie. Ştii că a avut tupeul să propună să-mi preia slujba? Eu mă ocup de contabilitatea şi de programările pentru garajul fratelui meu, explică Gilda conducând-o printr-un pasaj cu arcuri butante ce lega Curtea Interioară de cea Exterioară şi care le scoase chiar la intrarea principală.

— Nu ştie nimic despre cifre şi nici despre automobile! Am ucis ideea în faşă.

O undă de îndoială din tonul ei îi trezi lui Violet bănuiala că situaţia nu era deloc aşa şi-i păru rău pentru ea. Nesiguranţă de fată bătrână, îşi zise. E mereu acolo şi se simte în tot ce facem.

Ridică privirea spre catedrală. Exteriorul ei era mereu o surpriză. Violet o vizitase de mai multe ori din copilărie până azi şi ştia la ce să se aştepte, dar de fiecare dată îşi dorea să i se pară spectaculoasă şi era mereu dezamăgită. Când se gândea la o catedrală în mod abstract, o vedea mereu la scară mare, impresionantă şi spectaculoasă. Totul era înalt: intrarea, corpul clădirii şi mai ales turnul sau turla. Clădirea îşi striga prezenţa, iar esenţa ei fizică nu lăsa pe nimeni să uite că se află aici cu

unicul scop de-a se închina la Dumnezeu. Catedrala Salisbury, situată în apropiere, obţinea acest efect prin turla ei impresionantă, cea mai înaltă din Anglia; la fel şi Chichester, pe care o văzuse când fusese în vizită la bunici, în vacanţă admirase superbele turnuri pătrate ale Catedralei Canterbury şi pe cele ale Catedralei Lincoln, ce dominau şi cucereau oraşul, aşa cum trebuie să facă o catedrală.

În realitate, Catedrala Winchester era ca o broască râioasă îndesată, aşezată pe o pajişte banală de lângă High Street. Dat fiind că oraşul fusese baza centrală a puterii pentru mulţi regi, catedrala era surprinzător de uşor de ratat; Violet fusese deseori nevoită să ghideze turiştii spre ea, deşi se afla chiar în faţa lor.

— A, spuneau aceştia. A, da.

Unde-i turnul? ştia că se întrebau. Întrucât catedrala avea doar unul, scurt şi îndesat; arăta ca un câine cu coada tăiată sau ca şi cum proiectul rămăsese fără bani înainte să fie construit mai înalt. Arăta mai degrabă ca o biserică mai mare decât ca o catedrală grandioasă.

„E mai frumoasă înăuntru, îi venea să le spună. „Interiorul e spectaculos” însă lui Violet nu-i stătea în obicei să le spună ce gândeşte străinilor. Oricum aveau să afle singuri destul de curând.

Curtea Exterioară, de un verde viu, se întindea în jurul catedralei şi era străbătută de două alei mărginite de tei. Peste tot, vizitatorii şi angajaţii profitau de soare ca să se aşeze pe iarbă, pe batiste sau ziare, şi să-şi mănânce sandviciurile. Curtea era presărată cu câteva morminte şi pietre funerare vechi, tratate cu respect de cei veniţi la picnic – în afară de Gilda, care porni cu paşi mari către una aflată sub o tisă uriaşă, la vreo patruzeci şi cinci de metri de intrarea în catedrală, şi se lasă să cadă alături.

— Thetcher, zise.

Violet studie piatra funerară albă, ce-i ajungea până la brâu.

— „Thomas Thetcherciţi cu glas tare, „care a murit de o febră cumplită, contractată când a băut bere slabă

rece, fiind încălzit, în 12 mai 1764”. Dumnezeule!

Aici odihneşte-n pace un grenadier din Hampshire.

Ce şi-a găsit sfârşitul bând bere rece fără de tărie.

Soldaţi, luaţi aminte la moartea-i timpurie.

Când sunteţi încălziţi, bucuraţi-vă de-a berii străşnicie.

Gilda recita cuvintele din amintire, fără să aibă nevoie să se uite la piatră.

— Lasă catedrala, adăugă. *Aici* e inima Winchesterului.

Mângâie piatra cu afecţiune, de parcă ar fi fost pisica familiei, apoi desfăcu un pachet învelit în hârtie cerată şi-l aşeză între ele.

— Împărţim?

— A. Da, sigur.

Violet îşi scoase fără mare chef ofranda din geantă. Sandviciurile Gildei aveau la mijloc bucăţi groase de şuncă şi erau unse cu un strat generos de unt, nu cu o urmă de margarină ieftină şi un strat amărât de pastă de peşte, ca ale lui Violet.

Însă Gilda nu păru să remarce.

— Întotdeauna găsesc sandviciurile făcute de alţii mult mai interesante, declară aruncând un triunghi cu pastă de peşte în gură. Ca atunci când ţi se face o cafea – întotdeauna e mai bună când ţi-o face altcineva, nu ţi se pare?

— Aşa cred.

— Ia zi, cum te-ai descurcat cu cusăturile? Domnişoara Pesel e o profesoară extraordinară, nu-i aşa? Te face să vrei să te descurci bine.

— E foarte bună. Dar mă îndoiesc că eu sunt.

Violet muşcă din şuncă. Era dulce, uşor afumată şi atât de delicioasă, că aproape îi dădură lacrimile. Singura dată când mânca bine era în rarele ocazii în care Tom o invita duminica la prânz, iar Evelyn făcea o friptură pe cinste. Acasă, mama ei avea tendinţa să facă friptura cam arsă, porţiile de cartofi, insuficiente şi budinca de vanilie, apoasă, ca o pedeapsă permanentă pentru că Violet o

abandonase. Felia de şuncă suculentă şi generoasă o sili să recunoască: făcea foamea.

— Vai, am fost un dezastru la început! întrerupse Gilda reveria lui Violet pe marginea şuncii, părând amuzată de propriile stângăcii. Credeam c-o să stau pe margine şi-o să sortez lâna pe vecie. Dar până la urmă te obişnuieşti cu cusăturile şi poţi să te relaxezi. Am observat că, dacă sunt încordată, aşa o să fie şi broderia mea. Şi nu putem avea perne încordate în corul catedralei, nu-i aşa? Coriştii noştri au nevoie de perne bine făcute pe care să stea!

Violet nu se putu abţine – întinse mâna după încă un sandvici cu şuncă, deşi asta contravenea etichetei privind împărţirea mâncării, potrivit căreia fiecare trebuia să se servească pe rând. Nici acum Gilda nu păru deranjată şi continuă ˇs-o întrebe pe Violet despre familia ei, despre viaţa în Southampton şi despre ce-o adusese la Winchester.

— Tata a murit acum doi ani şi a devenit tot mai greu să locuiesc cu mama, răspunse Violet.

— A, chiar aşa de îngrozitoare e mama ta?

— Sinceră să fiu, da. Nu şi-a revenit niciodată complet după moartea fratelui meu în război.

Poftim, o spusese.

Gilda încuviinţă.

— Joe a venit teafăr din război, dar gripa spaniolă ne-a răpit-o pe mama chiar după întoarcerea lui. A zis că în război n-a plâns nici măcar o dată, dar să se întoarcă şi ˇs-o piardă pe mama – a fost prea mult.

— Ai… ai mai pierdut şi pe altcineva?

Gilda clătină din cap şi se uită în jur, de parcă nu-i plăcea să fie ea în centrul atenţiei. Deci nu existase niciun logodnic, se gândi Violet.

— Arthur!

Gilda sări în picioare şi făcu cu mâna spre doi bărbaţi care-şi împingeau bicicletele de-a lungul aleii mărginite de copaci, către intrarea catedralei. Amândoi aveau cracul drept al pantalonilor băgat în şosetă ca să nu se prindă în

lanţ. Unul era bărbatul cu păr alb şi mustaţă pe care Violet îl văzuse la catedrală în timpul slujbei de sfinţire a pernelor. Auzind glasul Gildei, acesta se opri, apoi veni cu bicicleta ţinută de ghidon spre ele, urmat de un bărbat mai tânăr şi mai scund. Violet sări iute în picioare.

— Bună, Gilda.

Bărbatul îşi ridică pălăria în faţa Gildei, apoi dădu din cap spre Violet. Ochii lui erau fărâme de albastru intens, privirea îi era caldă şi directă. Ea simţi că se face stacojie, fără să ştie Sine de ce: el era mult mai în vârstă decât ea şi – se uită automat – purta şi verighetă.

— O să te auzim curând? întrebă Gilda.

— Nu în după-masa asta. Acum ne întâlnim cu paracliserul să discutăm programul de vară. În afară de slujbele obişnuite, sunt câteva nunţi şi, firește, zilele de naştere regale. El e Keith Bain, deseori tenorul nostru. Nu ştiu dacă vă cunoaşteţi – locuieşte în Winchester de doi ani.

Bărbatul mai tânăr, mic şi subţire, cu păr roşcat şi o puzderie de pistrui, dădu din cap către ele.

— Ea e Violet Speedwell. Tocmai ˟s-a alăturat Grupului de brodeze al Catedralei Winchester, nu-i aşa, Vi?

Violet se crispă. Nu-i mai spusese nimeni Vii de când murise Laurence; cei din familia ei înţeleseseră instinctiv că numele folosit de el le este interzis de-acum. Încercă să-şi ascundă disconfortul întinzând mâna, dar în timp ce Arthur i-o strângea, ea bănui că se străduieşte să ţină minte: *Să nu-i spun Vi*.

El îi zâmbi.

— Numele tău – foarte inteligent din partea părinţilor tăi.

— Adică? vru să ştie Gilda.

— Speedwell e numele obişnuit al veronicii, un soi de floare movulie. Şi i-au spus Violet.

— A fost ideea tatii, explică Violet. Fraţii mei au – au avut – nume mai tradiţionale.

Nu le pomeni – nu voia să rostească numele lui George.

— Slavă Domnului că nu ţi-au spus Veronica! râse Gilda. Veronica Veronica.

— Văd că aţi ales să vă aşezaţi lângă Thetcher, arătă Arthur din cap spre piatra funerară.

— N-o mai văzusem până acum, recunoscu Violet.

— A, atunci înseamnă că nu eşti din Winchester.

— Nu. Din Southampton. M-am mutat aici în urmă cu şapte luni.

— Mă gândeam eu. Altfel, sigur ne cunoşteam.

Tonul îi era neutru, dar, cumva, cuvintele lui nu erau. Obrajii lui Violet se îmbujorară din nou.

— Arthur şi cu mine am fost la aceeaşi biserică multă vreme, îi explică Gilda. Mă jucam cu fiica lui la şcoala de duminică. Ea e în Australia acum, iar Arthur ˇs-a mutat la ţară. În Nether Wallop, cel mai frumos sat din Anglia, cu cel mai amuzant nume[7].

Chiar în timp ce Arthur o corecta – „La drept vorbind, casa noastră se află în Middle Wallop” –, Violet îşi aminti o vizită la Nether Wallop cu tatăl şi fraţii ei, când era mică.

— Am fost acolo, zise. Piramida Douce.

Keith Bain şi Gilda o priviră nedumeriţi, însă Arthur încuviinţă.

— Aşa e.

Se întoarse către ceilalţi.

— În curtea bisericii de la Nether Wallop e o piramidă ridicată pe mormântul lui Francis Douce. Se pare că familiei îi plăceau piramidele, pentru că şi alte rude ale lor şi-au ridicat unele apoi, precum cea de la Farley Mount.

Îi zâmbi iar lui Violet, care îi mulţumi în gând tatălui ei pentru cum gândise itinerarul scurtei lor excursii, astfel încât să treacă şi prin Nether Wallop. Ea avea probabil vreo unsprezece ani, Tom, şapte, iar George, treisprezece. Doamna Speedwell nu venise cu ei, ceea ce le făcuse vacanţa mai relaxată şi îi umpluse pe toţi de veselie în timp ce se urcau în trenul spre Salisbury, apoi luau căruţa spre Stonehenge, iar pe urmă se plimbau prin păduri, ajungând

7 În traducere, Buşitura de jos. The nether world înseamnă „tărâmul de jos“, „iadul".

până la marginea lanurilor abia semănate cu grâu. La Nether Wallop trăseseră la hanul Five Bells şi se duseseră să viziteze biserica, unde tatăl lor îl ajutase pe George să se ridice până la flacăra de piatră din vârful mormântului-piramidă, iar băiatul se declarase faraon. Dacă le-ar fi spus cineva atunci că, unsprezece ani mai târziu, el şi sute de mii de alţi tineri englezi aveau să fie morţi, nu l-ar fi crezut.

Spre groaza ei, ochii i se umplură dintr-odată de lacrimi, ce începură să-i curgă şiroaie înainte de-a le putea ascunde. Rareori plângea amintindu-şi de moartea lui George şi a lui Laurence. Doamna Speedwell fusese întotdeauna bocitoarea familiei, lăsând foarte puţin loc pentru ca Violet, Tom sau tatăl lor să poată da glas propriilor sentimente. Când Laurence a murit, la un an după George, doamna Speedwell nu şi-a exprimat niciodată regretul şi nici măcar n-a încercat ˇs-o aline pe Violet, ci a reuşit în schimb să transforme aceste tragedii într-un concurs, amintind oricui voia ˇs-o asculte că pierderea unui fiu e pentru o mamă cea mai mare pierdere ce poate exista, implicaţia fiind că aceasta depăşeşte cu mult faptul că o fată şi-a pierdut logodnicul. Violet nu voia să joace acest joc şi-şi reţinea cu grijă lacrimile.

Arthur îi întinse o batistă, cu compasiune mută. Până şi la paisprezece ani de la sfârşitul războiului, nimeni nu era surprins când cineva izbucnea din senin în lacrimi.

— Mulţumesc, zise Violet ştergându-şi ochii. Îmi pare nespus de rău.

Arthur şi Keith încuviinţară, iar Gilda o mângâie pe braţ, exact atât cât era cazul. Apoi continuară conversaţia, pentru că asta trebuia să faci.

— N-am mai fost de ani de zile la Farley Mount, zise Gilda. Mergeam mereu duminica după-masa.

— Ce anume e acest Farley Mount? vorbi Keith Bain pentru prima oară.

Spre mirarea lui Violet, avea accent scoţian.

Gilda şi Arthur chicotiră.

— Beware Chalk Pit[8]! strigă Gilda.

— Deşi nu sună deloc, Beware Chalk Pit e numele unui cal, explică Arthur. O rudă a lui Douce a construit, în vârful unui deal aflat la vreo câţiva kilometri de Winchester, o piramidă în cinstea calului său, care câştigase o cursă. Înainte de cursă, calul căzuse într-o groapă cu var „de la care i ˇs-a tras şi numele.

— Poate facem o plimbare până acolo, zise Keith Bain. N-am urcat decât pe St Catherine3s Hill. Aş vrea să văd mai mult din peisajul local. Unde se află?

— La vreo opt kilometri spre vest. Dacă vrei să faci o plimbare mai lungă, poţi traversa câmpurile până la Salisbury. Sunt vreo patruzeci şi ceva de kilometri. Eu îi spun Turul Catedralei. Poţi să stai peste noapte la mine, în Wallop, dacă vrei.

— Chiar ˇs-ar putea ˇs-o fac.

— Ar fi bine să mergem şi să vorbim cu paracliserul.

Arthur se întoarse spre Violet.

— Îmi pare foarte bine de cunoştinţă, domnişoară Speedwell.

— Şi mie.

Violet îl urmări cum îşi conduce bicicleta spre o latură a catedralei. Scurta lui atenţie o ajutase să-şi revină, ca o mână care se întinde pentru a linişti un balansoar ce tocmai a fost răsturnat.

Abia după plecarea lui şi-a dat seama că încă mai ţine strâns în mână batista pe care i-o dăduse. Iniţialele AK fuseseră brodate într-un colţ, cu nişte cusături albastre inegale, în punct de lănţişor. Putea să alerge după el sau să i-o dea Gildei să i-o înapoieze. În schimb, aşteptă până când noua ei prietenă nu se uita şi o îndesă în geantă.

— Fac parte din vreun cor? o întrebă când batista era pusă bine la păstrare.

— Nici vorbă, răspunse Gilda împăturind hârtia cerată de la sandviciuri. De ce crezi asta?

— A zis că e tenor.

— Nu, nu, sunt clopotari! Ai catedralei. Ce zici,

8 În traducere, „Ferește-te de groapa cu var“.

mergem să bem o cafea? Pe urmă mă duc să caut un telefon şi să le spun celor de la biroul tău că ţi ˇs-a făcut rău – ai leşinat în Curtea Exterioară!

La întoarcere, Violet constată că poziţia ei privilegiată de nouă elevă a domnişoarei Pesel fusese uzurpată. Alte câteva brodeze erau înghesuite în jurul ei; două dintre ele, care o văzură pe Violet intrând, se împinseră şi mai aproape de ea, de parcă şi-ar fi apărat deopotrivă locul şi profesoara.

— Ce cusături urma să te înveţe? întrebă Gilda, strâmbându-se la grămada ca de rugbi.

Violet ridică eşantionul.

— Asta… Bob de orez, cred. Şi ochete.

— Pot să ţi le arăt eu pe astea. Domnişoarei Pesel îi place când îi învăţăm pe alţii, zice că metoda cea mai bună să-ţi întipăreşti în minte ce-ai învăţat e să explici altcuiva.

Ambele cusături erau migăloase, dar nu cine ştie ce greu de învăţat. După ce se duse să se consulte cu domnişoara Pesel în legătură cu propria ei pânză, Gilda îi propuse lui Violet să facă o mostră cu cele şase cusături pe care le stăpânea deja, ca să i-o arate profesoarei la sfârşitul zilei.

Atmosfera era mai calmă acum, mai aşezată. Douăsprezece femei – unele care fuseseră şi dimineaţă, altele noi – lucrau în jurul mesei mari, cu domnişoara Pesel şi doamna Biggins răspunzând la întrebări şi făcând sugestii. Violet se concentră asupra mostrei sale, atentă ca fiecare cusătură să-i iasă uniformă şi ca tensiunea firului să fie constantă. După un timp constată că poate şi să lucreze, şi să asculte conversaţiile din jur. În general, brodezele vorbeau despre copiii şi nepoţii lor, despre vecinii şi grădinile lor, despre ce gătiseră, despre vacanţele în care ar putea pleca. Toată lumea asculta politicoasă; nimănui nu-i păsa cine ce spune. Aşteptau, pur şi simplu, să le vină rândul să vorbească. Şi, cum se întâmplă de regulă în aceste situaţii, femeile măritate vorbeau mai mult decât fetele bătrâne, asumându-şi o

poziţie automată de autoritate şi un loc superior în ierarhia feminină, pe care nimeni nu-l punea la îndoială. Doar Gilda mai vorbea când şi când, fiind tolerată pentru că era amuzantă şi cunoştea pe toată lumea – deşi unele femei mai schimbau uneori câte o privire cu subînţeles pe la spatele ei. Majoritatea făceau parte dintr-o anume clasă socială, şi Violet deduse că priveau cu dispreţ o familie ce deţinea un garaj şi se ocupa cu repararea automobilelor. Ea însăşi devenise însă mai puţin critică, descoperind că, atunci când eşti femeie singură şi trăieşti de capul tău cu un salariu mic, de unde vii nu are nicio importanţă. Poate că Gilda era dintr-o altă clasă socială, dar având sprijinul familiei sale, îşi permitea să mănânce sandviciuri mult mai bune decât Violet.

Ce ˇs-ar întâmpla, îşi zise, dacă aş schimba subiectul şi le-aş întreba cine cred ele că va forma noul guvern german acum, că actualul cancelar a demisionat? Oare ar avea cineva vreo părere? Nu era sigură nici că ea însăşi are una, dar încăperea începea să devină cam înăbuşitoare de atâta insularitate. Poate că trebuia doar să le cunoască mai bine pe aceste femei.

Doamna Biggins bătu din palme de două ori.

— Foarte bine, doamnelor, ajunge pentru azi. Lăsaţi-vă locul la fel de curat cum era când aţi venit. Nu vrem să rămână bucăţele de lână în urma noastră. Doamna Way va semna pentru primirea materialelor.

Celelalte începură să se alinieze în faţa domnişoarei Pesel, care le inspecta lucrul la plecare. Violet le privi, brusc jenată să-şi arate eşantionul. Nu voia să i se spună iar să desfacă sau să fie pusă la ţinut socotelile, cu Mabel Way. Într-un târziu, se aşeză totuşi la coadă în spatele Gildei şi o ascultă discutând cu domnişoara Pesel despre diferenţa dintre punctul de goblen vertical şi cel orizontal. Apoi Louisa Pesel întinse mâna după eşantionul lui Violet.

— Te-ai descurcat destul de bine, spuse trecându-şi un deget peste cusături. Ai, te rog, grijă la cusătura în cruce alungită, trage bine de cusătura mai lungă; altfel se lăbărţează, ca aici. Dar nu arată prea rău – nu-ı nevoie să

desfaci, fiind doar un eşantion, şi sunt sigură că o să ţii minte ce-ai greşit.

I-l dădu înapoi.

— Pentru miercurea următoare, învaţă pe altcineva cusăturile şi vino să-mi arăţi ce-a făcut. Poţi lua nişte pânză, nişte lână şi un ac în drum spre ieşire.

Violet rămase cu gura căscată.

— Pe cine să…

Dar domnişoara Pesel se întorsese deja spre femeia de alături.

Gilda zâmbea iar cu toată gura.

— Ţi-am spus!

Articol VI.

Capitolul 6

Violet habar n-avea pe cine să înveţe cusăturile. Cu mama ei nici n-avea rost să încerce, Evelyn era mult prea ocupată, iar Marjory era probabil prea mică să reuşească ceva atât de complicat cum era cusătura bob de orez. Preţ de o clipă se gândi la proprietăreasa ei, însă doamna Harvey nu părea genul care să stea şi să coasă. Poate c-ar fi reuşit să convingă o altă chiriaşă, dar nu era sigură că-şi doreşte asta. Violet avusese grijă să păstreze distanţa faţă de domnişoara Frederick, o profesoară de engleză de la o şcoală de fete din oraş, şi faţă de domnişoara Lancaster, care lucra ca grefieră la Curtea de Justiţie din Winchester. Ambele aveau o mină tristă, un aer melancolic de care se temea să nu se molipsească. Dacă ˟s-ar fi ˟împrietenit cu ele, acel sentiment ar fi devenit şi mai apăsător. Totuşi, după ce trecuseră deja câteva zile şi nu găsise pe nimeni să-l înveţe cusăturile, îşi dădu seama că va trebui să-şi calce pe inimă şi să o abordeze pe domnişoara Frederick. Reflectă la asta într-o dimineaţă în timp ce dactilografia, cu două zile înainte de următoarea ei lecţie de brodat. Colegele ei de birou încă nu veniseră: rareori veneau la

timp.

Mo intră valvârtej când Violet era la jumătatea celui de-al doilea contract, prin care se adăuga asigurarea împotriva incendiilor unei poliţe deja existente a unei case din Andover. Mo nu era niciodată la fel de zgomotoasă şi de sigură pe ea atunci când n-o avea alături pe Olive. Acum părea şi mai abătută: şopti un „Bună” în guler, cu capul plecat, fără să ridice privirea. Rochia, de un maroniu noroios, cu o fustă informă şi prea mult material atârnându-i în zona pieptului, îi reflecta starea de spirit. Violet o salută din cap şi, după ce termină de bătut la maşină contractul, se oferi să facă ceai.

— Da, te rog, răspunse Mo cu voce stinsă, apoi oftă.

Oftatul era introducerea, felul ei de-a sugera că e gata să i se pună întrebări despre ce-a păţit.

Violet se duse mai întâi în bucătărie şi făcu un ceainic plin, pe care îl luă cu ea în birou, împreună cu o farfurie cu biscuiţi Garibaldi – nimeni nu se omora după ei, dar altceva nu găsi.

— Aşa, zise punând o ceaşcă ſu ceai în faţa lui Mo şi întinzându-i zahărniţa. Ce ˟s-a întâmplat?

Se aşează pe scaunul ei, cu mâinile în jurul ceştii ca să şi le încălzească, pentru că eră una dintre acele zile ploioase de iunie când ziceai că e mai degrabă primăvară timpurie decât vară. O zi de jachetă tricotată – o alterna pe cea bej cu cea crem. Azi purta crem; deşi nu-şi permitea haine noi, o împrospătase recent schimbându-i nasturii cu unii dintr-un set de sidef găsit într-o prăvălie second-hand.

Mo aruncă mai multe linguri de zahăr în ceai şi se posomorî la vederea biscuiţilor Garibaldi, cu stafidele lor negre ce arătau ca nişte muşte zdrobite. Violet n-o presă. Aveau toată ziua.

— O îşi dă preavizul, zise Mo într-un târziu. Chiar azi. Mama ei îl sună în dimineaţa asta pe domnul Waterman.

Luă un biscuit şi muşcă zdravăn din el.

— Înţeleg.

Nu la asta se aşteptase Violet. Presupusese că Mo e bosumflată fiind ſ iubitul ei, funcţionarul de bancă, zisese

sau făcuse ceva şi că Olive e plecată cu vreo treabă legată de nunta ei îndepărtată – se întâlneşte cu un preot, caută o tipografie pentru invitaţii, se uită după material de rochie –, folosind acest lucru drept scuză pentru o zi în oraş petrecută după bunul ei plac. Violet crezuse că vor mai fi luni, ani întregi, în care avea să audă aceleaşi prostii înainte de ziua cea mare. Şi că abia atunci va pleca Olive; femeile îşi părăseau de obicei slujba după ce se măritau, nu înainte.

— Mai bine-ţi spun – oricum o să auzi curând. Lumea e atât de bârfitoare, adăugă Mo, părând să uite câte zvonuri comentaseră şi lansaseră ea şi O. Ea… mă rog, se mărită curând, în weekendul viitor.

— Aha.

Violet împinse cu degetul un creion de pe birou, aliniindu-l cu un teanc de hârtie. Exista un singur motiv pentru care o femeie se mărita atât de repede.

— Nu e ce crezi tu!

Violet aşteptă o clipă, după care zise încet:

— Ba sigur că e. Biata Olive.

Mo se îmbăţoşă, de parcă ar fi vrut să riposteze, însă după o clipă se prăbuşi iar în scaun şi-şi înmuie biscuitul în ceai.

— Oricum voia să se mărite cu el. Dar nu aşa de repede şi nu presată de bârfe răutăcioase.

Violet îşi aprinse o ţigară şi se simţi bătrână.

— O să treacă ei peste asta.

Şi aşa era. Olive şi bărbatul ei se vor căsători: „Ne-am hotărât că nu vrem mare tamtam, vrem doar să fim împreună, pentru că ne iubim foarte mult”, avea să spună ea. Iar la naşterea copilului: „E prematur, dar uite ce plin de viaţă e şi-aşa; nici n-ai zice că ˟s-a născut cu două luni mai devreme”. Iar lumea o să uite amănuntele, fiind[ɔ- asta se întâmpla destul de des şi, oricum, ce conta? Violet fusese precaută cu bărbaţii ei de sherry, folosind o diafragmă de care îi făcuse rost o prietenă măritată de la medic. Dar avusese şi ea motivele ei de spaimă de-a lungul anilor şi ştia cât de uşor se poate păcăli o fată ca Olive.

Măcar logodnicul ei era un tip onorabil. Dacă semăna vreun pic cu sora lui, Gilda, Violet era de părere că O cu adevărat norocoasă.

La prânz ploua prea tare ca să iasă în oraş, aşa că Violet şi Mo rămaseră la birourile lor să-şi mănânce sandviciurile, Mo răsfoind deprimată o revistă.

— Ia zi, propuse într-un târziu Violet, n-ai vrea să te învăţ ceva care să te facă să uiţi de griji?

Se dovedi că Mo – sau Maureen, căci odată cu plecarea subită a lui Olive se dusese şi porecla ei – era mai bună la brodat decât Violet, deşi nu mai făcuse asta niciodată. Reuşea să rămână concentrată, cu o încăpăţânare de catâr –, calităţi pe care, din ce-şi amintea Violet, nu le demonstrase niciodată când dactilografia. Dar, ce-i drept, Olive fusese mereu lângă ea să-i distragă atenţia. Fata era, în egală măsură, uşor de entuziasmat când se uita la rezultate.

— Ia uite la rândurile mele de goblen, zise plină de încântare în timp ce stăteau şi coseau. Perfect drepte!

Domnişoara Pesel avea dreptate: să înveţi pe altcineva să coasă te ajuta să înveţi şi tu mai bine cusăturile, pentru că întrebările elevei tale te obligau să te gândeşti mai bine de ce faci ce faci şi să vezi mai clar lucrurile pe care nu le înţelegeai.

— De ce contează atât de mult tensiunea firului? întrebă Maureen uitându-se încruntată la lâna ei verde.

— Fiind[ɚ… uite…

Violet arătă spre o cusătură aiurea.

— Vezi cum iese în evidenţă asta? N-ai strâns suficient de bine. Aşa o să rămână, dacă n-o desfaci şi o faci iar.

— Dar ce contează dacă cusăturile de pe dos sunt drepte sau înclinate?

— Contează, pentru că cusăturile înclinate trag de pânză şi o strâmbă. Pernele de rugăciune şi cele pentru scaune trebuie să fie perfect drepte.

— Şi de ce trebuie să fie dosul atât de îngrijit?

— Dacă sunt prea multe fire largi, poţi să le agăţi din

greşeală şi să le tragi pe faţă când faci alte cusături.

Violet se auzi repetând papagaliceşte cuvintele domnişoarei Pesel. Până acum reuşise să răspundă la toate întrebările lui Maureen, dar se aştepta ca în curând să ajungă la fundul sacului.

— Poate c-ar fi bine să vii şi tu la curs înainte ca brodezele să-şi ia vacanţă peste vară, îi propuse când îşi reluară cusutul, în pauza de ceai de după-masă.

Era o schimbare extraordinar de rapidă de la vremea când era ignorată şi compătimită la statutul de profesoară a lui Maureen şi îndrăzneala de a propune măcar o activitate comună. Nu-şi imagina niciodată că ar putea deveni prietene apropiate – Maureen era cu cincisprezece ani mai tânără –, dar atmosfera din biroul lor se schimbase deja radical.

— Domnul Waterman n-o să ne lase pe amândouă să mergem, răspunse Maureen apropiindu-şi pânza de faţă ca să se uite mai bine la cusături – exersa bobul de orez, cu două fire de lână de culori diferite. O, fir-ar! Am uitat în ce direcţie merge acul la cusătura de deasupra. Are importanţă dacă e în sensul acelor de ceas sau invers?

— Nu, atâta timp cât coşi fiecare pătrăţel la fel, ca să fie uniformă.

Violet îşi cercetă propriul bob de orez. I se păru că se zăreşte destul de bine pânza de dedesubt.

— Poate că domnul Waterman ne-ar lăsa să mergem dimineaţa, dacă muncim la prânz şi stăm peste program ca să recuperăm.

— Acum, că Olive pleacă, va trebui să angajeze rapid pe altcineva.

Violet avea o idee în privinţa asta, dar tăcu, lăsând-o să se coacă.

Nici nu pomeniseră bine numele lui Olive, că Violet îi şi auzi ţăcănitul inconfundabil al tocurilor pe hol şi fata îşi făcu apariţia. Maureen – sau poate că redevenise Mo – ridică privirea, speriată. Aruncă grăbită broderia, înşfacă o revistă şi ceaşca de ceai şi întoarse privirea. Violet se simţi mai degrabă amuzată decât jignită.

Dar Mo nu era suficient de ageră ca să-şi ascundă noul hobby. Olive apăru în prag, cu acelaşi aer de ponei durduliu şi îndesat, observă poziţia nefirească a lui Maureen în spatele revistei, se uită la eşantionul de broderie de pe biroul acesteia şi la cel pe care Violet îl ţinea în mână şi pufni în râs.

— Nici nu plec bine, că te şi apuci de cursuri de lucru manual! zise cu un zâmbet sarcastic. Ce-i asta?

Înainte ca Mo să apuce ˝s-o oprească, ridicase eşantionul. Acul alunecă pe lână şi căzu cu un clinchet pe podea.

— Cusătură de cort continentală, punct de goblen, punct în cruce şi punct în cruce alungit, răspunse Violet pentru Mo. În curând învaţă şi bobul de orez şi ochetele.

Olive lăsă pânza brodată să cadă de parcă ar fi fost contagioasă.

— Te-ai apucat de tricotat, ca o fată bătrână! strigă privindu-şi cu superioritate fosta prietenă. Ce-ai păţit?

Mo lăsă jos revista.

— Ai plecat, zise coborând glasul.

— Şi? Ştiai că am să plec după ce mă mărit. O fac puţin mai devreme, atâta tot. O să pleci şi tu într-o zi.

Olive privi în jur şi-şi zări eşarfa colorată din şifon atârnând într-un cui de pe spatele uşii.

— Aici erai! zise triumfătoare, înşfăcând-o. Nu puteam să te las în urmă, nu?

— Încă mai sunt domnişoara ta de onoare, da? întrebă Mo cu glas scâncit şi rugător. Săptămâna viitoare?

— A. Nu prea cred.

Olive îşi aranjă îndelung eşarfa în jurul gâtului, până se declară mulţumită.

— E doar o nuntă mică şi intimă. Numai pentru familie.

Mo avea o mină atât de tristă, că Violet simţi, ca niciodată, dorinţa să intervină.

— Să ştii că nu tricotăm, de fapt, zise. Brodăm pe pânză. E versiunea modernă a torsului, ai putea spune. Văzând încruntarea nedumerită a lui Olive, adăugă: A

torsului de lână. De acolo vine cuvântul[9], pentru fată bătrână şi torcătoare avem acelaşi cuvânt.

Olive dădu ochii peste cap.

— Dumnezeule, mă bucur că nu mă paşte şi pe mine *asta*.

— Păi, îţi urez noroc, zise Violet pe cel mai aspru ton posibil, cu chestia *asta*.

Arătă spre pântecul încă plat al lui Olive.

Aceasta tresări şi se făcu roşie ca racul.

— Nu ştiu la ce te referi! Sinceră să fiu, e…

Amuţi. În ciuda îmbujorării din obraji, părea că ˇs-a înverzit de furie.

— Mă duc să-mi dau cu puţină apă!

Le întoarse spatele şi porni grăbită pe hol, către baie.

Dacă Mo ar fi fost alt gen de fată, Violet ˇs-ar fi amuzat pe seama lui Olive şi a plecării ei bruşte. Dar ştia că Mo n-ar râde, mai ales pe fondul sonor al horcăiturilor îndepărtate scoase de Olive încercând să vomite. În schimb, zise cu blândeţe:

— Ce zici, ne apucăm de ochete?

O clipă mai târziu, Maureen se aplecă să-şi caute acul pe podea.

— Da.

Violet se îmbărbătă cu un biscuit, apoi se duse să discute cu domnul Waterman. Era mai bine dacă-şi expunea toate ideile dintr-odată – slujba, cursurile de brodat şi Maureen. Nu era genul care să facă sugestii la serviciu, dar nici nu avusese nevoie atunci când locuia cu ai ei şi nu trebuia să-şi plătească singură cheltuielile. Dacă nu spunea nimic acum, când avea ocazia, în curând avea să moară de foame.

Când bătu în uşa lui deschisă, domnul Waterman se uita pe fereastră, la ploaie.

— Bună ziua, domnişoară Speedwell, tocmai admiram

9 To spin înseamnă „a toarce lâna“, iar spinster, „torcător", „filator", dar și „fată bătrână".

ploaia. Grădina are nevoie de ea. Ia spune, cu ce te pot ajuta? Mi-ai adus o ceaşcă de ceai? Exact de ce aveam nevoie, îţi mulţumesc. Ia loc.

Violet nu ştia mare lucru despre viaţa personală a şefului ei, decât că avea soţie şi un copil de care nu vorbea niciodată, că-i plăcea crichetul şi nu se omora după vremea prea caldă. Nu ştia ce făcuse acesta în timpul războiului. Nu putea lega o conversaţie cu el pornind de la atât de puţine. Acum, că el stătea şi-şi sorbea ceaiul, îşi alese cu grijă cuvintele.

— Vă mulţumesc foarte mult că mi-aţi permis să-mi iau liber ca să particip la cursul de brodat al doamnei Biggins săptămâna trecută, începu.

Când pomeni numele doamnei Biggins, domnul Waterman se aşează mai bine în scaun.

— Pentru puţin, pentru puţin. A fost încântată, aşa-i? încântată că poate să te înveţe?

— Da, într-adevăr. De fapt…

— Dar, stai: n-ai fost bolnavă în după-masa aia? Sper că nu ea te-a îmbolnăvit.

Violet se gândi rapid.

— Nu, a fost de la căldură. Odaia era înăbuşitoare.

— A, căldura, da. A fost cam zăpuşeală, aşa-i? Nu şi azi, din fericire.

— Ar fi trebuit să mă aşez lângă fereastră. Data viitoare aşa am să cer.

— Data viitoare? Nu te-a învăţat deja ce trebuie să ştii?

— Doamna Biggins ar vrea să mai vin o dată înainte ca grupul să intre în vacanţa de vară, doar ca să se asigure că ştiu ce fac. Şi trebuie ˇs-o aduc şi pe Maureen.

Domnul Waterman ridică din sprâncene.

— Pe domnişoara Webster?

— Doamna Biggins are nevoie de mai multe brodeze pentru catedrală. Se pare că domnişoara Webster e foarte pricepută la brodat.

— Înţeleg.

Domnul Waterman bătu cu unghiile în marginea

ceştii, un cline-cline-clinc rapid.

— Aşa zice doamna Biggins?

— Doamna Biggins încă n-a văzut-o cum lucrează, recunoscu Violet, simţind că nu poate întinde şi mai tare coarda, însă ea şi domnişoara Pesel – care a înfiinţat Grupul de brodeze al Catedralei Winchester – au zis că e nevoie de cât mai multe lucrătoare talentate. Iar talentul domnişoarei Webster e excepţional.

Era o exagerare, dar domnul Waterman n-avea cum să-şi dea seama nici dacă se uita la eşantionul lui Maureen; pentru el, brodatul ar fi fost ca scrierea hieroglifică, aşa cum i se păruse şi ei până cu o săptămână în urmă.

— Păi, departe de mine gândul de-a sta în calea lucrului bine făcut pentru Biserică, începu domnul Waterman. Însă avem o problemă, cauzată de… ăăă… plecarea subită a domnişoarei Sanders.

Dădu pe gât ultima înghiţitură de ceai; picături din ea îi rămaseră atârnate de mustaţă. Poate că mama lui Olive îi împuiase capul cu o poveste despre dragostea năvalnică a tinerilor, care abia aşteptau să se căsătorească, însă domnul Waterman ştia prea bine despre ce e vorba.

— Am o propunere legată de locul ei de muncă, rămas liber, zise Violet.

— Da?

Domnul Waterman nu făcu niciun efort să-şi ascundă mirarea – mirare împletită cu o notă de dezaprobare. Violet simţi că trebuie să-şi expună rapid planul, înainte ca iritarea lui, că o femeie are asemenea îndrăzneală, să pună punct conversaţiei.

— Voiam să propun ca domnişoara Webster şi cu mine să împărţim o parte din munca suplimentară între noi. Domnişoara Sanders e o fată cumsecade, dar nu era cea mai rapidă dactilografa. Dacă îmi scurtez pauza de prânz doar cu jumătate de oră şi muncesc o oră în plus în timpul săptămânii, asta înseamnă şapte ore şi jumătate în plus pe săptămână. Fireşte, nu pot vorbi în numele domnişoarei Webster, dar e posibil ca şi ea să vrea să facă

ore suplimentare. Şi aţi putea angaja o altă dactilografa cu jumătate de normă. Dar poate o să constataţi că nici măcar nu e nevoie.

Violet era amabilă. Olive era o dactilografa sub orice critică şi o angajată fără pic de tragere de inimă. Maureen n-avea să mai fie distrasă de prietena ei şi împreună puteau acoperi fără probleme sarcinile de serviciu. Însă n-o putea afirma direct.

— Ai vrea să faci asta? Chiar ai vrea să munceşti în plus pentru Compania de asigurări Southern Counties?

Recunoştinţa din tonul domnului Waterman o alarmă; era evident că îi scăpase un element crucial.

— Fireşte, nu-mi va prinde rău nici creşterea salarială, zise rapid. Ba din contra. Nu e deloc uşor pentru o femeie singură să trăiască din salariul meu de-acum.

— Creşterea salarială? ridică glasul domnul Waterman, ca expresie a propriilor gânduri.

Îşi şterse fruntea cu batista.

Violet i-ar fi putut spune: „Evident, bărbat fără minte ce eşti. De ce-aş munci mai mult pe aceiaşi bani? Ştii ce mănânc eu la prânz? Ştii că nu mănânc niciodată o masă caldă? Că atârnă hainele pe mine fiind[ɔr- am slăbit şi nu-mi permit să-mi cumpăr altele? Că trebuie să aleg: ori mănânc, ori merg la cinema? Că n-am nici pensie, nici soţ să mă întreţină şi economiile mele ˣs-au dus? Că adesea mă întreb ce-o să se întâmple când am să fiu prea bătrână ca să mai muncesc? Că nu îndrăznesc să-i cer bani fratelui meu fiind[ɔr- sunt în relaţii bune cu el şi vreau să le păstrez, ca să pot conta pe el şi pe copiii lui să mă ajute la bătrâneţe?”

Dar nu-ɨ spuse nimic din toate astea domnului Waterman.

— Pe termen lung, Southern Counties o să aibă de câştigat financiar, îi explică, pentru că nu va mai trebui să-i plătească salariul întreg unei alte dactilografe.

— Da, bănuiesc că ai dreptate, recunoscu domnul Waterman după un moment de gândire.

Unda de dezaprobare din tonul lui începea să se

stingă treptat.

Însă crescu iar când ea propuse ca salariul ei şi al lui Maureen să crească ţu patru şilingi pentru fiecare pe săptămână şi rămase la fel de limpede în timp ce ea îi expuse situaţia matematic şi i-o explică.

— E clar că te-ai gândit bine la acest subiect, domnişoară Speedwell, murmură el, vizibil agasat de idee.

Însă atunci când Violet îi aminti de câteva ori că va face economie cu salariul lui Olive, minus această creştere – cu condiţia ca ea şi Maureen să fie mai eficiente –, el acceptă fără tragere de inimă să înainteze această soluţie superiorilor săi din Southampton.

— Dar, domnişoară Speedwell, am să spun că e ideea mea, dacă nu te superi, adăugă încruntat. Nici nu vreau să-mi închipui ce-ar zice şefii dac-ar auzi că o femeie are asemenea… idei *progresiste*.

Violet nu se aştepta să primească răspunsul prea curând, estimând că domnului Waterman o să-i ia o săptămână sau două să se obişnuiască ţu ideea şi ˇs-o accepte el însuşi. Nu o deranja asta, atâta timp cât obţinea o mărire. În noaptea aia, stând în salon şi ascultând-o pe Gracie Fields la radio, visă la cotlete de porc.

Aşa că o surprinse să-l vadă apărând în biroul lor în timp ce lucrau – Maureen era într-adevăr mult mai rapidă acum, că Violet dădea tonul – şi anunţându-le că filiala centrală din Southampton a fost de acord ca ele să preia treaba lui Olive de probă, pentru o lună.

— Cu o creştere de patru şilingi pe săptămână? se simţi Violet datoare să întrebe.

— Da, da, domnişoară Speedwell, cu cei patru şilingi în plus.

Domnul Waterman părea istovit, ca şi cum ˇs-ar fi gândit cum e să fie silit să facă faţă unei asemenea cerinţe venind din partea soţiei sau fiicei sale.

După plecarea lui, continuată să bată la maşină în tăcere. Dar, când Violet se uită la ea, Maureen zâmbea.

Violet sărbători ducându-se să ia prânzul la Awdry℥s

Tea Rooms de pe High Street, unde mâncă trei feluri: supă de praz şi cartofi, un cotlet de porc cu două chifle şi budincă de fructe uscate cu strat dublu de cremă de vanilie. Lăsă farfuriile lună.

Articol VII.

Capitolul 7

La ultimul curs de brodat, Violet a primit sarcina de a lucra în vacanţa de vară la borduri pentru perne: o panglică lată de doi centimetri şi jumătate, cu modele geometrice în nuanţe de albastru, galben şi roşu, ce avea să alcătuiască marginile pernelor făcute pentru scaunele şi băncile corului.

— La astea nu poţi să greşeşti prea mult şi n-o să ai nevoie de ramă pentru ele, spusese doamna Biggins, care continua să o trateze pe Violet ca pe o pacoste, nu ca pe un ajutor.

Era însă adevărat că bordurile nu aveau să atragă prea mult atenţia; oamenii aveau să admire medalioanele istorice de deasupra.

I ˇs-a dat un model al tiparului repetitiv, pânză, ace şi lână destulă ca să coasă mai mulţi metri de borduri. Gilda arătase din cap spre model, care era splendid, alcătuit din cusături perfect egale.

— Cred că domnişoara Pesel l-a făcut într-o juma de oră!

Violet oftase. Gilda avea fără îndoială dreptate, însă asta i-a amintit cât de înceată e ea.

Făcu o adevărată obsesie pentru brodat. Fură de la mama ei o cutie de ace veche, pe care o ţinea mereu în geantă, împreună cu o bucată de bordură, ca să poată lucra la ea oricând are timp. La birou cosea în timpul pauzelor de ceai sau după prânz. Cosea în tren duminica, în drum spre Southampton sau Winchester. Seara, după cină, începu să-şi petreacă timpul în salon, împreună cu

celelalte chiriaşe, ascultând emisiunile de varietăţi de la radio şi lucrând bucăţi lungi de bordură. Se simţea mai în largul ei alături de ele când avea ceva de făcut cu mâinile. Domnişoara Frederick corecta lucrările elevilor despre Tennyson sau *Povestirile din Canterbury* sau făcea planuri de lecţii pentru trimestrul următor, domnişoara Lancaster citea reviste, iar doamna Harvey era într-un permanent du-te-vino – deşi, dacă îl auzea pe AI Bowlly[10] cântând, se oprea şi-l asculta. „E un mare artist", declara, şi cânta împreună cu peruşii ei.

Violet descoperi că brodatul seamănă cu dactilografiatul, dar îi aduce mai multe satisfacţii. Trebuia să te concentrezi, însă, odată ce îl stăpâneai destul de bine, te puteai lăsa în voia lui, golindu-ţi mintea de orice altă activitate decât cea din faţa ta. Viaţa se reducea atunci la un rând de cusături albastre care deveneau un şnur împletit ce traversa întreaga pânză sau la o revărsare de inele concentrice în nuanţe de roşu ce deveneau o floare. În loc să bată la maşină formulare despre oameni pe care n-avea să-i întâlnească niciodată, Violet făcea să se nască sub degetele ei modele în culori vii. Începu să viseze cusături, pătrăţele goale de pânză, unul lângă altul, şnururi galbene împletite uriaşe, cusături bob de orez roşii şi cusături în punct de goblen trandafirii, în şiruri perfect egale.

La serviciu, Maureen cosea adesea alături de ea în timpul pauzelor. Se integrase imediat în Grupul de brodeze al Catedralei şi se dovedise surprinzător de pricepută să gestioneze relaţia cu doamna Biggins, umilindu-se în faţa femeii mai în vârstă, fiind de acord că e o mare pacoste pentru că apare aşa de târziu, aproape de vacanţă, şi că, da, nu-i nimic de capul ei şi că, nu, nu ştie de ce doamna Biggins îşi mai bate capul cu ea. Apoi dădea ochii peste cap pe la spatele profesoarei, de parcă ar fi fost iar în

10 Albert Allick Bowlly (1898-1941) - cântăreț britanic născut în Mozambic, foarte îndrăgit în Anglia anilor 1930; a înregistrat peste 1.000 de melodii. A fost victima unei bombe parașutate de aviația germană în apropierea apartamentului său.

şcoala generală, şi le făcea pe brodezele mai tinere să râdă. Chiar şi Mabel Way zâmbea când îi vedea grimasele exagerate. Până la sfârşitul cursului, aproape o înlocuise pe Olive cu noi prietene. Violet rămase uimită văzând transformarea ei dintr-o banală dactilografă, care se lăsa călcată în picioare, într-o cusătorească sigură pe ea, care făcea glume cu celelalte femei.

Colega ei trăsese tare şi acum ea îi dădea sfaturi despre brodat.

— Fir-ar să fie, Violet! strigă într-o după-masă, în pauza de ceai. Când desfaci, nu trage prin două găuri odată. O să rupi lâna şi nu o ˟s-o mai poţi folosi. Trage printr-o gaură, pe urmă întoarce pânza pe dos şi trage firul prin următoarea gaură.

Violet se încruntă. O deprima să desfacă, era ca şi cum ai fi fost nevoit să te întorci acasă fiind[ɔ˜ ţi-ai uitat portofelul. Dar era foarte uşor să greşeşti, deşi nu vedeai întotdeauna c-ai lăsat un pătrăţel neumplut decât câteva rânduri mai târziu. Violet nu îndrăznea să lase greşeli în urmă, ştiind că domnişoara Pesel le va observa şi oricum va trebui să le repare.

Acum, că erau în vacanţă, îi ceru sfatul Gildei, şi începură să se întâlnească regulat la Awdry s să bea o cafea după serviciu sau la prânz ca să discute despre brodat, deşi divagau în multe alte direcţii. Gilda era aşa de vorbăreaţă, că Violet abia dacă avea nevoie să pună vreo întrebare. Noua ei prietenă susţinea neabătut noua viaţă a lui Violet în Winchester, şi aceasta era recunoscătoare că o încuraja să se simtă mai puţin vinovată că şi-a părăsit mama. Gilda a invitat-o într-o seară la ceai la familia Hill, făcând dezastru în bucătărie în încercarea de-a găti plăcinta ciobanului perfectă pentru musafira ei. Aceasta a fost delicioasă, însă Violet ˟s-a văzut nevoită ˟s-o mănânce sub privirea duşmănoasă a fostei ei colege de serviciu, Olive, instalată acolo în calitate de cea mai nouă doamnă Hill, tot mai umflată cu următorul Hill. Violet prefera să se vadă cu Gilda în altă parte, la Awdry3s, la cinema sau în Curtea Exterioară a catedralei, unde să stea la soare.

În timpul verii, Violet începu de asemenea să vină tot mai des la catedrală – mai mult din motive practice decât pentru susţinere spirituală, ca să studieze pernele folosite în cor şi prezbiteriu şi să-şi compare bordurile cu ale lor. Încet-încet observă activităţile cotidiene ce aveau loc aici. În clădire era o agitaţie permanentă, care nu avea nimic de-a face cu rugăciunea şi contemplaţia. Ziceai că eşti la Plummerȝs, magazinul universal din Southampton unde se ducea să-şi cumpere dresuri, mănuşi ori săruri de baie. Plummerȝs părea să fie înţesat de cumpărători, însă, dacă te uitai mai atent, vedeai că peste tot sunt vânzători, care împăturesc hainele, aşază mostre, împing cărucioare pline cu marfă, mătură pardoselile de marmură. Uneori, când vreo epidemie de gripă împuţina temporar personalul şi praful se aduna în ghemotoace în colţuri, iar hainele erau lăsate în mormane dezordonate, devenea limpede cât de mult conta magazinul pe lucrătorii săi pentru ca lucrurile să funcţioneze fără cusur.

Violet bănuia că aşa e şi cu cei care se îngrijesc de catedrală, cu excepţia paracliserilor, aceştia fiind în general voluntari. Doamnele care aranjau florile pe pervazurile de sub ferestre şi în jurul coloanelor. Bărbatul care scotea lumânările ce urmau să fie aprinse în altare şi curăţa ceara scursă de la lumânările din ziua trecută. Femeia care aşeza pernele pe scaunele din prezbiteriu, netezindu-le ca să fie perfect drepte. Doi bătrâni care strângeau cărţile de rugăciuni şi le puneau în cutii. Bărbatul care lustruia sfeşnicele de alamă de pe altare, şi altul care dădea cu mopul pe dalele medievale din absidă. Cele două femei care se autointitulau Ştergătoarele de praf ale celor sfinte şi care se învârteau peste tot şi ştergeau bine orice suprafaţă. Paracliserii, care treceau grăbiţi pe lângă tine cu un borcan cu ostii pentru de împărtăşanie, o sutană verde, o Biblie.

Într-o seară, după muncă, Violet stătea în prezbiteriu, cercetând o pernă de rugăciune pentru a vedea cum îmbinase brodeza nuanţele de albastru şi gândindu-se cum să facă şi ea la fel cu cele de galben la bordurile la care

lucra. În timp ce descifra cusăturile, cineva ˇs-a aşezat lângă ea. Mirată să descopere că era Louisa Pesel, lăsă să-i scape un mic icnet, apoi îşi ceru scuze.

Domnişoara Pesel zâmbi.

— Îmi place să vin uneori aici doar să stau şi să le admir.

Violet încuviinţă. Se simţea ca şi cum un membru al familiei regale ar fi ales să se aşeze lângă ea, chiar dacă unul care purta un turban cafeniu împodobit cu un smoc de pene.

— Uneori mă întreb dacă n-am putea folosi chiar mai multă culoare aici. E atât de întuneric – mai ales în stalurile corului, arătă din cap domnişoara Pesel spre stalurile de lemn din stânga ei. Piatra şi lemnul înghit totul, înghit chiar şi galbenul-muştar de care se plâng unii.

— Sunt oameni care se plâng?

— O, da.

Râsul domnişoarei Pesel era ca un clopoţel melancolic ce răsuna în prezbiteriu.

— Sunt oameni care zic că e vulgar şi nepotrivit într-un locaş religios. Nu vicarul Selwyn, evident. El a fost mereu de partea noastră. De fapt, chiar el a fost cel care m-a rugat să organizez confecţionarea acestor perne pentru scaune şi de rugăciune, după ce le-a văzut pe cele pe care le-am făcut pentru capela de la Wolvesey House. Acolo nu m-am ferit deloc de culori. Ştia perfect la ce să se aştepte şi n-a şovăit nicio clipă să-mi acorde tot sprijinul său.

— Brodaţi dintotdeauna?

— De când eram mică, da. Şi pe urmă am început să predau – aici şi în străinătate –, iar asta mi-a hotărât practic drumul în viaţă.

— În străinătate?

— Am ţinut câţiva ani cursuri de brodat la o şcoală de fete din Grecia. Am devenit un soi de expertă în broderia grecească.

— Dumnezeule!

Domnişoara Pesel părea atât de englezoaică, încât

era greu să ţi-o închipui într-un climat străin – uşor transpirată în soarele intens, predând unei clase de mici grecoaice bobul de orez sau punctul în cruce alungit, într-o clădire albă în întregime, înconjurată de albastrul senin al mării şi al cerului. Violet ar fi vrut ˟s-o întrebe dacă are soţ, dar n-o făcu, pentru că asta era întrebarea pe care o ura cel mai mult când i se punea ei.

— Am şi călătorit puţin, continuă Louisa Pesel, zâmbind amintirii. În Egipt, India. A fost nemaipomenit. Odată am mers chiar şi pe cămilă! Pe urmă, în timpul războiului, m-am întors la Bradford…

— Bradford?

— Da. M-am născut la Bradford. În timpul războiului i-am învăţat să brodeze pe soldaţii convalescenţi. Ştii, domnişoară Speedwell, cusutul poate fi extrem de terapeutic după o traumă. Culorile vii şi repetarea unor cusături simple aveau un efect extrem de liniştitor asupra acelor bărbaţi. Gândul că creează un lucru frumos făcea minuni asupra nervilor lor. Am fost foarte încântată de rezultate.

Violet şi-i imagină fără să vrea pe George şi Laurence stând într-o tranşee noroioasă şi cosând un şir de ochete roşii şi se cutremură.

Louisa Pesel nu păru să remarce sau era prea politicoasă ˟s-o spună.

— Deci asta e a ta, domnişoară Speedwell? întrebă arătând din cap spre perna de rugăciune din poala lui Violet. Ştiu că brodezelor le place să-şi viziteze lucrările *în situ*, cum ar veni.

— Nu, mă uitam la munca celorlalte ca să văd cum au combinat culorile.

Violet era încântată că domnişoara Pesel îşi aminteşte numele ei.

— La ce model lucrezi peste vară?

— A, nu fac o pernă de rugăciune. Domnişoara Biggins m-a pus să cos borduri pentru perne. Metri întregi de borduri.

— Ţi-ai făcut eşantionul?

Violet dădu din cap că da.

— Şi ai învăţat şi pe altcineva cusăturile?

— Da. De fapt, ˇs-a alăturat şi ea grupului.

— Şi ai vrea să faci o pernă de rugăciune?

— Aş vrea, da.

— Sunt curioasă, domnişoară Speedwell. De ce? O să fie peste trei sute de perne de rugăciune, aşa că a ta se va pierde în mulţime. Dar vor fi mult mai puţine perne pentru scaune, care vor ieşi mai tare în evidenţă, iar bordurile acestora vor fi, fără îndoială, esenţiale pentru a le face tridimensionale. Nu-i nicio ruşine să coşi borduri.

— Ştiu. Doar că…

Violet tăcu.

Domnişoara Pesel o spuse în locul ei.

— Vrei să faci ceva doar al tău, care să fie văzut de toată lumea şi folosit.

— Da.

Domnişoara Pesel o privea întrebător, de parcă tocmai i-ar fi dat o carte din care să citească. Violet înţelese că aşteaptă mai multe explicaţii, pe care însă nu şi le dăduse încă nici ei.

— Am crescut în Southampton, începu, şi mergeam la biserica St Michaelȝs. Mama încă mai merge.

— Am fost şi eu. Frumoasă biserică.

— Deşi am fost de multe ori la slujbe – la şcoala de duminică, la orele de pregătire pentru prima împărtăşanie, la slujbele de duminică –, nu m-am simţit niciodată cu adevărat acasă acolo. Mai ales după… după moartea fratelui meu în război. Mi ˇs-a părut că slujba ţinută pentru el a fost făcută de mântuială. Preotul ţinuse atât de multe asemenea slujbe, că ar fi putut ˇs-o facă şi din amintiri. Îl cunoştea pe George, dar a ţinut slujba fără să pună pic de suflet.

Se opri.

— Probabil că asta te-a durut foarte tare, zise domnişoara Pesel.

— A fost bulversant. Părea nu doar că Dumnezeu ne-a abandonat, ci că ne-a abandonat şi Biserica Anglicană.

Nu ne oferea niciun răspuns, nicio alinare. Voiam ca preotul să ne ajute să înţelegem cum de acel Dumnezeu iubitor despre care vorbea mereu a îngăduit distrugerea unei întregi generaţii de bărbaţi şi, indirect, a noastră, a atâtor femei, însă n-a făcut-o. După slujba aceea am început să merg tot mai rar la biserică. Întotdeauna, duminica dimineaţa mă apuca durerea de cap.

Clătină din cap amintindu-şi.

— Mama se plângea mereu, îmi zicea că sunt o soră şi o fiică nesimţitoare. Însă tata înţelegea, chiar dacă nu zicea niciodată nimic. Cred că simt nevoia să o iau de la capăt aici.

Se uită în jur, la zidurile înalte de piatră şi la bolta imensă de deasupra.

— Însă o catedrală e copleşitoare. Atât fizic, cât şi spiritual. M-am gândit că, dacă o părticică din *mine* ar fi aici, asta m-ar ajuta. Ar fi o contribuţie personală, care m-ar face să mă simt în legătură directă cu Dumnezeu. Şi ar fi ceva ce şi eu, şi alţii am putea folosi. O bordură pentru o pernă de scaun nu e chiar acelaşi lucru cu o pernă de rugăciune.

Domnişoara Pesel încuviinţă.

— Vorbele tale îmi amintesc de mulţimea de oameni pe care îi văd venind aici şi aprinzând o lumânare. Acea flacără vie din inima acestei catedrale uriaşe. O privesc, se întorc la ea. E a lor.

— Da, dar o pernă de rugăciune ţine mai mult decât o lumânare.

— Într-adevăr. Bine, atunci.

Domnişoara Pesel se ridică şi arătă spre pernele de rugăciune de pe scaunele din jur.

— Alege modelul pe care ai vrea să-l faci.

Deşi asta îşi dorise, Violet nu se aşteptase să se întâmple atât de repede şi definitiv. Însă Louisa Pesel fusese categorică. Acum Violet trebuia să aleagă. Ştia deja şi arătă spre perna de rugăciune cu ghinda cu pălărie în romburi – cea făcută de DJ.

Domnişoara Pesel încuviinţă.

— E o alegere bună. În general, îmi plac toate modelele, însă, ca o mamă, în adâncul sufletului am şi eu odraslele mele preferate. Atunci, hai să mergem la Casa Parohială să-ţi iei materialele. Am cheia la mine.

— Dar… doamna Biggins…

— Mă ocup eu de doamna Biggins… deşi aş propune să termini şi cei câţiva metri de bordură pe care ţi i-a dat ea să-i faci, dacă ai timp. Nu e frumos să-i stricăm socotelile, nu-i aşa?

Articol VIII.

Capitlolul 8

Ziua de naştere a doamnei Speedwell, care era la început de iulie, căzu într-o sâmbătă, iar Tom şi Evelyn dădură în cinstea ei un prânz festiv în grădina lor. Era o zi toridă, cu soare fierbinte şi strălucitor, însă mama lui Violet se încăpăţână să poarte o rochie bleumarin de lână, cu mânecă lungă şi dresuri groase, de parcă ar fi fost noiembrie.

— O, nu, draga mea, o să-mi fie mult prea cald, declară când puse piciorul în grădină şi zări masa pe care Evelyn o aranjase cu mare grijă, cu argintărie lustruită, feţe de masă, şervete apretate şi o vază cu margarete şi nemţişor proaspăt tăiate.

Marjory uda conştiincioasă plantele cu o stropitoare în timp ce Edward le lovea cu un băţ, ignorându-i protestele. Doamna Speedwell se crispă auzindu-le strigătele.

— O să vă aşezăm la umbră, răspunse Evelyn, evident deranjată de ideea de-a pune iar masa înăuntru. O să aveţi şi un evantai.

Purta o rochie elegantă, cu imprimeu floral roz cu gri, pentru care Violet o invidia, dar părea încinsă şi distrasă.

Violet zâmbi ca pentru sine. Cumnatei ei nu-i prea

stătea în fire să facă asemenea gafe. I-ar fi putut spune lui Evelyn că mamei ei nu-i place să stea afară când e cald. Ori de câte ori familia Speedwell era în vacanţă în Insula Wight, doamna Speedwell sfârşea de obicei aşezată la fereastra pensiunii în vreme ce ceilalţi îşi luau ceaiul pe peluză, la soare.

De când era Violet mică, familia Speedwell mergea două săptămâni în fiecare august în staţiunea Veninor, pe Insula Wight. Acolo fusese tatăl ei cel mai fericit, ieşind cu ei în largul mării cu bărci închiriate, plimbându-se pe Tennyson Down până la promontoriul Needles, căutând ore în şir fosile de dinozauri pe plajă, cu pantalonii suflecaţi şi o batistă legată peste începutul de chelie. Fiind că el era fericit, era şi Violet. Cu toţii erau, chiar şi mama ei, care îşi mai înmuia un pic rigiditatea de-acasă. Într-un singur an, când Violet avea doisprezece ani, au încercat un alt loc – Hastings, împreună cu sora doamnei Speedwell, Penelope, mătuşa lui Violet – şi cu toţii au dus dorul Insulei Wight. Tradiţia era atât de puternică, încât supravieţuise chiar şi morţii lui George. Evelyn a trebuit să se supună şi ea – lucru pe care l-a făcut cu un zâmbet permanent, vreme de două săptămâni.

— Grădina arată minunat, Evelyn, remarcă Violet, jucând pentru prima oară în viaţă rolul de mediatoare. Ce plăcut e să poţi mânca în aer liber. Poate la sfârşit luăm ceaiul în casă, iar mama îşi va deschide atunci şi cadourile.

— Cadourile acum! Cadourile acum! strigă Edward, iar Marjory i se alătură şi ea, ceva mai puţin înflăcărată. Cadourile bunicii acum!

Bunica se învioră imediat auzind de cadouri şi se instală rapid la locul ei de onoare, la umbră.

— Doriţi nişte apă de orz, doamnă Speedwell?, întrebă Evelyn.

Nu-i spusese niciodată soacrei sale pe nume şi nici nu fusese încurajată ˙s-o facă.

— O, nu, draga mea, pe arşiţa asta nu merge decât ceaiul fierbinte.

Doamna Speedwell desfăcu evantaiul japonez şi-l

flutură spre faţă.

— Acţiunea capilară e cea care te răcoreşte, ştii asta.

Evelyn ar fi trebuit să ştie, se gândi Violet. Mama ne bate la cap cu asta în fiecare vară; Era încă o scăpare a cumnatei ei.

— Aşa, ia să vedem, unde sunt cadourile bunicii? strigă Tom năpustindu-se spre ei pe uşile franţuzeşti şi frecându-şi mâinile.

— Le aduc eu!

Edward alergă la un scaun, ridică un teanc de pachete de diverse forme şi i le aduse bunicii lui, trântindu-i-le la picioare.

— Ai grijă, Eddie! strigă Marjory, de parcă ar fi fost maică-sa. Ştii că sunt fragile.

— Deschide-l pe ăsta primul!

Edward îi întinse bunicii lui un pachet mare,» plat, romboidal. Violet ghici ce e înăuntru chiar înainte ca băiatul să anunţe:

— E un zmeu! Noi l-am făcut!

Doamna Speedwell îi zâmbi stins nepotului ei.

— Deschide-l tu, dragul meu, şi arată-mi-l.

Edward rupse hârtia de cadou şi dădu la iveală un zmeu făcut din două beţe şi un ziar vechi pe care îl pictaseră cu pete de culoare. Cea mai îngrijită parte a lui era coadă: o bucată lungă de sfoară legată cu serpentine de hârtie colorată. Fără îndoială, opera lui Evelyn.

— O să-l facem să zboare ca să-l vezi, bunico. Uite!

Edward înşfăcă imediat capătul sforii şi alergă pe peluză, făcând zmeul să fluture în urma lui, în timp ce Marjory fugea după el pentru a-şi proteja creaţia. Însă nu reuşiră să-l facă să zboare şi se întoarseră dezamăgiţi la masă.

— Nu-i destul vânt, bătrâne, zise Tom. Încercăm mai târziu, pe izlaz.

Marjory bătu din palme.

— Putem să luăm zmeul ăsta în vacanţă pe Insula Wight? Acolo e mereu vânt.

— Hai ˇs-o lăsăm pe bunica să deschidă şi restul

cadourilor, da? interveni Evelyn, întinzându-i soacrei sale un pacheţel frumos ambalat în hârtie lila.

Înăuntru se afla o cutie cu trei batiste cu colţul brodat cu lăcrămioare, floarea şi mirosul preferate ale doamnei Speedwell.

— Vai, nu trebuia, draga mea, zise aceasta. Va trebui să folosesc una chiar acum.

Despături o batistă cu gesturi teatrale şi îşi tamponă ochii. Era un cadou sigur: mama lui Violet primise o sumedenie de batiste de-a lungul anilor, iar menajera ei îşi petrecea mult timp călcându-le.

Tom îi dărui un pled în carouri pe care să şi-l pună pe genunchi când merge cu el cu maşina. Fie vară, fie iarnă, doamna Speedwell se plângea mereu de curent. El o bătu uşor pe genunchi.

— Poftim, mamă – acum nu mai ai motive să refuzi dacă te invit la o plimbare. Poate mai târziu?

— Ei, azi e mult prea cald pentru asta, răspunse doamna Speedwell făcându-şi vânt cu evantaiul. Altă dată.

Nu făcu niciun gest către ultimul pachet, învelit în hârtie de mătase albastră, aflat pe scaunul. De lângă ea. Era limpede că singura care mai avea să-i dea un cadou este Violet, şi totuşi mama ei se aşează mai bine în scaun şi oftă.

— Sunt foarte norocoasă că are cine să aibă grijă de mine şi să-mi facă daruri de ziua mea de naştere. Mă mai face să uit de cei pe care i-am pierdut.

Violet se uită lung la pachetul ignorat, abandonat pe scaun. N-am de gând să-i atrag atenţia asupra evidenţei, se gândi. N-am de gând să fug după ea cu cadoul meu, ca un credincios care aduce o ofrandă pentru a i se împlini ruga. Nici în ruptul capului.

Dumnezeu avu totuşi milă şi, într-un târziu, Marjory îl observă.

— Uite, bunico, mai ai unul!

Ridică pachetul şi i-l întinse.

Lui Violet i se păru că mama ei deschide pachetul mai mult în silă decât cu entuziasm, lăsând etuiul brodat

să-i cadă în poală, fără să-l privească.

— E pentru ochelarii tăi de citit, mamă, îi explică. Eu l-am făcut. E brodat pe pânză, aşa cum ţi-am spus că fac şi pentru catedrală.

Doamna Speedwell oftă iar.

— Exact de-asta aveam nevoie azi, dintre toate zilele, să-mi aduc aminte că mă lasă vederea.

De fapt, vederea ei era bună pentru o femeie de şaizeci şi trei de ani; totuşi avea nevoie de o uşoară corecţie oculară pentru citit.

Violet îşi înăbuşi cu greu pornirea de a se întinde şi a-şi lua înapoi etuiul. Muncise din greu la el, îmbinând culorile preferate ale mamei sale – cafeniu, albastru, castaniu, mov, roz şi crem – în cusături pe care le învăţase de la domnişoara Pesel, de pildă punctul în cruce alungit şi bobul de orez. Gilda îi împrumutase o carte cu modele de cusături şi de acolo învăţase şi altele noi. Fusese încântată de rezultat, dar indiferenţa mamei ei o făcu să-i remarce defectele – pânza se zărea ici şi colo, câte o cusătură ieşea în relief mai mult decât ar fi trebuit, lipiciul se prelinsese la îmbinarea dintre pânză şi fetrul cu care o dublase ca să fie mai moale pentru ochelari.

— Mâncăm, ce ziceţi? interveni Evelyn. Copii, spălaţi-vă pe mâini, vă rog. Dumneavoastră rămâneţi acolo, la umbră, doamnă Speedwell. O să aducem noi mâncarea. Mă ajută Violet.

Violet îi mulţumi în gând cumnatei pentru şansa de-a evada de lângă mama ei. Evelyn era o fire prea discretă ca să spună ceva în timp ce duceau platourile cu limbă rece feliată, salată de ouă, salată verde şi murături asortate, însă chiar şi o scurtă pauză de la prezenţa mamei ei îi prindea cât de cât bine. De-a lungul anilor observase că reacţia lui Evelyn la comentariile agasante ale soacrei sale era să schimbe subiectul şi, pe cât posibil, să se distanţeze fizic de problemă.

Când Violet se aşeză din nou la masă, Marjory se întorsese după ce se spălase pe mâini, culesese de pe jos etuiul brodat pe care doamna Speedwell îl lăsase să cadă

sub scaun şi îl cerceta cu atenţie. Îşi cunoştea destul de bine nepoata încât să ştie să se abţină de la comentarii ca să n-o sperie; dar, când Marjory puse cu grijă etuiul lângă cotul bunicii ei, lui Violet îi veni ˟s-o ia în braţe. Cât stătură la masă, Marjory se tot uită la etui. Apoi, după ce terminară şi cu tortul aniversar – previzibil, pandişpan cu dulceaţă, preferatul doamnei Speedwell, însă fără lumânări („mult prea frivol; pe vremea mea eram recunoscători dacă primeam chiar şi o feliuţă de tort") –, copiii primiră permisiunea să se retragă de la masa la care aproape adormiseră. În timp ce Edward alergă în grădină să încerce zmeul împreună cu tatăl lui, iar Evelyn intră în casă să pună totul la loc, Marjory se cuibări lângă mătuşa ei.

— Tu l-ai făcut, mătuşă Violet?

— Da.

Ochii căprui ai lui Marjory erau lipiţi de etui.

— E frumos.

— Îţi mulţumesc, scumpa mea. Adu-l aici. Să ne uităm la el împreună.

Doamna Speedwell, care părea că aţipise în scaun, deschise ochii când Marjory dădu să apuce etuiul.

— Nu pune mâna pe lucrurile altora, domnişoară. Doar copiii prost-crescuţi fac asta.

Marjory îşi trase mâna înapoi de parcă ar fi atins o bucată de gheaţă. Lui Violet i se strânse inima.

— Eu am rugat-o să facă asta, mamă. Doar nu te superi dacă se uită la el, nu-i aşa? O interesează mai tare decât pe tine.

Mama ei oftă.

— Într-o singură zi din an – una singură – sper şi eu să mă simt un pic specială, să văd că are cineva, măcar un pic, grijă de mine, aşa cum am eu mereu grijă de alţii. Dar asta-i soarta unei mame, să fie mereu rănită de copiii ei.

Oftă iar.

— Ce-ar zice Geoffrey, mă întreb?

Violet scrâşni din dinţi, se întinse şi luă etuiul. Doamna Speedwell închise iar ochii.

Marjory îl privea acum cu spaimă, de parcă ar fi putut ˇs-o muşte. Nu, se gândi Violet. N-am ˇs-o las pe mama să-mi distrugă şi brodatul.

— E în regulă, draga mea, şopti. Bunica e supărată pe mine, nu pe tine. Ia zi, ce-ţi place cel mai mult?

— Zigzagul.

— Se numeşte cusătură florentină. Frumoasă şi îndrăzneaţă, nu-i aşa? Pare complicată, dar e incredibil de uşor de făcut.

— Şi asta cum se numeşte?

— Romburi ungureşti[11].

— Şi asta?

— Bob de orez.

— Bob de orez, repetă Marjory gânditoare. Ca la mâncare?

— Da.

— Dar nu arată ca orezul. Arată ca nişte x-uri.

— Da, ai dreptate. Ai vrea să te învăţ să coşi şi tu aşa?

Nu era deloc sigură că nepoata ei e în stare să înveţe cusăturile, însă merita ˇs-o întrebe doar ca să vadă cum Marjory se luminează la faţă, ceea ce nu se întâmpla chiar atât de des.

— O, da!

— N-are rost ˇs-o înveţi lucruri de fată bătrână până nu e cazul, spuse doamna Speedwell, cu ochii încă închişi.

Dacă Marjory n-ar fi ţinut-o pe mătuşa ei de braţ, încântată la gândul că va învăţa să brodeze, Violet ar fi plecat chiar atunci. Însă n-avea să-şi lase mama să-i strice acest moment unic, când nepoata ei era atât de încântată.

— Data viitoare când vin în vizită am să aduc cu mine tot ce ne trebuie.

— Promiţi?

— Promit, draga mea. Poate facem asta în vacanţa de vară.

Marjory bătu din palme.

---

11 Hungarian diamonds - cusătură în care un șir de romburi de o culoare alternează cu unul de romburi de altă culoare.

— Da, te rog!

Nepoata ei nu se omorâse niciodată după lungile plimbări de-a lungul falezei la care Tom ţinea atât de mult, ca tatăl lui altă dată. Poate că brodatul reuşea să le înlocuiască, cel puţin în zilele ploioase.

— Da, te rog, ce?

Evelyn puse pe masă o tavă cu ceai abia făcut şi ceşti.

— Mătuşa Violet o să mă înveţe să fac asta în Insula Wight!

Marjory flutură etuiul spre mama ei.

Evelyn rămase o clipă cu mâinile pe mânerele tăvii – o pauză atât de scurtă, încât doar Violet o observă. Cuninata ei nu lăsa decât foarte rar să se vadă ce gândeşte, aşa că Violet învăţase să-i analizeze cele mai mici gesturi. Când Evelyn îl chemă pe Tom să li se alăture şi o trimise pe Marjory să se joace cu fratele ei, Violet ştia deja ce urmează.

Tom se aşeză.

— Da. Păi…

Se uită neajutorat la soţia lui. Ştiau cu toţii că ea e mai pricepută la dat veşti proaste, precum cele care urmau în această conversaţie.

— Ideea că am fost invitaţi să ne petrecem vacanţa de vară cu sora mea şi familia ei, în Cornwall, explică Evelyn. N-o să mergem în Insula Wight. Lui Marjory şi lui Edward o să le prindă bine să se joace cu verii lor şi să vadă un loc nou. Dar, din păcate, au doar o cameră, pentru noi. Îmi pare rău.

Măcar avu amabilitatea ˇs-o privească pe Violet drept în ochi şi să pară că regretă sincer. Tom nu găsi puterea, mulţumindu-se să se uite jenat în ceaşca de ceai.

Violet aştepta de mult acest anunţ. De la moartea domnului Speedwell, ultimele două vacanţe în Insula Wight nu fuseseră la fel de reuşite precum cele din anii trecuţi. Tom se străduise şi eşuase în încercarea de a lua locul tatălui său ca lider al bunei dispoziţii. Copiii deveniseră ţâfnoşi, doamna Speedwell se plângea mai des ca

niciodată, zâmbetul lui Evelyn era tot mai crispat şi peste toată vacanţa se pogorâse un sentiment de încropeală artificială, asemenea unui strat de praf. Era limpede că lucrurile nu mai puteau continua aşa.

Mama lui Violet se lăsase pe spătarul scaunului, cu ochii închişi, fără să reacţioneze la veste. Ştie deja, se gândi Violet, altfel ar fi ˇînceput să ţipe, să-şi facă vânt agitată cu evantaiul şi să se tânguiască, zicându-le că Geoffrey se răsuceşte în mormânt. Probabil că făcuse deja asta şi îşi vărsase furia.

— Ai fi putut să-mi spui mai din timp, şopti. Cum i-ai spus mamei, adăugă încet.

— Abia acum ne-am definitivat şi noi planurile, se apără Evelyn, apoi se opri, dându-şi probabil seama cum suna asta, îşi făcuseră planurile fără ˇs-o consulte pe Violet.

— Dar ai putea să te duci oricum la Veninor! zise Tom pe un ton exagerat de vioi. Cu mama. Aţi putea să staţi în acelaşi loc şi să ne ţineţi la curent cu cine ce-a mai făcut – cine e acolo anul ăsta, ce noi fosile ˇs-au descoperit, care ceainării fac cele mai bune fursecuri cu fructe.

Cei din familia Speedwell aveau întotdeauna discuţii legate de calitatea fursecurilor cu fructe din Insula Wight.

— Eu o să merg cu Penelope la Hastings, anunţă doamna Speedwell fără să deschidă ochii.

Violet se simţi cuprinsă de un val neaşteptat de uşurare. Nu va fi nevoită să meargă în vacanţă cu mama ei. Prefera să nu aibă parte de nicio vacanţă decât să treacă prin aşa un chin. Biata mătuşă Penelope, se gândi. Mătuşa ei, o femeie amabilă, şi ea văduvă, era expertă în a se descurca cu sora ei mai mare. Violet avea să-i mulţumească pentru sacrificiul făcut.

✂

Simţindu-se vinovat pentru schimbarea planurilor de vacanţă, Tom ˇs-a oferit ˇs-o ducă pe Violet înapoi la Winchester. Evelyn a fost de acord, cu solicitudine exagerată.

— Duceţi-vă şi petreceţi restul după-amiezii împreună. Am eu grijă de mama voastră.

N-au zis nimic până au ajuns în zona rurală din jurul Southamptonului, de parcă ar fi avut nevoie să pună oraşul între ei şi restul celor din familie, cu anunţurile şi cerinţele lor. Nici măcar atunci Violet n-a zis nimic. Avea să-şi lase fratele să vorbească primul; nici nu se gândea să-l ajute.

— Uite ce e, fată dragă, îmi pare rău pentru povestea asta! strigă Tom ca să acopere zgomotul motorului când virau spre Winchester. Pentru Insula Wight şi tot restul. Sincer îţi spun. Dac-ar fi fost după mine, eu aş fi fericit să mă întorc acolo. Doar că… în fine, mi-a zis să nu spun încă nimănui, fiind[ɔ e devreme, dar Evie e din nou gravidă. Nu spune nimic! adăugă când Violet se apucă să-l felicite, aproape strigând. Mai bine nu… of, fir-ar!

Trase într-o parcare şi opri motorul. Când se făcu linişte, Violet auzi nişte oi behăind pe păşunea de lângă drum, ascunse de un gard viu.

— E mai bine acum, zise Tom aprinzând două ţigări şi dându-i una ei. Uite ce e, mă simt groaznic că nu ţi-am spus, dar abia ieri am aflat că mergem sigur în Cornwall. Evelyn… mă rog, să nu spui niciodată că ştii, dar am pierdut câţiva de la Eddie.

Violet avu nevoie de câteva clipe ca să priceapă la ce se referă.

— Înţeleg.

— Evie şi-a dorit mereu trei copii, dar al treilea a fost mereu… cu probleme. Aşa că acum, că ea e… înţelegi, nu zicem nimănui. Vrea ca acest copil… să se prindă. Şi ˇs-a gândit că i-ar fi mai bine dac-ar fi cu sora ei, în caz că apar probleme. Şi e… cum să zic, mai uşor.

— Mai puţin stresant pentru ea, vrei să spui, completă Violet.

— Da.

— Din cauza mea sau a mamei?

I se păru o întrebare copilărească, dar voia asigurări.

Tom abia aşteptă să i le ofere.

— A mamei, fireşte! N-avem nimic cu tine! Copiii te

iubesc, la fel şi Evie.

Violet se cam îndoia, dar era dispusă să treacă asta cu vederea.

— Când i-ai spus mamei de Cornwall?

— Ieri.

— Şi a făcut scandal?

— Un pic, dar mai puţin decât ai fi crezut. Evident, ˟s-a plâns că trădăm amintirea tatii şi a lui George şi că familia noastră se duce de râpă şi tot restul. Dar, când a terminat cu povestea asta, i-a şi venit ideea să se ducă la Hastings cu mătuşa Penelope şi era aşa pornită, că a sunat-o chiar de la noi şi a început să facă planuri pe loc.

Îşi stinseră mucurile de ţigară.

— Crezi c-o să te duci la Veninor? o întrebă Tom. Nu am anulat rezervările, aşa că, dacă vrei, încă te mai aşteaptă o cameră acolo. O să fie o taxă suplimentară de plătit, pentru că vei fi singură, dar o plătim noi, evident, adăugă apoi.

— O să mă gândesc.

O vreme rămaseră tăcuţi. Violet privi norii pufoşi de la orizont, străduindu-se să nu plângă. Trase adânc aer în piept, inspirând mirosul liniştitor de piele.

— Sau ai putea merge într-o excursie din aia pentru fete singure, în care nu faci decât să te plimbi şi să te cazezi la pensiunile de pe drum, propuse Tom. Sunt la modă, nu-i aşa?

— Da, sunt – atât de la modă, încât sigur nu mai găseşti niciun loc la ora asta.

Violet văzuse şi ea afişele acelea cu femei zâmbăreţe, roşii în obraji, mergând voiniceşte, în pantaloni scurţi şi berete, în excursiile lor organizate. Deşi nu o atrăgea deloc gândul de a purta un asemenea costum, plimbarea i se părea tentantă.

Iar sugestia lui îi dădu o idee.

— Îţi aminteşti de Wallop? Unde-am fost cu tata? Over, Middle şi Nether Wallop?

— Sigur că da. George şi cu mine am luat cuvântul

wallop[12] literal şi ne-am petrecut toată după-masa bătându-ne ca chiorâi. Iar tata l-a lăsat pe George să bea bere cu limonadă la han. Am fost aşa de gelos!

— Aveai şapte ani!

— Ştiu. Dar eram mereu în competiţie, chiar dacă el era cu şase ani mai mare decât mine. Îmi amintesc şi cum George şi cu mine am încercat să escaladăm una dintre pietrele de la Stonehenge şi cum ne-au certat paznicii. A fost o vacanţă reuşită.

— Cum se numea hanul de la Nether Wallop?

— Five Bells. De ce?

— A, e doar un gând.

Însă o înveseli – atât de tare încât, odată întoarsă la Winchester, începu să se uite pe hărţile topografice locale ale proprietăresei.

A doua zi sună la Alianţa creştină a femeilor şi fetelor să vadă dacă mai au vreun loc în excursiile pentru femei singure în Ţara Galilor şi Districtul lacurilor şi i ˇs-a spus, aşa cum se aştepta, că ˇs-au ocupat de mult.

Într-un fel, Violet se simţi uşurată că nu e nevoită să meargă în vacanţă cu nişte străine, făcând conversaţie politicoasă şi silindu-se să afişeze o veselie de complezenţă. Însă acum avea două opţiuni, dacă nu voia să sfârşească singură în Winchester, dormind, citind şi făcând plimbări încotro o duceau paşii, în timp ce aştepta să se termine vacanţa. Putea să se invite la Hastings, unde să stea cu mama şi mătuşa ei, devenind obiectul compasiunii celorlalţi şi al exasperării doamnei Speedwell, în vreme ce mătuşa Penelope făcea eforturi să le potolească pe fiecare în parte. Sau se putea duce undeva singură.

A zvânta în bătaie”.

Fără să-şi lase prea mult timp de gândire, îl sună pe Tom şi-l rugă să o ajute să-şi plătească o excursie de una singură.

— Sigur că da, fată dragă, răspunse el chicotind. Doar n-o să-mi las sora să moară de foame. Ce-ar zice tata? După o pauză adăugă: Dar n-ai primit de curând o mărire

12 To wallop înseamnă „a bate măr“,

de salariu?

Violet nu-şi îndulci deloc răspunsul.

— Ba da. Acum aproape că-mi permit o masă caldă pe zi.

— Aha, înţeleg.

Tom schimbă repede subiectul, probabil surprins că gluma lui despre mâncare fusese luată în serios.

— Şi unde-o să te duci? Nu la Hastings?

— O să mă plimb. Mai întâi de la Winchester la Salisbury, iar pe urmă, prin New Forest, până la Lymington. De-acolo o să iau feribotul până la Insula Wight şi-o să petrec câteva zile la Veninor.

— Doamne, ce-aş vrea să vin cu tine!

Tom coborî glasul.

— O să fie bine în Cornwall, evident, dar e altfel cu familia lui Evie – şi cu toţi copiii. Când te plimbi ca pe vremuri.

— Măcar niciunul din noi nu trebuie ˇs-o suporte pe mama!

Avea o lună să se pregătească: să-şi stabilească itinerarul, să scrie la hanuri sau pensiuni fără pretenţii să-i rezerve o cameră, să-şi pună pingele noi la bocancii de drumeţie şi să-şi cumpere o nouă pălărie de paie, să împrumute un rucsac de la familia Hill şi o busolă şi un briceag de la Tom, să-şi facă bagajul iar şi iar, scoţând una-alta ca să se mai uşureze. Niciodată până acum nu trebuise să planifice ea însăşi o vacanţă – întotdeauna tatăl ei sau Tom se ocupau de toate detaliile. Însă Violet descoperi că îi face destul de multă plăcere să studieze hărţile doamnei Harvey, estimând cam cât ar putea merge într-o zi, căutând puncte locale de interes şi scurtături pe care le-ar putea alege, ghicind ce sate ar avea locuri unde să rămână peste noapte.

Se mai văzu cu fratele ei şi familia lui o singură dată înainte de vacanţă, însă era pregătită pentru Marjory, căreia îi aduse pânză, lână de patru culori, un ac şi un eşantion de cusături pe care îl făcuse chiar ea, aşa cum

făcuse şi domnişoara Pesel pentru brodezele catedralei. Marjory, entuziasmată, se dovedi o elevă silitoare: se aşează aproape de Violet la masa din grădină şi o privi cu atenţie când îi arăta cum să bage aţa în ac, cum să numere pătrăţelele, cum să împungă cu acul, cum să ascundă un capăt al lânii în spatele cusăturilor. Când veni vremea să încerce şi ea, nu se grăbi, dar nimeri cusăturile şi, încet-încet, deveni mai rapidă şi mai încrezătoare. Violet îşi reproşă în gând că subestimase abilităţile lui Marjory.

În timp ce ele lucrau cot la cot, concentrate şi absorbite, restul familiei îşi făcea de lucru pe lângă ele, plivind buruieni, bând ceai, citind ziarul, aruncând o minge în aer. Din când în când, câte unul mai arunca o privire spre mătuşă şi nepoată. Doamna Speedwell venise şi ea în vizită şi le privea cu dispreţ cum lucrează.

— Nu pot pricepe de ce ar vrea cineva să lucreze cu lână pe căldura asta, zise, deşi ea era îmbrăcată cu rochia ei albastră de lână. Nu e bine pentru un copil. Uite cum ˇs-a înroşit la faţă.

— Marjory se simte perfect, doamnă Speedwell, răspunse Evelyn, ridicând privirea din ziarul *Southern Daily Echo*.

De când Violet acceptase să fie exclusă din vacanţa în Cornwall, Evelyn era trup şi suflet alături de ea.

— E un hobby foarte bizar, dacă mă întrebi pe mine. Ce rost are cusutul ăsta?

Marjory ridică ochii de la zigzagul florentin şi îşi privi bunica cu o expresie dezarmantă.

— Poţi face lucruri frumoase.

— Ţţţ, copilă, e foarte urât să răspunzi unui adult.

Marjory făcu ochii mari.

— Dar mi-ai pus o întrebare, bunico. Şi eu am răspuns.

— Ei, gata, Marjory, interveni Evelyn. Sunt singură n-ai vrut să fii obraznică ţu bunica. Poate o să-i coşi ceva frumos.

Fata se uită la mătuşa ei.

— Sigur, se arătă de acord Violet. I-ai putea face

bunicii un portmoneu, o pereche de papuci sau o curea. Ce părere ai?

— Nu văd la ce mi-ar folosi vreunul din lucrurile astea, declară doamna Speedwell.

— Ei, atunci ai putea face ceva pentru mama ta. Sunt sigură că ei i-ar plăcea mult un portmoneu. Exersează cusăturile peste vară şi, după ce le stăpâneşti, te ajut să-l faci.

Violet nu ştia prea bine cum să croiască un portmoneu, dar poate o ajuta domnişoară Pesel.

Doamna Speedwell bombăni:

— Sigur că da, e mult mai important să faci ceva pentru mama decât pentru bunica ta.

Violet surprinse privirea lui Evelyn. Cumnata ei dădu ochii peste cap, iar Violet izbucni în râs.

— De ce râdeţi? întrebă doamna Speedwell când Evelyn izbucni şi ea în râs. Nu-i nimic amuzant!

E destul de simplu să planifici o excursie de unul singur, însă e mult mai greu să faci primul pas pe uşă. Într-o dimineaţă de august, devreme, înainte chiar de trezirea proprietăresei, Violet stătea în picioare în hol, încercând să-şi stăpânească emoţia şi să-şi adune curajul să plece. La prima vedere era cât se poate de pregătită: îşi făcuse rucsacul, se îmbrăcase într-o veche rochie de în cafenie şi jachetă şi-şi legase până sus şireturile bocancilor din piele groasă.

Până în urmă cu câteva zile, prietenii şi familia ei susţinuseră din toate puterile ideea acestei excursii de una singură. Dar, când momentul se apropiase, fratele ei o sunase ˟s-o întrebe dacă încă e sigură că vrea să plece.

— Probabil că ţi-am putea găsi şi ţie un loc unde să stai în Cornwall, pe lângă noi, se trezi Tom zicând, fără îndoială conştient că la ora aceea totul avea să fie ocupat, dar dorindu-şi să o invite ca să se simtă mai puţin vinovat.

— O să fii în regulă pe cont propriu? o întrebă Gilda mai direct când se întâlniră la Awdryℨs. Poţi oricând să te răzgândeşti, să ştii.

— O să fiu bine, răspunse ferm Violet.

Gilda nu insistă asupra subiectului. Pleca şi ea cu familia la Swanage pentru două săptămâni, cu tot cu noua ei cumnată.

Articol IX.

Capitolul 9

— Olive o să facă paradă de sarcina ei ca şi cum ăsta ar fi fost planul de la început, se plânse, şi o să cerşească atenţia tuturor. Dacă trăia mama, o punea la locul ei. Dar tata şi Joe sunt ca plastilina pentru ea.

— Atunci va trebui să fii tu mama ta, răspunse Violet, abia pe urmă dându-şi seama că ar fi putut ˇs-o invite pe Gilda să vină cu ea.

Doamna Harvey începuse să se agite şi ea în ajun.

— Nu-mi place gândul că una dintre fetele mele ˇs-ar putea rătăci pe cine ştie ce câmpuri, spuse uitându-se cum îşi aşază Violet în hol rucsacul pregătit pentru dimineaţă. Dacă-ţi scrânteşti glezna sau rămâi fără apă sau te muşcă vreo viperă? Ce faci atunci?

Dădea glas unor temeri pe care le avusese şi Violet şi care o făcuseră să se ducă la culcare înainte ca proprietăreasa ˇs-o îngrijoreze şi mai tare.

Acum, lui Violet îi era foame, dar nu voia să mai zăbovească. Dacă îmi fac nişte pâine prăjită, doamna Harvey o să se trezească şi o să înceapă iar toată tevatura. Îşi aruncă rucsacul pe umeri, strânse mai bine curelele şi porni, fără tamtam şi fără mic dejun.

Coborî grăbită dealul spre podul peste Itchen. Dinaintea ei, pe un soclu de granit, se afla statuia masivă a regelui Alfred, cu spatele la ea şi faţa către High Street şi cu spada cu mânerul în sus, de parcă ar fi binecuvântat oraşul ce se întindea la picioarele sale. Violet trecu de statuie, privi în jur, apoi făcu o scurtă reverenţă în faţa lui Alfred înainte de-a se apuca să urce colinele Winchesterului.

Trecu de prăvăliile cu faţade medievale ce se întindeau cât ţinea strada; trecu de măcelărie şi farmacie; trecu pe lângă Awdry3s, unde se gândi o clipă dacă să se oprească la o cafea, dar hotărî să meargă mai departe; trecu de Buttercross, o structură octogonală de piatră unde femeile îşi vindeau untul în Evul Mediu; trecu pe lângă Warren3s, de unde-şi cumpăra articole de papetărie. Prăvăliile nu erau încă deschise, aşa că nu întâlni decât puţini oameni: câte-un biciclist, un băiat care distribuia ziare, un spălător de geamuri care curăţa vitrina unei prăvălii. Aceştia o salutară din cap, dar niciunul nu se opri să-i vorbească sau ˇs-o întrebe ce-i cu rucsacul şi unde se duce. Nimeni nu zise „Foarte bine, Violet. Mare curaj ai!” sau „Eşti sigură că vrei să pleci aşa, singură, pe jos?” sau „De ce nu vii mai bine cu noi la Mare?” Nu locuia în Winchester decât de nouă luni, aşa că încă era o străină în care nimeni nu se grăbea să investească. Nu crezuse că are vreo importanţă, însă acum îşi dorea să existe cineva care să-i facă ţu mâna când pornea în această aventură.

Ajungând în partea de sus a oraşului, trecu pe sub arcada de piatră a Porţii medievale de vest ce marca ieşirea din centru şi traversă un pod pe deasupra căii ferate, chiar în clipa în care un tren spre Londra intra în gară pufăind, undeva în dreapta ei. Violet se feri de norii de funingine suflaţi de locomotivă, apoi rămase şi se uită cum se urcă pasagerii în vagoane, trântind uşile şi strigându-se unul pe altul în timp ce-şi suiau valizele în tren. Când trenul se puse în mişcare cu un pufăit inconfundabil, se întrebă dacă n-ar fi fost mai bine să se ducă la Londra. Abia dacă-şi permitea o noapte acolo, deşi poate c-ar fi reuşit să scoată mai mulţi bani de la fratele ei copleşit de vinovăţie, astfel încât să se ducă la un matineu, la un concert sau la un ceai dansant. Ar fi putut să se plimbe de-a lungul Tamisei, să scotocească prin anticariatele de pe Gharing Cross Road şi să viziteze sistematic toate sălile Muzeului Britanic. Mai făcuse toate astea, dar mereu cu părinţii ei. Chiar şi la treizeci şi opt de ani avea să-i fie greu – înspăimântător, dacă era sinceră –

să le facă singură.

Aşa cum era şi ce făcea acum. Violet mai plecase la plimbare singură – în Southampton Common, pe faleza din Portsmouth sau pe Insula Wight, în sus pe St Catherine3s Hill de lângă Winchester însă acestea erau locuri populate şi existau oameni care o aşteptau acasă. Nu se plimbase niciodată pe câmpuri singură. Când doar îşi imaginase, i se păruse posibil, însă acum, că trebuia să o facă, simţea cum i se pune un nod de spaimă în gât.

Opţiunile – să petreacă două săptămâni la Hastings cu mama şi mătuşa ei sau să rămână în Winchester şi să brodeze lângă radio, într-o încăpere sufocantă, cu o ceaşcă insipidă de ceai alături, lângă peruşii ciripind fără încetare – o făcură însă să strângă din dinţi şi să se îndepărteze de oraş.

O luă spre vest, în susul unui deal tot mai înalt, pe un drum ce trecea printre două clădiri victoriene solide: mai întâi, închisoarea, cu cele cinci corpuri ale sale radiind precum braţele unei stele din centru, unde se afla un turn de observaţie; apoi, spitalul regional, cu faţada sa frumos decorată din cărămidă. Trecând pe lângă aceste două instituţii, simţea că îşi ia rămas-bun de la ultimele avanposturi ale civilizaţiei, locurile unde puteai ajunge dacă lucrurile o luau razna. Apoi casele se răriră şi în dreapta apăru un drumeag bătătorit – un vechi drum roman, conform hărţii topografice –, care ducea în câmp. Violet o coti pe acel drum şi lăsă în urmă ultimele case.

În stânga ei se afla o livadă cu şiruri de pomi grei de mere verzi încă necoapte. Nu era nimic înfricoşător aici. În dreapta ei se afla un teren imens de golf. Deşi nu era nici opt dimineaţa, mai mulţi bărbaţi loveau calculat mingile, îmbrăcaţi cu vestele şi pantalonii lor bufanţi şi cu şepcile lor cu cozoroc scurt, iar prezenţa lor făcea împrejurimile mai prietenoase.

După o curbă uşoară, drumul roman urma cursul pe care i-l dăduseră constructorii lui şi mergea drept, cu câmpiile într-o parte şi pădurea în cealaltă. Un automobil trecu pe lângă ea, claxonând în chip de salut amical, fără

îndoială spre Farley Mount, dat fiind că era cam singura destinaţie la care se putea ajunge cu maşina. Violet se simţea mai în siguranţă pe drum. Mergând pe drumul roman, unde vedea oameni, se destinse puţin şi îşi îngădui să se bucure de soarele care-i scălda braţele, în timp ce două drepnele negre tăiau cerul deasupra ei şi un tractor duduia în depărtare. Era linişte, dar nu una absolută. Începu să fredoneze şi să se gândească la micul dejun pe care îl ratase. Îşi pusese nişte gustări la pachet; avea să le mănânce curând, oricât era ceasul.

O oră mai târziu, drumul coti spre stânga, către o mică uliţă cu pietriş ce ducea la un monument. Violet o urmă până în locul unde era parcat automobilul care trecuse pe lângă ea. Dincolo de el se afla o potecă ce urca spre o movilă pe care se înălţa ciudăţenia cunoscută drept Farley Mount. Era o construcţie bizară. Înaltă de vreo opt metri, cu ziduri netede şi albe ce se uneau într-un unghi ascuţit şi portaluri arcuite pe toate cele patru laturi, arăta ca o piramidă egipteană aşezată peste o capelă metodistă de mici proporţii.

Violet vedea un cuplu lângă monumentul din vârful movilei, cu doi copii ce strigau şi râdeau în timp ce urcau şi coborau panta abruptă. Preţ de o clipă se gândi să nu se oprească la monument, ca respectiva familie să nu distrugă magia momentului, care o copleşise deja. Însă piramida părea să o atragă ca o forţă imposibil de ignorat, aşa că Violet se trezi mergând cu paşi mari către ea.

O placă impozantă fixată pe monument îi aminti o parte a conversaţiei pe care o avusese cu Gilda şi Arthur în faţa catedralei: că Farley Mount fusese construit în amintirea unui cal. Un proprietar din secolul al XVIII-lea, plecat la vânătoare de vulpi, căzuse într-o groapă cu var împreună cu calul său. Amândoi supravieţuiseră; calul, rebotezat Beware Chalk Pit, câştigase o cursă în anul următor, iar mândrul său stăpân construise piramida în cinstea lui. Violet zâmbi. Tatălui şi fraţilor ei le-ar fi plăcut la nebunie o poveste atât de absurdă. Se întrebă dacă ei fuseseră vreodată aici.

Urcă până în vârful movilei şi se alătură celor doi.

— Ce zi splendidă, spuse bărbatul.

— Da.

Violet privi în zare, spre câmpurile ce se întindeau în faţa ei, ca nişte vălătuci pictaţi în miriade de nuanţe de verde, galben şi cafeniu, scăldate de soare şi cer. Peisajul de ţară englezesc era într-adevăr splendid. Dar în aer se simţea deopotrivă zăpuşeala de august. Valurile scânteietoare de căldură chiar deasupra pământului, soarele exagerat de strălucitor, lipsa totală a vântului, câmpurile îngălbenite de grâu, fân şi orz, pâlcurile de copaci în care verdele începea să-şi piardă culoarea: vegetaţia era încă bogată, însă în pragul schimbării. August era luna în care natura, aflată la apogeu în iulie, începea să pălească încet. Aducea cu ea o melancolie care avea să se adâncească în septembrie. Violet prefera luna octombrie, când lumea se desfrunzea complet şi devenea rece şi îngheţată, acceptându-şi soarta şi nemaiîncercând să se ţină cu dinţii de vară.

Femeia o privea pieziş.

— Eşti singură?

Îşi luă soţul de braţ.

— Mă… întâlnesc cu cineva.

Violet se crispă văzându-se incapabilă să spună că e singură. De ce-i era atât de ruşine?

Bărbatul se uită în jur.

— Unde, aici?

Zâmbetul îi era şiret; hotărâse că e vorba despre un bărbat.

— La Nether Wallop.

Deşi se afla la trei kilometri şi ceva de drumul de la Winchester la Salisbury, Violet scrisese la hanul Five Bells să-şi rezerve o cameră.

— Şi mergi pe jos până acolo? Dumnezeule! făcu femeia, pe un ton mai degrabă dezaprobator decât impresionat.

Copiii lor se aflau în încăperea din interiorul ciudăţeniei, strigând şi jucându-se cu ecoul. În apropiere

se afla o bancă ce te îmbia să te aşezi, perfectă pentru un mic dejun cu panoramă de vis. Însă Violet le ură soţului şi soţiei o zi plăcută şi părăsi Farley Mount. Nu avea de gând să mănânce înconjurată de milă şi suspiciune.

Porni iar pe potecă, dar nu se putu abţine: aruncă o privire înapoi. Perechea încă se uita în urma ei. Deşi era de-a dreptul lihnită, Violet trebuia să găsească alt loc, mai îndepărtat. Urmă poteca în josul unui deluşor, iar la capătul lui ajunse din nou pe drumul roman pe care-l părăsise mai devreme. Acum, o potecă mărginită de garduri vii, prea sălbatică şi îngustă pentru automobile, o conduse printr-o pajişte, iar acolo lăsă să-i cadă rucsacul şi se aşeză, recunoscătoare că poate face o pauză departe de ochii familiei de turişti. Nişte oi păşteau în colţul îndepărtat, fără ˇs-o bage în seamă.

Înainte să se apuce de mâncat, Violet bău cu nesaţ apă dintr-un bidon ce fusese al lui Tom în timpul războiului. I se părea ciudat să-l folosească, dar el i-l oferise şi ea avea nevoie de aşa ceva. Nu discutaseră niciodată în amănunt experienţa lui în Franţa. La început fusese prea dureros, pe urmă, prea târziu. Tom nu voia decât să-şi vadă mai departe de viaţă, într-un fel care lui Violet i se părea dificil de atins: să-şi facă o carieră serioasă, să se căsătorească, să-şi întemeieze o familie. Deşi nu-i purta pică pentru că el avea toate astea, era invidioasă. În viaţa ei nu era nimic limpede sau simplu – niciun drum clar de urmat.

Scoase din rucsac singurul lux pe care şi-l îngăduise, deşi îl îngreuna: un termos plin cu cafea. Tare şi aromată, era exact impulsul de care avea nevoie după opt kilometri de mers pe jos. Până şi chiflele vechi cu margarină şi gem aveau un gust delicios. Cireaşa de pe tort era o ciocolată de casă pătrată pe care îşi permisese să o facă pentru a-şi sărbători călătoria. Familia Speedwell lua mereu ciocolată de casă în plimbările din vacanţă, şi Violet simţea că o merită. I se topi în gură, lăsându-i un gust dulce ca de caramel, ce-i amintea de copilărie.

După ce mâncă, strânse resturile gustării, apoi

scoase harta topografică pe care i-o împrumutase doamna Harvey. Coperta roşie cu maro era ilustrată cu imaginea unui bărbat în haine de excursionist stând pe un deal şi consultându-şi harta, cu un peisaj englezesc idilic în faţă, alcătuit din păduri şi câmpuri, punctat de un apeduct undeva la mijlocul distanţei şi o turlă de biserică în depărtare. Violet studie ruta: trebuia să o ţină tot înainte pe drumul roman – acum redus în general la nişte poteci – ce traversa câmpurile. Din locul în care stătea vedea deja primul câmp – un mic Ian de porumb.

Câmpurile îi dădeau o stare de nelinişte. Dacă întâlneai pe cineva pe un câmp, te întrebai ce face bărbatul respectiv (căci întotdeauna îşi imagina un bărbat, niciodată o femeie) acolo singur. Fireşte, putea să fie şi el excursionist sau să meargă dintr-un loc într-altul – de la o fermă la o prăvălie, de pildă, sau să se ducă să-şi vadă un prieten bolnav ori să caute o vacă pierdută. Existau multe motive pentru care un bărbat putea să fie aici singur.

Dar, în cazul femeilor, lucrurile stăteau cu totul altfel. Poate că Violet era nemăritată şi se părea că-i place să facă lucrurile singură, însă nu era niciodată cu adevărat singură. Existau proprietăreasa şi celelalte chiriaşe din casă; le simţea prezenţa, chiar şi în spatele uşii ei închise. Existau colegele ei de serviciu. Chiar şi când vizitase singură catedrala, erau mereu oameni acolo, iar acum cunoştea din vedere câteva brodeze, chiar şi câţiva paracliseri, pe care-i saluta.

Un gard o despărţea de lanul de porumb. Ridică piciorul şi îl trecu pe deasupra lui, după care rămase aşezată pe scândura de sus, uitându-se după poteca încadrată, de-o parte şi de alta, cu porumb cât ea de înalt.

Hai, fată dragă, adună-te. Ce-ar face Laurence? Adeseori invoca amintirea fostului ei logodnic când avea nevoie de o doză de curaj pe care nici cafeaua, nici ciocolata de casă nu i-o puteau da. Laurence nu era genul care să-ţi inspire curaj, dar se dusese la război şi nu se plânsese niciodată de ce trăise sau văzuse, iar ăsta era şi el un soi de curaj englezesc.

Sări de pe gard şi porni spre lanul de porumb, păşind cu grijă prin spaţiul îngust dintre rânduri. Tulpinile de porumb foşneau pe lângă umerii ei, iar frunzele lor fibroase de culoarea smaraldului îi zgâriau mânecile jachetei şi umbreau lumina soarelui. Se uită de câteva ori în urmă să se asigure că e singură. Zgomotul, apăsarea uşoară a frunzelor şi jocul pâlpâitor de lumină şi umbre o dezorientau. Câmpul părea nesfârşit. Oare mersese câteva minute sau ore întregi?

Apoi, chiar în faţa ei, din lateral, apăru un iepure care începu să alerge de-a lungul rândului. Violet nu-şi luă privirea de la coada lui de un alb strălucitor până când iepurele dispăru şi ea se trezi în lumina soarelui, la capătul lanului, înfierbântată şi fără suflu, lângă un gard viu acoperit cu rugi plini de mure necoapte. În tufişuri se vedea o poartă a sărutului[13], iar Violet trebui ˇs-o împingă; se zgârie prin inul mânecilor şi-i dădu sângele.

Următorul câmp era cu iarbă, iar cel de după el, cu orz, ale cărui spice cu mustăţi lungi se aplecau spre pământ, aşteptând să fie tăiate. Aici nu-ı mai era atât de frică, fiind[ɚ putea vedea în jurul şi în faţa ei, unde se aflau mai multe ferme. Ieşi din câmpul cu orz lângă o fermă, poteca trecând pe lângă marginea dreaptă a curţii acesteia. Nu se zărea niciun om, dar erau rufe puse la uscat la soare şi dinspre un şopron se auzeau huruituri. Pe câmpul de lângă potecă păştea un cal, care ridică uşor capul ˇs-o privească atunci când trecu pe lângă el.

După ce depăşi ferma, Violet intră într-o mică pădure de arbuşti, unde un vechi tractor fusese lăsat să-şi găsească încet sfârşitul şi un cadru de pat metalic se acoperise de rugină, alături de alte bucăţi de metal care n-ar fi ştiut să spună ce sunt. Nu-ı plăcea risipa, nici dezordinea atât de vizibil bărbătească, şi se grăbi să se întoarcă pe câmpuri – unul cu vaci, altul cu oi. Traversă un

13 Kissing gate - poartă tip barieră din lemn sau metal, formată de obicei dintr-o latură dreaptă și una semicirculară cu balamale fixate în partea de sus, care poate adăposti o persoană și lasă oamenii, dar nu și animalele, să treacă.

drum, apoi încă un câmp cu orz şi încă un drum, pe urmă ajunse la un Ian imens de porumb. Se opri să-l privească mai bine, însă doar o clipă: acum, că ciocolata de casă şi cafeaua îi dădeau avântul necesar, se simţea gata să atace şi un kilometru de porumb. Avea să-i ia doar zece minute şi pe urmă veneau un drum şi o cărăruie printr-un câmp mai mic, până la un han. Putea face popas acolo.

Violet îl văzu abia când se afla în mijlocul lanului, deşi era greu de spus: ca şi la primul Ian de porumb, se simţi repede dezorientată de zgomot şi de jocul luminii printre frunze. Tot ce ştia era că, la un moment dat, ˇs-a uitat în urma ei şi a văzut un bărbat, la vreo patruzeci de metri în spate. Nu putea spune precis că o urmăreşte, fiind[ɔ nu ştia dacă merge pe aceeaşi potecă sau dacă e acolo din cauza ei. De unde venise? De la ferma cu metalul ruginit? Oare o văzuse dintr-un şopron şi venise după ea? Sau căuta o vacă pierdută ori îşi vizita un prieten bolnav, aşa cum îşi imaginase Violet că ar fi posibil? Ambele variante i se părură ridicole acum, că se afla singură cu el într-un lan nesfârşit de porumb.

Mări pasul, încercând să nu pară panicată. Tulpinile de porumb îi tăiau calea şi-i blocau vederea. Se gândi să-l aştepte ˇs-o ajungă din urmă, ceea ce ar fi avut avantajul că l-ar fi putut vedea apropiindu-se şi bărbatul n-ar mai fi rămas în spatele ei. Poate că avea să-i zâmbească, să o salute dând din cap şi să treacă pe lângă ea fără niciun incident. Dar o simplă privire îi spuse limpede că bărbatul nu era genul zâmbăreţ. Nu era cine ştie ce solid – doar un pic mai înalt decât Violet –, avea un chip sobru şi concentrat şi mergea grăbit. Te ducea cu gândul la cotloane întunecoase, metal ruginit şi barbă nerasă. Violet ar fi vrut să se mai uite o dată în urmă, dar nu îndrăzni. Iuţi pasul, fără să-i mai pese dacă el îşi dă seama că e pe punctul ˇs-o ia la fugă. I se păru că aude porumbul foşnind mai aproape. Apoi zări lumina la capătul potecii şi fugi.

Ţâşnind afară din porumb, Violet sări peste un gard şi ajunse la un drum, apoi se întoarse şi alergă de-a lungul drumului fără să privească în urmă. Abia când simţi un

junghi într-o parte încetini şi se uită în jur. Bărbatul n-o urmaşe pe drum. Se opri şi se frânse de mijloc, cu mâinile pe genunchi, gâfâind, cu ochii aţintiţi asupra ieşirii din Ian, unde acesta urma să apară. Când nu apăru, ea simţi că avusese dreptate să fugă, fiind[ɔ- bărbatul se ascundea probabil în porumb.

Deşi nu-şi recăpătase suflul, Violet se grăbi iar, sperând că poate trece pe lângă ea vreun automobil, vreun tractor sau vreun excursionist.

Ajunse la un drumeag ce mergea în dreapta şi o porni pe el, pentru că nu se vedea dinspre lanul de porumb, apoi se uită pe hartă. Drumul ăsta avea ˇs-o ducă până la hanul la care sperase să ajungă, aflat la vreo patru sute de metri depărtare. Mergea grăbită, privind în urmă la fiecare douăzeci de paşi, însă bărbatul nu mai apăru.

Aproape că scoase un strigăt la vederea hanului John O3Gaunt, o clădire albă simplă, cu acoperiş de ardezie şi ferestre cu tocuri negre, aflată la intersecţia cu râul Test. Abia trecuse de unsprezece şi jumătate şi poate că hanul nici nu era încă deschis. Dar sigur era cineva aici şi poate chiar avea să-i facă o ceaşcă de ceai sau un sandvici pe care să-l poată mânca pe una dintre băncile aflate de-o parte şi de alta a uşii. Voia să se milostivească cineva de ea.

Violet împinse uşa şi se simţi uşurată ˇs-o găsească descuiată. Când intră într-o încăpere plină de scaune şi mese goale, o izbi un val de fum stătut şi grăsime râncedă. În dreapta ei era barul, unde hangiul tocmai servea pe cineva în capătul opus, dar o salută de bun venit. Violet îşi legăna deja rucsacul deasupra covorului de lângă una dintre mese când clientul care stătea la bar se întoarse şi o privi. Era bărbatul din lanul de porumb.

Violet îngheţă şi-şi înghiţi un icnet. Dacă rucsacul ei n-ar fi atins deja podeaua, l-ar fi ˇînşfăcat şi ar fi fugit înapoi afară. Dar se simţea prinsă în cursă: de salutul prietenos al hangiului; de frica ei de a-şi arăta frica; de dorinţa ei de a nu fi socotită o fată singură fără minte. Nu plecă, ci rămase în picioare, stângace şi îmbujorată, cu

inima bătând să-i spargă pieptul.

Bărbatul nu-i zâmbi şi nici n-o salută; tăcerea lui era mult mai puternică. Avea ochi negri, serioşi şi păr şaten, mai lung decât cerea moda. Îşi dăduse jos şapca, pe care o pusese lângă halba din faţa lui. Era slab, dar vânos, iar hainele stăteau pe el ca pe gard, de parcă ar fi fost primite de pomană. Îşi suflecase mânecile din cauza căldurii, iar Violet îi vedea părul negru şi des de pe antebraţe.

Cum reuşise să ajungă aici înaintea ei? Şi chiar să comande o halbă cu bere? Ca să se calmeze, Violet încercă să se gândească şi refăcu în minte traseul, amintindu-şi harta la care tocmai se uitase. O clipă mai târziu îşi dădu seama că drumurile pe care le urmaşe către han erau de fapt două laturi ale unui triunghi. Bărbatul o tăiase probabil prin câmp, de-a lungul potecii pentru cai, pe cea de-a treia latură a triunghiului, făcând jumătate din timpul de care avusese ea nevoie.

Cât se gândise Violet la toate astea, hangiul spusese ceva şi acum o privea întrebător.

— Scuze, tocmai…

Violet nu termină propoziţia; nu-i putea spune ce face.

Hangiul chicoti.

— Întrebam doar cu ce să te servesc, draga mea. Cred că eşti frântă, dac-ai cărat singură şa.

Arătă din cap spre rucsac.

Bărbatul din lanul de porumb îşi studie atent halba.

— Sunt bine, murmură Violet. Aş vrea nişte ceai, vă rog.

— Ia loc. Ţi-l aduc eu.

Violet se aşează, victimă a bunelor maniere învăţate. Simţea că se sufocă aici.

— Ce te aduce în regiunea noastră, draga mea?

Hangiul îşi făcea de lucru cu un ceainic în spatele barului.

Violet schiţă o grimasă, pe care încercă ˇs-o ascundă. Avea în faţă genul de proprietar băgăcios, care îşi maschează curiozitatea printr-o prietenie exagerată. Acum

avea ˣs-o asalteze cu un tir de întrebări de care nu putea să scape şi la care nu voia să răspundă în faţa bărbatului din lanul de porumb, care acum bea bere.

— Păi… mă plimb.

— Încotro?

Violet îşi simţi mintea complet goală. Trebuia să mintă, ca bărbatul să nu ştie încotro se îndreaptă. Dar efectiv nu-şi amintea niciunul dintre oraşele de la nord sau sud de aici şi, dacă zicea că se duce la Winchester, bărbatul avea să ştie că minte, fiind[ɚ din direcţia aia o văzuse venind.

— Salisbury, se trezi spunând, pentru a umple tăcerea care ar fi dat de bănuit dacă ˣs-ar fi prelungit prea mult.

— A, vrei să vezi catedralele, ai?

Violet încuviinţă, deranjată să afle că traseul ei poate fi ghicit atât de uşor.

— Avem o mulţime de turişti care fac asta. Poteca e chiar la celălalt capăt al drumului.

Hangiul arătă din cap o direcţie.

— Mergi pe vechiul drum roman până la Old Sarum, care e chiar la nord de Salisbury. Dar ştiai asta, fireşte. Ai hartă la tine, draga mea, nu?

Violet flutură harta topografică.

— Şi ştii şi ˣs-o citeşti, înţeleg.

Violet se făcu roşie ca racul.

— M-a învăţat tata.

— Bravo lui. E bine ca o fată să ştie unele lucruri. Ia zi, doar nu mergi pe jos azi tocmai până la Salisbury, nu? E mult prea mult de mers într-o zi.

— Eu…

Nu pomeni de Nether Wallop, se avertiză singură.

— Fiind[ɚ am camere sus dacă vrei un loc unde să stai.

— Nu, mulţumesc. O să mai merg puţin azi şi pe urmă mă opresc.

Hangiul îi aduse pe o tavă un ceainic, cele trebuincioase ceaiului şi o farfurie cu biscuiţi de arorut.

— Uite-ţi ceaiul şi apa fierbinte.

— Mulţumesc.

— Am prieteni care au camere la Broughton. Aş putea să-i sun şi să-i anunţ că vii.

— Nu-i nevoie, mulţumesc.

— O fată ca tine, să te plimbi singură. Ai nevoie de un loc unde să stai. Nu-i niciun deranj pentru mine să te-ajut, draga mea.

— Pe cuvânt, nu e nevoie. Am unde. Să stau.

— Unde?

Proprietarul rămăsese în picioare lângă ea. Bărbatul de la bar ridică halba şi luă o gură zdravănă de bere.

Violet nu se putu abţine să se uite la profilul lui.

— În Nether Wallop.

Nu se pricepuse niciodată să mintă.

— Unde, la Five Bells? Spune-i lui Bob că-l salut şi că ne vedem la crichet miercuri seară.

Violet încuviinţă.

— Dar Nether Wallop nu e chiar în drumul tău, aşa-i?

— Eu… am prieteni acolo.

— A, da? Pe cine, dacă nu te superi că întreb?

Ba mă supăr, îşi zise Violet. Mă supăr foarte tare. Hangiul afişa acel gen de familiaritate aflată la limita ostilităţii, de parcă ar fi ˇîncercat ˇs-o prindă cu minciuna. Ar fi protestat că îşi face doar datoria de cetăţean şi că de-aia e atent la cine unde se duce. Violet şi-ar fi dorit ca el chiar ˇs-o ajute, ca ea să-l poată întreba: „Cine-i bărbatul de la bar, care emană izul ăsta de pericol? N-am încredere în el. Dumneata ai?”

Pauză în care ˇs-a gândit la asta a fost ciudată şi pe fruntea hangiului a apărut o cută de încruntare.

— Arthur, răspunse ea pentru a umple tăcerea. Apoi, dându-şi seama că nu-i ştie numele de familie, adăugă: Clopotarul.

Era exagerat să-l numească prieten după ce-l întâlnise o singură dată – deşi, era adevărat, încă avea batista lui în geantă. Nu reuşise încă să i-o înapoieze. Îi făcea plăcere să dea peste ea când îşi căuta rujul sau un

bănuţ rătăcit. Simţea că cineva are grijă de ea.

Hangiul râse zgomotos.

— Arthur clopotarul, repetă. Chiar el. Ştii, l-am rugat odată să-mi explice ce fac acolo sus cu clopotele lor şi n-am priceput o iotă din ce mi-a îndrugat. Cred că ˟s-a simţit jignit.

Părea mândru de asta.

— Ei, cred că aş vrea să-mi beau ceaiul afară, declară Violet pe un ton cât reuşi de voios. E o vreme atât de frumoasă.

Preţ de o clipă, hangiul păru jignit, dar îşi ascunse rapid iritarea sub un zâmbet profesional.

— Sigur că da, draga mea. Îţi duc eu tava.

Violet îşi ridică rucsacul, aruncă o ultimă privire spre bărbatul de la bar, după care îi întoarse spatele şi-i ţinu uşa deschisă hangiului, să iasă cu tava cu ceai.

Afară se simţi deopotrivă mai bine şi mai rău. Mai bine fiindʃɚ era aer curat, nu mai mirosea a fum de ţigară şi peşte prăjit şi era mai puţin prinsă în capcană. Mai rău fiindʃɚ nu mai ştia ce face bărbatul de la bar sau unde e.

Cu toate astea, măcar hangiul se milostivi şi-o lăsă singură după ce puse tava pe o bancă, întorcându-se înăuntru să se ocupe de celălalt client. Poate că vorbeau despre ea. Violet îşi turnă ceai, ronţăi un biscuit cu arorut – ce nu se număra printre preferinţele ei – şi privi în jur. Hanul John OʒGaunt se afla la marginea unui sătuc – Horsebridge, îşi dădu seama de pe hartă. Cu doar o mână de case, însă avea gară. Probabil că, dacă voia, putea să ia un tren spre Southampton, care ˟s-o ducă departe de bărbat şi de hangiu şi de vacanţa ei de excursionistă. Mama ei pleca la Hastings în după-masa respectivă; poate că mai avea timp ˟s-o prindă, să-i ceară scuze din toată inima şi să i se alăture. Preţ de o clipă, gândul o tentă.

Tocmai atunci, pe lângă han trecu o tânără care împingea un cărucior. Acesta avea copertina acoperită cu o pânză albă cu volănaşe, iar bebeluşul dormea. Femeia se uita la copil cu adoraţia cea mai pură. Ridică privirea şi-o observă pe Violet, îi văzu bocancii solizi şi rochia, harta şi

rucsacul, ceaiul şi zâmbi. Chipul ei încă mai reflecta dragostea nemărginită pentru copil, ce depăşea orice curiozitate pe care ar fi putut-o avea faţă de această trecătoare. Violet îi întoarse zâmbetul.

Fusese un schimb de priviri atât de firesc, încât se linişti. E un loc cu femei şi bebeluşi, se gândi, nu doar unul cu bărbaţi care dau pe gât halbe de bere la unşpe dimineaţa. O să-şi bea ceaiul şi o să pornească mai departe, spre Nether Wallop. Îşi studie harta. Existau câteva poteci pe care putea străbate cei opt kilometri până în sat, dar se hotărî să o ia pe şosea. Nu era atât de fascinant, însă nu voia să repete experienţa din lanul de porumb.

Îşi termină ceaiul şi se ridică, apoi îşi puse rucsacul în spate, astfel încât să fie gata să o ia din loc imediat ce plăteşte.

Înăuntru, hangiul se afla în spatele barului şi lustruia paharele. Celălalt bărbat dispăruse. Nici halba nu mai era. Ziceai că nici nu fusese aici. Violet se strădui să nu privească în jur şi să nu pară tulburată, dar simţi că i se strânge stomacul. Oare era la toaletă? Sau ieşise pe o uşă din spate şi aştepta să pornească-n urma ei?

Încetează, se certă în gând. E lume în jur şi eşti în siguranţă. Nu lăsa un bărbat ca ăsta să te intimideze. Lasă-l să plece în căutarea vacii pierdute. Reuşi chiar să zâmbească la acest gând.

— Aşa-i mai bine, zise hangiul. E prima oară când zâmbeşti de când ai venit.

Lui Violet îi dispăru zâmbetul.

Hangiul nu păru să remarce.

— Zâmbetul întinereşte mult o fată, îşi continuă acesta flecăreala. Toate cremele şi poţiunile şi toate chestiile la care se face reclamă prin reviste… sunt numai prostii. Nu trebuie decât să zâmbeşti. Face trei penny, draga mea.

Violet puse moneda pe tejghea.

— Mulţumesc. O zi bună.

Se întoarse şi ieşi pe uşă fără alte politeţuri obişnuite

la încheierea unei conversaţii şi-l auzi pe hangiu ţâţâind din buze.

— Unora n-ai ce să le ceri, pur şi simplu îţi răceşti gura degeaba cu ei, îl auzi murmurând în timp ce uşa se închidea în urma ei.

Râul Test era ca cosiţă împletită lejer şi, de-a lungul drumului spre Broughton, Violet traversă mai multe braţe ale lui. Se opri să privească apa limpede şi curată ce curgea pe sub picioarele ei. Era o zonă ideală pentru pescuit la muscă şi în râu se zăreau mai mulţi bărbaţi care aruncau undiţele.

Acum traficul se înteţise. Era ora prânzului şi pe lângă ea treceau furgonete de livrări, bărbaţi la volanul automobilelor care păreau că se îndreaptă spre o destinaţie importantă şi familii ieşite la plimbare cu maşina. Pe lângă ea trecu un cuplu în vârstă, cu pălării de paie, care o salută cu un claxon şi o fluturare din mână. Se simţea în siguranţă, însă avea sentimentul că merge doar ca să ajungă undeva şi nu ca să se bucure că se află la ţară. Până şi peisajul era mai plat aici şi mai puţin pitoresc. Şi o dureau tălpile.

La Broughton se opri lângă un pârâu ce se vărsa în Test, numit Wallop Brook, şi îşi scoase bocancii şi şosetele ca să-şi bage picioarele în apa îngheţată. Era încălzită şi obosită. Mersese pe jos aproape douăzeci de kilometri şi mai avea încă trei. Mâncă sandviciurile pe care şi le făcuse şi bău şi restul de cafea. De acum încolo trebuia să-şi cumpere de Mâncare şi să se uite cum i se împuţinează banii.

Tot nu-şi potolise foamea şi se uită cu jind la cârciuma pe lângă care trecu pe High Street, apoi la o ceainărie unde o familie stătea afară, la soare, bea ceai cu pâine cu unt şi cu dulceaţă şi sucuri de fructe, iar copiii aruncau cu firimituri unii în alţii. Violet nu se opri la niciuna. Nu-şi permitea gustări la tot pasul.

Nu-şi amintea nimic din peisaj de când venise aici în

excursie cu tatăl şi fraţii ei. Nu-şi amintea precis unde mai fuseseră în afară de Nether Wallop. Poate merseseră chiar pe drumul ăsta. Din câte ştia, se opriseră la hanul John O3Gaunt, poate chiar fuseseră serviţi de acelaşi hangiu, pe vremea aia un bărbat mult mai tânăr. Probabil că acesta se purtase respectuos cu tatăl ei, glumise puţin pe seama fraţilor şi nu-i spusese nimic lui Violet.

De Nether Wallop îşi amintea, şi nu doar datorită numelui bizar al satului. Trecu de o moară aflată lângă pârâu, dădu un colţ şi acolo văzu un şir vag familiar de case cu acoperiş de stuf, ce se remarcau prin faptul că stuful era foarte gros şi atârna greu deasupra ferestrelor, ca nişte sprâncene. Unele case erau văruite în alb şi aveau bârne negre, în stil Tudor; altele erau din cărămidă. Alcătuiau o privelişte foarte plăcută, mai ales graţie micilor grădini pline de trandafiri, dălii şi margarete.

Mergând pe strada pustie înspre han, avu un sentiment bizar: parcă recunoştea şi totuşi nu recunoştea locul, parcă atmosfera de aici era la fel ca altă dată, ca şi cum nimic nu ˟s-ar fi schimbat, deşi totul se schimbase şi îmbătrânise, până şi Violet însăşi. George era mort; Laurence era mort; tatăl ei era mort. Violet avea treizeci şi opt de ani, nu unsprezece. Vedea Nether Wallop cu ochi ce văzuseră multe lucruri între timp. Era trist şi ciudat şi se întrebă de ce-a venit aici.

Însă mersese aproape douăzeci şi trei de kilometri, era obosită şi aici se afla hanul Five Bells, care i se părea şi el deopotrivă familiar şi străin. Intră şi dădu peste genul de proprietar pe care-l prefera – genul taciturn. Acesta îi întinse cheia de la odaia ei de deasupra cârciumii şi nu manifestă nicio curiozitate. Violet urcă scările, îşi lăsă jos rucsacul, îşi aruncă din picioare bocancii şi adormi într-o clipă.

Articol X.

Capitolul 10

Când se trezi, Violet ştiu că lumina îşi pierduse puterea, că soarele nu mai era atât de stăruitor pe boltă, ci uşor pieziş, mai subtil. Un clopot din apropiere bătu de cinci ori. Picioarele îi înţepeniseră şi o dureau de la plimbarea îndelungată. Se spălă pe faţă la chiuvetă, apoi îşi schimbă rochia şifonată de în cu una lejeră, mai subţire, cu imprimeu floral în nuanţe de crem, verde şi maro, apoi îşi puse jacheta bej şi pantofi fără toc, ce i se părură ca nişte fulgi după bocancii greoi şi chinuitori. Îşi făcuse planul ca în fiecare zi, după plimbare, să se schimbe în aceste haine. Era ca şi cum şi-ar fi pus un costum pentru drumeţie şi altul pentru a se reintegra în societate.

Încă nu se simţea în stare să viziteze biserica, pentru că era legată de amintirea lui George. În schimb, se întoarse şi o luă în sus pe uliţă, trecu de prăvălia sătească şi de poştă, de măcelărie, de fierărie, de şcoala din sat – toate închise – şi ieşi în imaşul satului, către ceea ce harta numea Middle Wallop şi Over Wallop. Numele făceau deliciul celor puşi pe glume, fără îndoială fiind sursa multor bancuri, dar Violet le iubea.

Ajunse la un pâlc de case puţin retrase de la drum, cu grădini impresionante în faţă, spre deosebire de cele simple de dinainte. Trăgând cu ochiul pe deasupra zidurilor înalte, zări casele înconjurate de nalbe şi salvie, mesteceni, tei şi fagi roşii. O grădină avea un păr uriaş, plin cu fructe. Violet se opri să-l admire şi zări lângă uşa de la intrare a casei o femeie în vârstă aşezată pe o bancă, fără pălărie, cu ochii închişi şi faţa către soarele după-amiezii târzii. Purta o rochie albă şi avea părul cărunt mai lung decât îl purtau majoritatea femeilor, revărsat dincolo de umeri. Ţinea în poală o revistă închisă, întreaga ei atitudine îi aminti lui Violet de un pelerin ce se închină într-o biserică; singura diferenţă era că ea părea să se închine soarelui.

Din grădină se auzea un zgomot de foarfecă tăind şi, când Violet se uită în jur, îl văzu pe Arthur, clopotarul, curăţând trandafirii uscaţi dintr-o margine. Arthur,

prietenul ei, aşa îl numise la hanul John O3Gaunt. De-asta venise de fapt la Nether Wallop, îşi dădu seama. Sigur că da: voia să-l vadă. Dădu să spună ceva, dar Arthur simţise probabil că e cineva acolo, pentru că se întoarse şi o privi. Nu păru mirat ˇs-o vadă, însă ea nu era sigură că el ştie cine e. Cu toate astea, ridică o mână în chip de salut şi el ridică, la rândul lui, mâna. Scurta privire pe care i-o aruncă soţiei sale îi spuse lui Violet foarte multe. Aceasta încă stătea cu ochii închişi, iar Violet făcu un pas înapoi, astfel încât părul o ascunse privirii. Arthur puse jos foarfecă de grădină şi porni spre poarta din faţă, fără să se grăbească, dar şi fără să atragă atenţia asupra sa. Deschise poarta şi o închise în urma lui cu o mişcare lină, având grijă să n-o trântească. Apoi ieşi şi porni în susul drumului. Violet îl urmă. Când nu mai puteau fi auziţi, ea spuse:

— Treceam pe-aici şi ţi-am admirat perele.

Arthur se opri şi se uită în urmă, la păr.

— E un păr Williams. A dat roade bune anul ăsta. O recoltă de vreo sută douăzeci de kilograme, cred.

Îşi suflecase mânecile pentru grădinărit; avea braţele acoperite cu păr alb.

— Sunt domnişoara Speedwell. Violet. Ne-a făcut cunoştinţă Gilda, în faţa catedralei.

— Ştiu cine eşti, domnişoară Speedwell.

— Eu… am pornit într-un tur al catedralelor, cum mi-ai sugerat. În vacanţa de vară.

El îi privea pantofii – genul de încălţăminte care ˇs-ar fi dezmembrat la primul contact cu un teren accidentat.

— Am bocanci în cameră, adăugă ea.

— Stai la han?

— Da.

— Au mâncare bună acolo. Mai ales plăcinta cu cotlet şi rinichi.

— Ce bine… mi-e foame.

Nici n-apucă să zică asta, că se făcu roşie ca racul. Era o lipsă de politeţe să recunoşti că ţi-e foame.

Însă Arthur se mulţumi să aprobe din cap.

— Plimbările au efectul ăsta. Ai ajuns deja la biserică?

— Acum mă duc. Am vrut doar să văd puţin satul înainte.

— Bine, atunci, te las să-ţi vezi de vizită, iar eu mă întorc la trandafirii mei.

Violet simţi o împunsătură de dezamăgire la gândul că asta avea să fie toată conversaţia lor. Însă apoi el adăugă:

— E posibil să ajung şi eu la cârciumă mai târziu. Joci cribbage?

Violet încuviinţă din cap. Pe vremuri juca cribbage cu tatăl ei, iar uneori mai juca şi acum, cu Tom.

— Bine. Atunci ne vedem mai târziu.

Se întoarse şi intră pe poartă, după care îi zâmbi scurt înainte de-a o închide în urma lui.

Violet rămase nemişcată şi auzi nişte glasuri vorbind în şoaptă: vocea de tenor a lui Arthur şi un alto plăcut şi muzical, întrebarea şi răspunsul unui soţ care-şi linişteşte soţia că totul e în regulă. Se întrebă ce spune, dar nu îndrăzni să se apropie.

În timp ce se întorcea pe drum spre biserică, se gândi la gestul ei instinctiv de a se feri să fie văzută de soţia lui Arthur, înţelegând că el nu le va face cunoştinţă şi că le va ţine departe una de cealaltă. Violet fusese rareori în poziţia de-a reprezenta o ameninţare pentru altă femeie; acest sentiment era pentru ea o noutate nu în întregime plăcută, însă avea şi ceva incitant – atât de incitant, că se opri pe o bancă de lângă pârâul Wallop să fumeze o ţigară şi să-l savureze.

Cârciumile hanurilor erau locuri în care femeile nu petreceau prea mult timp. Fireşte, niciodată în zona barului, mai întunecată şi mai afumată, care le era rezervată bărbaţilor, fiind dedicată băutului vârtos. Femeile puteau sta în zona salonului, de obicei alături de celelalte, dar exista în permanenţă sentimentul că sunt doar tolerate în acest spaţiu destinat bărbaţilor. O

cârciumă nu e un loc pentru fiinţe slabe de înger. Tejgheaua, bârnele, mesele şi scaunele, toate din lemn, mocheta uzată, luciul strident al robinetelor şi paharelor – toate emanau o duritate şi o asprime deloc îmbietoare pentru femei. De asta se ducea Violet în barurile de hotel ca să-şi găsească bărbaţi de sherry. În hoteluri exista un sentiment al efemerului care-i făcea pe toţi mai vulnerabili şi mai blânzi. Dacă barurile hotelurilor semănau cu nişte saloane confortabile de la intrarea în casă, cârciumile erau mai degrabă asemenea şoproanelor în care bărbatul îşi ţine sculele. Sau cel puţin ei aşa i se păruse mereu, când se ducea la cârciumă cu familia, mai ales în timpul plimbărilor. Cârciumile hanurilor de ţară erau mai prietenoase şi mai frecventate, dar şi aici vedeai doar puţine femei, şi niciuna singură.

La Five Bells era altfel. Poate fiind[ɔr stătea într-o cameră de la etaj, deci era normal să mănânce acolo, Violet simţi că rostul prezenţei ei în acel loc nu e pus sub semnul întrebării. Când intră, hangiul îi făcu semn spre o masă din colţ şi veni să-i ia comanda de băutură.

— Un sherry sec şi plăcintă cu cotlet şi rinichi, zise ea.

Hangiul nu se arătă deloc surprins de această combinaţie neobişnuită, deşi, când îi aduse băutura, Violet îşi dădu seama că nu merge cu plăcinta şi ceru şi nişte apă.

În timp ce-şi bea sherry-ul şi-şi aştepta mâncarea, Violet se uită în jur. Five Bells nu se schimbase mult de când fusese aici prima oară, cu douăzeci şi şapte de ani în urmă. Mese şi scaune aşezate fără o ordine anume, alămuri pentru harnaşamente atârnând de grinzi, urcioare agăţate în cârlige dincolo de tejghea şi un şemineu imens, în care nu fusese făcut focul, cu un labrador gras întins în faţă, probabil visând la căldura de peste iarnă. Şi-i aminti pe George şi pe Tom aici – George gustând pentru prima oară bitter şi scuipându-l, neobişnuit cu gustul, Violet, Tom şi tatăl lor râzând de el, tatăl lor cerând să fie îndulcit cu limonadă şi transformat într-o băutură vag alcoolizată.

Era sâmbătă seara şi destul de aglomerat, dar nu supărător. Oricine voia să stea găsea un loc şi erau mai multe perechi care mâncau sau beau. Femeile, se pare, beau fie porto cu lămâie, fie sirop de limete cu sifon. Ea era singura din încăpere care bea sherry. La tejghea stăteau o droaie de bărbaţi şi sigur erau şi mai mulţi în bar. Din când în când simţea priviri curioase, dar nu neapărat critice sau neprietenoase. Atmosfera din cârciuma unui han depindea foarte mult de atitudinea hangiului. Dacă el se purta cu Violet ca şi cum prezenţa ei aici era firească, aşa aveau să se poarte şi ceilalţi clienţi.

Un alt motiv pentru care se simţea în largul ei era acela că se întâlnea cu cineva aici. Era aşteptată. Iar el era localnic. Violet nu se îndoia că, atunci când va intra, Arthur va saluta din cap pe toată lumea şi va schimba câteva cuvinte în şoaptă cu unul sau altul. Avea să fie acceptată de toţi fiind[ɔ- o acceptase el. Recunoscu în sinea ei că abia aştepta să-i vadă pe unii dintre cei care acum o priveau pe furiş tresărind de uimire la vederea lui Arthur.

Mâncă plăcinta cu cotlet şi rinichi – Arthur avea dreptate, era delicioasă. Mersul pe jos şi soarele, cât şi lunile întregi în care mâncase cu ţârâita, numai sardine şi fasole uscată pe pâine prăjită, îi făcuseră o foame de lup. Când termină plăcinta, şovăi doar o clipă înainte să comande ruladă cu dulceaţă, deşi ştia că îşi subţiază drastic bugetul pentru excursie. Era prima zi şi deja cheltuia mult prea mult. Oftă. Toate grijile astea permanente în legătură cu orice cheltuială şi întrebarea dacă şi-o poate permite o secătuiau. Era doar o budincă! De ce să-şi refuze o budincă dacă şi-o doreşte?

Când sosi, Arthur o găsi curăţând castronul, să nu-i scape nicio fărâmă de ruladă şi cremă de vanilie, şi zâmbi.

— Îmi place să văd o farfurie curată, zise el aşezându-se în faţa lui Violet şi punând o tablă de cribbage şi un pachet de cărţi între ei. Asta înseamnă că ţi-a plăcut mâncarea. Cum a fost plăcinta cu cotlet şi rinichi?

Violet se lăsă pe spătarul scaunului.

— Excelentă. Mulţumesc pentru sugestie.

Arthur se uită la paharul ei cu sherry.

— Mai vrei unul sau ai prefera o halbă cu bere slabă? Berea locală se face chiar pe strada asta, un pic mai jos. Domnul Trout o face aromată, dar nu prea amară.

Violet alese berea slabă, încântată că lui nu i se păruse nimic aiurea în faptul că băuse alcool, chiar dacă celelalte femei de la Five Bells nu beau. În drum spre tejghea, îi salută într-adevăr pe toţi şi păru să se descurce fără probleme cu orice comentariu stânjenitor legat de prezenţa lui Violet.

Curând jucau cribbage, beau şi stăteau de vorbă, aproape ca şi cum ar fi fost prieteni. Violet observase că, atunci când se întâlneau, bărbaţii făceau deseori ceva împreună – jucau cărţi sau darts sau rezolvau rebusuri. Discuţia curgea mai uşor fiind[ɔ nu se concentrau atât de tare unii asupra celorlalţi, cum făceau deseori femeile. De asta cursurile de brodat de la catedrală erau atât de plăcute.

De-a lungul serii, în timpul partidelor, discutară despre lucrurile pe care le aveau în comun: Gilda („o fată de nota zece”), ce se mai întâmpla pe la catedrală, alegerile locale. Se bucură să vadă că Arthur e sigur că ea votează; mama ei nu votase niciodată de când primise drept de vot în 1918, iar asta o făcuse pe Violet să-şi exercite cu seriozitate propriul drept de vot odată câştigat. Îi povestise despre cum ˇs-a transferat la Winchester, iar Arthur îi zise c-a avut noroc, că oraşul e suficient de înfloritor ca să nu fie atât de afectat de criza economică. Îi vorbi o vreme despre şomajul din Marea Britanie, din Europa, din America şi de ce ar fi nevoie ca lucrurile să se schimbe.

— Germania, zise în final. Acolo e situaţia cea mai alarmantă, mai ales cu venirea la putere a Partidului Nazist. Winston Churchill spune că-l îngrijorează, şi eu pun preţ pe vorbele lui.

— Dar nu e în guvern, nu? îndrăzni Violet să remarce timid, pentru că nu prea discuta politică [u alţii şi se temea

să nu repete ca un papagal vreo opinie auzită la radio sau citită întâmplător într-un ziar.

— Asta nu înseamnă că nu e atent la ce se întâmplă. Uneori cei de pe tuşă văd lucrurile mai limpede, fiind[ɔ nu trebuie să răspundă guvernului şi prim-ministrului. Ei pot spune ce cred cu adevărat.

Violet îşi drese glasul; câştiga partida.

— Cinşpe doi, cinşpe patru, cinşpe şase şi o pereche roială face doişpe.

Nu prea avea chef să discute despre Germania; era încă prea dureros să se gândească la ţara care-i distrusese viitorul, însă era încântată că Arthur o consideră suficient de deşteaptă ca să discute cu ea despre ce se petrece în lume. Mulţi bărbaţi erau de altă părere, până şi Tom şi tatăl ei.

Încet-încet, Arthur îi dezvălui mai multe despre viaţa lui: că are doi nepoţi în Australia, pe care nu i-a întâlnit niciodată. Că a fost topograf, dar ˇs-a pensionat anticipat. Că trage clopotele atât la biserica din sat, cât şi la catedrală, iar duminica merge cu bicicleta de la una la alta.

— Le trag şi mâine-dimineaţă, adăugă. E posibil să le auzi în timp ce te plimbi. Ia zi, al cui e pătrăţelul ăsta?

Nu a aflat însă, pentru că ea n-a întrebat şi el nu ˇs-a oferit să-i spună, niciun amănunt despre soţia lui. Nu era vorba că ar fi ignorat-o – zisese „locuim” în Nether Wallop de treisprezece ani. Dar nu dăduse niciun detaliu – nici cum o cheamă, nici *ce face* acum, când nu cu ei la cârciumă, nici ce părere are despre Nether Wallop şi dacă îi e dor de Winchester. Arthur vorbi despre lucruri concrete şi destul de puţin despre ce simţea.

Când o văzuse pe soţia lui Arthur, cu părul ei cărunt neîngrijit şi ochii închişi în soare, Violet ştiuse imediat că ceva nu e în regulă, deşi n-ar fi putut spune ce anume, dacă e ceva fizic sau mintal. Îi lăsase impresia de suferinţă ascunsă, asemenea unui ceainic cu crăpături fine, pe care încă îl mai poţi folosi, dar trebuie să ai grijă cu el, ca să nu ţi se facă bucăţi în mâini. Violet era de părere că Arthur

ştie să aibă grijă cu el, precizia necesară în munca lui de topograf făcându-l expert în măsurarea şi analiza minuţioasă a situaţiilor din teren. Însă simţea că şi în el există o crăpătură, probabil din război; majoritatea sechelelor de acolo veneau.

S-a terminat şi nu mai trebuie să trecem niciodată prin aşa ceva, îşi aminti Violet când Arthur era la toaletă. Se simţea uşor ameţită după a doua halbă de bere slabă.

Era încântată că el îi pusese întrebări. Cu bărbaţii ei de sherry, îşi petrecuse multe seri ascultându-i şi la sfârşit îşi dăduse seama că nu ştiu nimic despre ea în afară de o scurtă senzaţie fizică. Dar Arthur voia să ştie mai multe despre ce o adusese la Winchester şi unde lucra şi cum se apucase de brodat. Era greu să eviţi „de ce”-ul mutării ei la Winchester, aşa că se trezi povestindu-i despre moartea tatălui ei şi greutăţile traiului cu mama ei. De aici ajunse la moartea fratelui ei, cu o scurtă incursiune în povestea morţii logodnicului ei. Arthur dădu din cap, dar nu insistă.

— Mama ta e devastată de pierderea fiului ei, zise cu asemenea calmă autoritate, încât Violet înţelese că vorbeşte şi despre soţia lui şi despre sine şi despre fisurile ce nu vor putea fi niciodată reparate.

— Da, zise. Dar n-ar trebui să-şi verse amarul pe mine şi pe Tom. *Noi* suntem încă aici.

Ştia că pare agasată, însă nu se putea stăpâni.

— Şi Tom a luptat în război. Ar trebui să fie fericită că el a scăpat şi ˟s-o arate.

Arthur rămase tăcut o clipă.

— Poate e greu de înţeles, dacă nu ai tu însăţi copii. Imperativul biologic al părintelui e să-şi protejeze copilul şi, atunci când îi este imposibil, are sentimentul că a dat greş, oricare ar fi ˟împrejurările. E un sentiment complicat cu care trebuie să trăieşti tot restul vieţii.

— Şi tu… trăieşti cu acest sentiment?

— Da. Ne-am pierdut fiul.

— Îmi pare foarte rău.

Cuvintele sunară sec, deşi le spusese din suflet.

— Da.

Discutaseră deschis, uitând de jocul de cărţi, cu capetele înclinate către celălalt. Când Arthur se lăsă pe spătarul scaunului, întoarse un valet şi spuse „Două puncte”, Violet ridică privirea şi-l zări pe bărbatul pe care-l întâlnise în porumb. Stătea în picioare, ultimul dintre bărbaţii care beau la tejghea, ţinând în mână un pahar pe trei sferturi gol – deci era de ceva timp acolo –, şi o privea. Violet tresări, răsturnând paharul, astfel încât ce mai rămăsese din berea ei slabă se vărsă peste cărţile de cribbage.

— Of!

Arthur era genul de bărbat care avea o batistă pentru orice se vărsa. Era limpede că văzuse ceva pe faţa ei pentru că, în timp ce scotea batista din buzunar – asemănătoare cu cea pe care Violet încă o avea, cu iniţialele lui brodate în colţ – se uită în jur, cercetând mulţimea de la tejghea. Apoi se întoarse către masă şi se apucă să şteargă berea. Acesta era momentul în care ea i-ar fi putut înapoia prima batistă, cerându-şi scuze că i-a luat-o din greşeală. Însă n-o făcu.

— Îmi cer scuze, spuse. Ţi-am distrus cărţile.

— Cărţile astea au văzut o groază de bere la viaţa lor. Nu pentru ele îmi fac griji. Cine te-a speriat aşa, bărbatul ~~cu~~la cu plete?

— Da. Îl cunoşti?

— Doar din vedere. Bea uneori aici. Nu stă în sat.

— El… am dat peste el pe un câmp de lângă Horsebridge. A fost…

Violet nu prea ştia cum să descrie ce se petrecuse.

— Te-a speriat?

— Da.

Arthur o privi, aşteptând.

— Nu-i uşor să fii femeie singură, îi explică ea o clipă mai târziu. Nimeni nu se gândeşte la asta, dar suntem foarte multe. Femeile „de prisos”. Ai zice că n-ar trebui să fie aşa o surpriză să vezi o femeie plimbându-se pe un câmp sau bând un ceai la o cârciumă.

Arthur o privi serios, cu ochii lui limpezi şi albaştri.

— O să aflu cine e. Şi, dacă poţi aştepta până trag clopotele mâine-dimineaţă, te conduc o parte din drumul spre Salisbury.

— E foarte amabil din partea ta. Dar nu ai altceva de făcut? îşi imagina o friptură la masa de prânz şi pe soţia lui întinzându-i sosiera.

— Nimic bătut în cuie.

Violet aruncă o privire spre bărbatul din porumb, însă acesta dispăruse, deşi în paharul său gol încă se mai vedeau urme de spumă. Îşi făcuse iar numărul.

— Atunci, da, te rog, zise ea. Mi-ar plăcea foarte mult.

Violet nu-i spusese lui Arthur, însă în plimbarea ei prin Nether Wallop nu vizitase şi biserica. După o zi atât de plină – drumul lung, bărbatul din porumb, surpriza de a fi dat peste Arthur –, nu se simţise în stare să înfrunte amintirile unui loc atât de legat de fratele şi tatăl ei răposaţi. Se întrebase chiar de ce i ˇs-o fi părut o idee bună ˇs-o reviziteze. În trecut avusese grijă să nu pună piciorul în sălile de dans, cluburile, câmpurile şi satele unde fusese cu Laurence.

Era totuşi mai uşor să se ducă la biserică dacă avea un sebpi se întâlnea cu Arthur. Îşi deschiseseră inima unul în faţa celuilalt la cârciumă şi acum îl cunoştea mai bine. După ce-i servise un mic dejun consistent, cu ouă şi fasole, cârnaţi şi friganele, hangiul îi întinse un codru de pâine, o felie de şuncă şi o bucată de brânză pentru prânz, fără măcar ˇs-o întrebe. Când ea îi arătă timidă termosul, el întrebă „Cafea sau ceai?” şi i-l umplu. Apoi Violet plăti, îşi aruncă rucsacul în spate şi flutură din mână în semn de rămas-bun, recunoscătoare pentru gesturile lui de amabilitate fără vorbe de prisos.

Era o nouă zi călduroasă şi liniştită. În depărtare se vedeau nori, dar era atât de puţin vânt, încât abia se mişcau. Când trecu pe lângă poştă, Violet oftă. Avea băşici la ambele degete mici de la picioare, o dureau gambele şi rochia ei de drumeţie era aspră de la sudoarea uscată. Îi era greu să-şi imagineze încă trei dimineţi în care trebuia

să se trezească şi să meargă pe jos din Salisbury, prin New Forest, până la feribotul spre Insula Wight. Se crezuse destul de în formă şi de viguroasă, dar mersul pe jos pe distanţe lungi se dovedea o treabă neaşteptat de obositoare.

Articol XI.

Capitolul 11

Apoi clopotele începură să răsune în gama descendentă familiară în care auzise răsunând clopotele toată viaţa ei, iar sunetul era ca un magnet ce o atrăgea spre biserică. Aceasta era aşezată pe o mică pantă din partea de sud a satului şi, când se apropie, lui Violet i se strânse stomacul amintindu-şi de George. Dar vederea ei îi făcu mai puţin rău decât se aşteptase. Biserica, o clădire compactă, anglo-saxonă, cu un turn îndesat şi pătrat, fusese uşor modificată de victorieni; i se făcuseră adăugiri sau se renunţase la unele lucruri. Deşi destul de solidă şi de frumoasă, nu era atât de diferită de alte biserici de ţară pe care le văzuse. Singura ei ciudăţenie era piramida de piatră cu o flacără în vârf pe care se căţărase George cu atâţia ani în urmă. Vederea ei o făcu într-adevăr să se oprească, dar clopotele ce băteau insistent în turnul aflat chiar lângă piramidă n-o lăsară să se rostogolească în hăul pierderilor din trecut.

Porni spre portalul bisericii, jenată de rucsacul din spate. Uşa era deschisă şi Violet păşi înăuntru. Biserica avea un naos şi două nave laterale şi era plină de staluri de lemn. Deasupra capului ei se vedeau arcade gotice largi, văruite în alb şi ferestre înalte, majoritatea din sticlă străvezie, astfel încât, deşi jos era întuneric, sus strălucea soarele. Mărimea ei era cu totul diferită de a Catedralei Winchester: era mai mult un sat decât un oraş, cu intimitatea şi claustrofobia ce decurg din asta.

Două femei împărţeau cărţi de imnuri şi de rugăciuni,

iar vicarul era ocupat să-şi răsfoiască hârtiile pe un amvon de lemn sculptat în formă de vultur. În dreapta intrării, Violet zări oarecare agitaţie. Se aşteptase ca clopotarii să fie ascunşi sus în turn, aşa că se miră să-i vadă pe Arthur şi pe alţi patru bărbaţi stând la baza lui, unii în faţa altora, într-un cerc strâns şi trăgând de frânghii, ce aveau fiecare o panglică de lână dungată ca ˟s-o apuce. Fiecare clopotar trăgea de a lui până când aceasta îi ajungea la mijloc, apoi o lăsa să se ridice şerpuind, iar el întindea mâinile deasupra capului să apuce coada frânghiei şi trăgea de ea în jos. Stăteau neclintiţi, bine proptiţi pe picioarele uşor depărtate, mişcându-şi doar braţele, şi se priveau cu atenţie. Din când în când, câte unul striga ceva, dar Violet nu înţelegea ce anume. Era ca şi cum bărbaţii ar fi comunicat într-un limbaj al lor secret, luând în acelaşi timp parte la un ritual teatral, public. Preotul şi femeile care împărţeau cărţile nu păreau să observe, dar Violet nu-şi putea lua ochii de la clopotari. Mişcările lor i se păreau extraordinare – mai ales ale lui Arthur, fluide şi încrezătoare şi cât se poate de fireşti. El n-o văzu, atât de concentrat era la ceilalţi.

Brusc, clopotele îşi reluară gama descendentă.

— Staţi, strigă cineva, şi apoi fiecare clopot răsună de încă două ori, după care amuţi.

Magia se rupsese, iar bărbaţii se destinseră, dând din cap unul către altul şi vorbind în şoaptă. Atunci o zări Arthur şi înclină capul aproape imperceptibil. Ea îi răspunse la fel, mai puţin subtil, ceea ce o făcu pe o femeie care aranja cărţi de rugăciuni să se oprească şi să se zgâiască la Violet aşa cum nu se întâmplă decât într-un sat mic.

— Grandsire doubles[14], anunţă unul dintre bărbaţi. David, ia-l pe-al treilea de data asta. Arthur, tu eşti discantul[15]. Foarte bine, băieţi.

---

14 Metodă de tras clopotele, folosită de regulă în cazul unui număr impar, care se bazează pe o serie de permutări matematice mai degrabă decât pe o melodie.

15 Clopotul cu sunetul cel mai înalt.

Îşi îndreptară din nou atenţia asupra cercului lor.

— Aveţi grijă, zise Arthur trăgând de partea dungată a frânghiei lui. Intră discantul… Gata.

Clopotul lui răsună şi toate clopotele începură să cânte din ce în ce mai grav, de mai multe ori, până când bărbatul strigă „Acum, Grandsire” şi se auziră nişte sunete care lui Violet i se părură disparate. Femeia cu cărţile de rugăciuni continua să se holbeze la ea uşor încruntată, aşa că Violet se retrase în curte. Găsi o bancă la capătul cimitirului ce cobora în pantă pe ambele laturi ale bisericii şi se aşeză.

Deşi auzise clopotele bătând de multe ori în viaţa ei, Violet nu le ascultase niciodată cu adevărat. Nu reuşea să discearnă nicio melodie – deşi fiecare era tras pe rând, păreau să se suprapună zăngănind fără nicio noimă. Şi totuşi exista o ordine, nu sunau haotic. Era ca şi cum ai fi ascultat nişte oameni vorbind în germană şi ai fi simţit că există o gramatică şi o structură, un ritm şi o logică, chiar dacă nu reuşeşti să înţelegi sensul.

Lumea începea să urce poteca şi să intre în biserică. Unii se uitau curioşi la Violet şi la rucsacul ei, poate şovăind între dorinţa creştinească de a-i ura bun venit şi suspiciunea. Săteanului care vede un străin aşezat în curtea bisericii. În cele din urmă, un bărbat înalt în costum de lână se desprinse dintr-un grup de enoriaşi şi urcă grăbit panta până la ea.

— Ia zi, te-ai rătăcit? Dacă vrei să intri, slujba începe curând.

Coborî privirea spre rucsacul ei.

— Mulţumesc, dar aştept un prieten.

— Înţeleg.

Bărbatul îi aruncă o privire ciudată.

Nu te teme, ar fi vrut ea să-i spună, nu e un bărbat de sherry. În acel moment, clopotele trecură iar de la melodia de neînţeles la gama descendentă uşor de recunoscut, apoi băturăă din ce în ce mai rapid până când se opriră toate, în afară de clopotul cu registrul cel mai jos, care continua să sune insistent. Bărbatul plecă grăbit, ca şi cum pe el l-ar fi

chemat. Când intră în biserică, o parte dintre clopotari plecau. Arthur nu se afla printre ei. Porniră spre sat, în timp ce acel unic clopot continua să sune stăruitor. Până la urmă se opri şi el, iar apoi începură dangătele obişnuite ce anunţau ora, în registrul jos al aceluiaşi clopot, într-un ritm perfect egal, încât Violet bănui că intrase în acţiune un mecanism. Sunetul era cu totul diferit de cel scos atunci când îl mânuiseră clopotarii: egal, mecanic şi neînsufleţit, ca biscuiţii de casă în comparaţie cu cei din comerţ.

Câteva clipe mai târziu auzi congregaţia cântând primul imn: „Înaintea tronului Celui de Sus”. Când începu a doua strofa, Arthur ieşi din biserică şi sui panta către ea. Violet sări în picioare, pierzându-şi puţin echilibrul din cauza rucsacului din spate.

— Scuze că te-am lăsat să aştepţi, zise el. Mi-a fost repartizat tenorul – clopotul cu registrul cel mai grav – şi a trebuit să-l pregătesc să sune ora. Noi îi zicem Clopotul care cheamă toţi păcătoşii.

Violet zâmbi.

— A avut acest efect asupra rătăciţilor. Eşti sigur că nu vrei să rămâi la slujbă? Pot să stau şi eu.

Arthur clătină din cap.

— Ai de mers douăzeci de kilometri până la Salisbury. E bine să porneşti cât mai devreme. În plus, e o tradiţie respectată ca toţi clopotarii să plece când începe slujba. L-am slujit deja pe Dumnezeu pe ziua de azi.

— Am văzut. Şi auzit.

— Bine, acum dă-mi rucsacul.

Arthur apucă de curele şi i-l luă din spate.

— A, nu e nevoie să faci asta.

Însă el îl pusese deja în spate şi trupul lui absorbea sudoarea şi căldura corpului ei. Violet înghiţi în sec la vederea acestei intimităţi neaşteptate.

— O să-l duci cea mai mare parte a drumului, zise el. E de bun-simţ să-l car şi eu puţin, ca să te mai odihneşti.

Ea nu găsi niciun contraargument, iar umerii ei care o dureau îi mulţumiră în tăcere. Îl urmă în susul unei

poteci abrupte, spre o mică uliţă ce-i duse afară din sat, prin partea de miazăzi.

— O să mergem pe câteva drumuri înguste şi pe urmă pe o cărare spre drumul roman, îi explică el. Dacă ajungi acolo, nu poţi să greşeşti, pentru că e perfect drept şi nu departe de punctul în care te las eu o să fie un han la care poţi să mănânci de prânz. Vrei să vezi pe hartă?

— Nu încă.

Merseră o vreme în tăcere şi ea se miră cât de în largul ei se simte cu el, deşi abia îl cunoaşte. Nu mai petrecuse atâta timp cu un bărbat de când era cu Laurence.

— Am aflat câte ceva despre bărbatul de la cârciumă, zise Arthur. Îl cheamă Jack Wells. Locuieşte la o fermă situată la câţiva kilometri spre sud de-aici. E genul taciturn.

Violet îşi muşcă obrajii pe dinăuntru. Nu voia ca bărbatul să aibă nume – asta îl făcea mult prea real.

— Mulţumesc, zise şi schimbă grăbită subiectul. De când tragi clopotele?

— De la unsprezece ani. M-am născut la Barton Stacey, la vreo şaisprezece kilometri la nord de Winchester. Înaintea mea, tata trăgea clopotele. A fost un lucru firesc.

— Deci o faci din datorie?

— Deloc. E în sângele meu, asta am vrut să spun. Ar fi ciudat să n-o fac – ca şi cum nu m-aş spăla pe dinţi.

— Trebuie să fie cu totul altfel să tragi clopotele la o biserică aşa cum e asta decât la catedrală.

— Principiul e acelaşi şi la o biserică, şi la o catedrală: tragi de o frânghie, o roată întoarce clopotul şi limba de metal îl loveşte. Dar la catedrală sunt douăsprezece clopote, în vreme ce aici sunt doar cinci. Cu cinci poţi face mult mai puţine lucruri. Biserica din Barton Stacey avea tot doar cinci clopote şi nici alea prea bune. Unele dintre clopotele catedralei sunt mai grele, aşa că trebuie să ţii cont de asta când le tragi. Totuşi îmi place să trag clopotele unei biserici săteşti. Când sunt mai puţini

oameni, cercul e mai mic, aşa că e mai uşor să vezi ce fac ceilalţi.

— Dar aici le tragi la vedere.

— Da, e în văzul tuturor, nu-i aşa? La catedrală stăm în turn, nevăzuţi. Acolo sus e mica noastră lume. O să-ţi arăt odată, dacă vrei. Sunt nişte clopote foarte impresionante.

— Mi-ar plăcea.

Tăcu.

— Mai devreme, când ascultam, nu ştiam precis ce aud. Nu era o melodie.

— Auzeai tipare muzicale. Începem prin a face să sune toate cele cinci clopote, coborând gama muzicală, unul după altul. Astea se numesc runde. Apoi schimbăm ordinea a doua dintre clopote, astfel încât fiecare secvenţă muzicală e diferită de ultima. La astea le spunem variaţii. Una dintre regulile schimbării clopotelor că nicio secvenţă nu se repetă.

— Dar de ce există o asemenea regulă?

Arthur ridică din umeri.

— E pur şi simplu una dintre regulile puzzle-ului. Există o metodă – o schemă matematică, dacă vrei – pe care o urmăm când facem variaţii. În final ne întoarcem la început – la gama descendentă sau la runde.

Violet se încruntă. Acum i se părea că Arthur vorbeşte în germană.

— Tu auzi tiparele muzicale în timp ce tragi clopotele?

— Sigur că da, pentru că fac asta de patruzeci şi nouă de ani. Începătorii nu reuşesc, dar învaţă treptat să le distingă.

Avea şaizeci de ani. Violet încercă să nu fie surprinsă ori… dezamăgită. Dar… şaizeci de ani. Era cu douăzeci şi doi de ani mai mare decât ea. Dacă era să fie atrasă de un bărbat, acesta trebuia să fie măcar cât de cât apropiat de vârsta ei şi să nu aibă soţie. Clătină din cap pentru a scăpa de aceste gânduri neplăcute. La urma urmei, acum erau doar prieteni.

— Şi cei pentru care tragi clopotele?

Arthur o privi nedumerit.

— Toţi cei din Nether Wallop sau Winchester care aud clopotele, îi explică ea. Nu ştiu ce aud. Nu ştiu care e tiparul muzical.

— Nu, bănuiesc că nu.

Violet rupse un fir de iarba-gâştei dintr-un gard viu.

— Nu e... cum să zic, un pic supărător? Ca toată lumea să audă clopotele răsunând atât de tare şi să nu ştie despre ce-i vorba?

Arthur o privi pieziş.

— Vrei să sugerezi că suntem egoişti şi tragem clopotele pentru noi?

— Nu, nu sugerez asta.

Dar, de fapt, asta spunea.

— Poate că suntem. Ai prefera să cântăm o *melodie*?

Cuvintele lui, uşor ironice, o făcură pe Violet să se gândească la hangiul de la John O℥Gaunt şi să se cutremure. Nu voia să fie băgată în aceeaşi categorie.

— Sigur că nu, se grăbi să răspundă. Dar există unele tipare uşor de recunoscut. Gama descendentă, de pildă, nu e o melodie, dar le e familiară multor oameni. Iar sunetul de la şi un sfert şi fără un sfert şi de dinainte să bată ora – *La-la-la-laaa*; *la-la-la-laaa*, cântă, apoi se opri, jenată că cântase ceva ce un clopotar care făcea meseria asta de cincizeci de ani ştia – ceva ce oricine ştia, de fapt. Era ca şi cum i-ar fi cântat „Mary Had a Little Lamb”[16] unui cântăreţ de operă şi l-ar fi ˇîntrebat dacă îl ştie.

— Ştiu că pare ciudat, recunoscu Arthur, dar noi, englezii, *suntem* ciudaţi. Ne place să reproducem scheme matematice mai curând decât melodii. Însă, dacă asculţi foarte atent clopotele – ceea ce mulţi oameni nu fac –, începi să discerni unele dintre aceste tipare.

— Eu chiar am făcut asta. Azi-dimineaţă, când ai tras prima oară clopotele, am prins frânturi de repetiţii, dar se schimbau întruna şi n-am mai putut ţine pasul.

---

16 În traducere, „Mary avea un mielușel" - unul dintre cele mai cunoscute cântece englezești pentru copii din secolul al XIX-lea.

— Tiparele muzicale ale clopotelor au ceva de-a dreptul misterios – sunt mai mult decât o simplă melodie, care ar fi prea previzibilă. Puţină complexitate poate fi un lucru bun. Cred că oamenii simt că există o formă ce susţine totul. Oare chiar trebuie să ştie ce formă este ca să se poată bucura de ea?

— Poate că nu.

Ajunseseră la un gard şi Arthur îl sări cu uşurinţă, iar Violet îl urmă. Se aflau la marginea unui câmp cu trifoi, unde o mulţime de albine bâzâiau în flori.

— E extraordinar de plăcut, remarcă ea când porniră pe o potecă îngustă, cu albinele zumzăind în jur. Sper ca vremea să fie la fel de frumoasă când trec prin New Forest.

Arthur o privi.

— Te-ai mai plimbat pe-acolo?

— De câteva ori, cu familia mea.

— Deci ştii cât e de pustiu. Chiar şi în timpul verii poţi merge ore întregi fără să te întâlneşti cu cineva.

Violet îşi şterse fruntea, căci soarele o făcuse deja să transpire. Arthur pusese degetul pe rană. De la întâlnirea cu bărbatul din porumb, era foarte stresată de gândul la partea asta de excursie. Nu-i plăcuse niciodată cu adevărat New Forest. Nici numele nu i se potrivea prea bine: or fi fost păduri odinioară, însă acum era mai mult landă. Poate că pe vremea lui William Cuceritorul or fi fost mai mulţi copaci, dacă el o numise pădure regală. Deşi pădurile puteau ascunde lucruri, Violet simţise mereu că zonele de câmp deschis, cu tufişuri, o nelinişteau mai tare. Erau mai sălbatice şi mai neîngrijite şi îi aduceau aminte de părul nepieptănat sau de un birou cu hârtii împrăştiate peste tot. Dezordinea ameninţa să se dezlănţuie într-un comportament imprevizibil. Dar New Forest se afla între Salisbury şi feribotul către Insula Wight şi, dacă voia să bată zona la pas, trebuia să treacă pe-acolo.

Se întrebă dacă lui Arthur îi este vreodată teamă când merge singur. Bănuia că nu. Bărbaţii se plimbă prin lume de parcă le-ar aparţine. Deşi era tentată să-i

mărturisească temerile ei, se trezi că-i zice:

— Probabil că o să fie şi alţi excursionişti. Şi sunt doar două zile.

— Te-ai mai plimbat vreodată singură?

— Nu atât de mult, nu. Doar până la St Catherines Hill şi înapoi – genul ăsta de plimbare.

— Te poţi simţi singură.

Violet ridică din umeri.

Arthur îi zâmbi trist, lucru care o irită. Nu avea nevoie de milă.

— Nu mă deranjează să fiu singură. Sunt obişnuită.

O spuse tăios – prea tăios, pentru că el tresări.

— *E* puţin ciudat să străbat zona asta singură, se înmuie ea şi flutură din mână către peisajul verde şi galben din jurul lor.

— Poţi oricând să iei trenul spre Lymington. Să petreci încă o zi sau două în Salisbury, plimbându-te prin oraş.

Violet zâmbi.

— Încerci să-mi faci programul?

Arthur plecă ruşinat capul.

— Scuze. Pur şi simplu nu sunt prea convins că o femeie care porneşte în excursie singură e atât de în siguranţă pe cât ţi-ai dori. Dacă fiica mea ar pleca singură, mi-aş face griji.

Lui Violet îi pieri zâmbetul. Faptul că pomenise de fiica lui îi aminti că sunt probabil de aceeaşi vârstă.

— O să mă descurc, zise înţepată, deşi în adâncul sufletului încă avea dubii.

— Aşa cred şi eu.

Pe urmă au mers în tăcere şi, după alte câteva garduri şi câmpuri, au ajuns la drumul roman. Deşi nu era cine ştie ce modernizat, un automobil putea totuşi să meargă pe el, dar nu se vedea niciunul; oamenii erau probabil la biserică ori pregăteau friptura de duminică.

Arthur se uită în zare, la capătul dinspre Horsebridge al drumului roman, aflat la opt kilometri spre est. Nu zise nimic, dar Violet ştia că se uită după bărbatul din porumb,

Jack Wells. Încercase să nu se mai gândească la el în timp ce mergeau, dar acum, că avea să rămână iar singură, spaima îi încolţi din nou în minte. Ca ˇs-o ascundă, îşi făcu de lucru cu harta, dar felul în care era împăturită îi dădu de furcă şi îi luă ceva timp să găsească porţiunea căutată şi ˇs-o împăturească iar într-un dreptunghi de dimensiuni rezonabile.

— Deci noi suntem aici.

Arthur puse un deget pe hartă cu hotărârea unui bărbat care înţelege topografia şi frumuseţea faptului de a şti exact unde te afli. Probabil că, atunci când făcea drumeţii împreună cu alţii, el era mereu ghidul.

— Sunt doar vreo doi kilometri jumate de mers drept pe drum până la Winterslow şi Lion Ȝs Head. O să ajungi pe la amiază, aşa că o să fie deschis şi-o să poţi mânca de prânz, bea o cafea sau ce doreşti. Te mai conduc vreun kilometru jumate, până dăm de o potecă pe care pot să mă întorc la Nether Wallop.

Violet încuviinţă. Porniră pe drumul roman, mărginit de copaci într-o parte şi de un gard viu înalt în cealaltă. Acum mergeau repede, ca şi cum ˇs-ar fi grăbit să scape de cineva – ceea ce, după părerea ei, aşa şi era. Prezenţa bărbatului din porumb, undeva în urma lor, se făcea simţită chiar şi când el nu se vedea – poate chiar din cauză că nu se vedea.

Trecură printr-o pădure şi, aproape de marginea ei, o potecă ce cotea spre nord avea să-l ducă pe Arthur acasă. În faţă, în lumina soarelui, Violet vedea casele din Winterslow, aflate la mai puţin de un kilometru. Arthur îşi dădu jos rucsacul şi o ajută să şi-l pună pe umeri. Era umed de sudoarea lui.

— Îţi mulţumesc că m-ai condus atât de mult, zise ea.

Arthur dădu din cap.

— Pentru puţin.

— Ştii, nici măcar nu-ţi cunosc numele de familie.

— Knight. Arthur Knight.

— Păi, mulţumesc, domnule Knight.

— Ei, spune-mi Arthur.

— Iar eu sunt Violet.

— Bine, Violet.

El se înclină uşor.

— A fost plăcerea mea, Violet Speedwell.

De când pomenise de fiica lui, se retrăseseră în formalitate, chiar şi atunci când hotărâseră să-şi spună pe nume. Îşi strânseră mâinile şi Arthur i-o ţinu o clipă între-ale lui.

— M-aş bucura dacă ai suna diseară să-mi spui c-ai ajuns cu bine la Salisbury. Poate ar fi bine să suni la han şi să le dai de ştire. Mă duc diseară să joc darts şi îmi vor spune.

Bine. Mulţumesc din nou. Îţi simt foarte recunoscătoare.

— Să ai o excursie plăcută în continuare. Ne vedem la toamnă, la catedrală.

Ea încuviinţă, apoi coti spre drumul ce se vedea în soare. Când privi înapoi, Arthur stătea în mijlocul drumului, cu pădurea întunecată în spate. Ridică o mână şi ea îi răspunse la fel. Zece minute mai târziu, când ajunse la marginea satului, se întoarse iar să se uite în urmă. Pădurea era departe acum, dar i se păru că vede o siluetă care face de strajă pe drum. Flutură o mână, pentru orice eventualitate.

Articol XII.

Capitolul 12

— Ai terminat asta în vacanţă? Bravo ţie!

Gilda şi Violet se aflau la Awdry3s, cu nişte fursecuri cu fructe dinainte, iar Gilda examina faţa pernei de rugăciune a lui Violet: era prima brodeză a catedralei care o vedea. Violet era neliniştită, însă nu pe cât avea să fie mai târziu în acea dimineaţă, la inspecţia doamnei Biggins sau a Louisei Pesel.

Modelul pernei era asemănător cu ce-l făcut de DJ:

un nod central de ghinde cu pălărie în romburi cuibărite în mijlocul unor frunze de stejar stilizate în diverse nuanţe de albastru, pe fond galben. În jurul nodului era o mare de dreptunghiuri albastre – aceleaşi tonuri de albastru pe care Violet primise sarcina să le sorteze la primul ei curs de brodat – haşurate ca să pară că au fost ţesute. Lui Violet i se păruse un model atrăgător când îl avusese acasă, însă acum se temea că acesta se va cufunda în anonimat printre celelalte perne de rugăciune din prezbiteriul catedralei. Nu era menit să iasă în evidenţă, îşi aminti. Ideea de bază era ca pernele de rugăciune şi cele pentru scaune să lase o impresie unitară prin culoare, model şi ton. O pernă de rugăciune care să iasă în evidenţă nu avea să fie acceptată, aşa cum nu era nicio cusătură ce ieşea în evidenţă. Ansamblul trebuia să aibă continuitate, chiar dacă existau amprente personale. Însă Violet ştia că îşi va putea găsi perna într-o mare de perne de rugăciune asemănătoare, ca o mamă care îşi poate recunoaşte propriul copil pe un teren de sport plin de elevi îmbrăcaţi în uniforme identice, după un fel aparte de-a alerga sau de-a întoarce capul sau după urechile proeminente. Violet cunoştea fiecare cusătură a acestei perne. Muncise la ea noaptea, în pensiunea din Salisbury şi apoi în pensiunea familiară din Veninor. Vremea pe Insula Wight fusese foarte proastă şi, în loc să se plimbe prin ploaie, aşa cum ar fi făcut cu Tom sau cu tatăl ei, Violet rămăsese în casă, lângă fereastra bovindoului, de la care se vedea marea furtunoasă, şi brodase meticulos, desfăcând cusăturile când simţea că nu sunt perfect uniforme, întoarsă acasă, terminase perna în salonul proprietăresei, făcând ultimele cusături în timp ce-i asculta la radio pe Jack Payne şi pe instrumentiştii din Orchestra lui de dans de la BBC.

— Nu-mi spune că ţi-ai petrecut tot timpul ăsta brodând! o acuză Gilda. Nu ăsta e rostul vacanţei, nu? Poate că asta fac domnişoara Pesel sau băbătia de Biggins în concediu, fiind[ɔ- ele mănâncă şi respiră broderie. Dar nu şi *noi*.

— Ei, am făcut şi alte lucruri. Am făcut excursii, am

stat câteva zile la Salisbury şi am văzut Old Sarum şi Stonehenge şi ruinele de la Clarendon Palace. Şi catedrala, fireşte.

Nu pomeni nimic de Arthur şi Nether Wallop, deşi ştia că ar trebui, fiind[ɔr Gilda le făcuse cunoştinţă. Ar fi dat de bănuit dacă n-ar fi spus că ˇs-a văzut cu el. Şi totuşi n-o făcu. Era o decizie asemănătoare cu aceea de-a se feri să fie văzută de soţia lui Arthur şi de-a suna la han, în loc să sune la el acasă, pentru a-i spune c-a ajuns cu bine la Salisbury. Când sunase la Five Bells şi vorbise cu hangiul, acesta îi spusese pe tonul lui sever că Arthur e acolo, dar joacă darts, şi că o să-i transmită mesajul ei. Violet auzea în fundal poc-poc-pocul săgeţilor de darts lovind panoul, poate chiar şi tonul măsurat al lui Arthur, şi îi stătu inima. Ar fi vrut să-l roage pe hangiu să i-l dea pe Arthur la telefon, însă nu putea pentru că bărbatul nu se oferise ˇs-o facă. Aşa că ea tăcuse, iar hangiul aşteptase o vreme, după care o îmboldise: „Mesajul, domnişoară?”, iar Violet spusese printre bâlbâieli că e bine, că plimbarea ei a fost fără peripeţii şi că rămâne la Salisbury şi pe urmă ia trenul spre Insula Wight. Şi că-i mulţumeşte.

— Pentru ce anume? întrebase hangiul.

— Îi mulţumesc pentru batistă, zisese ea şi închisese.

— Să nu pomeneşti nimănui de-aici despre Catedrala Salisbury! Gilda arătă din cap în direcţia Catedralei Winchester, aflată la câteva străzi distanţă. Nu le place să fie comparaţi – fiind[ɔr ştiu c-ar ieşi prost!

Violet fusese fermecată de Catedrala Salisbury, mai cu seamă de turla ei împodobită şi de felul în care domina orizontul întregului oraş. Catedrala avea şi o clădire octogonală pentru întâlniri religioase, extrem de luminoasă, unde erau expuse o Magna Carta originală şi o varietate impresionantă de vitralii.

— Nu ştiu, zise ea. Am admirat-o enorm, dar e un pic… cam maronie pe dinăuntru. E o groază de marmură maronie. Şi nu-i are pe Jane Austen sau Izaak Walton îngropaţi acolo. Şi nici Marea Fereastră de Vest. Şi nici pe William Walker, eroul-scafandru.

— Şi nici cel mai lung naos din toată creştinătatea. Şi nici perne de rugăciune superbe!

Gilda o bătu uşor pe Violet pe mână.

— Ce cusături frumoase şi egale. Ai grijă – în curând, domnişoara Pesel o să te pună să lucrezi la pernele istorice!

— Mă îndoiesc. La ele nu lucrează doar brodezele cu cea mai multă experienţă?

— Poate că da. Dar ai putea să faci cel puţin o parte din fundalul pernelor pentru băncile lungi. Nu doar bordurile.

Gilda se lăsă pe spătarul scaunului şi luă o gură de cafea.

— Eu n-am cusut nici jumate din cât aş fi vrut să cos în vara asta, declară. În vacanţă am fost prea ocupată să mă ţin departe de Olive cea îngrozitoare. N-ai văzut în viaţa ta aşa o fiinţă tragicomică!

N-o cunoşti pe mama, se gândi Violet.

— Dar cum a fost singură în vacanţă?

— A fost… bine.

Chiar fusese, în afara episodului cu bărbatul din porumb. Violet văzuse lucruri interesante şi mersese în locuri interesante şi nu se simţise prea singură. Doar la cină îi era uneori greu, când era înconjurată de oameni care mâncau împreună şi pălăvrăgeau, aruncându-i priviri compătimitoare. Încercase să-şi aducă o carte cu ea la masă, dar era un semnal prea transparent că se străduieşte să nu-i pese, dar că-i pasă îngrozitor de mult. Un ziar sau o revistă erau mai bune, atâta timp cât nu le citea prea absorbită, ci le arunca doar câte-o privire în treacăt. Uneori, oameni curioşi de la mese învecinate intrau în vorbă cu ea. Nu era mereu plăcut: femeile păreau adesea ameninţate; bărbaţii, amuzaţi.

— *Unde* te duci? Singură? Dumnezeule! Nu ţi-e urât?

Violet nu recunoştea niciodată că se simte singură, preferând să susţină veselă că se vede cu o mulţime de oameni şi se distrează de minune. Nu le spunea despre nopţile petrecute în camera ei, fumând şi citind Trollope

sau brodând ori căutând în ghidul de călătorie încă o fortificaţie de pământ pe care putea urca sau o biserică pe care nu o vizitase încă. Salisbury era destul de nou pentru ea ca să aibă o grămadă de lucruri de făcut. Pe Insula Wight fusese de foarte multe ori şi nu mai suporta să viziteze iar locuri turistice precum Castelul Carisbrooke sau construcţia bizară de la Luccombe Chine. Începu să doarmă până târziu şi să se culce devreme, iar ziua, când ploua, să se ducă la film. Într-o după-masă văzu *Selfmade Lady*[17], despre o creatoare de modă admirată în taină de un boxer. Era atât de stupid – atât de departe de ceea ce însemna de fapt să te realizezi prin forţe proprii –, că după aceea, ca să se înveselească, Violet se duse la un hotel şi se aşeză cu un sherry în faţă, aşteptând. Nu veni nimeni. Poate că potenţialii parteneri simţiseră că, de fapt, n-are deloc chef de asta.

A doua zi se întoarse la Winchester, cu câteva zile mai devreme – deşi nu-i spuse asta Gildei, nici lui Tom sau mamei ei. Mai ales acestora din urmă. Le prezentă în schimb excursia ei drept un triumf umbrit doar de băşicile ce o forţaseră să ia trenul în loc să străbată pe jos zona New Forest.

— Vai, ce mă bucur, fată dragă, zisese Tom, vizibil uşurat că faptul că-şi abandonase sora nu o distrusese.

Violet se întrebă pe urmă dacă nu exagerase cumva cu entuziasmul şi dacă de acum încolo nu aveau să se aştepte să meargă în toate vacanţele singură.

Doar Marjory părea că i-a dus dorul. Când Violet îi vizită într-o duminică de la începutul lui septembrie, nepoata ei veni în fugă să-i arate ce brodase în vacanţă. Era o încâlceală de cusături suprapuse şi de lână răsucită, însă reuşise să înveţe toate elementele de bază, iar cusăturile puteau fi recunoscute. Violet o lăudă până la cer şi-i promise ˟s-o înveţe şi mai multe după ceai.

Doamna Speedwell era mai mulţumită decât se aşteptase Violet de vacanţa ei în Hastings.

— A, vremea a fost oribilă, a spus când au întrebat-o,

17 În traducere, O femeie de succes - dramă britanică din 1932.

aproape cu veselie. Dar mi-a prins bine să mai fac o schimbare.

Violet deschise gura să zică ceva, apoi se opri. Oare mama ei nu se simţise bine deloc în vacanţele cu familia în Insula Wight? Nu spusese niciodată. Poate că nici n-o întrebaseră niciodată. Violet fusese mereu convinsă că doamna Speedwell e prima care ar vrea să păstreze o tradiţie.

Mama ei nu puse nicio întrebare despre excursia fiicei sale şi, deşi Violet nici nu se aşteptase ˇs-o facă, tot o duru.

Gilda compensă din plin, la Awdry3s, cu o mulţime de întrebări. Una singură o tulbură pe Violet.

— Şi, te-ai întâlnit cu cineva?

Zâmbi pieziş, bătând cu degetul în ceaşca de cafea.

— Am întâlnit multă lume.

Violet ştia ce întreabă de fapt Gilda, dar se făcu că nu pricepe.

— Ştii ce vreau să spun… cu cineva… interesant.

Violet se făcu trandafirie şi, preţ de o clipă îngrozitoare, se gândi că Gilda ştie deja că ˇs-a văzut cu Arthur.

— Chiar te-ai întâlnit cu cineva! strigă Gilda, încântată ˇs-o vadă pe Violet atât de jenată.

— Nu… nu, nu m-am întâlnit.

Se întrebă dacă ar trebui să-i spună despre bărbaţii ei de sherry, ca să-i distragă atenţia.

— Ba da.

— Nu… eu…

Pentru a-şi ascunde jena legată de Arthur, Violet se trezi povestindu-i Gildei despre bărbatul din lanul de porumb, deşi nu voise să spună nimănui; încerca să uite cu totul episodul. Nu-ı pomeni că l-a văzut iar în Nether Wallop şi nu-ı spuse pe nume. Era, pur şi simplu, bărbatul din lanul de porumb.

— Ce nemernic! murmură Gilda privind-o cu simpatie şi stârnind priviri curioase din partea clienţilor de la mesele învecinate. Bărbaţii pot fi atât de îngrozitori.

— Ei, lasă. Am şi uitat, schimbă Violet vorba. Dar tu? Ai cunoscut pe cineva la Swanage?

Nu era genul de întrebare pe care i-ar fi pus-o în mod normal unei prietene de vârsta Gildei, fiind prea încărcată cu aşteptări neadecvate şi o anume dezamăgire.

O pusese fără să se aştepte la cine ştie ce răspuns sau la o eschivare de la răspuns, ca a ei mai devreme. Însă Gilda plecă uşor capul.

— Nu la Swanage.

Sări în picioare.

— Mi-am uitat broderia la garaj – mă duc ˇs-o iau şi te ajung din urmă!

Fugi înainte ca Violet să apuce ˇs-o întrebe mai mult. Cu toată limbariţa ei, Gilda era uneori incredibil de închisă în sine.

Odaia brodezelor din Casa Parohială era plină ochi, femeile trăncăneau cu însufleţire şi-şi arătau una alteia ce-au lucrat peste vară. În cele trei luni avuseseră suficient timp să termine nu una, ci mai multe perne. Violet se simţi dezamăgită când zări în jurul ei peste douăsprezece perne de rugăciune deja gata, care-i răpeau şansa de-a atrage atenţia asupra muncii ei. Chiar şi Maureen, colega ei de birou, terminase două, iar la una din ele folosise cusături pe care Violet nici măcar nu le recunoştea.

Alte câteva făcuseră medalioane istorice, în cusături cu lână mai ample şi cusătură în punct mic, dovedind o măiestrie ce făcea imaginile să cânte. Violet admiră mai ales faţa unei perne dreptunghiulare, cu un medalion central într-un punct mic cu umbre delicate, ce înfăţişa un scut albastru cu trei coroane aurii şi, în spatele lui, legendara sabie înfiptă în piatră. Cuvintele „regele Arthur” ieşeau în relief, într-o cusătură cu punct în cruce pe maro. Desenul din jur era asemănător cu cel al pernei Arborele vieţii: noduri albastre în stil celtic şi buchete de flori roşii într-un model în carouri pe acel fond familiar, galben-muştar, de care Louisa Pesel spusese că sunt oameni care se plâng. Violet începea să se obişnuiască atât de tare cu

aceste culori şi modele îndrăzneţe, încât acestea n-o mai surprindeau; le îndrăgea curajul. Trebuie să i-o arăt lui Arthur când o să fie gata, se gândi.

Se miră să descopere că autoarea pernei cu regele Arthur era DJ, pe care n-o mai văzuse din ziua când îşi căutase perna de rugăciune în prezbiteriu, în primăvară. Era îmbrăcată în haina ei verde cu nasturi negri mari şi-şi ţinea mâinile în buzunare, modestă, în timp ce alte brodeze se adunau în jur să-i studieze munca. Avea părul ciufulit, obrajii roşii şi zâmbetul distrat.

Când apăru Gilda – respirând precipitat şi strigând „Bună ziua!” tuturor –, DJ tresări şi împietri brusc, ca şi cum ar fost schiţată în cărbune negru. Nu se opri din zâmbit şi ochii ei rătăciră spre un colţ al încăperii, ca pentru a evita să atragă atenţia. Gilda părea şi ea tulburată, făcând tot posibilul să nu se uite deloc la DJ, şi râdea puţin prea tare în timp ce-şi scotea pălăria. Violet văzu una sau două brodeze observându-le pe cele două femei şi le zări reacţiile – o uşoară grimasă, o sprânceană ridicată. Maureen se cutremură. Mabel Way se încruntă la clipboardul ei, pe care îşi nota cine ce făcuse. Toate acestea se petrecură în doar câteva secunde – un moment în care Violet descoperi că e ceva de descoperit, deşi încă nu pricepea ce anume.

Apoi toată lumea îşi veni în fire şi lucrurile reintrară în normal. Gilda se duse la DJ, bătu cu degetul în faţa de pernă cu regele Arthur şi zise:

— O, Doamne, Dorothy, ţi-ai depăşit toate recordurile! Când o să fie terminate bordurile, perna o să fie gata imediat!

Dorothy zâmbi uşor şi dădu din cap, apoi îşi făcu de lucru scotocind în geantă, de parcă ar fi căutat un ac pierdut sau un scul de lână. Gilda se întoarse spre Violet.

— Dă-te puţin mai încolo, dacă nu te superi, îi ordonă, arătând spre scaunul ei. Nu cred că mă ţin nervii ˇs-o aud pe Biggins predicând despre cinstea de a ne face datoria pentru catedrală. Şi nu te teme, în curând o să fie mult mai mult loc, adăugă şoptind teatral, cocoţată pe

colţul unui scaun. Toată lumea vine la prima întâlnire cu mari speranţe, dar până la Crăciun n-o să mai vezi multe dintre ele!

Era încă surescitată, iar Violet ar fi vrut să-i pună o mână pe braţ ca ˟s-o liniştească, aşa cum linişteşti un cal speriat.

Atunci sosi doamna Biggins, stârnind în încăpere un val de nerăbdare şi freamăt ce mătură orice alte drame. Îşi luă locul în capul mesei – locul lăsat liber pentru ea – şi, aşa cum anticipase Gilda, ţinu un scurt discurs despre munca plină de râvnă şi mândrie pentru catedrală. Vorbi îndelung despre cei care lucrează de mântuială şi pierd vremea şi cei care par să creadă că brodatul unei perne pentru catedrală le-ar oferi un loc aparte în ochii Domnului sau ai vicarului.

— Dacă aveţi de gând să ne irosiţi timpul, mie sau domnişoarei Pesel, atunci vă sugerez să plecaţi chiar acum, încheie ea. Îmi faceţi viaţa mai uşoară în felul ăsta.

Nu plecă nimeni, dar Violet se întrebă dacă un asemenea bun venit ameninţător nu le-ar putea împinge pe unele femei să se facă nevăzute la pauză şi să nu se mai întoarcă niciodată. Doamna Biggins era slujba plicticoasă la care trebuia să asişti înainte de-a putea explora vitraliile şi sculpturile superbe ale catedralei.

Se lăsă pe spătarul scaunului când doamna Biggins anunţă că acum va trece în revistă ce a lucrat fiecare peste vară: nu era nevoie să se grăbească să primească reproşul inevitabil care simţea că i se va face când se va descoperi că a brodat o pernă de rugăciune fără permisiune. În plus, dacă aştepta destul, poate că apărea Louisa Pesel şi o salva de mânia doamnei Biggins.

— Unde-i domnişoara Pesel? o întrebă pe Gilda, care tocmai îşi despacheta ofranda de vacanţă, constând într-o bucată de pânză albastră, galbenă, verde şi roşie ce alcătuia părţi dintr-un medalion istoric.

— E încă în vacanţă. În Weymouth, cred. Hai că mă duc. E ca şi cum te-ai arunca într-o apă rece. Ţine-mi pumnii!

Gilda îşi adună broderiile şi se aşează la coada formată lângă doamna Biggins, chiar în spatele lui Dorothy, cu perna ei cu regele Arthur. Dorothy se întoarse uşor cu faţa către Gilda. Era ceva în purtarea lor care lăsa impresia că sunt mai apropiate decât celelalte, deşi nu se putea spune că stau mai aproape şi nici măcar că se privesc. Era ca un gard invizibil care le despărţea de celelalte.

— Uite ce se poate întâmpla când eşti fată bătrână.

Asta îşi spuneau pe şoptite, în spatele lui Violet, o femeie alteia. În tonul lor era o undă de sarcasm şi asprime şi ceva ce aducea a teamă. Violet nu se întoarse să vadă cine vorbise, deşi recunoscu chicotitul înfundat al lui Maureen, drept răspuns. Simţi că i se face rău de la stomac, ca şi cum ar fi băut nişte lapte stricat.

Tulburarea îi fu întreruptă de doamna Biggins, care ţinea ridicată broderia cu regele Arthur.

— Iată, doamnelor, ce dorim să obţinem, spuse. Asta se poate realiza cu doar câteva simple cusături făcute în numele Domnului. Bravo, domnişoară…

Se uită sever la Dorothy, care rămăsese cu ochii în pământ.

— Jordan, sări Gilda. Domnişoara Dorothy Jordan. Da, bravo, Dorothy. E o minunăţie.

Îşi privi radioasă prietena. În spatele lui Violet se auzi un sâsâit înăbuşit.

Ca să nu dea ochii cu acel şarpe, Violet îşi înşfacă perna şi bordurile şi se aşează la coadă.

Spre mirarea ei, doamna Biggins n-o certă fiind[ɔ făcuse o pernă fără permisiune. Văzuse atâtea broderii în dimineaţa aceea, încât părea că nu mai are nimic de spus.

— Sunt în regulă, zise despre bordurile lungi şi dădu din cap către faţa pentru perna de rugăciune. Acum fa din ea o pernă adevărată. Următoarea Prezentare a Broderiilor o să fie pe douăzeci octombrie, aşa că va trebui să fie gata până atunci.

— Cum fac asta?

— Găseşte pe cineva care a terminat-o pe-a ei să-ţi

arate – eu n-am timp. Hai, du-te acum, aşteaptă şi altele.

Violet privi în jur. Toată lumea părea ocupată, cosând sau luând alte materiale. Gilda căuta printr-un teanc de modele. Maureen o ajuta pe Mabel Way să noteze ce a terminat şi ce începe fiecare brodeză.

— O să-ţi arăt eu.

Glasul blând al lui Dorothy Jordan reuşi cumva să se audă prin văcarmul unei încăperi pline cu femei vorbind toate odată. Aceasta stătea în picioare lângă dulap, cu o ramă de brodat în mână.

— E foarte amabil din partea ta, mulţumesc.

Violet simţi privirile aţintite asupra lor şi se cutremură fără să vrea.

Dorothy îşi trecu o mână peste părul încreţit. Părea să nu-şi dea seama că e urmărită.

— Uite o trusă pentru terminarea pernelor deja pregătită.

Băgă mâna în dulap şi scoase un pachet dreptunghiular. Desfăcu hârtia cafenie şi dădu la iveală o pernă tare, patru fâşii de ţesătură deasă albastră şi o bucată de pânză maro. Luă broderia lui Violet – zâmbind uşor când zări modelul familiar cu ghinde – şi o puse cu faţa în jos pe masă.

— Întâi trebuie să coşi o fâşie pe fiecare parte. Pe urmă iei perna şi o pui pe broderie, aşa, cu bucata asta de pânză deasupra.

Îi arătă lui Violet cum să plieze fâşiile albastre şi să le coasă de pânză, folosind nişte aţă albastră rezistentă, ca să stea fixe.

— Dar, înainte de a face toate astea, trebuie să te semnezi. Brodează-ţi iniţialele pe una dintre fâşiile mai lungi, cu lână albastră, şi anul pe cealaltă, aşa cum ai văzut în mod sigur pe pernele de rugăciune folosite deja în catedrală. Fă asta înainte de celelalte operaţiuni.

Violet încuviinţă.

— E important să te semnezi. Se poate să fie singurul lucru care aminteşte de noi. *Şic parvis magna*.

Violet ridică din sprâncene. Nu ştia expresia asta

latinească.

— Măreţia se naşte din lucrurile mici.

Violet încuviinţă. Rămaseră tăcute, privind perna ce se năştea în faţa lor. Violet ciuli urechile să audă dacă mai comentează cineva, dar n-o auzi decât pe Gilda spunând cuiva:

— Aş fi în stare să omor pe cineva pentru o ceaşcă de ceai. Zău.

Cinci minute mai târziu, amândouă femeile dispăruseră, deşi fiecare plecase separat. În noaptea aceea, Violet brodă iniţialele VC şi anul 1932 şi cusu fâşiile de pernă.

Articol XIII.

Capitolul 13

Chiar când se aştepta mai puţin – într-o sâmbătă după-masă de la sfârşitul lui septembrie, pe High Street, unde se dusese să cumpere marţipan pentru o tartă Bakewell pe care îi promisese mamei ei că i-o va aduce a doua zi –, Violet dădu peste Arthur Knight, care tocmai ieşea de la farmacie.

— O! strigă ea, făcând un pas înapoi şi râzând încordată.

Se bucură să-l vadă zâmbind încântat, apoi încercând să-şi ascundă zâmbetul sub politeţuri.

— Domnişoară… Violet.

El îşi ridică pălăria de fetru.

— Ce plăcere să ne întâlnim în sfârşit.

— Da.

În ultimele săptămâni, Violet petrecuse mai mult timp la catedrală, studiind în amănunt broderiile, dar şi sperând să-l vadă pe Arthur.

— Ce mai faci?

— Foarte bine, mulţumesc. M-am întrebat cum a fost restul vacanţei tale. Ai timp să bei un ceai? îmi iau

bicicleta şi mergem, dacă vrei.

Găsiră o masă la Old Market Restaurant de pe High Street, unde Violet nu fusese niciodată fiindcă era mai scump decât îşi permitea ea, cu feţe de masă din olandă şi ferestre cu geamuri mari, ce o făceau să se simtă expusă. Arthur părea că o cunoaşte pe chelneriţa de vârsta a doua, care o privi pieziş în timp ce le lua comanda.

— Domnişoara Speedwell e foarte interesată de clopote, îi explică el când aceasta le aduse ceaiul şi o farfurie cu chifle dulci prăjite.

— Sunt convinsă, răspunse chelneriţa punând pe masă laitiera şi un al doilea ceainic cu apă fierbinte. Ce-ţi mai face soţia, Arthur?

— Mai bine. Avem speranţe.

— Salut-o din partea mea.

Chelneriţa le lăsă nota de plată pe masă şi se îndepărtă.

În timp ce mâncau, Violet îi povesti aventurile ei în Salisbury şi Insula Wight. Le prezentă într-o lumină mai veselă decât realitatea, dar recunoscu că se întorsese mai devreme din cauza ploii.

— Şi n-ai avut niciun necaz pe drum? N-ai dat peste niciun bărbat ciudat?

— Nu, nimic de genul ăsta.

— M-am bucurat când am primit mesajul tău la han în seara aia. Eram îngrijorat.

— Nu trebuia, dar îţi mulţumesc. Şi-ţi mulţumesc pentru că m-ai condus, şi pentru jocul de cărţi. Mi-a făcut mare plăcere.

Violet nu-i spuse că fusese cel mai plăcut moment al vacanţei ei: ar fi sunat prea jalnic.

Rămaseră tăcuţi o clipă, Violet savurând neaşteptata trataţie alcătuită dintr-o chiflă dulce unsă cu un strat generos de unt.

— Ce te-aduce azi la Winchester? Credeam că nu vii aici decât ca să tragi clopotele.

— A trebuit să iau ceva de la farmacie.

Arthur se bătu cu mâna peste buzunarul jachetei.

— E totul…

Violet tăcu. Nu-l cunoştea destul de bine ca să pună întrebări atât de personale.

— Nu-i pentru mine.

— A, sigur. Îmi pare rău.

Violet trase aer în piept şi se avântă pe teren periculos.

— Soţia ta nu se simte bine?

Arthur împinse farfuria cu ultima chiflă spre ea.

— Mai ia una.

Se purta ca şi cum n-ar fi auzit-o.

— E a ta.

— Ia-o tu. Ţi-e foame.

Violet se îmbujoră: le înfulecase prea vizibil pe-ale ei. Dar o luă – aşa cum remarcase el, îi era foame.

— Mulţumesc.

Aşteptă să vadă dacă el se hotărăşte să vorbească despre soţia lui. Arthur îşi şterse degetele pe şervet.

— Jean e… are probleme cu nervii.

— Îmi pare rău.

— Mă rog, asta e. Fiecare are câte ceva.

Violet încuviinţă şi se întrebă dacă el o să mai spună altceva.

Dar poate că era destul.

— Şi mâine o să faci tot drumul ăsta iar, cu bicicleta? întrebă ea. Pentru clopote?

— Da.

— E mult de mers cu bicicleta.

— Până anul trecut, când am ieşit la pensie, am avut un automobil. Acum m-am obişnuit cu bicicleta. Mă ţine în formă.

Tăcu.

— Ai vrea să vii mâine sus în turn, să vezi clopotele? Mâine după-masă o să fiu de serviciu, la slujba de seară.

— O, da, te rog.

— Dacă ne întâlnim la două fără un sfert, am timp să ţi le arăt.

— Păi… da. Mi-ar plăcea.

— Ne vedem sub Marea Fereastră de Vest. În stânga ei e o uşă.

— O ştiu.

— Bine. Acum trebuie să plec.

Arthur se bătu iar peste buzunar şi ridică nota.

Când ajunse acasă, Violet îşi făcu curaj şi împrumută telefonul proprietăresei.

— Southampton 225.

Tonul impˇcrios al mamei sale spunea limpede că nicio conversaţie telefonică nu merita ˇs-o deranjeze.

— Bună, mamă, eu sunt.

— Violet, ai făcut deja tarta Bakewell? Fiind[ɚ ˇs-ar putea să vină şi familia Leighton la ceai, aşa că ai grijă să fie destul de mare să ajungă. La nevoie, noi, cei din familie, ne abţinem. Ţie nu-ţi trebuie oricum, la silueta ta.

Era clar că mama ei nu observase cât slăbise Violet de când se mutase de la Southampton.

— Mi-e teamă că nu…

— Nu-mi spune că n-o faci. Chiar trebuie să fac totul singură? Şi nu vreau ˇs-o facă Evelyn: e aşa un dezastru în bucătărie, nici măcar ceva cât se poate de simplu ca o tartă Bakewell nu-i iese.

— Nu-i adevărat, mamă. Găteşte foarte bine.

Violet nu-şi amintea să le fi servit vreodată Evelyn vreun fel de mâncare necomestibil – deşi nu se putea spune nici că excelează. Probabil că doamna Speedwell încă mai era supărată că fusese părăsită în vacanţa de vară. Nu era deloc exclus să-i poarte pică ani de zile.

— În orice caz, continuă Violet, hotărâtă să spună ce are de spus. Îmi pare rău, dar mă paşte o răceală şi n-am să pot veni mâine.

— Nu-i adevărat, n-ai nimic.

— De unde ştii tu cum mă simt? întâmplarea face că mă doare gâtul şi îmi curge nasul. Şi simt că mă ia şi durerea de cap. Aşa că îmi pare foarte rău, mamă, dar va trebui să te descurci fără mine mâine. Te rog, transmite familiei Leighton scuzele mele şi spune-le că le fac tartă altă dată. Acum trebuie să închid, proprietăreasa mea are

nevoie de telefon. Pa!

Violet puse receptorul în furcă, înainte ca doamna Speedwell să poată răspunde. Avea să i-o plătească ea data viitoare, însă pentru moment era liberă.

— Biata de tine… nimic nu-i mai rău decât o răceală, spuse doamna Harvey trecând grăbită pe lângă ea pe hol. E mare păcat să fii bolnav când vremea-i aşa de frumoasă. Să-ţi fac un grog fierbinte? De data asta nu te costă nimic.

— Nu, mulţumesc, doamnă Harvey. Nu cred să fie mare lucru.

Violet oftă, agasată de amestecul proprietăresei.

A doua zi, doamna Harvey alternă solicitudinea cu reproşurile, mai ales când văzu că Violet vrea să iasă în oraş.

— O să faci pneumonie dacă n-ai grijă! strigă. O răceală nu-i un lucru de ignorat.

Când Violet chicoti, doamna Harvey se încruntă, nevăzând nimic de râs.

Cu toate astea, reuşi să scape şi se grăbi spre catedrală. Curtea Exterioară era plină de familii cu copii şi perechi ce se plimbau ţinându-se de mână în soarele de toamnă timpurie. Ajunse puţin mai devreme, totuşi Violet nu-şi luă locul obişnuit printre pernele de rugăciune din prezbiteriu, ci porni spre nava nordică, unde se opri la mormântul lui Jane Austen, o simplă placă de piatră în podea, care nu pomenea nimic despre celebritatea autoarei. Austen nu locuise în Winchester, dar fusese trimisă la medicii de-aici când era bolnavă şi nu se mai întorsese niciodată acasă. Familia ei plătise ceva mai mult ca ea să fie îngropată în catedrală. Murise la patruzeci şi unu de ani, fără soţ sau copii, având doar o soră devotată. Violet nu avea nici măcar asta şi în mod sigur nu se putea lăuda cu câteva romane. Avea doar trei ani în care să încerce să egaleze realizările domnişoarei Austen.

Nu te lamenta, îşi reproşă Violet. Jane Austen nu ˇs-ar fi lamentat niciodată. Un bărbat foarte cumsecade o să-ţi arate clopotele acestei catedrale măreţe, pe care majoritatea oamenilor nu le vor vedea niciodată. Jane ar fi

fost încântată să urce în clopotniţă.

Când Violet ajunse la mica uşă de lemn de sub Marea Fereastră de Vest, Arthur o aştepta, cu cheile şi o lanternă în mână. Era însoţit de scoţianul slab şi vânos pe care îl văzuse cu el în primăvară.

— Bună, Violet. Îl mai ştii pe Keith Bain? V-aţi cunoscut.

— Sigur că da.

Ea şi Keith Bain se salutară din cap, Violet străduindu-se din răsputeri să-şi ascundă dezamăgirea.

— Keith mi-a preluat munca de topograf acum doi ani, îi explică Arthur. O vreme am lucrat împreună şi el mi-a zis că e pasionat de clopote. În Scoţia, de unde-i el, nu se trag clopotele, aşa că era curios să încerce. Şi nu se descurcă deloc rău pentru un începător. De obicei se ocupă de tenor.

— E normal să înveţi să tragi clopotele pe clopotele catedralei?

— Dacă vrei să tragi clopotele, trage-le pe cele mai bune. Keith Bain rosti cuvintele pe un ton mai tăios decât Arthur.

— Hai să mergem. Ai grijă când urci. Eu merg în faţă şi Keith, după tine.

Arthur descuie uşa de lemn, îi invită să intre şi încuie uşa în urma lor.

— Aminteşte-mi să nu uit cheile sus, îi zise lui Keith Bain. Am mai păţit-o şi a trebuit să urc iar până acolo.

— Ar trebui să ascundem undeva o cheie de rezervă, cum facem la celelalte intrări, zise Keith Bain.

— Căpitanul turnului se teme că vreun vizitator al catedralei ar putea ˇs-o găsească şi să distrugă meterezele.

Bărbaţii chicotiră.

Începură să urce o scară de piatră în spirală, luminată ici-colo de mici ferestre cu geamuri plumbuite.

— Nu ţi-e greu cu treptele, da? strigă Arthur peste umăr. La câte plimbări ai făcut peste vară, cred că eşti în formă.

— Mă descurc, răspunse Violet, conştientă de prezenţa lui Keith Bain în urma ei.

Îşi imaginase că va fi singură cu Arthur şi clopotele câteva minute, până la sosirea celorlalţi clopotari. Acum se simţea aiurea şi se întrebă dacă Keith Bain venise pe post de însoţitor sau – mai rău – de potenţial pretendent. Nu suporta ideea de peţit. Prietenii din Southampton încercaseră ani de zile şi nu mersese niciodată. De obicei exista un motiv concret pentru care bărbatul nu se însurase încă: fie era arogant, lipsit de umor sau egoist, fie era certat cu apa şi săpunul. Iar ea avea o reacţie imediată de antipatie de cum i se spunea că o să-i placă de cineva. Când era mică, dacă mama ei îi spunea că o să-i placă o anumită rochie, jucărie sau budincă, Violet le ura aproape instinctiv.

Ajunseră în capul scării şi Violet se bucură că nu i se tăiase respiraţia. Arthur deschise o uşă şi, spre mirarea ei, ieşiră în aer liber, către un parapet. În stânga lor se afla acoperişul catedralei, cu turnul scund şi îndesat din spate. Dar se întoarseră firesc spre dreapta şi măsurară cu privirea partea de sud a Winchesterului. La picioarele lor se aflau Curtea Interioară şi Casa Parohială, unde se întâlneau brodezele; Violet vedea perfect odaia din capăt în care lucra uneori – pustie acum, că era duminică. Zărea dulapul uriaş în care fusese pusă să facă ordine în prima ei zi şi pervazul pe care aşezase sculurile de lână albastră. Dincolo de Curtea Interioară se afla Winchester Collège, unde băieţii în costum se plimbau între clădiri; apoi veneau casele, luncile de lângă Itchen şi, în depărtare, St Catherine3s Hill.

— Oamenilor le place să admire panorama, comentă Arthur. M-aş putea uita la ea toată ziua. Dar trebuie să ne vedem de drum.

Deschise o uşă din stânga lor şi îi conduse înapoi înăuntru.

Violet îşi înăbuşi un strigăt. În stânga, un grup de ferestre străvezii înguste luminau toată porţiunea din jurul lor, însă în dreapta se afla un spaţiu lung şi cavernos,

traversat de o pasarelă îngustă cu balustrade de ambele părţi, ce se întindea până departe în beznă. O clipă mai târziu îşi dădu seama că acesta ţine cât toată lungimea naosului catedralei, de la fereastra din spatele turnului până la transepturi, unde se aflau clopotele. Grinzi imense de lemn brăzdau şi urmau forma acoperişului catedralei. Te simţeai ca în podul unei case, unde vezi scheletul de lemn ce susţine întreaga structură. Însă era cel mai mare pod imaginabil – de mărimea unui teren de fotbal. Violet rămase pe marginea lui, privindu-l, apoi trase aer în piept, inspirând mirosul multor tone de lemn încins, căci era cald aici.

— Stejar, zise Arthur. În mare parte, vechi de aproape o mie de ani, luat din una dintre pădurile din apropiere ale lui William Cuceritorul. Se spune că episcopul însărcinat cu construcţia catedralei l-a întrebat pe rege dacă pot lua lemn din pădurea lui. William a zis că pot folosi lemn tăiat în trei zile. Atunci, episcopul a adunat câţi oameni a putut şi a tăiat întreaga pădure, lăsând doar un singur stejar! Regele n-a fost deloc încântat.

— Bietul William a rămas fără pădure, comentă Keith Bain şi Violet pufni în râs.

Arthur îi privi cu asprime; părea deranjat de frivolitatea lor.

— Uită-te aici.

Arătă spre una dintre ferestre.

— Graffiti.

În menourile de piatră erau dăltuite nume şi numere, un scut, un craniu şi două oase încrucişate. *1871*. *Barratt*. *Packer*. *17 feb*. *1790*. Lucrătura era grosolană, şi totuşi stilizată.

— Dumnezeule, chiar şi într-o catedrală, zise ea.

— Oamenilor le place să-şi lase amprenta. O să vezi graffiti peste tot. Jos, în prezbiteriu, e chiar şi un clopotar. Data viitoare când te duci, uită-te după „Harey Coppar”.

— Şi în camera clopotelor sunt câteva, adăugă Keith Bain. O să-ţi arăt.

— Graffiti vechi, evident. William ne-ar spinteca dac-

am face aşa ceva azi.

— William?

— William Carver. Căpitanul turnului. Trage clopotele aici de treizeci şi nouă de ani – cu un an mai mult decât mine. O să-l cunoşti azi.

Arthur trage clopotele aici de când m-am născut eu, se gândi Violet. Se întâmpla rar să o facă cineva să se simtă tânără. Şi totuşi, Arthur Knight nu i se părea bătrân.

— Mai bine te fereşti din calea lui, zise Keith Bain. Mare cârcotaş. Le dă amendă clopotarilor dacă întârzie. Mă întreb ce-o să zică văzând o femeie în camera clopotelor!

Arthur se strâmbă auzindu-l şi privi în altă parte. Violet se întrebă dacă regretă compania exuberantă a lui Keith Bain. Îi conduse pe pasarela de lemn, ţinând lanterna la picioarele lui Violet. Dedesubtul lor se zăreau nişte movile uriaşe, acoperite cu ciment, ce se afundau în văi adânci, ca un cofraj de ouă imens, urmând forma boltită a tavanului catedralei pe deasupra căruia mergeau. Când păşeau, lemnul scârţâia sub tălpile lor. Era linişte aici, în podul catedralei, fără văcarmul vizitatorilor şi al credincioşilor. Violet se simţea ca şi cum ˟s-ar fi aflat în burta unei balene uriaşe, grinzile fiind coastele acesteia.

Într-un târziu ajunseră la altă uşă. Arthur se întoarse şi arătă din cap spre pălăria de culoarea cămilei pe care o purta Violet.

— În camerele clopotelor există o regulă străveche: fără pălării… şi fără pinteni!

Îşi scoase pălăria de fetru, iar Violet şi Keith Bain făcură la fel; ea îşi netezi părul. Apoi lăsară în urmă caverna întunecată din spatele lor şi păşiră în camera clopotelor. Era o încăpere largă şi pătrată, cu latura de vreo treisprezece metri, cu ziduri de piatră alcătuite din arcade şi coloane romane. De vreo douăsprezece găuri din tavanul înalt atârnau frânghii ale căror capete erau răsucite în jurul a doua cârlige, umplând spaţiul de deasupra ca nişte candelabre uriaşe din frânghii, decorate la capăt cu panglici de lână în dungi roşii, albe şi albastre,

asemănătoare cu cele pe care Violet le văzuse la Nether Wallop.

— Partea dungată se numeşte *sally*, zise Arthur privindu-le. Mi-am botezat fiica după ea.

Îşi zâmbiră.

De-a lungul unui perete se înşiruiau un dulap plin cu cărţi şi reviste despre trasul clopotelor, un avizier şi un rând de scaune. Keith Bain îi arătă o veche sculptură de pe un zid, ce înfăţişa un clopotar în vestă. Pe alte ziduri erau agăţate panouri de lemn cu litere aurite, majoritatea cu nume de clopotari şi data la care au tras clopotele. Violet le citi cu atenţie: *Clopotari la încoronarea regelui Eduard al VII-lea, 9 august 1902. De sărbătoarea Sfântului Ştefan, 26 decembrie 1903, Kent Treble Bob Royal, 5.040 de variaţii, a fost cântat pe aceste clopote în 3 ore şi 35 de minute. Sâmbătă, 8 septembrie 1923, în 3 ore şi 55 de minute, a fost cântată la clopotele din acest turn o compoziţie Stedman Cinques, 5.019 variaţii*. Era ca şi cum ai fi citit un text în engleza medievală – familiar, şi totuşi de neînţeles.

— Compoziţiile comemorative cântate aici, îi explică Arthur. Violet îl privi mirată.

— O compoziţie durează trei ore şi cincizeci şi cinci de minute?

— Uneori; depinde de greutatea şi de numărul clopotelor. O compoziţie ţine mereu peste trei ore şi trece prin peste cinci mii de variaţii.

— Fără oprire?

— Fără oprire. N-ai timp de o pauză, o ceaşcă de ceai, nimic de genul ăsta.

— Dumnezeule! Şi de ce faci asta?

— E cea mai mare bucurie a mea. Am cântat treizeci şi şapte de scheme muzicale de-a lungul anilor.

— Ce e o schemă muzicală, mai exact?

Arthur arătă deasupra lor.

— Sus sunt douăsprezece clopote. De fiecare dată când bat unul după altul alcătuiesc o rundă, sau o variaţie. Îţi aminteşti de la Nether Wallop? Ei, tu cunoşti o rundă

care îţi e familiară – gama descendentă. Imaginează-ţi că tragi opt clopote şi reproduci acea gamă. Apoi schimbi ordinea a doua dintre clopote – să zicem primul şi al doilea –, astfel încât acea variaţie e uşor diferită de ultima. Apoi schimbi ordinea a încă două, sau a doua perechi deodată. De fiecare dată sună uşor diferit. Ştii câte variaţii se pot face cu opt clopote?

Violet clătină din cap.

— Adu-ţi aminte de la ora de matematică, o îndemnă Keith Bain.

— E un secol de-atunci.

Bărbaţii o priviră dezamăgiţi, aşa că se chinui să-şi aducă aminte.

— Calcul factorial, o ajută Keith Bain. Cum poţi afla câte combinaţii se pot face cu trei numere?

Violet se văzu dintr-odată aşezată într-o clasă prăfuită, într-un şir de fete în bănci, în uniforma ei de şcoală aspră care-o zgâria, privind pe geam şi părând că nu e atentă la explicaţia profesorului, ce bâzâia în fundal ca o muscă.

— 3 Ş 2 Ş 1. Şase combinaţii.

— Aşa e. Şi cu opt?

— 8 x 7 x 6 x 5 şi tot aşa până la 1.

— Care e răspunsul?

Violet zâmbi.

— Chiar trebuie să răspund?

— E un exerciţiu bun pentru creier.

— 40.320, zise Arthur.

— Bănuiesc că ştii câte combinaţii se pot face cu douăsprezece clopote?

— 479.001.600, anunţă Keith Bain, victorios. Ceea ce înseamnă c-o să stăm aici ceva timp.

Arthur chicoti.

— Nu în după-masa asta. Nu tragem toate clopotele decât la ocazii speciale. Compoziţiile ce rezultă sunt o secvenţă de variaţii, fiecare cu un tipar muzical diferit, în funcţie de numărul de clopote. Fiecare dintre aceste tipare are un nume: Stedman Cinques, de pildă, e un tipar creat

în secolul al XVII-lea de un bărbat pe nume Fabian Stedman; „Cinques” înseamnă că era cântat pe unsprezece clopote plus tenorul.

Violet se concentra din răsputeri, dar nu pricepea prea multe din ce spunea el. Arthur îi zâmbi când o văzu aşa de confuză.

— Nu-ţi face griji – eu am ceva mai multă experienţă. Îţi ia mult să înţelegi trasul clopotelor. Ia zi, ai vrea să vezi clopotele? E puţin de urcat, să ştii. E foarte abrupt şi îngust. Crezi că te descurci?

— Sigur că da.

— Keith, vrei să dai jos păianjenii şi să tragi de frânghii?

În timp ce Keith Bain cobora cârligele în jurul cărora erau înfăşurate frânghiile, Arthur o conduse spre o uşă din partea opusă a camerei, de unde altă scară ducea în jos.

— Asta e cealaltă intrare, de afară, prin transeptul sudic. Intrarea negustorului, cum i se spune. Însă noi urcăm.

O conduse pe nişte trepte atât de înguste, încât era aproape ca şi cum ai fi urcat pe o scară de pod. Violet se simţi recunoscătoare văzând o frânghie ce atârna în partea dreaptă, de care se agăţă şi cu care se trase de fapt în sus.

Camera clopotelor nu avea nimic care ˟s-o facă mai confortabilă – nici lumină, nici scaune sau covor. Era un spaţiu destinat clopotelor, nu oamenilor, fiind luminat doar de razele soarelui ce se strecurau printre obloanele de lemn ale ferestrelor în stil romanic, lăsate uşor întredeschise. Abia dacă desluşea cadrele masive de lemn ce susţineau clopotele răsturnate, cu gurile deschise spre cer, ca ale unor pui de pasăre ce aşteaptă să fie hrăniţi. Însă erau nişte pui imenşi, cât nişte tauri sau elefanţi, făcuţi din metal cenuşiu prăfuit, tăcuţi şi aşteptând.

— Dumnezeule!

Doar atât reuşi să spună. Simpla prezenţă a clopotelor o lăsă fără cuvinte.

Arthur păru să înţeleagă.

— Am văzut clopotele astea aproape patruzeci de ani

şi niciodată nu mă satur de vederea lor.

Începură să se plimbe în jurul cercului format de clopote. Violet flutură mâna spre cel mai mare.

— Ásta trebuie să cântărească…

Nu-şi dădea seama cât anume.

— Cam 1.600 de kilograme. Spre două tone. E unul dintre cele mai mari clopote-tenor din Anglia. Închipuie-ţi cât de greu a fost urcat aici. E uimitor dacă te gândeşti cum ˇs-au chinuit oamenii să ridice clopote atât de grele în Evul Mediu. Am văzut cum au fost aduse două clopote cu registru înalt atunci când le-au mărit numărul, în 1921, dar oamenii de-acum aveau maşini şi lanţuri, iar clopotele erau mai uşoare decât ăsta. E lucru rar să vezi clopotele ridicate până în catedrală. Totuşi, adăugă, ˇs-ar putea să vezi aşa ceva chiar zilele astea. Căpitanul turnului vrea să-l convingă pe vicarul Selwyn să dea iar clopotele la turnat.

— De ce?

— Cântă fals – un lucru cât se poate de jenant pentru o catedrală atât de maiestuoasă ca asta. Fireşte, e foarte scump şi vicarul n-o să fie prea fericit. Nu se dă în vânt după clopote, zice că fac o gălăgie cumplită. Ne pune să ţinem aproape toate obloanele închise.

Arthur arătă spre acestea.

— Ele controlează cât sunet iese din turn.

Tăcu, privind clopotele.

— Dar cred că nu e vorba doar de zgomot. E şi gelos pe noi.

— Gelos? De ce?

— Aici sus e o mică lume în sine – una asupra căreia nu are atâta control cum are asupra celei de jos.

Violet se gândi la brodeze şi la relaţia lor atât de amicală cu vicarul. Era o lume a femeilor, mai blândă şi mai primitoare, ce se străduia să creeze frumuseţe vizibilă şi confort. Una foarte diferită de cea de aici de sus, din turnul clopotelor, unde nu te vedea nimeni şi puteai produce un sunet bizar, care dispărea imediat ce era creat.

Se întoarseră pe acelaşi drum, iar Violet păşi cu grijă, mutându-şi greutatea de pe un picior pe altul, pe treptele

abrupte. Alţi câţiva bărbaţi urcaseră în camera clopotelor, cei mai mulţi cam de vârsta lui Arthur. Îşi scoseseră jachetele, rămânând doar în veste, şi îşi suflecaseră mânecile. Se holbară făţiş la Violet. Arthur o conduse spre un bărbat solid, cu ochi negri intenşi, păr cărunt pieptănat cu grijă şi barbă tunsă astfel încât să urmeze linia bărbiei.

— William, ea e domnişoara Speedwell – e interesată de clopote şi a venit să ne privească. Te-am sunat ieri să-ţi spun despre vizita ei. Domnişoară Speedwell, el e domnul Carver, Căpitanul turnului.

William Carver dădu uşor din cap.

— Domnişoară Speedwell, aveţi, vă rog, grijă să nu vorbiţi. Nu încurajăm vorbitul în timp ce sunt trase clopotele, aşa că, dacă aveţi întrebări, puneţi-le acum.

O privi aşteptând. Peste umărul lui, Keith Bain zâmbea larg.

— N-am nicio întrebare. Dar vă mulţumesc că mă lăsaţi să asist.

Violet se strecură spre şirul de scaune de pe margine, simţindu-se ca un căţel certat pentru că se culcase pe un pat interzis. Se aşeză şi îi urmări pe bărbaţi postându-se în picioare lângă câte una dintre cele douăsprezece frânghii ce atârnau. William Carver îi puse pe doi bărbaţi să schimbe locurile între ei. Îl sui pe Keith Bain pe o cutie. O frânghie rămase liberă.

William Carver se încruntă, îi puse pe alţi doi bărbaţi să schimbe locurile între ei, iar apoi toţi plecară capetele când el începu să recite: „Doamne, Dumnezeul nostru, care ne-ai ales să-ţi fim clopotari în această catedrală, ajută-ne să fim ca unul şi credincioşi în slujba Ta, şi ca sunetele acestor clopote să fie dedicate gloriei Tale şi binecuvântării credincioşilor tăi, cu ajutorul lui Iisus Hristos, Domnul nostru. Amin”.

Când termină, dinspre pasarelă se strecură încă un bărbat. William Carver se uită la ceasul de la mână.

— Un şiling în borcan, Gerald, şi pe urmă ia-l pe numărul şapte. Nu cred că trebuie să-ţi reamintesc cât de importantă e punctualitatea pentru o slujbă religioasă.

Clopotele trebuie să înceapă să bată la două jumate – nu la două jumate şi treizeci de secunde, ca acum. Întârziind, nu dezamăgeşti doar catedrala şi pe locuitorii oraşului, ci pe şi noi.

Deşi era trecut bine de şaizeci de ani, întârziatul era la fel de sfios ca un băiat de şase. Se grăbi spre un borcan aşezat pe un fişet din colţ şi aruncă o monedă înăuntru, apoi se duse repede să-şi ia în primire frânghia.

William Carver se duse la frânghia lui.

— Foarte bine, flăcăi, haideţi să începem. Runde şi pe urmă Grandsire Caters.

Dădu din cap spre un alt bărbat.

— Aveţi grijă. Intră discantul, strigă acesta apucându-se să tragă de frânghie. Şi gata.

Pe rând, clopotele se porniră să bată.

În camera clopotelor era mai mult spaţiu decât la Nether Wallop. Aici, doisprezece bărbaţi erau aşezaţi într-un cerc larg. Preţ de câteva clipe făcură să răsune rundele, cu patru note în plus, într-o mişcare lină şi ciudată, sus-jos, toate în diferite puncte ale cercului, una după alta. Keith Bain se ocupa de clopotul cel mai greu, care avea registrul cel mai grav – tenorul, îşi aminti Violet că-i spunea Arthur. Faptul că stătea pe o cutie îi dădea mai mult spaţiu şi mai multă forţă să mânuiască frânghia, dată fiind greutatea clopotului; îl trăgea cu uşurinţă, dar era clar că îşi foloseşte din plin toţi muşchii. Violet încercă să-şi închipuie cum afectează mişcarea lui uriaşul clopot pe care tocmai îl văzuse în clopotniţă. Părea incredibil ca o biată frânghie mânuită de jos să facă o asemenea dihanie să răsune aşa.

Deşi între ei şi clopote se afla un tavan, zgomotul te asurzea, iar turnul se cutremura uşor. Violet se simţea ca atunci când te ia vântul pe sus. Adora senzaţia.

— Acum, Grandsire, strigă William Carver, şi ordinea clopotelor se schimbă, iar şi iar şi iar, până când se simţi pierdută printre clopotele ce-şi împleteau sunetele în timp ce se ridicau şi coborau. Singurul lucru pe care-l ştia precis era că, la finalul fiecărei variaţii, Keith Bain făcea să

răsune tenorul; dacă îl privea, i se părea că urmăreşte bătaia unei tobe mari care ţine ritmul.

William Carver strigă ceva şi trecură cu toţii la gama descendentă, apoi, după ce el strigă „Staţii”, se opriră. Schimbă clopotarii între ei şi îi puse pe Keith Bain şi pe alt bărbat să stea deoparte în timp ce ceilalţi făceau să răsune Stedman Triples. Keith Bain se trânti pe scaunul de lângă ea. Transpirase.

— E obositor? întrebă ea. Trasul clopotelor.

— Ei, nu-i chiar atât de greu.

Îşi şterse fruntea cu o batistă.

— Doar că tenorul ăsta e cam dificil de strunit, fiind[ɔ- e atât de greu. E încăpăţânat, şi eu încerc să-l controlez cu o simplă frânghie. Nea Carver mi-l repartizează aproape tot timpul sau mă lasă deoparte, până o să aibă încredere în mine.

— Şi când o să fie asta?

— Când o să fie în mormânt! răspunse Keith Bain într-o şoaptă teatrală, făcând-o să râdă.

William Carver se uită la ei cu o privire neutră şi totuşi sfredelitoare. Violet se opri din râs. Arthur îi privea şi el, cu o expresie greu de descifrat. Oare era încântat că ea se înţelege cu Keith Bain sau deranjat că acest clopotar, protejatul său, a reuşit să-i capteze atenţia? Ea lăsă privirea în pământ, jenată, şi nu mai ridică ochii până când clopotarii nu înaintară binişor cu variaţiile.

Se părea că aici nu e loc să te gândeşti la altceva decât la frânghii – ale tale şi ale altora – şi la ritmul în care le tragi. Era fascinant să-i observi pe aceşti bărbaţi cum se uită unul la altul. Unii chiar întorceau vizibil capetele de la un clopotar la altul. Alţii nici nu se clinteau măcar, rămânând cu privirea aţintită undeva în faţa lor; şi totuşi, cu ajutorul vederii periferice, erau atenţi la vecinii lor.

Keith Bain o urmărea privindu-i.

— Se numeşte vedere de frânghie, îi şopti. Să fii atent la ce fac ceilalţi, la cine ce trage şi când trebuie să intri tu.

Violet le urmări mişcările şi ascultă clopotele, iar

după un timp toate se contopiră şi deveniră, preţ de o clipă, un întreg, bărbaţii care trăgeau şi clopotele care răsunau, apropiindu-se şi depărtându-se unul de altul. Era ca şi cum ai fi privit un dans şi ai fi ascultat şi muzica. Apoi clopotele îşi pierdură ritmul, ce redeveni aleatoriu şi se preschimbă curând într-o gamă descendentă. Însă, pentru o clipă, totul se legase în mintea ei şi pricepuse ce înseamnă să tragi clopotele. Apoi, William Carver strigă „Staţi!” şi se făcu linişte.

Vreau să fac şi eu asta, se gândi Violet.

Keith Bain sări în picioare şi se duse lângă tenor. De data asta, Arthur făcu o pauză şi se aşeză lângă ea.

— Femeile trag vreodată clopotele? întrebă Violet.

— Câteva. Surorile White din Basingstoke, de pildă. Alice White a fost prima femeie din ţară care a tras clopotele o compoziţie întreagă.

— Când a fost ultima oară o femeie în turnul ăsta?

După o clipă de tăcere, el răspunse:

— În 22 ianuarie 1919, soţia mea.

Data era atât de precisă, încât Violet ştiu că trebuie să existe şi o poveste. Aşteptă. Arthur avea să-i explice când va fi pregătit.

Clopotarii începură din nou să tragă de frânghii şi el vorbi, aproape acoperit de zgomot:

— ˇS-a ţinut o slujbă de pomenire aici sus, pentru unul dintre clopotarii morţi în război. Băiatul familiei Russell, care a făcut pneumonie la Salonic. Am tras frânghiile tenorului de treizeci şi una de ori, adică vârsta pe care o avea când a murit. Majoritatea celor prezenţi au fost clopotarii, dar Jean a ţinut să vină şi ea. A doua zi am primit scrisoarea care ne confirma categoric că Jimmy murise. Ca să înţelegi, nu fusese găsit vreme de un an şi ceva. Jean a făcut atunci o legătură, în mintea ei, între veştile din scrisoare, catedrală şi clopote. După asta n-a vrut să mai vină niciodată la catedrală şi m-a întrebat dacă ne putem muta. De-asta locuim în Nether Wallop.

Violet a rămas tăcută. Nu existau cuvinte care să exprime cât de rău îi părea pentru el. Ar fi vrut să-i strângă

mâna, dar ˇs-au mulţumit să stea pe scaune şi să asculte clopotele, iar ea a încercat să discearnă un tipar în mijlocul haosului.

Articol XIV.

Capitolul 14

După ce-a asistat la trasul clopotelor, Violet a vizitat deseori catedrala, însă nu a mai dat peste Arthur, astfel încât nu avea cum să ia legătura cu el, dacă nu se planta la uşa de lângă scările spre camera clopotelor când ştia că el urmează să urce în turn ca să tragă clopotele pentru slujbă sau să exerseze. Însă ar fi fost un gest deopotrivă disperat şi jenant, pentru că ceilalţi clopotari ar fi intrat la idei. Şi-l şi închipuia pe William Carver sfredelind-o cu privirea şi încruntându-se. Dar îi era greu să şi-i închipuie pe ceilalţi clopotari vorbind despre ea. Oare clopotarii bârfeau? Oare bărbaţii, în general, bârfeau? Tatăl ei şi Tom n-o făceau niciodată, deşi poate că se purtau altfel dacă nu erau femei de faţă. Când îi auzea pe bărbaţi vorbind în restaurante, hoteluri sau în tren, vorbeau despre fotbal sau crichet, despre criza economică sau tensiunile politice de pe continent – nu despre ei înşişi. Brodezele, pe de altă parte, discutau despre alte brodeze – despre munca lor, copiii lor, hainele lor. Violet nu participa prea mult la conversaţie, doar asculta şi uneori se întreba ce spuneau pe la spatele ei. Era uşor să vorbeşti cu ceilalţi şi să crezi că tu eşti cumva imun – dar fiecare devenea la un moment dat subiect de discuţie.

Într-o duminică, după ce fusese la slujba de dimineaţă şi tocmai străbătea culoarul central al naosului, zări grupul de clopotari lângă uşiţa de sub Marea Fereastră de Vest. Inima începu să-i bubuie în piept. Ce prostuţă eşti, se dojeni.

Însă Arthur nu se afla printre ei. Îi recunoscu pe William Carver şi pe alţi câţiva, şi pe Keith Bain. Înainte

de-a apuca să se ascundă după un stâlp, acesta o zări, îi făcu cu mâna şi porni spre ea.

— Vii să ne vezi la încă o slujbă? o întrebă el zâmbind.

— Nu, nu, de la slujbă vin. Mă duc să iau prânzul cu mama.

Spre groaza ei, Keith Bain păru dezamăgit.

— Ei, mă rog, nu-ɨ prea diferită de cea pe care ai văzut-o săptămâna trecută.

— Ce mai face… domnul Knight?

— Arthur? A trebuit să-şi ia nişte zile libere. Soţia lui nu se simte bine.

— O, îmi pare rău. Ştii cumva ce are?

Keith Bain ridică din umeri.

— Nu sunt sigur. E la pat, asta-i tot ce-am auzit.

Coborî glasul.

— Carver a trebuit să aducă alt clopotar să-i ia locul. Când rămâi fără un clopotar bun, îl apreciezi şi mai tare.

Deci şi clopotarii bârfeau.

— Ăăă, ia zi, ai vrea să mergem la un moment dat la o plimbare? continuă Keith Bain. Spre St Catherine3s Hill, sau chiar până la Farley Mount? înainte să vină frigul?

Deci iată că nu se înşelase. Violet avusese câteva aventuri cu bărbaţi potriviţi de genul lui de-a lungul anilor. Întotdeauna zisese da, chiar şi când n-ar fi vrut. Nu era nimic în neregulă cu Keith Bain. Era cu un an sau doi mai tânăr decât ea, avea un aer de scoţian ţâfnos care-o făcea să zâmbească şi nu era un tip complicat. Era, poate, cea mai potrivită opţiune pe care o avusese după Laurence.

Şi totuşi simţea ceva, chiar dacă nu era potrivit, sau nu era pentru omul potrivit. Şi nu voia să distrugă acel sentiment cu o întâlnire stânjenitoare.

— Mulţumesc, îi răspunse, dar cred că e mai bine să spun nu.

Keith Bain o privi, cu capul roşcat înclinat.

— Îmi pare rău, trebuie să fug, altfel pierd trenul.

Violet se grăbi să plece înainte ca el să poată reacţiona.

Slujba de Prezentare a Broderiilor avu loc în următoarea după-masă de joi, iar Violet şi Maureen primiră permisiune specială de la domnul Waterman să plece de la serviciu şi să participe. Se aşezară pe scaunele aliniate de-a lungul peretelui sudic al prezbiteriului, lângă arcada pe care Mabel Way o păzea cu cinci luni în urmă, când Violet nimerise la ultima slujbă specială. Mabel stătea iar în picioare aici – Mabel, cea care o atenţionase să tacă şi care nu-i lăsa să intre decât pe oamenii potriviţi, aşa cum făcea şi acum. Violet zâmbi în sinea ei. Acum, că era o persoană potrivită, scena asta nu i se mai părea atât de ciudată. Putea să înţeleagă de ce voia Mabel să le interzică accesul celor care nu-şi petrecuseră ceasuri întregi cu brodatul şi nu-şi câştigaseră dreptul de-a ocupa un scaun la această slujbă. Şi nu i se păru deloc de râs să vadă mormane de perne de rugăciune şi metri întregi de borduri de pernă aşezate în faţa altarului, printre care şi a ei. Ba din contra, i se părea că merită, că are dreptul să se afle aici. Pentru că Violet făcea, în sfârşit, parte dintr-un grup. Stătea între Maureen şi Gilda, dădea din cap către celelalte, Mabel n-o mai atenţionă să tacă, ci chiar o salută, şi avu parte până şi de un zâmbet de la Louisa Pesel, şi de o privire încruntată de la doamna Biggins. Simţi, pentru prima oară în viaţă, că are şi ea cu adevărat locul ei în catedrală.

Organistul cântase muzică introductivă, dar acum trecu la un imn religios, iar vicarul şi paracliserii îşi făcură apariţia din naos şi traversară corul. În timp ce ei treceau, Violet o zări pe Dorothy Jordan strecurându-se într-un scaun de lângă uşă. O simţi pe Gilda fremătând.

— Am convins-o pe Dorothy să vină şi ea, îi şopti, deşi de obicei nu e genul care vine la slujbe.

Maureen, aşezată pe celălalt scaun de lângă ea, se foi şi ţâţâi din buze.

Deşi Violet se bucura să se afle acolo, slujba în sine nu era deloc una ieşită din comun. Rugăciuni, imnuri, o predică: urma o schemă familiară. Până şi predica

vicarului sună asemănător cu cea de data trecută, când ţinuse o slujbă specială. Violet se trezi rătăcind cu privirea, aşa cum îi rătăcea şi mintea: se uită la retablu, la sculpturile de lemn din stalurile corului, la raclele de pe separeul de piatră din jurul prezbiteriului. Apoi zări literele de tipar grosolan dăltuite pe un zid de piatră lambrisat şi aparent golaş din faţa ei:

HAREY COPPAR WAS
SUORNE BELLRYNGAR ÎN
THE YER OF OUR LORD GOD 1545[18].

Era vechiul graffiti despre clopotar de care aflase de la Arthur.

După ce ˇs-a terminat slujba şi toate brodezele ˇs-au ridicat şi au început să pălăvrăgească, Violet ˇs-a dus să cerceteze mai îndeaproape acel graffâti, sprijinindu-se cu mâna de zid în timp ce îl privea. Poate că Harey Coppar nu strălucea la ortografie, dar reuşise să-şi facă simţită prezenţa în catedrală. Poate că nu voise ca tributul adus de el istoriei să fie atât de efemer ca trasul clopotelor.

Şi alţi bărbaţi îşi scrijeliseră numele în zid – John Rowse, William Ştempe însă ei nu se numiseră clopotari. Apoi încremeni. Două nume fuseseră dăltuite împreună: George Bathe şi Thomas Bathe. Numele creştine ale fraţilor ei. Oare fraţii Bathe reuşiseră să apuce bătrâneţea sau unul ori amândoi îşi pierduseră viaţa înainte de vreme – în război, de ciumă sau inaniţie? Violet îşi înghiţi nodul din gât.

Domnişoara Pesel bătu din palme.

— Doamnelor, sunt atâtea perne de rugăciune de aranjat, că am avea nevoie de ajutorul vostru. Luaţi câte una sau două şi puneţi-le pe scaune, vă rog.

Brodezele îi primiră propunerea cu entuziasm. Urmă un iureş spre altar şi, în timp ce femeile îşi căutau propriile perne, în prezbiteriu se instală o atmosferă neobişnuită, ca de petrecere. Violet li se alătură, fericită

18 în engleza medievală, într-un limbaj arhaic, cu greșeli de ortografie: „Harey Coppar a fost juruit clopotar în anul Domnului 1545“.

să-i lase în urmă pe fraţii Bathe, şi avu noroc să-şi găsească perna printre celelalte împrăştiate peste tot. Se uită în jur. Majoritatea scaunelor aveau acum perne de rugăciune noi pe ele, dar un loc de sub vechiul graffiti al lui Harey Coppar era liber. Îşi puse perna acolo şi-şi atinse iniţialele., VS. Semnătura ei.

Gilda apăru lângă ea, împreună cu Dorothy Jordan, care arătă din cap spre iniţialele lui Violet.

— *Dulcius ex asperis*, şopti aceasta. Dulce după amar.

— Vii cu noi la Awdryʒꝏʔ o întrebă Gilda.

— Mi-e teamă că trebuie să mă întorc la serviciu, îi explică Violet. Am avut noroc că ni ˣs-a dat liber.

În mod normal, Gilda ar fi ˣîncercat ˣs-o convingă pe Violet că are mare nevoie de o ceaşcă de ceai. Însă acum doar dădu din cap şi o luă de braţ pe Dorothy.

— Atunci, pa! Pe săptămâna viitoare!

Maureen era încruntată când Violet o căută şi porniră împreună spre birou. Dar abia după ce traversaseră Curtea Exterioară vorbi.

— Ai grijă cu astea două, o preveni.

Gilda şi Dorothy mergeau ceva mai departe în faţa lor, iar Gilda continua să o ţină pe prietena ei de cot.

— Nu vrei să fii judecată pentru aceleaşi păcate.

Violet se crispă. Indiferent ce dubii avea în legătură cu prietenia dintre Gilda şi Dorothy, n-avea să-i permită unei femei mult mai tinere decât ea să-i spună ce are şi ce n-are voie să facă.

— Vorbeşti ca Olive, remarcă. Nu ţi se potriveşte.

Rămaseră tăcute tot restul drumului înapoi spre birou.

Articol XV.

Capitolul 15

Salonul doamnei Harvey nu fusese atât de ticsit de

luni de zile. În jurul focului stăteau Marjory şi Edward, Tom şi Evelyn, care beau lichior de ouă şi mâncau turtă dulce făcută de Violet pentru această ocazie. Copiii pendulau între o încântare isterică stârnită de faptul că li ˟s-a dat voie să stea până atât de târziu şi epuizare.

— Mâine pot să doarmă cât vor, slavă Domnului, zise Evelyn, aşezată pe un fotoliu ceva mai departe de foc, făcându-şi vânt cu una dintre revistele doamnei Harvey. Nu-i nevoie să se trezească devreme să vadă ce le-a pus Moş Crăciun în şosete.

Îi era atât de cald din cauza sarcinii, încât simţea că are un radiator legat de ea, iar şoldurile lăţite şi pântecul o făceau să intre cu greutate în fotoliu, ca un dop. Îşi întinse picioarele şi oftă: avea gleznele umflate şi cearcăne întunecate sub ochi. Evelyn se mândrea că e mereu stăpână pe situaţie şi reuşise să aibă grijă de ea şi să nu-şi piardă cumpătul în timpul primelor două sarcini. Însă cea de-acum părea să se dezvolte după un tipar greu de controlat, iar Violet o surprinse privind în jur buimacă şi speriată, o regină ai cărei supuşi n-o mai ascultă, fără motiv. Deşi îşi simpatiza cumnata, Violet era amuzată în adâncul sufletului să o vadă pierzându-şi controlul.

La rându-le, copiii simţiseră că mama lor nu mai e atentă la ei şi profitau. Edward începuse să strige, iar Marjory căpătase o privire piezişă calculată, ce o făcea pe Violet să râdă în sinea ei.

— Mai ai doar patru săptămâni, aşa-i? zise oferindu-le iar turtă dulce.

În mod normal, Evelyn ar fi refuzat o a doua porţie, pentru că ţinea la siluetă. Însă acum se mai servi, bucuroasă.

— Lichior de ouă mai vrei?

— Mai bine nu, ca să nu adorm cumva la slujbă.

— Mami sforăie! strigă Edward.

— Aşa e, întări Marjory, trecându-şi degetele peste colivia în care peruşii se agitau în toate părţile.

— Ia, linişte, lăsaţi-o pe mama voastră în pace, interveni Tom, uşor plictisit.

Proprietăreasa lui Violet băgă capul pe uşă.

— Ai grijă la degete, domnişoară, îi zise lui Marjory. Păsările astea ciupesc rău.

Marjory îşi retrase mâna.

— Toată lumea e în regulă?

— Da, doamnă Harvey, răspunse Violet.

— Mai trebuie cărbune pentru foc?

— Nu, mulţumim, în curând plecăm spre catedrală.

Violet plătise deja mai mult pentru cărbuni, ca să fie mai cald.

— Mai bine nu întârziaţi. E mereu plin la slujba din Ajun. Mai plin decât în dimineaţa de Crăciun. Oamenilor le place să scape cât mai repede.

— Vă duceţi şi dumneavoastră?

— Eu? Nu! zise doamna Harvey, părând aproape indignată. Eu nu ies niciodată din casă după nouă seara. Nu se cuvine. A, pentru voi e în regulă – la urma urmei, mergeţi la biserică. Dar o doamnă să iasă singură noaptea… nu se face.

Violet îşi aminti toate dăţile în care ieşise în oraş după ora nouă în acel an – acasă la Gilda, la ceai, la un concert la catedrală, la cinema. De când se mutase în Winchester renunţase la bărbaţii ei de sherry – era un oraş prea mic ca să poată rămâne anonimă, iar proprietăreasa îi supraveghea fără îndoială toate mişcările, chiar mai atent decât mama ei.

— Sunteţi bine-venită, dacă vreţi să mergeţi cu noi, o invită Violet fără tragere de inimă.

Tom încuviinţă.

— Nu, nu, mergeţi voi. Eu am de împachetat cadouri pentru cei mici.

Doamna Harvey se ducea la fiica ei de Crăciun.

Era frig şi ploua şi, în timp ce se grăbeau să coboare dealul şi să traverseze fluviul Itchen, Violet se bucură că doamna Speedwell nu □ cu ei să se plângă de vreme, de drumul până la catedrală, de doamna Harvey cea băgăcioasă, de purtarea copiilor, de turta dulce prea aromată sau de lichiorul de ouă prea gros. Urma să aibă

parte din plin de asta a doua zi, căci după slujba de Ajun avea să se întoarcă la Southampton cu fratele ei şi familia lui, să petreacă împreună cu ei Crăciunul. Doamna Speedwell le predase festivităţile de Crăciun lui Tom şi Evelyn şi nu-şi împodobise casa – nu avea ilex, lumânări sau pom şi becuri de Crăciun. În toamna aceea începuse de asemenea să alterneze prânzul cu Evelyn şi nu o dată îşi anulase prezenţa în ultima clipă, dând vina pe răceli, migrene, probleme cu nervii.

— Ce face mama, cum se simte? întrebă Violet în timp ce mergeau pe High Street.

Îl ţinea pe Tom de braţ; Evelyn îl ţinea de celălalt. Pantofii lor tropăiau pe pavajul ud ca nişte copite de cai. Copiii alergau în faţa lor în zigzag, de la o vitrină la alta, admirând decoraţiunile de Crăciun.

Tom şovăi. În mod normal nu acorda atenţie vorbelor mamei lor, râzând de bolile ei închipuite şi zicând că e rezistentă ca un taur.

— Cred că e un pic deprimată, răspunse el. Sărbătorile au efectul ăsta. E singură în ditamai casa. E prea mare pentru ea, nu crezi? Am fost acolo zilele trecute, să iau ceva din camera lui George şi din vechea mea cameră. Ai urcat recent la etaj?

Violet nu urcase. Evitase vechiul ei dormitor şi amintirea atâtor ani de când era fată bătrână.

— E îngrozitor de mult praf acolo. Chiar jeg. I-am zis ceva mamei – cu blândeţe, evident – şi mi-a răspuns că i-a spus menajerei să nu mai facă curat acolo. Şi mama nu e… mă rog, să zicem că miroase un pic a stătut.

— Îmi spui asta fiind[ɔ vrei să mă mut înapoi?

Violet rosti cuvintele cu grijă, să nu i se frângă cumva glasul.

— Nu! Nu.

Tom se opri, pentru a-şi întări spusele. Marjory şi Edward mergeau mai departe, sărind peste bălţoace, şi Evelyn îl trase de braţ, ca să-i ajungă din urmă pe copii.

— O spun doar fiind[ɔ ar trebui să fim cu ochii pe ea. O să vină o vreme când va trebui să facem ceva, asta-i tot.

Dar sigur că tu trebuie să rămâi aici. Viaţa ta e acum aici. Sincer să fiu, fată dragă, a fost o plăcere să văd cum te-ai schimbat. Pari… fericită. Winchesterul îţi prieşte.

— Mă rog…

Violet nu era sigură că fericită e chiar cuvântul pe care l-ar folosi ca să se descrie. Dar se simţea mai independentă, avea sentimentul că ştie mai clar cine e şi ce vrea. Acum îi părea chiar puţin rău de mama ei, mai ales să audă că ar mirosi a stătut. Era un cuvânt îngrozitor. Dar ce putea face?

— Bănuiesc că ar putea să vândă şi se mute…

— Unde?

Violet o simţi pe cumnata ei îmbăţoşându-se la celălalt braţ al lui Tom şi, brusc, înţelese. Biata Evelyn, se gândi.

— ˟S-ar putea muta cu mătuşa Penelope, sugeră ca să-i liniştească, deşi ştia că nu e o opţiune acceptabilă. Mătuşa ei deja avea grijă de o soacră bătrână şi ajuta şi la creşterea mai multor nepoţi. Era genul care adună în jur oameni care să se bazeze pe ea, dar nu putea nici ea să se ocupe chiar de toată lumea.

— Nu e bătut în cuie, fireşte.

— Fireşte, repetă Violet.

— Dar am vrut să ne gândim la asta ca să o avem în minte drept variantă, pentru cazul că vine vorba mâine, cu mama.

— Bine.

Acum totul fusese pus pe masă în faţa ei, fără să fie rostit cu adevărat: în cele din urmă, doamna Speedwell avea să se mute cu Tom şi Evelyn, iar ei – poate chiar şi copiii – aveau să fie nefericiţi. N-ar fi dacă Violet nu pleca la Winchester; atunci doar Violet ar fi. Preţul fericirii – ba nu, nu al fericirii; preţul libertăţii ei – era tristeţea a cel puţin doi oameni. Era într-adevăr un preţ foarte ridicat, iar lui Violet nu-i plăcu deloc că e obligată să facă aceste calcule. Un bărbat nu trebuia niciodată să le facă.

— Bună, Violet! îi strigă Mabel Way de pe partea opusă a străzii.

Violet flutură din mână. Marjory se răsuci pe călcâie să se uite.

— Cine e doamna, mătuşă Violet?

— Una dintre femeile împreună cu care fac perne pentru scaune şi de rugăciune.

— A! Ca aia pe care mi-ai arătat-o mai devreme?

Violet scosese ultima bordură la care lucra şi Marjory stătuse şi-o mângâiase ca pe o pisică până fusese adusă turta dulce.

— Da. În seara asta o să vezi unele dintre perne la slujbă.

În timp ce traversau Curtea Exterioară se întâlniră cu Maureen şi familia ei, iar apoi, cu Gilda, care îi încântă pe copii sărind drept într-o băltoacă şi împroşcând noroi peste tot.

— Eşti singură? întrebă Violet. Vrei să vii cu noi?

— Mersi, dar Joe şi tata sunt înăuntru, să ocupe locuri. Puteţi să staţi cu noi, dacă vreţi. O să fie cam înghesuială, dar ne descurcăm.

— E ?i Olive? Bănuiesc că nu, fiind[~ are copil mic.

Gilda se strâmbă.

— Ce enervantă! Ai zice că afurisita asta de Olive e prima femeie care a avut vreodată un copil. Totuşi simt mătuşa Gilda acum, aşa că e şi asta o consolare. Gilda, mătuşa cea aiurită. Am ajuns!

Erau la intrarea în catedrală, unde îi întâmpină un văcarm în surdină. Violet nu auzise niciodată atâta zgomot aici – era un freamăt general, asemănător cu larma dintr-o cârciumă, diferit de zumzetul religios obişnuit.

Înăuntru era cald şi totul strălucea, plin de oameni şi lumini, în timp ce străbăteau culoarul central din naos, unde urma să aibă loc slujba, lui Violet îi crescu inima văzându-i pe Tom şi Evelyn cum ridică ochii spre tavanul înalt, boltit, de deasupra.

— Ce frumos, zise cumnata ei cu respiraţia tăiată.

Violet zâmbi; Ea se plimbase pe deasupra acestui tavan. Acum se simţea acasă aici, iar încântarea altora în faţa clădirii îi aduse bucuria pe care o încerci când

primeşti complimente pentru felul în care ţi-ai aranjat salonul sau straturile cu flori pe care le-ai plantat în grădină. Şi-ar fi dorit să le poată arăta unele dintre detaliile ei preferate: cheile de boltă de pe tavanul prezbiteriului, împodobite cu sculpturi de lei, lebede şi cerbi, Bărbatul Verde cu mustaţa făcută din frunze din stalurile corului, dalele medievale ale pardoselii din absidă.

Naosul era aglomerat, exact aşa cum îi prevenise doamna Harvey că va fi, însă era loc şi pentru ei lângă familia Gildei, în spate de tot, dacă Edward stătea în poala lui Tom.

— Ia zi, mătuşica ta mi-a spus că te învaţă să brodezi, îi zise Gilda lui Marjory în timp ce-şi scoteau paltoanele ude.

Mirosul de lână umedă le învălui.

Marjory încuviinţă.

— Şi care e cusătura ta preferată?

Marjory reflectă la întrebare ca şi cum i ˟s-ar fi cerut părerea despre situaţia politică din Germania. Era un subiect serios.

— Bobul de orez, zise pe cel mai solemn ton posibil.

— Vai, şi a mea la fel!

Minciuna lumină chipul Gildei – Violet ştia că preferă cusătura cu punct în cruce alungit.

— Să te duc să vezi unele dintre pernele făcute de noi?

— Da, te rog.

— Poate o găsim şi pe a mătuşii tale. Şi, dacă eşti o fată foarte bună, poate că mâine-dimineaţă o să vezi şi altceva cusut de ea.

Gilda îi făcu cu ochiul lui Violet în timp ce o lua de mână pe Marjory. În ciuda reacţiei lipsite de entuziasm a doamnei Speedwell la cadoul lui Violet pentru ziua ei de naştere, toate cadourile acesteia pentru familia ei erau brodate de ea: o cutie de ace pentru Marjory, papuci pentru mama ei, un portmoneu pentru Evelyn, o curea pentru Eddie şi o ramă foto pentru Tom.

— E o fată plină de viaţă, remarcă Tom încântat, privind-o pe Gilda cum îi conducea fiica pe culoarul central al naosului. Nu-i măritată, nu?

— Nu.

— Păcat.

Cu un singur cuvânt încheie subiectul Gilda şi se întoarse către tatăl şi fratele acesteia.

Edward n-avea stare în poala tatălui său. Violet se ridică.

— Eddie, vrei să mergem să explorăm catedrala?

Îşi ajută nepotul să se ridice, iar Evelyn îi aruncă o privire recunoscătoare. În timp ce păşeau pe culoarul central spre altar, Edward o luă de mână. Mânuţa lui era ca un animăluţ transpirat ce căuta adăpost în mâna ei şi Violet simţi o emoţie adâncă şi o mare dorinţă de a-l proteja. Era plăcut să mergi cu un copil prin faţa altor oameni. Domnişoara Pesel zâmbi spre ea şi Eddie, care sărea pe dalele de piatră cenuşii şi cafenii, încercând să evite mormintele încastrate în pardoseală. Doamna Biggins, care era cu soţul ei, îmbrăcată într-o haină cu guler mare de blană, o privea lung. Violet n-avea să se laude niciodată cu un fiu al ei, dar era plăcut oricum, şi se simţi bine şi, în egală măsură, demnă de toată mila.

Cotiră spre nava sudică.

— Ce-i aia, mătuşă Violet?

Edward arătă spre o capelă de piatră clădită între doi stâlpi, cu ferestre înalte şi înguste şi arcade gotice deasupra.

— E capela episcopului Wykeham, îi explică ea. Cu mult timp în urmă, a fost un om foarte important aici, la catedrală, aşa că i-au construit o căsuţă splendidă în care să fie îngropat.

— Şi el e aici? Pot să văd?

— Nu în seara asta, dragule. O să te-aduc în altă zi, când e mai puţin aglomerat. Ţi-ar plăcea?

Eddie încuviinţă.

Violet îşi conduse nepotul pe trepte, spre intrarea sudică a prezbiteriului. Având în vedere cât de plin era

naosul, prezbiteriul era surprinzător de pustiu şi de tăcut: doar Marjory se afla acolo, ghemuită pe podea ca să se uite bine la un şir de perne; şi Gilda, care aştepta în apropiere. Însă nu era singură, ci cu Dorothy Jordan, şi tocmai despacheta ceva învelit în hârtie de mătase, zâmbind. Nu vorbeau, însă felul în care stăteau alături, aproape lipite una de alta, sugera o comunicare intimă ce o tulbură pe Violet, de parcă vedea ceva ce n-ar fi trebuit să vadă. Când îşi dădură seama că sunt privite, ele se traseră deoparte.

— A!

Gilda strânse cadoul învelit în hârtie de mătase, lipindu-l de piept. Părea îmbujorată, fericită şi uşor vinovată.

— Am întins pe jos şase perne de rugăciune şi i-am spus lui Marjory ˇs-o aleagă pe cea care crede că-i a ta.

Fata ridică perna cu ghinde în romburi a lui Violet.

— Am găsit-o! Uite-ţi iniţialele: VS. Mătuşă Violet, vreau să fac şi eu o pernă care să rămână aici.

— Va trebui ˇs-o întrebi pe doamna Biggins, draga mea. Şi nu sunt sigură c-o să fie de acord. Mai întâi trebuie să exersezi cusăturile şi să le faci perfect.

— Cine-i doamna Biggins?

Gilda se strâmbă.

— Băbătia de Biggins e un balaur care mănâncă de vii copiii mici!

Sări spre ea strigând, cu degetele încovoiate ca nişte gheare. Marjory şi Edward ţipară şi fugiră din prezbiteriu, urmaţi de Gilda, lăsându-le singure pe Violet şi pe Dorothy.

Violet se făcu roşie, iar asta o irită nespus. Dar se simţea aiurea în preajma lui Dorothy de când le văzuse pe ea şi pe Gilda împreună la slujba brodezelor din octombrie- Dorothy nu venea la multe întâlniri ale brodezelor, însă se întâmpla adesea să se intersecteze cu Violet în oraş sau la catedrală. Se salutau din cap, cum făcură şi acum, apoi Violet se grăbea să plece sub pretextul că e cumplit de ocupată sau că a întârziat undeva. Dar acum mai era un sfert de oră până începea slujba, şi Gilda se juca pe-

aproape cu copiii – se întorseseră în absidă, deduse Violet după ţipetele lor încântate –, iar cele două femei n-avură ce face decât să stea împreună şi să aştepte.

Trase cu ochiul, prin cor, spre naosul ce zumzăia de lume.

— Îmi place când catedrala e plină, comentă, făcând conversaţie. Cred că atunci e aşa cum şi-au imaginat ctitorii ei că va fi mereu, un loc de mare folos oamenilor.

Dorothy îşi înălţă gâtul, părând că ascultă cu mare atenţie. Avea buzele crăpate şi nu era dată cu ruj, care să le acopere, şi nici cu pudră, care să-i uniformizeze tenul cu pete. Era îmbrăcată cu un palton gri-închis ce semăna cu o tunică de soldat, în care înota, în ciuda faptului că era înaltă. Purta bereta neagră nu pe-o parte, cum făcea în majoritatea timpului, ci trasă bine peste urechi, transformând-o într-o pălărie. Ar fi trebuit să arate aiurea, însă nu arăta. Poate simplul fapt că nu era conştientă de felul în care arăta o făcea atât de atrăgătoare. Dorothy era opusul total al lui Olive Hill, cu părul ei atent frizat, cu machiajul şi hainele ei studiate. Violet înţelegea perfect atracţia Gildei pentru ea – şi se simţi iritată de acest lucru.

— Aici veneau strămoşii noştri, zise Dorothy, să-şi ia doza de frumuseţe care să-i ajute să meargă mai departe.

— Pentru asta ai venit aici… pentru frumuseţe?

— Pentru asta şi alte lucruri.

Auzeau râsul Gildei apropiindu-se din partea opusă a separeului. Violet încercă să găsească ceva de spus despre ea, dar orice gând i se părea intruziv.

— Te duci la ai tăi de Crăciun? întrebă şi imediat se ruşină de întrebarea stupidă şi de disperarea ei evidentă de-a îndrepta discuţia către o zonă mai sigură.

Dorothy o ignoră şi privi spre Marele Retablu.

— Oare cum ˇs-au simţit cei care au sculptat piatra aia atunci când a fost instalată aici, ce crezi? Oare după aceea ˇs-au dus pur şi simplu la cârciumă şi şi-au zis unul altuia „Bravo, meştere”?

— Poate au zis „*Dulcius ex asperis*”.

Dorothy a bătut din palme.

— Bravo! Nota zece.

În clipa aceea, Gilda şi copiii au apărut în arcada sudică, în timp ce Arthur Knight tocmai intra prin cea nordică. Lui Violet i se ridică inima în gât şi începu să-i bată atât de tare, că o durea pieptul.

— Mătuşă Violet, pe pardoseala din spate sunt stele şi flori! strigă Marjory.

— Arthur! strigă Gilda. Ce faci aici?

Se îndreptară unul spre altul şi se întâlniră la mijloc, lângă Violet şi Dorothy.

— Am zis să vin şi să arunc o privire înainte de slujbă, răspunse Arthur. Ai răpit nişte copii?

Gilda strânse mâinile lui Marjory şi Edward.

— Exact. I-am dus în absidă, dar acum trebuie să-i predau mătuşii lor.

Arthur se întoarse spre Violet.

— Mă bucur să vă revăd, domnişoară Speedwell. Nu ne-am văzut de ceva timp.

— Da. Bună seara, domnule Knight.

Violet îi strânse mâna întinsă, stânjenită de formalismul salutului lor.

— Aşa-i că dalele medievale pe care le-ai văzut acolo sunt splendide? îi zise Arthur lui Marjory.

Ea încuviinţă.

— Mă duc deseori să le văd când vin aici. Ai vrea să mai vezi şi altceva interesant?

— Da, vă rog.

El îi conduse spre inscripţia *Harey Coppar was suorne beliryngar*.

— Poţi să citeşti ce scrie?

În timp ce Marjory se uita încurcată la literele scrijelite grosolan în piatră, Arthur îi şopti lui Violet:

— Asta e vechiul graffiti de care-ţi spuneam.

— Da, l-am găsit. Şi am văzut şi altele, în absidă.

— În capela episcopului Gardiner?

— Da – chiar pe statuia lui! Şi peste tot în jur. Încep să văd graffiti peste tot.

Gilda se uita la ei uluită.

— Domnişoara Speedwell a făcut o pasiune pentru clopote, îi explică Arthur.

— Serios?

— Da, a venit şi în camera clopotelor.

— Nu zău?

Gilda o privi cu subînţeles.

— Nu mi-a spus niciodată.

— Mătuşă Violet, putem să vedem şi noi clopotele? întrebă Marjory.

— Poate când vă faceţi mai mari, draga mea. Sunt o groază de trepte de urcat până la ele.

Lui Violet încă îi mai bubuia inima.

— Am admirat întotdeauna clopotele, zise Dorothy. Dau viaţă unui spaţiu.

Arthur zâmbi.

— Într-adevăr, domnişoară…

— Jordan, sări Gilda. Domnişoara Dorothy Jordan.

— Ca actriţa.

— Da! Nu ştiam că te duci la cinema, Arthur.

El păru nedumerit.

— Mă gândeam la amanta lui William al IV-lea. De la sfârşitul secolului al XVIII-lea.

— Domnişoara Jordan predă latina la Şcoala de fete din Winchester, îi explică Gilda. Şi brodează perne, ca Violet şi ca mine.

— A, pernele pentru scaune şi de rugăciune. Ar fi trebuit să mă uit mai atent la pernele pentru scaune. Am văzut unele dintre cele de rugăciune.

— Deocamdată nu sunt gata decât pernele de rugăciune. Imediat ce terminăm destule perne pentru scaune, vor fi scoase toate odată, ca să aibă mai mare impact. Probabil în februarie. Una dintre ele e a lui Dorothy.

— Ai văzut perna de rugăciune a mătuşii Violet?

Marjory o ridică şi i-o întinse. Lui Violet îi venea ˝s-o pupe.

— Nu, n-am văzut-o.

Arthur luă perna şi o studie atent, zâmbind.

— Îmi plac ghindele.

Bătu cu degetul în pălăria cu romburi.

— Uite la băieţi! strigă Edward.

Băncile din stalul corului începeau să se umple cu tineri corişti în robe negre, de la Winchester Collège. Marjory şi Edward se uitară curioşi la ei, mai ales la cei mai tineri, care nu puteau fi cu mult mai în vârstă decât nepoata lui Violet.

— Ar cam trebui să ne întoarcem, le zise aceasta copiilor şi îi conduse pe treptele sudice înapoi în naos, ceilalţi venind în urma ei.

Cu câteva rânduri de scaune mai în faţă îi văzu aşezaţi pe William Carver, Keith Bain şi alţi câţiva clopotari. Ultimul o salută din cap.

— Am tras clopotele după slujba de la ora opt, îi explică Arthur. Cei mai mulţi dintre noi ne-am gândit să rămânem şi la slujba de Ajun. E extraordinar de frumoasă.

— Îmi pare rău că n-am auzit clopotele. Eram acasă atunci.

El dădu din cap.

— Le-a acoperit şi ploaia.

În timp ce vorbeau, lui Violet începu din nou să-i bubuie inima. Îşi dori ˟s-o poată struni.

— Şi când le mai trageţi?

— Trupa o să fie la treabă mâine la 9.45, dar fără mine, fiind[ɔ eu o să fiu la Nether Wallop atunci. O să mai vin iar de Anul Nou.

— Şi trebuie să faci tot drumul ɔ-la înapoi cu bicicleta în seara asta? Pe ploaie?

— Sunt obişnuit. Îmi limpezeşte mintea.

Violet nu îndrăzni să întrebe mai multe, dat fiind că la discuţia lor erau martori un naos plin de cetăţeni din Winchester şi clopotari.

— Crăciun fericit, zise el şi, întorcându-i spatele, îşi găsi loc printre clopotari.

— Şi ţie.

— Cine era? întrebă Tom în timp ce Violet se aşeza lângă el.

Tonul îi era suspicios.

— Arthur Knight. E clopotar. Am fost în turn să văd clopotele.

— Cu el?

— Cu el şi alţii. Cu toată trupa clopotarilor.

Ca să scape de tonul critic al lui Tom, se întoarse spre Gilda, care se instalase lângă ea.

— Vine şi Dorothy?

— Dorothy nu vine unde-i aşa de multă lume, răspunse Gilda. Abia dacă vine la Grupul de brodeze. O slujbă într-o catedrală impozantă nu e de ea.

— Şi-atunci de ce-a venit?

Gilda puse o mănuşă de piele verde-sticlă peste cealaltă, împreunându-le, şi le mângâie.

— Să mă vadă pe mine.

Astea simt de la Dorothy, se gândi Violet. Cadou de Crăciun. Nu ştiu ce să spună. Spre uşurarea ei, enoriaşii se ridicară în timp ce vicarul şi paracliserii înaintau pe culoar. Violet îşi făcu de lucru cu foaia pe care era tipărit programul şi se uită absentă la titlurile colindelor pe care urmau să le cânte: „Aceste Fideles", „Hark the Herald Angels Sing", „O Little Town of Bethlehem".

Când mulţimea începu să cânte „Veniţi, voi, credincioşi, plini de bucurie", aruncă o privire spre prietena ei. Gilda ţinea strâns mănuşile în timp ce cânta din tot sufletul şi puţin fals.

Articol XVI.

Capitolul 16

Violet nu mai avusese un Revelion memorabil de ani de zile. Când era mică, îi plăcea să stea până târziu şi să bea Horlicks[19] lângă focul de tabără pe care tatăl ei îl făcea în grădina din spate, chiar dacă ploua sau ningea. Când trăia Laurence, dansa cu el în oraş până o dureau

19 Băutură dulce, pe bază de malț, care se prepară cu lapte fierbinte.

picioarele. În timpul războiului, lumea nu petrecea, iar apoi totul devenise mai liniştit. Încercase să se ducă la săli de dans cu prietenii, dar constatase că buna dispoziţie era forţată şi răscolea amintiri prea dureroase. Prefera să rămână acasă şi să stea cu tatăl ei la focul pe care el continua să-l facă – acum bând coniac. Până de curând avusese grijă de copiii lui Tom şi Evelyn, ca ei să poată ieşi în oraş. Încă nu făcuse niciun Revelion în Winchester.

Când Gilda o invită să-şi petreacă noaptea cu ea şi cu alţi câţiva la un local, la început Violet şovăi.

— Chiar înainte de miezul nopţii mergem cu toţii la primărie, îi explică Gilda, ne luăm de mâini şi facem o horă mare în jurul statuii regelui Alfred de pe High Street, apoi cântăm „Auld Lang Syne". Uneori se lasă cu dansat, dacă vine şi vreo formaţie. E foarte distractiv.

— O să fie şi alţi oameni pe care îi cunosc?

— Tatăl şi fratele meu. Şi Dorothy.

Gândul de a-şi petrece seara cu Gilda şi Dorothy o făcu pe Violet să se gândească mai bine; îşi aminti avertismentul lui Maureen, că nu e bine să fie asociată cu ele. Dar anul ăsta nu era nevoie să facă pe dădaca: sarcina o obosea pe Evelyn, aşa că n-avea chef să iasă nicăieri. Violet nu voia să rămână acasă, cu doamna Harvey şi celelalte chiriaşe, cu care să-şi dea mâna ceremonios la miezul nopţii şi să bea sherry ieftin. Sau să se ducă la culcare devreme, cu sticla ei de apă fierbinte.

Ce voia, de fapt, era să bea ceva împreună cu Arthur şi să-l privească trăgând clopotele catedralei. Însă nu putea face asta.

— Bine. Da, mi-ar plăcea.

Violet nu era câtuşi de puţin sigură că i-ar plăcea, dar simţi că trebuie să facă un efort să arate că acceptă situaţia cu Gilda şi Dorothy. Nu ştia cum altfel să descrie relaţia lor decât ca „situaţie". Nu îndrăznea să se gândească la ea ca la o relaţie amoroasă.

Îşi puse rochia arămie de lamé şi se fardă cu grijă. Când ajunse la Suffolk Arms, pe High Street, undeva pe la mijloc, la ora zece, localul era deja aglomerat, atât cu

bărbaţi, cât şi cu femei. Cineva interpreta la pian „High Society Blues”, iar Gilda şi Dorothy stăteau cu un grup într-un colţ, rezemate una de alta, cântând. Când o văzu, Gilda flutură din mână şi-i făcu semn.

Violet îşi croi drum până la ele prin mulţimea compactă. Gilda îşi frizase părul în bucle strânse şi purta o rochie argintie cu talie joasă, cu mai multe rânduri de franjuri la poale; arăta ca o fetişcană demodată din anii ⁊20. Dorothy purta o rochie neagră simplă şi îşi pusese o agrafă cu strasuri, în formă de fluture, în părul ciufulit – fără pretenţii şi de o eleganţă neglijentă, dacă aşa ceva există.

Joe, fratele Gildei, sări în picioare, îi cedă lui Violet scaunul de lângă sora lui şi se oferi să-i aducă de băut. Ea se uită în jur: majoritatea femeilor beau fie sherry, fie porto cu lămâie.

— Aş vrea o bere slabă, te rog.

— Cu lămâie?

— Nu, doar slabă.

Faptul că ea comandase o băutură neîndulcită îl surprinsese, probabil, dar încuviinţă.

— Deci ai lăsat-o pe Olive acasă?

Joe o privi ruşinat.

— Doar pentru o oră sau două. Pacostea aia mică o ţine trează toată noaptea. Plânge aproape non-stop.

Violet îşi aminti că şi Marjory fusese la fel, iar Evelyn era aşa de nedormită, că nu-şi putea ascunde oboseala cu oricâtă pudră şi oricât ruj şi-ar fi dat. Preţ de o clipă i se făcu milă de Olive cea îngrozitoare.

Gilda îi făcu cunoştinţă cu mai mulţi oameni de diverse vârste, majoritatea vecini de-ai familiei Hill. Violet le uită rapid numele, dar descoperi că nu contează. Cu o băutură în faţă şi un scaun de pe care putea vedea aproape întreaga încăpere, se instală comod şi urmări ce se petrece în jur fără să ia parte. Gilda şi Joe o făceau şi pentru ea, glumind, strigând şi cântând cu toţi ceilalţi. Încăperea devenea tot mai aglomerată şi mai plină de fum, ticsită de oameni disperaţi să se distreze. Violet încercă să nu se

crispeze auzind hohotele de râs. Se uită la Dorothy: avea ochii închişi, dar zâmbea.

După a doua bere slabă, pe care i-a cumpărat-o tatăl Gildei, Violet se relaxă destul cât, atunci când pianistul – un bărbat cu chelie, roşu la faţă şi cu ditamai burta – cântă „Lets De It”, începu şi ea să cânte. Gilda şi Dorothy se legănau într-o parte şi-n alta pe scaune, iar Gilda îşi puse braţul în jurul lui Violet şi o făcu să se mişte şi ea în ritmul muzicii în timp ce cântau cu toţii.

Când pianistul trecu la melodii mai rapide, lumea începu să danseze. Tatăl Gildei o ridică pe Violet de pe scaun şi dansă cu ea pe „If I Had You”. Nu era prea mult loc, aşa că până la urmă doar se legănau pe loc şi-şi zâmbeau. Deşi era puţin aiurea, asta o făcu să simtă, măcar în parte, că e sărbătoare.

Gilda şi Dorothy dansau şi ele, ceea ce nu era atât de neobişnuit. Din timpul războiului, din cauza lipsei bărbaţilor, femeile începuseră să danseze împreună, fără să fie cineva mirat sau deranjat. În mod normal, dansau fie dansuri rapide, fie unele foarte formale, cu spatele drept şi grijă unde-şi ţin mâinile. Gilda şi Dorothy nu făcură niciuna, nici alta. Era imposibil să dansezi frenetic în mulţime, dar nici nu rămaseră ţepene, cu spatele drept. În schimb, îşi împreunară palmele, cu degetele împletite, şi se legănară înainte şi înapoi, în timp ce franjurile de la rochia Gildei scânteiau, cântându-şi una alteia:

Aş putea urca un munte cu vârf înzăpezit
Sau traversa oceanul cel fără de sfârşit.
Deşertul arzător l-aş putea străbate
De-aş şti că inima-ţi doar pentru mine bate.

Aveau ceva încântător şi copilăros. Nimeni în afară de Violet nu părea să remarce cât de intim le e dansul, iar la un moment dat, Gilda flutură o mână spre ea, de parcă amândouă o vedeau abia acum şi o certau că se holbează la ele.

Aşa arată dragostea, se gândi Violet, şi nu ştiu dacă să fie şocată sau încântată. Ştia despre femei ca ele. Auzise comentarii despre prietenii nesănătoase, despre care se

credea că sunt rezultatul lipsei de bărbaţi, al căutării unei alternative la a fi fată bătrână. Însă, când Gilda şi Dorothy erau împreună, nu simţea nimic de genul ăsta. Era ca şi cum ar fi aparţinut una alteia.

Îşi dădu seama că se oprise din dansat şi că stă nemişcată în timp ce tatăl Gildei continua să se mişte, stânjenit. Apoi pianistul continuă cu o melodie lentă: „Love Is the Sweetest Thing”, cel mai nou şlagăr al lui AI Bowlly, care se difuza în fiecare seară la radio. Mulţimea, la unison, începu să lălăie cuvintele:

Iubirea-i tot ce poate fi mai dulce.
Nimic pe lume nu îţi poate-aduce
Atâta fericire care te-ameţeşte
Ca dragostea şi vechea ei poveste.

Violet îi mulţumi domnului Hill şi se aşeză iar, deşi continua să fredoneze în timp ce-şi făcea vânt cu evantaiul în zăpuşeala creată de înghesuiala cumplită. Gilda şi Dorothy încă dansau, dar mai strâns acum, mai unduios, cu mâinile pe umerii şi mijlocul celeilalte, aproape ca un cuplu. Păreau să fi atins punctul maxim de apropiere la care puteau ajunge fără a face lumea să ridice din sprâncene, căci nimeni nu părea să fie atent la ele.

Când se termină melodia, la pian trecu alt bărbat, iar Gilda şi Dorothy veniră să se aşeze.

— Eşti bine? o întrebă Gilda în şoaptă pe Violet.

— Da. Da.

Nu voia să vorbească.

Noul pianist interpretă melodii mai vechi, încurajând lumea să cânte şi mai cu foc. Însă acum majoritatea bărbaţilor şi o parte dintre femei băuseră deja destul de mult şi începeau să devină tot mai zgomotoşi şi mai sentimentali. Aşadar, nu-i de mirare că bărbatul de la pian ajunse până la urmă şi la cântecul pe care Violet îşi dorea cel mai puţin să-l audă. Când acesta atacă primele acorduri din „It s-a Long Way to Tipperary”, strânse din dinţi. Voioşia insistentă, sprinţară şi nostalgică a melodiei contrasta dramatic cu ce fusese, de fapt, războiul pentru ea. De fiecare dată când îl auzea şi se gândea la soldaţii

care îl cântau ascultători – printre ei şi George şi Laurence – în timp ce se urcau în trenuri spre Europa sau stăteau în tranşee, i se strângea stomacul.

Dar se părea că ea e singura care are această reacţie viscerală la melodie. Când bărbaţii din jurul pianului începură să bată cu pumnii în capacul acestuia în timp ce răcneau „Goodbye, Piccadilly / Farewell, Leicester Square!”, Violet îşi trase haina pe ea.

— Mă duc să iau puţin aer, îi zise Gildei, apoi îşi făcu loc cu greu prin mulţime până la uşă şi ieşi grăbită.

Când o izbi aerul rece al iernii, inspiră adânc, îşi îndesă mai bine pălăria pe cap, se rezemă de zid şi îşi aprinse o ţigară cu degete tremurânde. Fumul îi ajunse până în străfundul plămânilor şi o trezi.

Ridică privirea spre cer, care era presărat cu stele, dar fără lună. Chefliii nopţii de Revelion treceau pe lângă ea coborând pe High Street. Atunci auzi clopotele. Nu erau dangătele pline cu care se obişnuise. O rundă suna normal, iar cealaltă era ternă, ca şi cum le-ai fi auzit printr-o pilotă de puf. Înainte şi înapoi, alternau între tare şi blând. Probabil că sunt pe jumătate înăbuşite, se gândi Violet. Parcă îşi amintea de sunetul clopotelor înăbuşite cu totul, când era mică şi murise regele, şi de stranietatea lui, ca o bufnitură surdă.

Se uită la ceasul de la mână în lumina dinspre ferestrele localului. Unsprezece şi jumătate. Oare aveau să bată până după miezul nopţii? Oare Arthur era unul dintre clopotari?

Simţi dorinţa bruscă de-a se afla în camera clopotelor, sus, deasupra oraşului. Poate că cineva din catedrală avea ˟s-o lase să intre, sau clopotarii lăsaseră o uşă neîncuiată. Înainte să se poată convinge că e o idee proastă, îşi stinse ţigara şi traversă şuvoiul de oameni pentru a merge în direcţia opusă pe High Street, după care coti pe Market Street, un pasaj îngust ce ducea spre Curtea Exterioară. Era plin de prăvălii cu vitrine încă împodobite cu ilex, scene ale Naşterii Domnului şi fulgi de Crăciun. Aici era mai puţină lume şi era întuneric. Trecu

pe lângă câteva perechi care râdeau – de ce erau oamenii mereu în perechi şi mereu râdeau? Iuţi pasul. La colţ se afla Old Market Inn şi auzea lumea cântând înăuntru.

Apoi rămase singură şi traversă Curtea Exterioară, iar catedrala se înălţa dinaintea ei, luminată de reflectoare, deşi înăuntru era probabil întunecată şi pustie, căci în seara asta nu se ţinea nicio slujbă. Dar se auzeau clopote: mai tare acum, însă tot pe jumătate înfundate, ca şi cum cineva ţi-ar fi pus o mână pe gură, însă când şi când mai scăpai câte-un ţipăt.

Chiar în timp ce se gândea la asta, Violet se cutremură vizualizând imaginea şi merse mai repede. Apoi auzi paşi şi ştiu instinctiv că e el.

Jack Wells fluiera „Love Is the Sweetest Thing”, aşa încât ea să înţeleagă că fusese şi el în local şi că-şi petrecuse probabil seara privind-o fără ca ea să ştie, iar acum o urmărea, fiind putea. Era ca şi cum ar fi fost iar în lanul de porumb, alergând în timp ce prin minte îi treceau aceleaşi gânduri şi opţiuni. Era greu să nu grăbească pasul şi totuşi nu voia să-i arate că se teme de el. Acum l-a distrus, se gândi. A distrus un cântec care îmi place.

Nu era nimeni în Curtea Exterioară acum, doar ea şi bărbatul din porumb care se apropia de catedrală, gârbovit şi întunecat, şi doar clopotele înfundate o mai linişteau şi-i călăuzeau paşii.

Dangătele lor se preschimbară într-o gamă descendentă, repetată de câteva ori, apoi amuţiră. Să fie părăsită brusc şi de clopote era mai mult decât putea îndura Violet, care o luă la fugă.

Acum purta pantofi cu tocul jos, nu bocancii pe care-i avusese în porumb, iar ţăcănitul lor îi trăda clar prezenţa. Dar ştia bine încotro se îndreaptă şi cât de departe e locul. Iar asta îl surprinse. Când el îşi reveni din uimire şi porni după ea, Violet dăduse deja colţul catedralei şi se năpustise pe pasajul îngust ce ducea spre Curtea Interioară. Din păcate, şi aceasta era pustie, fiind departe de petrecerile de Revelion ce atrăgeau lumea în oraş.

Violet ar fi putut să facă dreapta, să traverseze în fugă caldarâmul şi să pornească pe uliţele înguste către Suffolk Arms, însă el avea ˇs-o prindă din urmă înainte ca ea să ajungă la local. Nu era drumul cel mai sigur.

Continuă să alerge paralel cu catedrala, spre o arcadă generoasă şi un tunel prin transeptul sudic, unde se afla o uşă spre turn – Intrarea negustorului, îi spusese Arthur. Trecuse o dată sau de două ori pe lângă ea în plimbare. Intrarea în tunel era o gură mare şi neagră, însă nu putea şovăi. Se avântă înăuntru, iar paşii ei căpătară ecou, amestecaţi cu ai lui, căci el o prindea din urmă acum. Violet se aştepta, din clipă-n clipă, să-i simtă mâinile înşfăcând-o. Se întoarse spre partea în care credea că ar fi uşa şi se lovi la fluierul piciorului de treapta abruptă. „Au!”, ţipă, apoi găsi un mâner de metal în formă de inimă şi trase de el. Uşa era încuiată.

Violet începu să se tânguiască, învârtindu-l încolo şi-n[ˇoace. Era întuneric beznă, pentru că se aflau departe de orice felinar. Parcă-parcă îşi amintea ceva – ceva ce Keith Bain spusese despre intrarea asta. Exista o cheie de rezervă ascunsă, dar trebuia ˇs-o găsească. Îşi plimbă mâinile pe zidul de piatră din ambele părţi ale uşii, căutând vreo scobitură în mortar.

Paşii lui Jack Wells încetiniseră. Probabil simţise că prada lui e încolţită. Începu să fluiere iar melodia.

Atunci, sus de tot, în dreapta, degetele ei descoperiră o gaură între două pietre şi atinseră metalul rece. Violet scoase cheia şi, cu mâinile tremurând, o băgă fără zgomot în broască, încercând să se concentreze la ce face, nu la bărbatul care se apropia.

Răsuci cheia şi uşa se deschise. Ţâşnind înăuntru, trânti uşa în faţa celui pe care nu-l putea vedea.

Bâjbâi pe întuneric, căutând broasca, şi băgă cheia în ea pe dinăuntru. Jack Wells împinse uşa, dar Violet se propti cu forţă în ea şi o ţinu închisă, apoi reuşi să învârtă cheia. Rămase nemişcată, sprijinită de uşă, încercând să-şi domolească respiraţia precipitată ca să-l poată auzi. Acesta zgâlţâi clanţa şi înjură. Apoi cântă duios: „E povestea de

care nu te saturi niciodată, / E cântecul ce nu are sfârşit”.

Violet se întoarse şi alergă orbeşte în sus pe scară.

Aceasta se răsucea, etaj după etaj, într-o spirală strânsă, iar Violet simţea cum o apasă zidurile de piatră. Îşi trecu degetele peste piatra rece ca să aibă siguranţa palpabilă a locului în care se află şi încercă să ciulească urechile la ce se întâmpla în spatele ei, însă bubuitul inimii şi gâfâitul înnebunit acopereau orice zgomot venit dinspre presupusul ei urmăritor.

Mult timp după ce crezu că ar fi trebuit să ajungă deja în vârful turnului, încă mai urca, însă acum mai încet.

În cele din urmă, scara în spiralăse lumină în faţa ei şi Violet ajunse la luminator, apoi la alt rând de trepte, abrupte şi înguste, ce duceau la camera clopotelor. Violet nu se gândise la altceva decât să ajungă la Arthur şi se opri brusc, întrebându-se ce o să zică clopotarii despre ea când o ˇs-o vadă năpustindu-se răvăşită şi înspăimântată în mica lor lume ordonată de deasupra oraşului Winchester.

Însă nu avea de ales. Porni în sus pe trepte şi, ajunsă în pragul uşii, se opri gâfâind. Clopotarii erau acolo, toţi în costume şi veste. William Carver aruncă o privire spre ea şi o văzu, aşa că Violet trebui să iasă la lumină. Clopotarii se întoarseră cu toţii şi se holbară la ea. Unul sau doi chiar scoaseră strigăte de uimire. Ziceai că tocmai apăruse o stafie.

Arthur se grăbi spre ea.

— Violet, ce e?

Ea scuturădin cap, incapabilă să spună ceva. Arthur o luă de braţ.

— Vino să stai jos.

O conduse la scaunele de lângă perete, unde stătuse data trecută şi-i privise trăgând clopotele.

— Arthur, e împotriva tuturor regulilor, anunţă William Carver. Ştii că orice vizitator trebuie aprobat mai întâi de Căpitanul turnului.

— Dar nu aşteptam niciun vizitator, răspunse Arthur. E limpede că-i o urgenţă.

Se auziră paşi şi Violet încremeni. Însă erau Keith

Bain şi alţi câţiva, care tocmai apăruseră în capul scărilor.

— Gata cu sunetele înfundate! anunţă acesta, apoi tresări la vederea musafirei lor surpriză.

O clipă mai târziu, Violet începu să-şi vină în fire. Lângă picioarele ei huruia un mic radiator electric; în cameră era lumină şi o înconjurau mulţi oameni. Se simţea în siguranţă.

Arthur îngenunche lângă ea.

— Poţi să-mi spui ce ˇs-a întâmplat?

— Jack Wells m-a urmărit, îi explică ea. A traversat Curtea Exterioară după mine. Şi pe urmă…

Nu-i putea povesti cum fluiera acesta melodia lui Al Bowlly – suna prea stupid. Începu să se simtă aiurea.

— Păi, a trebuit să scap de el. Am alergat… şi am ajuns aici.

— Te-a urmărit în sus pe scară?

— Nu ştiu. Nu cred. Ştiam despre cheia ascunsă şi am încuiat uşa în urma mea.

— Cine ţi-a spus de cheie? vru să ştie William Carver.

Violet lăsă capul în pământ, fiind[ɔr răspunsul era evident.

— Unde-i cheia acum?

Violet se uită drept în ochii furioşi ai lui William Carver.

— Eu… am lăsat-o în broască, aşa cred.

— Fug eu repede ˇs-o aduc, zise Keith Bain, şi să mă asigur că n-a intrat. Cum arată?

— Cam de înălţimea mea, răspunse Arthur. Păr negru şi ochi căprui. Vânos.

— Nu e vreme pentru asta acum, îi întrerupse William Carver. Gerald trebuie să sune de fix şi după aceea cântăm o bucată de Stedman Cinques. E nevoie de toată lumea. Şi de tine.

— Treci pe Stedman Caters cu nouă plus tenorul, sugeră Arthur. Keith şi cu mine nu cântăm.

— Cum? Nu puteţi face asta!

— Ba sigur că putem. E clar că domnişoara Speedwell are nevoie de ajutorul nostru. Doar n-o să-i

reproşezi asta!

Expresia lui William Carver spunea însă că o să-i reproşeze cu siguranţă lui Violet orice atenţie acordată ei care i-ar distrage pe clopotari de la instrumentele lor.

Keith Bain se uită de la unul la altul, apoi coborî grăbit treptele.

— Iată răspunsul nostru, zise Arthur.

— Sunteţi amândoi penalizaţi, declară William Carver.

— Pentru ce?

— Că aţi întârziat. Nu sunteţi gata să trageţi clopotele la ora cuvenită, deci aţi întârziat. Câte-un şiling în borcan fiecare. Şi încă un şiling pentru că aţi dezvăluit cuiva din afară existenţa cheii ascunse.

— Plătesc eu, zise Violet, deşi, după cât o costaseră cadourile de Crăciun, nu avea patru şilingi în plus. E vina mea.

— Ba n-ai să faci asta, o opri Arthur.

— William, e momentul, strigă Gerald.

William Carver se duse grăbit la una dintre frânghii.

— Pe locuri, domnilor. După ce batem de fix, va trebui să cântăm un fragment din Stedman *Caters*.

Îl fulgeră cu privirea pe Arthur. Gerald începu să tragă de frânghia celui mai greu clopot ca să bată miezul nopţii. În timp ce răsuna dangătul lui profund şi sonor, Violet îşi imagină cum e auzit în Curtea Exterioară şi apoi pe High Street, până la statuia regelui Alfred, şi ce ovaţii, cântece şi pupături avea să stârnească. Nu-şi dorea să fie acolo.

După cea de-a douăsprezecea bătaie, Gerald opri clopotul. Apoi, uitându-se la ceilalţi clopotari din cerc, William Carver spuse:

— Intră discantul, pe urmă se apucă să tragă de frânghie. Şi gata.

Urmă gama descendentă. După câteva minute de runde, strigă „Acum, Stedman” şi ceilalţi clopotari i se alăturară. Violet şi Arthur stăteau şi se uitau la mişcările lor abile şi coordonate. Toate acestea o linişteau pe Violet,

făcând-o să se simtă mai bine.

— Un An Nou fericit, şopti.

— Şi ţie la fel.

El rămase tăcut o clipă.

— Îmi place mult rochia ta, şopti. E foarte elegantă. Sper că nu e nepotrivit să spun asta.

— Mulţumesc.

Violet îşi trecu mâinile peste genunchi, netezind ţesătura cu model cu scoici. Nu ştia dacă Arthur e doar amabil, însă complimentul lui o făcu să se îmbujoreze. Câteva clipe mai târziu, Keith Bain se întoarse.

— Nu-i nimeni jos, anunţă aşezându-se lângă Violet. Dacă a fost, acum a plecat.

Dacă a fost… Oare Keith Bain îi punea la îndoială cuvintele? se întrebă Violet. Şi totuşi, acum că se afla aici, în căldura şi lumina camerei clopotelor, înconjurată de vitalitatea calmă şi stabilă a grupului de clopotari, mai că nu putea pricepe cum reuşise bărbatul din porumb să ajungă fie şi în apropierea acestei lumi. Oare şi-l imaginase ea mergând, fluierând şi urmărind-o? într-adevăr, părea o coincidenţă incredibilă ca el să o găsească de Revelion, când erau atâţia oameni în oraş şi atâtea cârciumi în care ˟s-ar fi putut afla.

Pe de altă parte, Winchester era oraşul cel mai apropiat de locul în care locuia el. Poate că pur şi simplu venise să sărbătorească şi o văzuse mergând pe High Street în timp ce se îndrepta spre locul în care se ducea toată lumea la miezul nopţii. Şi poate că fluiera şlagărul lui AI Bowlly fiind[ɔ era un cântec popular. Sau venise la Winchester special să o caute, fiind[ɔ ştia că ea e de-aici şi că în noaptea asta sunt mult mai multe şanse să dea peste ea? Gândul o făcu să se cutremure.

— Eşti bine, Violet? întrebă Arthur.

Continua să vorbească în şoaptă; William Carver îi privea cu asprime.

— Acum, da. Am fost doar un pic speriată.

În clipa aceea, Arthur şi Keith Bain întoarseră amândoi odată capetele spre clopotari. William Carver

strigă:

— Frank, ai grijă cu numărul cinci!

Violet nu auzea nimic diferit, însă după reacţiile bărbaţilor se întâmplase ceva. Continuau să tragă clopotele, dar toţi îi aruncau priviri critice bietului Frank, care trăgea fără uşurinţa şi încrederea celorlalţi. Clopotele erau uşor defazate şi, bănui Violet, o secvenţă muzicală sacră o luase razna.

— Încă o dată, Frank! strigă William Carver.

Bărbatul care greşise asuda acum.

Violet deschise gura, dar Arthur ridică o mână şi clătină din cap.

Probabil că până la urmă situaţia se remediase, fiind[ɔ~ William Carver dădu din cap şi Frank se relaxă vizibil. Dar ceva se frânsese: metoda fermecată ce făcea clopotele să răsune armonios dăduse greş. Atmosfera se schimbase: clopotarii nu mai alcătuiau o echipă grijulie mulţumită de munca ei, trăgeau conştiincios de frânghii, însă atâta tot, iar clopotele răsunau indiferent, chiar şi pentru urechea neexperimentată a lui Violet. William Carver nu se uita spre ei, dar nici nu era nevoie: Violet ştia că vina e a lor – a ei, de fapt. Dacă ea n-ar fi venit în camera clopotelor, Arthur şi Keith Bain n-ar fi fost niciodată târâţi în mica ei dramă. Ar fi trebuit să rămână la cârciumă cu Gilda şi ceilalţi, să stea şi să asculte până la capăt „Tipperary” şi celelalte cântece de război ce aveau să urmeze – „Keep the Home Fires Burning”, „Take Me Back to Dear Old Blighty” –, iar clopotarii ar fi tras clopotele ce vesteau Anul Nou fără greşeală. Ar fi vrut să fugă din cameră, dar bănuia că asta n-ar fi făcut decât să înrăutăţească lucrurile.

Clopotarii trecură iar la runde, apoi William Carver strigă „Staţi” şi aceştia opriră clopotele. Pentru câteva clipe se lăsă tăcerea.

— N-a fost spectacolul pe care l-aş fi aşteptat de la clopotari de Anul Nou, zise el. Sunt dezamăgit.

— Îmi pare rău, William, începu Frank. Sunt…

— Nu e vina ta, îl întrerupse William Carver. Din

păcate, atenţia v-a fost distrasă.

Se întoarse spre cei trei care stăteau pe scaunele de lângă perete, ignorând-o pe cât posibil pe Violet, dat fiind că se afla între cei doi bărbaţi.

— Arthur şi Keith, în afară de amendă, nu veţi trage clopotele vreme de o lună.

Keith Bain dădu să protesteze, dar Arthur vorbi peste el.

— Înţeleg perfect.

Se ridică şi se întoarse spre Violet şi Keith Bain.

— Mergem?

Se ridică şi Violet.

— Îmi pare foarte rău, le spuse ea lui William Carver şi celorlalţi clopotari.

— Domnişoară Speedwell, cred că acest incident ţi-a dovedit limpede, dacă mai era nevoie, răspunse William Carver, că trasul clopotelor e o activitate pe care nu o tratăm superficial. Concentrarea necesară pentru a le face să răsune cu succes e profundă şi fragilă. Orice perturbare poate însemna dezastru. Din acest motiv ţinem camera clopotelor închisă publicului larg. Primim vizitatori doar în mod excepţional. Sper să nu ne mai deranjezi şi altă dată.

— Nu, eu… n-am ˇs-o mai fac.

În timp ce rostea cuvintele, Violet abia îşi putea reţine lacrimile. Era izgonită din locul în care se simţise cel mai în siguranţă.

— Atunci, ne vedem în februarie, zise Arthur. Un An Nou fericit, domnilor.

O luă înainte şi aprinse o lanternă în timp ce coborau cu grijă treptele abrupte ale scării în spirală.

— Ce idiot, murmură Keith Bain pe când coborau. Ce idiot plin de aere.

Arthur se opri şi Violet mai că dădu peste el.

— Nu, zise el, făcându-i să se oprească pe treptele jilave şi reci. Nu, William are multe defecte, dar nu e deloc idiot. A avut dreptate. Le-am distras atenţia şi n-ar fi trebuit ˇs-o facem. Pedeapsa noastră e o reacţie cât se poate de rezonabilă.

— Îmi pare rău, şopti Violet.

— Să nu-ţi pară. N-ai avut de ales. Ce ˇs-ar fi ˇîntâmplat dacă n-ai fi urcat? Mă bucur c-ai făcut-o. Foarte mult.

Ultimele lui cuvinte îi făcură inima să se strângă. La baza scării, Arthur ridică o mână.

— Tu stai aici în timp ce Keith şi cu mine ne uităm în jur. O să fii în siguranţă în spatele uşii închise.

— Bine.

Violet era ameţită. Însă nu voia să pricinuiască şi mai multe probleme.

Arthur îi întinse lanterna, apoi deschise uşa. Violet o închise bine în urma lor. Apoi aşteptă în frig şi în bruma de lumină pe care o arunca lanterna. I se părea că trecuse foarte mult timp când auzi glasul lui Arthur.

— E în regulă, Violet. Ne-am întors.

— Ne-am uitat peste tot şi nu l-am văzut, zise Keith Bain în timp ce ea ieşea din tunel. Cred că a plecat.

— Te conducem acasă, adăugă Arthur.

— Mulţumesc, răspunse Violet. Nu vreau să ştie unde stau.

— Ne-am gândit şi noi la asta, zise Arthur. Locuieşti în Soke, aşa-i?

— Da. Nu-ı departe.

— Te conducem pe drumul din spate, pe care el n-are cum să-l ştie.

Arthur şi Keith Bain îi întinseră coatele şi ea îi apucă de braţ. Porniră împreună, trecând pe lângă capătul dinspre răsărit al catedralei, cufundat în beznă, şi prin curtea din jur. Cărarea se îngustă şi coti spre stânga, apoi se sfârşi pe Colebrook Street, o ulicioară cu tot felul de clădiri – o casă parohială, o şcoală şi şiruri de case cu două odăi la parter şi două la etaj, ce dădeau drept în stradă. Violet rareori trecea pe-aici, preferând să meargă pe bulevardul larg din apropiere, unde erau prăvălii şi oameni şi unde nu se simţea ca şi cum ar fi intrat drept în salonul cuiva. Unele dintre răspântii duceau spre mahala – ce se afla surprinzător de aproape de catedrala opulentă. Era

puţină lume afară acum; cei încă treji petreceau mai degrabă pe High Street sau într-o cârciumă.

Drumul cotea brusc spre stânga, iar la capătul lui se afla podul familiar peste Itchen şi, în stânga, regele Alfred pe soclul său, iar din acea direcţie Violet auzea muzică şi voci cântând. Încetini pasul, apoi se opri, cei doi fiind siliţi să se oprească şi ei.

— Dacă e undeva, acolo e, unde-i toată lumea.

— Mă duc să văd.

Arthur îi strânse uşor mâna în scobitura cotului, apoi îi lăsă aşteptându-l în umbrele de pe Colebrook Street.

Violet îşi retrase mâna cu care îl ţinea pe Keith Bain de braţ şi rămaseră aşa, stânjeniţi. Probabil îşi aminteşte că n-am vrut să mă plimb cu el, se gândi. Pentru a destinde atmosfera, îi oferi o ţigară. El o luă, îşi scoase bricheta şi o aprinse întâi pe-a ei, apoi pe-a lui.

— Îmi pare rău pentru toate astea, zise Violet, fluturând o mână pentru a cuprinde totul şi conştientă că îşi cere iar scuze, deşi nu era foarte sigură că e vina ei.

— Ei, asta e, am avut un Revelion mai aparte.

— Dar n-o să puteţi cânta o lună.

— Sincer să fiu, mi-ai făcut o favoare. E un frig de mori acolo, sus, în ianuarie! Aşa pot să-mi încălzesc şi eu picioarele la foc, nu să deger în turn.

Rămaseră din nou tăcuţi.

— Ce te-a adus la Winchester? întrebă Violet, care chiar se întrebase ce-l aduce pe un scoţian atât de departe în sud.

Keith Bain suflă fumul.

— Soţia mea a murit – de cancer – şi am vrut o schimbare. Am vrut să mă îndepărtez cumva de Paisley. Am acceptat slujba aflată cel mai departe.

— Îmi pare foarte rău.

— Ei, cu toţii avem durerile noastre, nu-i aşa?

Violet se gândi să-l întrebe mai multe, dar cumva acest răspuns deschis păru să risipească stânjeneala. Când se întoarse Arthur, tocmai îşi stingeau ţigările.

— Nu-i nicăieri, zise el. Dar haideţi să grăbim pasul.

E mai bine să nu te uiţi spre mulţime, Violet.

Ea încuviinţă, îşi trase pălăria pe ochi şi îi luă iar de braţ. Când ieşiră la loc deschis, aruncă o privire rapidă. Lângă statuie se instalase o formaţie, iar lumea dansa. Apoi trecură podul, Arthur uitându-se în jur să se asigure că nu sunt urmăriţi.

Câteva minute mai târziu se aflau la uşa lui Violet.

— Mulţumesc, zise ea. Vă mulţumesc amândurora pentru… mă rog, pentru tot.

— Ai avut un Revelion cu peripeţii, răspunse Arthur. Să sperăm că următorul va fi mai liniştit. Între timp, eu am să aflu mai multe despre Jack Wells. Să-mi spui dacă te mai deranjează, da?

— Da.

Dar Violet se întrebă cum să ia legătura cu el dacă nu trage clopotele vreme de o lună.

Parcă citindu-i gândurile, el adăugă:

— Poţi oricând să suni la han şi cei de-acolo o să-mi transmită mesajul.

Ea încuviinţă.

— Un An Nou fericit, Violet, zise Keith Bain.

— Şi ţie-Violet întinse mâna şi bărbaţii i-o strânseră pe rând.

Articol XVII.

Capitolul 17

— Ai un musafir, Violet! îi strigă doamna Harvey în timp ce aceasta se îmbrăca.

Proprietăreasa vorbea pe tonul ei firesc. Dacă la uşă ˟s-ar fi aflat un bărbat ciudat, aceasta ar fi fost neliniştită, iar tonul ei, bănuitor.

O fi Tom, într-o vizită-surpriză de Revelion? se întrebă Violet în timp ce-şi netezea părul şi rochia şi deschidea uşa dormitorului.

În holul de la parter o aştepta Gilda, care-şi tot

răsucea în mâini mănuşile verzi şi avea un aer neliniştit, deopotrivă hotărât şi iritat.

— Gilda! exclamă Violet şi coborî încet scările.

— Un An Nou fericit, Violet! N-am apucat să-ţi urez azi-noapte, adăugă prietena ei cu subînţeles.

— Fratele tău are garajul ăla din Brooks? se băgă în vorbă doamna Harvey.

— Da.

— A, păi, o cunoşteam pe mama voastră. Ştii că a crescut aici, în Soke? La doar câteva străzi de Brooks, însă din cauza fluviului de la mijloc pare departe. Era o fată minunată.

Doamna Harvey dădu din cap, mulţumită de pedigriul Gildei de locuitoare a Winchesterului.

— Eu trebuie să plec la fiica mea, anunţă punându-şi paltonul. Va trebui să vă faceţi singure ceaiul. Mai pune nişte cărbuni pe foc pentru prietena ta, Violet. Şi au mai rămas nişte biscuiţi Garibaldi. Nu te costă nimic, având în vedere că e vorba de fata lui Nell Hill.

Îşi înfipse un ac în pălărie cu asemenea forţă, că Violet şi Gilda zâmbiră.

— O să pun apa la fiert cât înteţeşti tu focul, propuse Violet după plecarea doamnei Harvey, apoi se grăbi spre bucătărie, să pună de ceai şi să se adune puţin.

Era clar că Gilda venise ˇs-o vadă cu un motiv, şi nu unul tocmai fericit.

Când Violet se întoarse cu un ceainic şi o farfurie cu biscuiţi, Gilda stătea în picioare lângă colivie, privind peruşii cum sar jos de pe stinghie şi apoi iar sus. Încă avea haina pe ea, dar lăsase deoparte pălăria şi mănuşile. Cele de la Dorothy. Violet puse tava jos şi turnă ceaiul, aşteptând ca prietena ei să înceapă, căci Gilda era mereu cea care începea conversaţiile. Însă de data asta nu spuse nimic; se duse la un fotoliu şi se aşează cocoşată lângă foc, cu haina pe umeri şi mâinile în jurul ceştii de ceai; farfurioara rămăsese abandonată pe măsuţa de cafea.

— Mulţumesc că m-ai invitat aseară, începu într-un târziu Violet. M-am simţit foarte bine.

Chipul îngust al Gildei era tras; arăta ca şi cum n-ar fi dormit deloc.

— Spune-mi, Violet, tu te consideri o prietenă bună?

— Eu…

Tocmai voia să spună că nu ştie la ce se referă Gilda, dar se opri. Era o întrebare serioasă, care avea nevoie de un răspuns pe măsură, nu de unul de complezenţă.

— Îmi placi foarte mult, totuşi nu ne cunoaştem atât de bine, zise precaută. Îţi trebuie timp să clădeşti o relaţie solidă cum au prietenii buni.

— Mă rog, răspunse Gilda, o *prietenă* – nu neapărat o prietenă *bună*, dar o prietenă – nu pleacă brusc de la o petrecere fără explicaţii.

— Păi, ţi-am spus… ţi-am spus că ies să iau puţin aer.

— Dar nu te-ai mai întors!

— Nu. ˇS-a întâmplat… ceva. Îmi pare rău. Aveam de gând să-ţi explic când ne vedeam.

Violet era surprinsă că Gilda e atât de supărată – că îi pasă de ce a făcut sau n-a făcut ea, când era atât de prinsă de relaţia ei cu Dorothy.

Gilda se încruntă.

— Nu-i nevoie – te-am *văzut*. Cu Arthur şi celălalt tip – scoţianul. Lângă regele Alfred. Nici măcar nu te-ai oprit să spui „Bună” sau „Un An Nou fericit” sau orice altceva. Ţi-ai luat pur şi simplu tălpăşiţa. A fost ca şi cum – spre uimirea lui Violet, Gilda îşi înăbuşi un hohot de plâns – ca şi cum ţi-ar fi fost *ruşine* cu mine!

— N-a fost câtuşi de puţin vorba despre aşa ceva. Câtuşi de puţin.

— Atunci despre ce? Aş vrea să ştiu.

Gilda puse ceaşca jos, îşi împreună mâinile în poală şi se aplecă în faţă.

— A fost „Tipperary”, zise Violet.

Apoi îi explică ce efect are cântecul asupra ei şi îi povesti cum a apărut iar bărbatul din porumb, cum ea a scăpat fugind în turnul catedralei şi, în sfârşit, cum au condus-o Arthur şi Keith Bain, ea având mare grijă să nu fie văzută.

— Fluiera „Love Is the Sweetest Thing”, ceea ce m-a făcut să cred că vine de la local, adăugă. M-am speriat că ar putea fi ˇîn zona statuii regelui Alfred şi că m-ar putea urmări până acasă. De-asta nu m-am întors să te caut.

Chipul Gildei se îmblânzi, apoi se crispă într-o cu totul altă expresie – o dorinţă puternică de a-şi proteja prietenii.

— Adică a fost în local cu noi? strigă. Păi, atunci e vai de el, o să aflu curând cine e! Era o groază de lume acolo – sigur îl cunoaşte cineva. Iar pe urmă îi trimit pe Joe şi pe prietenii lui să-i bage minţile în cap. N-o să te mai deranjeze niciodată.

Gândul că bărbaţii din Winchester ar putea trece la acţiune în numele ei o făcu pe Violet să se simtă deranjată şi expusă.

— Nu, te rog, nu face asta. Nu vreau ca Joe să se implice. Te rog.

— Hmm.

Gilda o săgetă cu privirea.

— Ai de gând să-mi explici ce-i cu Arthur?

Violet îşi sorbi ceaiul, deja rece.

— N-am ce să explic.

Aşeză ceaşca pe farfurioară, zăngănind mai tare decât ar fi vrut.

Gilda se strâmbă.

— Arthur e un om cumsecade. Şi e loial. Şi e însurat.

— Ştiu asta.

— Atunci nu trebuie să te uiţi la el aşa cum te uiţi. Te-am văzut la slujba de Ajun de la catedrală.

Violet îşi căută ţigările în buzunarul jachetei şi-i oferi una şi Gildei. Avea nevoie de acea mică scânteie aprinsă în mâinile ei, drept sprijin.

— Şi scoţianul? stărui Gilda.

Violet suflă o dâră de fum.

— Keith Bain.

— Pare drăguţ. De ce nu-l iei în calcul?

— *Tu* de ce nu-l iei?

Îşi regretă cuvintele imediat ce le rosti. Gilda îşi

strânse braţele şi-şi ascunse capul în haină, ca o ţestoasă în carapace.

— Gilda, îmi pare rău. N-am…

— Te rog, nu fi rea. Te rog, nu judeca, şopti Gilda. Asta am venit să-ţi spun.

— Atunci, nu mă judeca nici *tu*.

Prietena ei sări în picioare, indignată.

— Nu te judec!

— Ba da. Faci presupuneri despre Arthur şi mine.

— Dar… mă rog, da, cred că fac.

— Nu e nimic între noi. Suntem prieteni.

— Ascultă, zise Gilda aplecându-se spre ea, cu o strălucire intensă în ochi. Ştiu cum arată dragostea. Ştiu. Şi ea există, Violet. O văd clar.

Violet se gândi la ce văzuse la Gilda şi Dorothy în seara trecută şi la catedrală – acea legătură care nu avea nevoie de cuvinte ce le unea. Oare asta se dezvolta şi între ea şi Arthur? Ar fi trebuit să fie îngrozită, dar în adâncul sufletului era încântată.

— Poţi să-mi spui ceva despre el?

— Vrei doar să vorbeşti despre el, să-i auzi numele – aşa cum fac îndrăgostiţii.

— Aş putea spune acelaşi lucru despre tine şi Dorothy.

Gilda oftă.

— Ce vrei să ştii?

— Mi-a spus despre slujba de pomenire ţinută după război pentru nu ştiu ce clopotar, despre cum a doua zi a aflat că fiul lui murise şi despre doamna Knight, dar nu mi-a dat amănunte.

Gildei îi căzu faţa.

— A fost cumplit pentru ei. Jimmy a fost declarat dispărut în acţiune vreme îndelungată, ceea ce într-un fel e mai rău decât dacă ai şti, fiind[ɔ- tot speri. Iar doamna Knight spera mai mult decât toţi, chiar şi după ce ˟s-a terminat războiul. Îşi băgase în cap că Jimmy zace într-un spital undeva, amnezic şi fără acte, şi că până la urmă o să apară. Mintea clădeşte palate extrem de complicate când

vrea, nu-i aşa? Arthur era mai realist, deşi fireşte că voia să-şi susţină soţia. Apoi, la un an şi jumătate după dispariţia lui, au primit o scrisoare care spunea că pe câmpia de la Passchendaele ˟s-a găsit o plăcuţă de identificare pe care o purtase Jimmy. Părea – Gilda îşi ţinu respiraţia – că fusese lovită de explozia unui obuz şi că nu mai rămăsese nimic altceva. Doar plăcuţa.

Violet strânse mai tare paharul. Oare Jimmy Knight luptase alături de Laurence la Passchendaele? Oare patrulaseră împreună, îşi aprinseseră unul altuia ţigările, râseseră citind o scrisoare de acasă? N-avea să ştie niciodată.

— Jimmy era un băiat nemaipomenit, foarte amuzant şi de treabă, zise Gilda oftând. Biata doamnă Knight a suferit îngrozitor. De-asta ˟s-au mutat la Nether Wallop. Nu mai suporta să vadă catedrala. Nici lui Arthur nu i-a fost mai bine. N-a mai tras clopotele la catedrală câţiva ani. Se pare că tot dădea rateuri, aşa că l-au rugat să facă o pauză. Dar a fost păcat că a trebuit să se oprească, pentru că, după mine, trasul clopotelor îl alina, îl mai ajuta să uite de necaz. Ştii cât de tare te absoarbe brodatul, că uiţi de toate grijile? Bănuiesc că la fel e şi cu trasul clopotelor.

Violet încuviinţă, gândindu-se la toate astea. Îi era greu să şi-l închipuie pe Arthur greşind în vreo privinţă.

— A fost un mare sacrificiu pentru el să se mute la Nether Wallop, adăugă Gilda. Arthur a ales să lucreze doar cu jumătate de normă şi anul trecut ˟s-a pensionat anticipat, ca să poată avea grijă de soţia lui. De-asta nu mai are maşină – banii sunt puţini, dacă trăiesc amândoi dintr-o pensie amărâtă. De-asta îl vezi peste tot cu bicicleta lui. Vine pe bicicletă de la Nether Wallop – douăştrei de kilometri pe ploaie sau zăpadă! Şi n-au nici telefon. Şi îşi cultivă singuri majoritatea fructelor şi legumelor – îl vezi întruna culegând câte ceva.

— Dumnezeule!

Violet se gândi la borcanele ei cu pastă de peşte luate la reducere, la bucata ieftină de ceafa cu os pe care o

cumpărase de la măcelar pentru ciorbă şi la sandviciurile cu creson pe care le mânca la prânz. Nu-şi închipuise niciodată că cineva ca Arthur e nevoit să-şi facă griji în legătură cu preţul mâncării.

Turnă iar ceai pentru amândouă, ştiind că ar fi nesănătos să discute mai mult despre Arthur.

— Şi… tu şi Dorothy aveţi un… plan pentru viitor?

— Da, vrem să locuim împreună într-o căsuţă, răspunse Gilda prompt. Ne-am gândit la toate. Ne-am descurca, la limită. Salariul de profesoară al lui Dorothy nu-i chiar atât de mic. Acasă la mine suntem cam înghesuiţi acum, că Olive a născut. Şi sunt sigură că vor mai urma şi alţi copii. Aşa că am o scuză solidă ca să mă mut. Se pare că există şi o parte bună în povestea cu Olive cea îngrozitoare. Cine-ar fi crezut?

Dorinţa ei de-a vorbi spunea limpede că voia să-şi împărtăşească planurile cuiva. Era puţin probabil să poată vorbi cu altcineva.

— Le-ai spus lui Joe şi tatălui tău?

— Nu încă. Aştept momentul potrivit – de preferat, când ne tot lovim unul de altul şi copilul plânge.

— Şi familia lui Dorothy?

— Amândoi părinţii ei au murit în epidemia de gripă din 1918, ca şi mama. Dorothy stă cu sora ei şi familia acesteia. O să se bucure că au mai mult spaţiu şi o gură mai puţin de hrănit. Şi e în regulă, nu? Uneori prietenii locuiesc împreună, nu-i aşa?

Părea că încearcă să se convingă singură.

— Cred că da.

Rămaseră o clipă tăcute, terminându-şi ţigările. Gilda muşcă dintr-un biscuit şi râse.

— De ce-am făcut asta? Urăsc biscuiţii Garibaldi!

Se vedea că e încă agitată, iar Violet căută o cale de-a o linişti. Era dificil, fiind ea însăşi tulburată. Cumva, în timpul conversaţiei, relaţia ei cu Arthur devenise legată de cea dintre Gilda şi Dorothy. Dacă îşi exprima şocul, mâhnirea, dezgustul sau orice sentiment negativ la adresa ei, acesta avea să se reflecte imediat în atitudinea lui

Dorothy faţă de ea. Cum se întâmplase asta?

Îşi dădu seama că se încruntă, iar asta o face şi pe Gilda să se încrunte. Aşa că puse prima întrebare onestă la care se putu gândi.

— De când simţi asta?

— Legat de Dorothy sau în general?

— Ambele.

— Am ştiut din clipa în care am întâlnit-o pe Dorothy, acum un an, la o întrunire a brodezelor. Dar mi-a luat ceva timp să-i câştig dragostea. Ne-am întâlnit iar la Corfe Castle, în vara asta.

— Lângă Swanage.

— Da. Şi acolo lucrurile au devenit mai limpezi, pentru amândouă. E atât de diferită de mine! Aşa că… înţelegi. Ea nu zice prea multe, în timp ce eu vorbesc exagerat. Ea visează cu ochii deschişi, în timp ce eu sunt foarte atentă la tot ce se întâmplă în jur. Ea e atât de înaltă şi de fermecătoare în felul ei, în timp ce eu sunt atât de… zise Gilda fluturând o mână spre sine. Dar pentru Dorothy nimic din toate astea nu contează.

— Şi în general? insistă Violet, fiind[ɔr era sincer interesată. Gilda o privi lung.

— De când mă ştiu.

— Deci…

— Deci toate lucrurile alea pe care le-ai auzit probabil: că femeile fac asta pentru că nu-şi găsesc un bărbat, că sunt disperate şi e ceva nefiresc, că sunt nefericite şi isterice pentru că n-au făcut niciodată… aia. Sex. Nimic din toate astea nu mi se aplică. Nu ştiu de ce, şi nu ştiu dacă e nefiresc, dar aşa sunt eu.

— Şi cei din familia ta ştiu?

Violet încercă să-şi închipuie reacţia mamei ei la asemenea veşti în familia lor – sau a lui Tom ori a lui Evelyn. Cum le-ar explica ei o asemenea relaţie lui Edward şi Marjory? apoi înţelese: situaţia ar fi fost aceeaşi şi în cazul unei legături amoroase între ea şi un bărbat însurat.

— Dacă ştiu, n-au zis niciodată nimic, fie binecuvântaţi. Cred că nu vor să ştie.

Gilda se strâmbă.

— Problema e Olive. N-o spune niciodată direct, doar se poartă insinuant: se strâmbă pe la spatele lui Dorothy, nu mă lasă să ţin bebeluşul. Cred că toţi o să fie uşuraţi când am să mă mut, chiar dacă n-o să ştie precis de ce.

Violet îşi aminti cât de bine se înţelesese Gilda cu nepoata şi nepotul ei la catedrală.

— Nu vrei copii?

Gilda ridică din umeri, dar nonşalanţa ei era mai degrabă jucată.

— Am treizeci şi cinci de ani. E prea târziu pentru asta, aşa că nu prea mai contează ce vreau, nu-i aşa?

— La treizeci şi cinci de ani nu e prea târziu să faci un copil.

— Ba da, dacă nu te măriţi.

Rămaseră tăcute, privind cărbunii ce ardeau vesel în şemineu.

— Aşa că te întreb iar ce te-am întrebat când am venit, zise Gilda în sfârşit îmi eşti prietenă bună?

Asta era momentul în care Violet trebuia să aleagă. Se uită lung la bucăţile de cărbuni incandescente, ce se fărâmiţau.

— Da, răspunse cât putu de ferm, deşi în adâncul sufletului şovăia. Îţi sunt. Da.

Articol XVIII.

Capitolul 18

Ianuarie era mereu o lună mohorâtă, iar luna ianuarie a anului 1933, cu precădere. În miezul calendaristic al iernii, copacii se înălţau golaşi, pământul era ori tare ca fierul, ori îmbibat de apă, iar vremea alterna frigul cu umezeala, însă rămânea mereu cenuşie. Nu existau sărbători pe care să le aştepţi sau care să te distragă, doar sentimentul că toată energia se concentrase asupra Crăciunului şi acum trebuia să supravieţuieşti zi

după zi, deşi erai sleit. Violet se gândea la trecut, când oamenii erau nevoiţi să-şi facă provizii de hrană şi să aibă răbdare să treacă iarna, dormind, mâncând şi aşteptând, în ciuda frigiderelor şi a magazinelor în care puteai cumpăra mâncare tot anul, uneori, în ianuarie simţea că pur şi simplu subzistă şi ea asemenea strămoşilor ei, aşteptând ca lumina şi căldura soarelui să o destindă şi primii muguri ai primăverii ˚s-o încredinţeze că viaţa merge mai departe.

Odaia ei de la doamna Harvey era atât de îngheţată, încât în majoritatea serilor, când nu se ducea la cinema, stătea în salon cu celelalte. Plăteau împreună cărbunii, dar doamna Harvey nu suporta ca peruşii ei să facă frigul, aşa că mai punea câţiva pe foc, ca încăperea să fie acceptabil încălzită. Violet citea sau broda cu radioul pornit, în timp ce domnişoara Frederick corecta lucrări, domnişoara Lancaster stătea cu ochii închişi, iar doamna Harvey tricota sau citea ziarul şi ţâţâia din buze auzind ce se spunea la radio. Ţâţâia din buze indiferent dacă veştile erau rele sau bune: morţi în Spania în urma protestelor politice, lady Mary Bailey salvată după ce avionul ei se prăbuşise în Niger, Partidul Nazist câştigând alegerile regionale în Germania. Pentru ea, toate erau parte din aceeaşi poveste, ca paraziţii ce se auzeau dinspre radio, fără nicio ierarhie din punct de vedere al importanţei.

Era destul de plăcut să stea toate aşa, cu peruşii ciripind în fundal, dar uneori intimitatea, seară după seară, cu nişte femei cu care nu prea avea nimic în comun, o făcea pe Violet să se simtă claustrofobă şi nervoasă. Scârţâitul şovăitor al stiloului domnişoarei Frederick pe lucrările elevilor o făcea să-i vină să strige la ea să fie mai hotărâtă; sforăitul ocazional al domnişoarei Lancaster o făcea să se crispeze. Dar era prea frig ca să-şi petreacă în camera ei mai mult timp decât cel rezervat somnului, cu o sticlă de apă fierbinte în braţe. În afară de un exemplar din *Warren3s Guide to Winchester*, Tom şi Evelyn îi dăduseră cadou de Crăciun o sticlă de brandy. Începu să bea câte un păhărel la două zile, dar pe la mijlocul lui ianuarie, după nopţi întregi în care se trezea hârâind şi sforăind, ajunsese

la două păhărele pe seară şi dimineaţa se trezea cu durere de cap.

La birou era de asemenea frig şi sinistru. Violet şi Maureen aveau un singur radiator Belling mic între ele şi-şi mutau maşinile de scris una lângă alta, ca să poată împărţi căldura degajată de el. Violet dactilografia cu haina pe ea şi avea mereu o ceaşcă de ceai alături. Chiar şi aşa, îi degerară degetele. Iar asta o făcu să-şi amintească de camera clopotelor şi de ce spusese Keith Bain legat de frigul de acolo. Clopotarii aveau probabil degerături la picioare.

Doar Casa Parohială din Curtea Interioară era, se pare, suficient de încălzită. Poate că domnişoara Pesel făcuse o înţelegere cu vicarul Selwyn, pentru că nu lipseau niciodată cărbunii, iar focul era făcut cu ceva timp înainte să înceapă cursul de brodat, astfel încât, când veneau brodezele, se făcuse deja suficient de cald ca să-şi poată da jos haina şi să coasă cum trebuie, fără să aibă nevoie să se oprească şi să-şi încălzească mâinile.

Femeile munceau din greu să termine la timp pernele pentru următoarea Prezentare a Broderiilor, din februarie. Mai multe perne de scaune pentru stalul corului erau aproape gata, iar scenele lor istorice în punct mic erau îmbinate într-un cerc plin de culoare. Zeci de perne de rugăciune fuseseră terminate şi se făceau perne lungi pentru bănci, deşi erau complicate, iar domnişoara Pesel stărui ca acestea să fie cusute fără grabă şi cu grijă, chiar dacă pentru asta era nevoie de mai mult timp.

— Toţi vor fi cu ochii pe pernele astea pentru bănci, spuse ea. Dacă nu le facem bine, vor fi un eşec.

Spre mirarea lui Violet, Maureen progresase destul ca să lucreze la pernele lungi. Ea nu lucra însă la niciuna dintre ele. După o pernă de rugăciune şi mulţi metri de borduri pentru perne, era încântată că fusese aleasă de Louisa Pesel să facă punguţe pentru pomană – săculeţe cât palma ce aveau să circule încolo şi-n[˟oace, de la un enoriaş la altul, în timpul slujbelor, ca fiecare să-şi pună ofranda înăuntru. La biserica St Michael3s din

Southampton exista o farfurie în acest scop, iar Violet se simţise toată viaţa jenată la culme că o vedea toată lumea făcând o donaţie şi ştia cât dăduse. O punguţă pentru pomană făcea totul mult mai discret. Domnişoara Pesel insista în mod deosebit ca acestea să fie frumoase şi să-ţi ia ochii.

— Punguţele pentru pomană vor fi mai vizibile decât pernele de rugăciune şi pentru scaune, le explică lui Violet şi celorlalte femei din grupul pe care-l strânsese. Ele vor trece din mână-n mână, iar oamenii se vor opri şi le vor privi cu atenţie. Vor observa culorile, modelele şi texturile. Când aceste elemente se îmbină cu succes, provoacă plăcere. Iar plăcerea se traduce în…

Îşi frecă degetul mare de arătător şi de mijlociu şi râse văzându-le expresiile mirate.

— Ei, haideţi, doar nu credeaţi că o catedrală trăieşte cu speranţă şi aer, nu? Nu e o simplă clădire – e o maşinărie enormă, sau un mic oraş, cu rotiţe complicate *ce* au nevoie de întreţinere. Catedrala are mulţi voluntari, aşa ca voi, dar nu se poate baza doar pe ei. Vicarul trebuie plătit, ca şi paracliserii, capelanii, oamenii de serviciu, zidarii şi grădinarii. Şi costă să încălzeşti catedrala, să fie luminată, să se facă curăţenie şi să fie întreţinută. Să cumperi cărţi de rugăciune şi de imnuri şi să tipăreşti programe pentru fiecare slujbă. Să cumperi ceară de lustruit, lumânări şi flori şi să repari scaunele când se strică şi acoperişul atunci când e spart. Dar catedrala nu primeşte niciun ban de la guvern. Trebuie să ceară ajutor de la credincioşii săi, iar şi iar, la fiecare slujbă. Şi asta vor face punguţele pentru pomană – le vor aminti de frumuseţea acestui loc, de dragostea şi grija cu care au fost create fiecare fereastră, fiecare stâlp, fiecare capelă şi dală de gresie şi, da, fiecare punguţă pentru pomană, atât de frumoasă, încât sufletul se înveţă spre cer şi portofelul se deschide.

Urmau să se facă patru seturi de câte paisprezece punguţe, în cele patru culori folosite la veşmintele slujitorilor catedralei pe parcursul anului: verde pentru

zilele religioase obişnuite[20], Rusalii şi Sfânta Treime, roşu pentru perioada de dinainte de postul Crăciunului, mov pentru postul Crăciunului şi postul Paştelui şi alb pentru Crăciun, Bobotează şi Paşte. Violet primise culoarea mov („Doar nu puteam să-i dau lui Violet altă culoare, nu-i aşa?”, zisese domnişoara Pesel cu un zâmbet). Modelele brodate erau diferite de cele ale pernelor pentru scaune şi de rugăciune, fiind copiate după vechi punguţe elisabetane şi mostre din colecţia de la Victoria and Albert Museum pe care Louisa Pesel le cunoştea, dar reinterpretate geometric.

— Sunt o coţofană, le explică brodezelor, şi-mi fur modelele din tot felul de locuri. Se ştie că le iau şi de pe pachetele de săpun!

Acestea erau făcute în general cu cusătură în punct în cruce pe diagonală, iar tiparul consta în general în pătrate şi romburi, cu romburi ungureşti în cusături epatante, în negru şi alb, în jurul marginilor. Punguţele aveau mânere speciale de metal, în formă de noduri celtice, astfel încât, atunci când o punguţă era ţinută de nod, aceasta atârna în jos, avea gura deschisă şi era gata să pui în ea orice, iar mâna donatorului era mângâiată de căptuşeala din piele de ied asupra căreia domnişoara Pesel insistase – un alt amănunt care să facă experienţa de a dărui plăcută.

Într-o seară, Violet lucra la punguţa ei pentru pomană lângă focul din salon, unde stătea împreună cu celelalte femei, în afară de domnişoara Lancaster, care fusese chemată la Portsmouth pentru un proces. La radio, Orchestra simfonică BBC cânta muzică de Elgar, punctată când şi când de trilurile peruşilor. În depărtare răsunau clopotele catedralei, căci era o seară de miercuri, când clopotarii exersau. Domnişoara Frederick stătea la masa

20 Cunoscute drept Ordinary Time, acestea sunt împărţite în două perioade: prima începe de Bobotează şi se sfârşeşte în ziua de dinainte de Miercurea Cenușii; a doua începe în lunea de după Rusalii (sfârșitul perioadei pascale) și ține până în sâmbăta de dinainte de prima duminică din postul Crăciunului.

unde în fiecare dimineaţă îşi mâncau ouăle poşate şi se chinuia să dovedească un vraf de lucrări. Când oftă pentru a treia oară, doamna Harvey strigă:

— Doamne, cum mai oftezi! Ce ˝s-a întâmplat, domnişorico?

— Am de două ori mai mult de lucru, murmură domnişoara Frederick, cu părul ciufulit şi mâinile pătate cu cerneală. Şi jumătate din lucrări sunt la latină! Una dintre profesoare şi-a dat demisia brusc şi a trebuit să-i preiau o parte din ore. Iar eu n-am mai studiat latina de un secol, abia dacă ştiu ceva mai mult decât elevii!

Violet se opri din cusut. Se simţea ca şi cum i-ar fi tras cineva un pumn în stomac. Începu să se gândească cum să formuleze cât mai inofensiv întrebarea, dar doamna Harvey, care avea nas de copoi când era vorba de scandaluri, i-o luă înainte.

— Şi-a dat demisia brusc, zici? ţâţâi din buze, pentru că ştia toată lumea ce înseamnă asta – brusc plecase şi Olive de la Compania de asigurări Southern Counties.

— A, nu, nu-ı asta, răspunse domnişoara Frederick. Nici pe departe. Ba chiar pe dos mai degrabă!

Se făcu trandafirie şi râse. Era un râs murdar, dezgustat, de care Violet nu şi-ar fi imaginat niciodată că o fiinţă atât de blajină ar fi ˝în stare.

Până şi doamna Harvey păru mirată.

— Ce vrei să spui? întrebă.

— Când a plecat? se băgă în vorbă Violet.

— Azi.

Domnişoara Frederick răspunse la întrebarea mai uşoară.

— Am primit lucrările astea ca să le notez şi o să-i preiau jumătate din ore până la sfârşitul trimestrului, dacă nu reuşesc să-i găsească înlocuitor mai devreme. Şi n-au zis nimic de vreo plată în plus pentru munca suplimentară! Bănuiesc că niciuna din voi nu poate preda latină, nu?

Se uită în jur cu o privire deznădăjduită.

Violet clătină din cap, înghiţind în sec, mai să-i vină mâncarea de la cină înapoi. Sunt mai multe şcoli de fete în

oraş, se gândi, şi mai multe profesoare de latină. Însă ştia.

Când se auziră bătăi în uşă, Violet era singura care ar fi avut vreun motiv să le lege de ce le spusese domnişoara Frederick. Dar o făcură toate şi schimbară o privire. Ba domnişoara Frederick se ridică panicată şi puse hârtiile pe care le corecta pe scaunul de lângă ea, apoi îl împinse sub masă, să nu se vadă.

— Cine naiba poate fi? îngăimă doamna Harvey. E aproape nouă seara!

— Mă duc eu, doamnă Harvey, zise Violet.

— Ba nu te duci deloc. La uşa mea, eu răspund.

Doamna Harvey se ridică {u greu şi dispăru pe hol. Violet rămase strângând broderia în mână.

— Fiica lui Nell Hill a venit să te vadă, Violet, o auzi pe proprietăreasă strigând după o clipă. A doua oară luna asta!

Domnişoara Frederick se uită lung la ea. Violet ar fi vrut să-i trântească o replică tăioasă şi crudă, dar nu-i veni în minte nimic destul de inteligent. Lăsă broderia deoparte şi ieşi din salon, simţind cum privirea celeilalte chiriaşe îi sfredeleşte spatele.

Gilda stătea în picioare în hol, cu ochii roşii şi imenşi pe chipul ei îngust. Încerca să zâmbească şi să răspundă vesel la remarcile doamnei Harvey despre frigul din seara aia.

— E cam târziu, draga mea, zise proprietăreasa. ˇS-a întâmplat ceva?

— Da, îmi pare atât de rău că vă deranjez. Voiam doar să schimb două vorbe cu Violet despre… despre broderii.

— Vino în camera mea, propuse Violet.

— Mai bine nu, zise doamna Harvey. La ţine-n cameră o să fie prea frig. Vino în salon.

— Ne descurcăm.

Proprietăreasa se uită de la Violet la Gilda şi înapoi, făcând feţe-feţe.

— Să vă aduc sus nişte ceai? zise.

— Nu, mulţumim, doamnă Harvey.

Violet nu-i mai suportă privirea scrutătoare, aşa că îi întoarse spatele şi porni în sus pe scări. Când se uită în urmă, o văzu pe doamna Harvey extrem de încruntată.

O invită pe Gilda să intre repede în cameră şi închise uşa.

— Stai jos.

Arătă spre un fotoliu şi se duse să ia brandy-ul şi două pahare din bufet. Turnă câte un deget de băutură în fiecare, îi întinse unul Gildei şi se aşeză pe marginea patului.

— Bea, îi ordonă. Ştiu ce-a păţit Dorothy, adăugă în timp ce Gilda lua o înghiţitură.

Prietena ei se crispă.

— Dumnezeule, deja vorbeşte lumea? Abia s-a întâmplat, zise ridicând glasul, care îi devenise tânguitor.

— Şşş! Doar nu vrei să-i dai doamnei Harvey şi mai multe motive de discuţie, o opri Violet în şoaptă.

Gilda trase aer în piept, zguduită, încercând să-şi revină.

— De unde ştii?

— Domnişoara Frederick, una dintre chiriaşele de-aici, predă la şcoala lui Dorothy. Tocmai ne-a spus. Dar nu ştia nume, aşa că nu eşti implicată.

— Of, Violet, e şi grav decât că a rămas fără slujbă. Familia ei a dat-o afară!

— De unde?

— Din casă! Nu mai are unde să stea. Am lăsat-o la Suffolk Arms, unde toată lumea se uita ciudat la noi. Nu ştim ce să facem!

Gilda plângea.

„De ce-ai venit la mine?” ar fi vrut Violet să spună, dar n-o făcu. Se ridică şi căută o batistă în sertarul scrinului.

— Ar putea să stea la tine o vreme? zise întinzându-i-o prietenei ei.

Gilda se cutremură şi-şi strânse haina mai bine în jurul trupului.

— Tata şi Joe au zis nu. Ei… acum ştiu despre noi. Mă

lasă doar pe *mine* să stau, şi doar dacă sunt de acord să nu mă mai văd cu Dorothy.

— Şi… ai fost de acord?

— Sigur că nu!

De indignare, Gilda se opri din plâns. Pentru prima oară de când sosise, arăta iar ca ea însăşi.

— Adică… n-am zis nici da, nici nu. Am zis că discutăm dimineaţă.

Îşi suflă nasul.

— Şi ei unde cred că eşti acum?

— Le-am spus că sunt la o întâlnire a brodezelor. Violet – Gilda îşi aţinti spre ea ochii înroşiţi –, crezi că… ar putea Dorothy să stea aici în noaptea asta? Doar pentru o noapte, adăugă grăbită, până găsim o soluţie.

Era lucrul de care se temuse Violet de când sosise Gilda, de fapt, din clipa în care domnişoara Frederick le dăduse vestea – că se va trezi târâtă în povestea lor încurcată.

— Îmi pare rău, răspunse, dar doamna Harvey are o politică strictă: fără musafiri peste noapte.

Însă, chiar în timp ce spunea asta, se gândi la odaia temporar liberă a domnişoarei Lancaster.

— Am putea ˚s-o băgăm în casă pe furiş, după ce se culcă ea.

— N-o să meargă, aude orice zgomot. Şi ştie că ceva nu e în ordine, aşa că o să fie şi mai vigilentă. Dorothy n-are nicio altă prietenă la care să apeleze?

— Niciuna care să înţeleagă şi să fie atât de amabilă ca tine.

Violet se simţi cuprinsă de mândrie, deşi ştia că nu e nici atât de amabilă, nici atât de înţelegătoare pe cât credea Gilda.

— Of, ce ne facem?

Prietena ei îşi acoperi o clipă faţa cu mâinile, dar nu mai plânse.

Rămaseră tăcute o vreme, bându-şi brandy-ul. Violet ascultă gama descendentă a clopotelor catedralei până când acestea se opriră, apoi tenorul bătând de nouă ori.

— Trebuie să dau un telefon, anunţă pe urmă. Şi tu trebuie să-i distragi atenţia doamnei Harvey.

Stătu o vreme în picioare lângă aparatul din hol, ezitând între telefonul pe care ar fi vrut să-l dea şi cel pe care ar fi trebuit să-l dea. O auzea pe Gilda în salon, pălăvrăgind cu doamna Harvey şi cu domnişoara Frederick. Vorbea pe un ton surescitat, aproape isteric. Dar reuşi să-şi joace rolul şi să acopere conversaţia lui Violet, şi chiar ˙s-o facă pe doamna Harvey să râdă.

Violet îşi dorea cu ardoare să audă la celălalt capăt al firului glasul calm al lui Arthur, întrerupt din partida de darts sau cribbage, deopotrivă practic şi încântat ˙s-o audă.

Însă el se afla la douăzeci şi trei de kilometri distanţă şi era clopotar, iar asta era o cu totul altă lume. Trebuia să se bazeze pe propria ei lume. Ridică receptorul.

— Sigur că da, zise Louisa Pesel când Violet îi explică situaţia. Brodezele au grijă de suratele lor.

Violet era recunoscătoare că nu îi ceruse amănunte.

— Ce i-ai spus? o întrebă Gilda în timp ce coborau dealul spre pod şi o luau pe High Street, încă afectată de privirea sfredelitoare a doamnei Harvey şi de remarca ei critică privind ora târzie.

— Doar că Dorothy are probleme cu familia ei şi are nevoie de o cameră pentru o noapte sau două. Are bani să plătească?

— Are ceva, la bancă. Punea deoparte ca să mergem în vacanţă la vară. Voiam să vizităm Districtul lacurilor.

Violet şi le imagină urcând dealurile înalte, vizitând casa lui Wordsworth, râzând în ceainării, vâslind pe unul dintre lacuri. Simţi o împunsătură de invidie, dar imediat îşi aminti de situaţia cumplită în care se aflau acum.

Era o seară liniştită la Suffolk Arms, foarte diferită de cea de Revelion. Toată lumea se uită la ea şi la Gilda când intrară. Câţiva bărbaţi erau împrăştiaţi prin bar; Violet nu se putu abţine să se uite după bărbatul din porumb, însă nu-l zări. Pianul era tăcut, cu capacul pus. Dorothy stătea

într-un colţ slab luminat, cu ochii închişi. Pe masă, în faţa ei, se aflau un pahar cu sherry pe jumătate gol şi un pahar plin cu apă. Când ele se apropiară, Dorothy ridică privirea.

— Bună, Violet, zise. Ai venit să mă salvezi?

— Da, se băgă în vorbă Gilda. A fost aşa de isteaţă!

— Ei, nu ştiu dacă-i chiar aşa. În orice caz, cred c-ar fi mai bine să plecăm.

Privirile aţintite asupra lor o făceau pe Violet să se simtă aiurea.

— Avem ceva de mers şi e târziu.

— Lasă-mă doar să-mi termin băutura.

Dorothy ridică paharul cu sherry, zise „*În vino veritas*" şi bău. Apoi ridică paharul cu apă.

— *În aqua sanitas*, zise şi luă o gură de apă. Bine. Sunt gata pentru următoarea mea aventură.

Înşfăcă valijoara de la picioarele ei şi strigă:

— *Via trita*, *via tuta*. Drumul bătut e cel mai bun, însă eu nu merg pe drumul bătut.

— E un pic abţiguită, şopti Gilda. Şi cine o poate condamna?

— Dorothy, ai plătit băutura?

Aceasta ridică din umeri. Violet oftă.

— Mă ocup eu. Tu scoate-o afară.

Băuse trei sherry-uri, află Violet de la barman, care făceau cât biletele ei săptămânale la cinema, dacă stătea pe scaunele cele mai bune. El aşteptă până când îi plăti şi se văzu cu monedele în mână, apoi spuse:

— Să nu mai veniţi aici. Niciuna dintre voi.

Violet se răsuci rapid pe călcâie, ca barmanul să nu-i vadă şocul de pe chip. Când ieşi, alăturându-se celorlalte două, reuşise să-şi ia o expresie neutră, precaută. Dorothy ţinea faţa Gildei între palme.

— *Nil desperandum*, zise. *Omnia vincit amor*.

— Of, vorbeşte englezeşte! strigă Gilda. Mă faci să mă simt ultima tâmpită.

— Niciodată să nu disperi. Dragostea învinge.

Dorothy o sărută pe frunte.

— Horaţiu şi Vergiliu.

Acum sunt cât se poate de implicată în povestea lor încurcată, se gândi Violet. Îşi dori să poată face un pas înapoi, să o lase pe Gilda ˇs-o conducă pe Dorothy la hotelul unde locuia domnişoara Pesel şi să se ducă acasă să se culce. Însă nu asta ar fi făcut Arthur, îşi reproşă. Nici domnişoara Pesel. Nici Gilda.

Îşi trase pălăria mai bine pe ochi.

— Haideţi să mergem. Domnişoara Pesel ne aşteaptă.

Louisa Pesel stătea la un hotel din St Cross, la capătul sudic al oraşului. Se mutase aici în urmă cu un an, sătulă să vină cu bicicleta de la Twyford, un sat aflat ceva mai departe spre sud.

— Chiar am de gând să-mi găsesc ceva permanent, le explică în timp ce se aşezau lângă ea în holul cald de la intrarea în hotel şi începeau să se dezgheţe.

Purta un capot gros cu model geometric brodat în jurul gâtului; din Grecia, bănui Violet.

— Dar proiectul cu broderia mi-a ocupat fiecare clipă liberă. Pur şi simplu n-am avut timp să caut. Bănuiesc că, până la urmă, am să mă mut undeva mai aproape de catedrală. Îmi doresc o grădină măricică, pentru irişii mei.

— Irişi? repetă Violet din politeţe.

— Da. Îi ador. Mereu i-am adorat. Am înfiinţat o Asociaţie a iubitorilor de irişi în Twyford şi intenţionez să înfiinţez una şi aici, în clipa în care o să am grădină. Am plantat câţiva bulbi la hotel – şi albi, şi mov –, dar nu sunt foarte sigură că vara viitoare îi vor aprecia cum trebuie.

Gilda şi Dorothy stăteau una lângă alta pe o canapea, cu gleznele încrucişate şi genunchii lipiţi. Amândouă păreau năuce şi istovite şi rămaseră tăcute. Bine măcar că Dorothy se mai trezise în timpul plimbării prin frig şi nu mai vorbea în maxime latineşti. Dar Violet părea singura în stare să facă conversaţie. Era zece şi jumătate acum şi îşi dorea să fie în pat, citind din Trollope.

— Domnişoară Pesel, începu, apoi se întrebă cum să continue.

— Sigur, draga mea, iartă-mă. Cred că ultimul lucru

de care ai nevoie acum e o conferinţă despre irişi. Deci, Dorothy – se întoarse spre ea – ai nevoie de o cameră pentru câteva nopţi, corect?

Dorothy dădu din cap.

— Suntem mai multe care locuim aici pe termen lung, dar sunt şi camere care se închiriază pe noapte. L-am întrebat pe administrator şi are o cameră liberă. E foarte mică, dar asta înseamnă c-o să fie şi mai puţin scumpă. În plus, n-ai prea mult bagaj, nu? zise uitându-se la valijoara lui Dorothy. Sper că ţi-ai luat şi broderia!

Violet crezu că glumeşte, dar când Dorothy încuviinţă, domnişoara Pesel spuse:

— Foarte bine. Când ai o supărare, nimic nu te calmează şi nu te ajută mai mult să te concentrezi decât cusutul. Acum cred că ar trebui să le lăsăm pe prietenele tale să se ducă acasă să se culce, nu-i aşa? Te conduc eu în cameră. Am cheia. Fetelor, vă puteţi întoarce singure acasă? Sau să-l rog pe administrator să vă conducă?

— Ne descurcăm, mulţumim, răspunse Violet.

Louisa Pesel îşi folosea energia de brodează şi în această nouă situaţie şi – spre uşurarea lui Violet – fără să judece, ba chiar fără să se arate curioasă în legătură cu motivul pentru care Dorothy are nevoie de o cameră. Poate că era doar discretă.

Dorothy se ridică, mai vioaie decât fusese toată seara, îi zâmbi Gildei.

— *Dum spiro spero*, murmură.

Louisa Pesel încuviinţă.

— Într-adevăr. Cât trăiesc, sper. De-a pururi.

Articol XIX.

Capitolul 19

Violet nu se grăbi spre casa Gildei după serviciu, nici a doua şi nici a treia zi, să vadă ce fac ea şi Dorothy. Sâmbătă, când ieşi la cumpărături pe High Street, nu se

lălăi şi nici nu se uită după prietenele ei – dădu, totuşi, peste Louisa Pesel la bibliotecă, uitându-se la cărţile returnate. Ţinea în mână un exemplar din *The Na*tural *History of Selborne*[21] de Gilbert White.

— Am citit cartea asta de atâtea ori, că ar trebui să mi-o cumpăr şi eu, zise. Am fost foarte încântată să mă mut aproape de Selborne după ce ştiam totul despre el din lecturile mele de atâţia ani. Ai citit-o?

— A citit-o tata, eu, nu. Ar trebui.

Apoi, domnişoara Pesel, fără să fie întrebată, o înştiinţă că Dorothy încă locuieşte la hotel.

— I-am găsit ceva de lucru – face meditaţii la latină cu fiicele unor prieteni. Pentru moment se descurcă.

Violet se întrebă ce ştie despre împrejurările plecării ei de acasă şi de la şcoală. Poate că nu ştia şi nu întrebase. Violet era recunoscătoare că domnişoara Pesel luase problema asupra ei cu atâta uşurinţă; asta o făcea să se ruşineze de propria lipsă de generozitate.

La întâlnirea de miercuri a brodezelor apăru doar Gilda, mai slabă, palidă şi obosită. Se aşeză lângă Violet şi-i şopti:

— Azi sunt doar eu. Dorothy o să vină lunea, dacă vine. E mai bine să nu apărem împreună deocamdată.

Până şi acest scurt schimb de cuvinte în şoaptă păru să le alerteze pe celelalte brodeze. Atmosfera din încăpere se schimbă: câteva femei ridicară din sprâncene, uitându-se una la alta, iar Maureen ţâţâi din buze – însă încetă când Violet se uită urât la ea şi clătină din cap.

— Mergem la prânz pe urmă? propuse, gândindu-se că le va fi mai uşor să vorbească atunci.

Gilda încuviinţă şi după asta conversaţia lor se învârti strict în jurul brodatului.

— Trebuie să avem mare grijă, îi explică Gilda în timp ce mâncau Welsh rarebit[22] la Awdry℥s. Eram atât de lipsite

---

21 În traducere, Istoria naturală a satului Selborne - carte extrem de populară, publicată în 1789 de naturalistul și ornitologul englez Gilbert White.

22 Specialitate tradițională galeză, preparată din pâine prăjită și

de griji înainte, şi acum… Dorothy nu poate să se apropie nici de casă, nici de garaj. Nu e vorba atât de tata şi de Joe, cât de Olive cea îngrozitoare. Ai zice că bebeluşul îi ocupă tot timpul, dar o surprind cum pândeşte în spatele draperiilor şi se uită în stradă, fără îndoială sperând ˇs-o vadă pe Dorothy cum mă aşteaptă ascunsă după vreun colţ.

— Ce-o să facă?

— Dorothy? O să înceapă să-şi caute o cameră, dar fără serviciu e greu să convingă vreo proprietăreasă că e de încredere. Nu cred că o să-şi mai găsească vreun post de profesoară în Winchester. Toate şcolile se cunosc între ele şi vorbesc.

S-ar putea să fie nevoită să caute undeva mai departe, la Southampton, Portsmouth sau Salisbury. Dar nimeni nu angajează în mijlocul anului. În cel mai bun caz o să prindă un post de suplinitoare şi-o să dea meditaţii. Domnişoara Pesel ˇs-a dat peste cap ˇs-o ajute, dar nici ea nu poate face minuni.

Gilda oftă, iar Violet simţi o împunsătură de mâhnire văzând că prietena ei şi-a pierdut optimismul înnăscut. Apoi, Gilda ˇs-a întors la garaj şi Violet, la birou. Maureen era deja acolo şi dactilografia de zor, cu spatele drept, într-o atitudine critică. Violet nu o luă în seamă şi se aşeză lângă mormanul ei de cereri. În birou era frig, radiatorul n-avea putere; rămase cu haina pe ea.

— V-am văzut împreună la Awdry3s, zise Maureen.

Violet continuă să bată la maşină, fără să răspundă.

— Ar trebui să ai grijă. Oamenii vorbesc.

Violet se opri.

— Mă ameninţi?

— Nu! Nu din cauza mea trebuie să-ţi faci griji. Vrei să-ţi păstrezi postul de-aici, nu?

Spaima o străbătu pe Violet asemenea unui curent electric. Toată independenţa ei cu greu câştigată depindea de acest serviciu ridicol unde băteală maşină documente privind dorinţa altora de-a se simţi în siguranţă.

---

brânză topită.

— Sunt convinsă că pe domnul Waterman îl interesează doar cât de rapid şi de corect dactilografiez, răspunse, nu cu cine mănânc Welsh rarebit.

Maureen ridică din umeri.

— Eu încerc numai să-ţi dau un sfat, atâta tot.

— Vorbeşti despre o prietenă de-a mea şi m-aş bucura dacă n-ai mai spune nimic despre acest subiect.

Maureen mormăi:

— Nu-i nevoie să te superi aşa.

Se întoarseră la dactilografiatul lor, încruntându-se şi suflând în palme să se mai încălzească.

Tresăriră amândouă când domnul Waterman apăru în prag.

— Ai putea veni la mine în birou un moment, domnişoară Speedwell?

— Sigur că da.

Când se ridică să-l urmeze, Violet aruncă o privire spre Maureen, aşteptându-se ˟s-o vadă jubilând că predicţia i ˟s-a adeverit atât de repede. Însă colega ei de birou avea o mină chinuită şi-şi privea mâinile care se odihneau pe clapele maşinii de scris.

— Aşa, începu domnul Waterman după ce închisese uşa şi-i oferise un scaun, este o chesţiune destul de delicată. Te simţi bine, domnişoară Speedwell? Pari palidă.

— Mi-e… mi-e puţin frig.

— A! Asta se va rezolva imediat.

Sări în picioare şi întoarse radiatorul de lângă biroul său spre ea.

Violet se uită lung la el. Un radiator pentru două dactilografe, se gândi. Un radiator pentru şef. Simţi cum o cuprinde un val de mânie şi, înainte să se poată opri, zise:

— E foarte frig la noi în birou, domnule Waterman, şi Maureen şi cu mine avem un singur radiator. De-asta stăm cu hainele pe noi la birou. Am putea primi încă unul, să ne fie mai cald?

— O, Doamne! Nu mi-am dat seama.

Domnul Waterman foşni hârtiile de pe birou şi răsturnă o cană cu stilouri şi creioane.

— Să cumpăr unul de la Kingdons, după serviciu? sugeră în timp ce el aduna grăbit stilourile şi creioanele şi le îndesa înapoi în cană. Avem cont acolo şi aş putea să mai iau încă un Belling ca ăsta – cred că e trei lire.

Violet căutase un radiator pentru odaia ei de la doamna Harvey, dar nu-şi permisese să-l cumpere.

— Altfel, mă tem că n-o să fim prea productive până se termină frigul.

— Păi, ce să zic, eu… bine.

Violet aşteptă.

— Cum crezi, domnişoară Speedwell, continuă el cu un oftat. Dumneata ştii cel mai bine.

— Vă mulţumesc.

Poate se pregăteşte să mă dea afară, se gândi ea, dar măcar dactilografa de după mine o să aibă un birou puţin mai cald. O mică victorie. Rămaseră tăcuţi un moment. Domnul Waterman era atât de bulversat de cererea ei, încât părea să fi uitat de ce-a chemat-o.

— Aţi dorit să vorbiţi cu mine? îl ajută ea.

— Da. Da. Păi, e vorba despre fetele cu care brodezi.

Violet înghiţi în sec. Se părea că povestea Gildei şi a lui Dorothy ajunsese chiar şi în colţul din Winchester unde locuia domnul Waterman.

— Da?

— Eu… Vezi dumneata, e o chesţiune foarte delicată. Nu vreau să dau nimănui motiv de îngrijorare sau de resentimente. Vreau să fac doar ce e corect şi se cuvine.

Violet aşteptă.

— Se pare că soţiei mele i-au căzut cu tronc pernele pe care le faceţi pentru catedrală.

— Mă bucur că-i plac.

— Îi plac aşa de mult, că ar vrea şi ea câteva la fel, pentru scaunele noastre din sufragerie.

— Chiar?

— Da, însă nu vrea să apeleze la doamna Biggins pentru asta. Vezi dumneata, ˇs-au certat în legătură cu florile de la catedrală şi când îi vine rândul fiecăreia să le aranjeze. Doamna Biggins susţinea că soţia mea are parte

de săptămânile în care florile din grădina ei sunt la apogeu. În orice caz, ne-am gândit să alegem altă abordare. Aşa că apelez la dumneata. Din păcate, nu vă putem ruga pe dumneata sau pe domnişoara Webster să le faceţi – oricât de pricepute sunteţi, fără îndoială, nu se cuvine să rugăm o colegă de serviciu. Dar mă întrebam: nu mi-ai putea recomanda pe cineva?

Toate astea erau atât de departe de ce se temuse Violet că va spune, încât i se blocă creierul pe imaginea celor două femei războindu-se în legătură cu când îi vine fiecăreia rândul să aranjeze florile.

— Domnişoară Speedwell, eşti sigură că te simţi bine?

Violet îşi veni în fire.

— Scuze. Am fost doar surprinsă. Mai spuneţi-mi o dată, să fiu sigură că am înţeles bine: vă oferiţi să plătiţi o brodeză să vă facă perne?

— Da, da, răspunse domnul Waterman la limita răbdării. La dumneata totul se rezumă mereu doar la bani, nu-i aşa, domnişoară Speedwell?

Auzind asta, Violet aproape că-şi ieşi din fire, dar nu voia să piardă această şansă pentru o brodeză care avea nevoie de bani. Şi ştia exact cine are nevoie de bani.

— Nu-i uşor să trăieşti ca femeie independentă, îi răspunse cât de blând era în stare. Din păcate, atunci când nu prea ai bani, te gândeşti foarte mult la ei. În orice caz, cunosc o brodeză talentată care ˟s-ar putea să accepte. Şi nu e nevoie ca doamna Biggins să afle. Am ˟s-o rog pe domnişoara Louisa Pesel să vă sune şi să facă aranjamentele în numele brodezei. Ea cunoaşte mai bine valoarea acestei munci.

— Excelent, zise domnul Waterman.

Părea jenat de izbucnirea lui de mai devreme.

— Bine atunci, domnişoară Speedwell. Aştept să mă sune domnişoara Pesel. Îţi mulţumesc.

— Acum mă duc să cumpăr radiator pentru birou, da? zise Violet când se ridică. Dacă mă grăbesc, ajung la Kingdon Ȝs şi înapoi în timpul pauzei de ceai.

Ieşi grăbită, înainte ca domnul Waterman să se răzgândească în legătură cu pernele ori cu radiatorul.

Când intră în birou să-şi ia pălăria, mănuşile şi geanta, Maureen ridică privirea uimită.

— Doar nu te-a dat deja afară! se tângui. Credeam că o să-ţi dea un avertisment, atâta tot! Of, Violet, îmi pare extrem de rău. Sincer. Ştiu că Gilda şi Dorothy n-au ce face, asta-i firea lor. N-au de ales, săracele, dacă n-au bărbaţi să aibă grijă de ele!

— Nu-i deloc vorba de asta, răspunse Violet apăsat. Dar nu contează. O să avem căldură!

Articol XX.

Capitolul 20

În prima zi de miercuri din februarie, când ştia că Arthur va trage iar clopotele, Violet merse la întâlnirea de după-masă a brodezelor. Când ajunse, văzu că Dorothy era şi ea acolo, lucrând tăcută într-un colţ. Se salutară din cap, dar nu ziseră nimic. Oricum, Dorothy nu prea vorbea cu celelalte brodeze, dar atmosfera din jurul ei era mai puţin îngheţată decât cea din jurul Gildei. Gilda era îndrăgită de celelalte femei, aşa că existase un sentiment de trădare, pentru că investiseră în cineva în care nu mai puteau avea încredere; în timp ce Dorothy fusese mereu un mister şi, ca atare, era mai greu de judecat.

O oră mai târziu apăru şi Louisa Pesel. Aceasta bătu din palme ca să le atragă atenţia, apoi anunţă:

— Cincisprezece zile, doamnelor. Avem cincisprezece zile să ne terminăm lucrările înainte de slujba de Prezentare a Broderiilor. Ne-am descurcat bine la pernele de rugăciune, iar punguţele pentru pomană sunt aproape gata. Broderiile pentru şase dintre pernele din stalul corului sunt şi ele gata şi au nevoie doar să fie asamblate. Am înaintat destul de mult cu lucrul la câteva perne lungi pentru bănci, însă ele nu vor fi gata pentru această slujbă.

Nu contează – vor fi multe alte slujbe în viitor. Deci, dacă aveţi ceva de terminat, vă rog să vă concentraţi asupra lucrului. Dacă sunteţi libere, veniţi să vă dau alte sarcini. Doamna Way va nota cine ce face.

Doamna Biggins spusese deja cam aceleaşi lucruri la începutul întâlnirii, dar brodezele prinseră mult mai mult elan acum, că le auziseră şi de la domnişoara Pesel. Se formă imediat o coadă lângă ea şi Mabel Way, care aştepta alături, cu un clipboard în mână. Violet nu trebuia să stea la coadă – încă lucra la partea din spate a punguţei pentru pomană şi nu avea nevoie de sfaturi decât când se apuca să le coasă împreună.

Când se duse la dulap să mai ia nişte lână mov, se întâlni cu Dorothy, care se uita la nişte ace. Se salutară, dar fără să se privească în ochi.

— Se pare că trebuie să-ţi mulţumesc pentru oferta de a coase perne, zise Dorothy în timp ce scotea două ace dintr-o cutie brodată şi le ţinea în lumină, să le compare dimensiunile. Muncă plătită.

— N-ai de ce să-mi mulţumeşti – mă bucur c-am putut ˚s-o fac. A negociat un preţ bun domnişoara Pesel?

— Da. Cred că familia Waterman nu înţelege exact cât timp îţi ia să faci o pernă. Dar o să simplifice modelele, ca să meargă mai repede. În plus, acum, că nu mai trebuie să corectez traduceri, am mult mai mult timp liber seara.

— E bine acolo, la hotel?

— Pentru moment, da.

Dorothy puse cutia de ace înapoi pe un raft din dulap, schiţă un zâmbet şi se strecură pe lângă ea ca să se alăture cozii formate în faţa domnişoarei Pesel. Deşi Violet găsea întâlnirile cu Dorothy stânjenitoare, acum se simţi oarecum jignită că fusese, cumva, trimisă la plimbare. Deja nu mai spera să le rezolve problemele lui Dorothy şi Gildei. Viaţa reală năvălise peste ele.

După întâlnire, se strecură în catedrală ca să asiste la scurta slujbă de seară din timpul săptămânii, sperând că ar putea da peste Arthur. Nu-l mai văzuse şi nu mai ştia nimic

de el de la Revelion şi-şi petrecuse mare parte din timpul liber reproşându-şi că se gândeşte la el.

Pentru că era devreme, se opri la Capela Pescarilor. Adesea era cineva acolo, de obicei un pescar care se închina la mormântul lui Izaak Walton. De data asta, spre uimirea ei, era chiar Arthur, aşezat pe una dintre băncuţele din faţa unui vitraliu cu Iisus pe tron, înconjurat de sfinţi. Aproape că-i veni să-l strige, dar se opri şi se aşeză lângă el, banca scârţâind sub greutatea ei. El se întoarse ˣs-o privească, dar, spre uimirea ei, nu-ɨ zâmbi. Era tras la faţă.

— Arthur, ce ˣs-a întâmplat? şopti Violet.

Urmă o tăcere lungă.

— Hitler, răspunse el, fără a se obosi să vorbească în şoaptă. Afurisitul de Hitler, asta ˣs-a întâmplat.

Nu era genul care să înjure. „Ce vrei să spui?” ar fi vrut să-l întrebe. „Ce legătură are el cu vreun lucru cu adevărat important?” însă lui Violet îi păsa prea mult de Arthur şi de părerea lui despre ea ca să-i răspundă aşa de nechibzuit. Reflectă un moment. Auzise la radio că Hitler devenise, în urmă cu două zile, cancelarul Germaniei, după săptămâni întregi de maşinaţii politice pe care nu le urmărise îndeaproape. Cineva fusese astfel înlăturat, îşi aminti.

— Crezi că o să reziste la putere? întrebă.

Fiind[ɚ măcar atât ştia – că lumea face predicţii cum că un lider atât de controversat al unui partid minoritar nu va rămâne la putere mult timp. Cum putea cineva cu asemenea opinii puternice şi radicale să conducă eficient o ţară?

— Faptul că a ajuns până aici dovedeşte că are putere să reziste, răspunse Arthur. Nemţii caută un răspuns la groapa economică în care se află – şi pe care noi i-am ajutat să o sape, cu despăgubirile de război şi cu planurile noastre. Am fost atât de proşti, concentrându-ne mai degrabă asupra răzbunării postbelice decât asupra rezolvării problemei, ca să nu mai trăim niciodată ce-am trăit. Mândria lor a fost rănită de război şi noi nu le-am dat

nicio şansă să-şi câştige respectul de sine. I-am împins spre extremism şi noi vom plăti preţul.

— Vrei să spui…

Violet amuţi, fiind[ɔ~ nu voia să rostească cuvintele. Pentru că, atunci când trăieşti o tragedie, nu-ţi imaginezi nicio clipă că ai mai putea să treci încă o dată prin aşa ceva.

— Valorile lui Hitler nu sunt valori britanice, indiferent ce spune ziarul *Mail*, zise Arthur. Dacă nemţii aleg să-i conducă, nimic nu ne va scăpa de el în afară de război.

Violet se cutremură. Se gândea la Eddie. Avea doar şapte ani, însă războaiele au obiceiul de-a se hrăni cu tineri. Slavă Domnului că mai au o fată, îşi zise. Fiica cea mică a lui Tom şi Evelyn se născuse cu două săptămâni în urmă. Îi puseseră al doilea nume Violet, iar ea se simţise onorată – însă îl combinaseră cu nefericitul nume de Gladys.

Îşi şterse o lacrimă, iar apoi îşi dădu seama că Arthur pusese o mână pe a ei. O străbătu un val de bucurie, care-i mătură din calea lui pe Gladys şi pe Eddie, pe Hitler şi războiul. Întoarse palma, împletindu-şi degetele cu ale lui. În ciuda frigului din Capela Pescarilor, mâna îi era caldă.

Era atât de plăcut să-i simtă mâna într-a ei, încât lui Violet îi venea să strige. Se linişti privind cu atenţie vitraliul din faţa lor. Sub Iisus şi sfinţi se aflau diverse versete biblice legate de apă sau peşte: *Domnul stă deasupra potopului de ape*, *Aduceţi-mi peştii pe care i-aţi prins*, *iar eu vă voi face pescari de oameni*[23]. Secţiunile religioase erau destul de frumoase, dar părţile ei preferate erau două portrete din colţurile de jos, din stânga şi din dreapta, înfăţişându-l pe Izaak Walton însuşi, în negru puritan cu guler alb şi pălărie neagră. În ambele era aşezat lângă un râu ce cotea în zare, cu undiţa şi coşul de pescuit. Într-unul se afla la un picnic împreună cu alt bărbat; sub ei scria: *Pentru toate*, *mulţumeşte*. În celălalt era singur şi citea o carte, cu undiţa nefolosită alături; sub el se aflau

23 Psalmi, 29, 10, și Matei, 4, 19.

cuvintele *învaţă să păstrezi tăcerea*.

— Mi-a plăcut întotdeauna că Walton nu pescuieşte de fapt pe ferestrele astea, zise ea acum, arătând spre ele. Cred că lucrul ăsta l-ar fi amuzat nespus. Creatorul vitraliilor avea simţul umorului.

Arthur o privi pieziş.

— Ai citit *The Compleat Anglert*

— Da, când eram mai tânără.

— Nu cred c-am mai întâlnit vreodată o femeie care să-l fi citit.

— Am citit fragmente de ici, de colo, nu l-am citit cap-coadă. Doar ca să-i fac plăcere tatii.

— Pescuia?

— Da. Şi tu?

— Fireşte. Râul Test e cel mai bun loc de pescuit la muscă din ţară. E imposibil să stai lângă el şi să nu faci asta – deşi eu nu sunt tocmai frate cu undiţa. Pescuiesc când vreau să fiu singur câteva ore şi n-am clopote de tras.

— Tata zicea că pescuitul e în egală măsură despre a prinde şi a *nu* prinde peşte.

— Într-adevăr. Şi despre a-ţi goli mintea de orice gând. Cu toţii avem nevoie să facem lucruri care să ne ajute să uităm complet de noi.

— Aşa e pentru mine dactilografiatul. Şi brodatul, care îmi aduce mai multe satisfacţii, evident, fiind[ɔ- la sfârşit vezi că ai creat ceva frumos.

— La sfârşitul pescuitului e un peşte de mâncat.

— Da.

Tăcură.

— Arthur, am batista ta, de la prima noastră întâlnire. Nu ţi-am dat-o înapoi.

— Ştiu. Îmi place gândul că e la tine.

Tăcu.

— Violet, am avut o discuţie cu Jack Wells. A venit într-o seară la Five Bells. I-am spus să te lase în pace, ori are de-a face cu mine şi cu poliţia.

Violet se forţă să nu se cutremure.

— Şi… cum a reacţionat?

Arthur se strâmbă.

— Cu ameninţări.

Văzându-i expresia alarmată, adăugă:

— Nu-ţi face griji. Bob – hangiul – l-a trimis la plimbare şi i-a interzis să mai pună piciorul în han. N-o să-l mai vedem.

— Mulţumesc.

Sentimentul că există cineva care se îngrijeşte de ea şi de siguranţa ei aproape c-o făcu să plângă. În plus, era extrem de conştientă că au degetele strâns împletite şi se întrebă cum se va termina asta şi cine şi le va retrage primul.

Băieţii din cor distruseră momentul. Începură să cânte, amintindu-i lui Violet că trebuie să meargă la slujba de seară. Fără să vrea, îşi mişcă abia perceptibil mâna, şi Arthur îi dădu drumul.

Se ridicară, iar situaţia ar fi putut fi jenantă, şi totuşi nu era. Atingerea mâinilor lor transmise ceva concret, un sentiment pe care Violet avea să şi-l amintească şi să-l preţuiască mereu, orice ˟s-ar fi ˟întâmplat. Era ca şi cum ai fi primit o monedă pe care o poţi ţine în mână şi a cărei consistenţă metalică o poţi simţi; şi, indiferent dacă o cheltuiai sau nu, îi cunoşteai valoarea.

— Eşti nerăbdător să tragi iar clopotele aici? întrebă ea când părăsiră Capela Pescarilor.

— Sunt. Nu credeam că o să-mi lipsească atât de tare, având în vedere că le pot trage şi la Nether Wallop, dar o să fie bine să am la dispoziţie mai mult de cinci clopote.

— Crezi că William Carver e încă supărat? Şi o să-ţi dea cel mai prost clopot?

Arthur zâmbi.

— Nu există clopot prost, dar unele sunt mai greu de strunit decât altele. Şi cred că William a uitat deja toată povestea. Probabil simte că ne-a pedepsit şi că e suficient. Dar Keith încă suferă. Va trebui să schimb două vorbe cu el înainte şi să stau cu ochii pe el. Poate că e totuşi ceva adevăr în zicala aia că roşcatului îi sare mai uşor ţandăra.

Ajunseră la transeptul sudic, unde auziră corul încheindu-şi cântarea.

— Vii la slujbă? şopti Violet.

Arthur clătină din cap.

— Am ceva de discutat cu William, legat de clopote, şi mă văd cu el la cină, curând.

— O să vii la Prezentarea Broderiilor, pe şaisprezece?

Violet nu voia să plece fără să ştie când o să-l mai vadă. Arthur îi aruncă o privire.

— Nu cred c-ar fi ˇînţelept.

Violet îşi închipui biserica ticsită cu femei din Winchester gata să împrăştie bârfa că Arthur Knight venise la slujba de Prezentare a Broderiilor.

— Cred că ai dreptate. Dar voiam să-ţi arăt ce am reuşit să facem.

Un paracliser care stătea în capul scărilor să supravegheze slujba îi privea sever, cum făcuse şi Mabel cu multe luni în urmă.

— Şi o să-mi arăţi, şopti Arthur luând-o de cot şi conducând-o câţiva paşi pe culoar, către naos. Ne vedem peste două săptămâni? Poţi să-mi arăţi atunci pernele şi pe urmă cinăm, înainte de clopote.

— Bine. Mi-ar plăcea.

Nu era o întâlnire; era mai mult de-atât. Se priviră.

— Mulţumesc, zise el.

— N-ai de ce să-mi mulţumeşti. Eu trebuie să-ţi mulţumesc ţie.

— Ba da. M-ai ascultat vorbind despre Hitler şi ai abătut discuţia spre Izaak Walton. Spre ceea ce contează cu adevărat. Şi ai dreptate, să ştii. Îţi sunt îndatorat, Violet Speedwell.

Articol XXI.

Capitolul 21

Când mai era doar o săptămână până la slujba de Prezentare a Broderiilor, una dintre brodeze se îmbolnăvi,

iar Violet primi sarcina să termine şi punguţa ei pentru pomană, fiind[ɔ- avea acelaşi model cu al ei. Începu să rămână mai târziu noaptea în salon după ce celelalte chiriaşe se duseseră la culcare, chiar şi după ce se culca doamna Harvey, pe care trebui ˇs-o convingă că o să-şi amintească să acopere focul şi să stingă luminile. Admiraţia doamnei Harvey faţă de munca făcută de brodeze pentru catedrală depăşea bănuielile acesteia legate de faptele lui Violet şi ale Gildei, deşi încă mai murmura că Nell Hill ar fi ˇîngrozită să audă zvonurile care se tot răspândeau despre fiica ei. Apoi se uita la Violet cu subînţeles, de parcă ˇs-ar fi aşteptat ca ea să confirme ori să clarifice. Dar Violet pur şi simplu schimba subiectul.

Îi plăcea să stea lângă foc doar cu radioul drept companie, cel puţin până când transmisiunea se încheia la miezul nopţii, cu „God Save the King”. Liniştea şi concentrarea asupra cusăturilor o făceau să uite de Gilda şi Dorothy, chiar şi de Arthur – şi totuşi se trezea zâmbind la gândul că-l va întâlni curând la cină.

În seara de luni dinainte de slujba de joi, Violet tocmai tăiase ultima bucată de lână albă şi admira faţa terminată a punguţei – a doua zi, domnişoara Pesel avea ˇs-o coasă rapid de cealaltă, apoi să căptuşească punguţa cu piele de ied –, când telefonul sună pe hol. Tresări şi se uită la ceasul de pe poliţa căminului: 11.45. Nimeni nu suna atât de târziu decât dacă era o urgenţă. Probabil în legătură cu doamna Harvey – avea nepoţi care se puteau îmbolnăvi şi un ginere care, se pare, conducea cu viteză prea mare. Dar, de când Gilda apăruse la uşa lor, Violet se aştepta ca orice urgenţă care-i era adusă la cunoştinţă aici să fie pentru ea.

Nu voia ca problemele ei să trezească pe toată lumea, aşa că, după o clipă de ezitare, se grăbi spre telefon, ridică receptorul şi zise „Winchester 438”, încercând să imite tonul sigur pe sine al proprietăresei.

— Violet.

Glasul lui Tom era atât de limpede, încât parcă ˇs-ar fi aflat chiar lângă ea şi i-ar fi vorbit la ureche.

— Îmi pare rău că te sun aşa de târziu, dar e vorba despre mama.

Violet era aşa de nepregătită pentru această veste, că aproape râse, însă reuşi să-şi înăbuşe hohotul la timp.

— Ce ˇs-a întâmplat?

— A avut un soi de accident vascular. Doctorii cred că e apoplexie. Nu e grav, dar a trebuit să o ducem la Borough. De acolo te sun.

Spitalul Borough era locul unde se născuse Tom, unde lui George i se pusese braţul rupt în aţele, unde tatăl lui Violet murise de atac de cord. Aşa spuseseră doctorii şi atunci: „Nu e grav”.

— O, Doamne!

Ştia că ar trebui să spună mai mult, dar nu simţea nimic; era împietrită.

— Evelyn cu tine?

— Nu, cu copiii. Suntem doar eu şi mama. Doctorii cred că e în afara oricărui pericol, dar ar fi bine dacă ai veni şi tu. Aş trage eu o fugă să te iau, dar nu pot ˇs-o las pe mama. Ştii pe cineva care să te aducă încoace? Sau poţi lua primul tren dimineaţă.

Doamna Harvey apăruse pe scară într-un capot bleu de flaneletă. Reuşise cumva să ridice din sprâncene şi să se încrunte în acelaşi timp.

— O să găsesc eu o cale să ajung la spital cât pot de repede, spuse Violet, apăsând pe cuvântul spital ca să audă proprietăreasa.

Doamna Harvey înlocui încruntarea cu o grimasă de compasiune.

— Mulţumesc, fată dragă. Apreciez.

În ciuda tonului tranşant, glasul lui Tom părea tânăr şi speriat. Când venea vorba de părinţi, era. Greu să-ţi păstrezi maturitatea. Când tatăl lui Violet murise, aceasta plânsese şi se certase cu mama şi cu fratele ei de parcă ar fi fost iar fetiţă. De cum puse receptorul jos, doamna Harvey coborî şi restul treptelor.

— Ce ˇs-a întâmplat, draga mea?

— Mama a făcut un atac de apoplexie.

Când rosti cuvintele cu voce tare, Violet îşi înăbuşi cu greu un suspin.

— Eu… trebuie să găsesc o cale să ajung la Southampton.

— Mă duc să pun de ceai.

Ca şi la criza legată de Dorothy, lucrul pe care şi l-ar fi dorit Violet cel mai tare era să ridice receptorul şi să-l sune pe Arthur. Era un impuls complet ilogic: el nu avea telefon, locuia la peste douăzeci de kilometri de-acolo şi nu avea maşină. Dar îi era greu să se gândească la altceva decât la mâna lui într-a ei.

Doamna Harvey găsi o soluţie cât îşi beau ceaiul împreună. Intrase iar în rolul proprietăresei de profesie.

— Roagă-l pe fratele Gildei Hill să te ducă el. Are destule automobile la dispoziţie la garaj şi, din câte-am auzit, sora lui îţi datorează o favoare sau două.

În orice alt moment, Violet ˟s-ar fi ˟îngrijorat în legătură cu ce ştie şi ce sugerează doamna Harvey. Însă acum se mulţumi să dea din cap şi să se ducă să-şi împacheteze câteva lucruri, în caz de necesitate.

Doamna Harvey insistă să o conducă prin noaptea cu aer înţepător şi îngheţat până la casa Gildei, încălcându-şi regula legată de ora nouă. Era clar că se bucura de spectacolul dramatic şi voia să-şi joace rolul până la capăt. Se ocupă chiar şi de Olive, care deschise uimită uşa, cu bebeluşul plângând pe umăr.

— Olive Hill, trezeşte-ţi soţul dacă doarme, îi ordonă. Şi du-te cu copilul din curentul ăsta – o să facă pneumonie şi o să moară.

Dacă Violet n-ar fi fost atât de paralizată de drama mamei sale, ar fi privit amuzată faţa uluită a lui Olive.

Doamna Speedwell părea deopotrivă micuţă şi rotofeie în patul de spital, un butoiaş acoperit cu o pătură. Avea ochii închişi. Tom dormea pe scaunul de lângă ea, iar Violet nu-l trezi; rămase în picioare şi-şi cercetă atent mama. Aceasta părea să se afle într-o stare de suspensie, nici adormită, nici trează şi nici moartă.

Deschise ochii şi se uită lung la Violet, iar buzele i se mişcară, însă nu scoaseră niciun sunet. Ei, mamă, se gândi Violet, uite că în sfârşit taci. Apoi se simţi vinovată că-i trecuse aşa ceva prin cap.

Îşi drese glasul şi Tom se trezi.

— Mulţumesc c-ai venit, fată dragă, zise sărind în picioare şi pupând-o. Părea istovit. Cum ai ajuns aici?

— M-a adus fratele unei prietene. Joe Hill – l-ai cunoscut la slujba din Ajunul Crăciunului.

Joe acceptase surprinzător de rapid ˇs-o ducă pe Violet la Southampton, având bunul-simţ ˇs-o asculte pe doamna Harvey şi să ignore privirile furioase ale nevestii. Singura lui dilemă părea să fie cărei maşini îi prieşte mai tare o plimbare. Nu zisese niciun cuvânt pe drum, în afară de a-i ura sănătate mamei ei când o lăsă la spital.

— Bun băiat, zise Tom. O să-i fac cinste cu o bere sau două când se termină toate astea.

Violet arătă din cap spre pat.

— Mama ˇs-a trezit.

— Aşa e! Mamă, strigă el tare, nu ţi-a fost prea bine, aşa că te-am adus la Borough. Dar medicul nu-i îngrijorat – zice c-o să-ţi revii curând.

Ochii albastru-pal ai doamnei Speedwell se aţintiră asupra lui Tom, fără nicio expresie.

— Eşti sigur că e bine? şopti Violet. Nu dă… niciun semn.

— E dezorientată, zise el. Îşi revine ea.

Tom căscă.

— De ce nu te duci acasă să dormi puţin? propuse Violet. Rămân eu cu mama.

Fratele ei păru uşurat.

— Mersi, fată dragă, aşa am să fac. Doar câteva ore.

— Ar fi bine ˇs-o suni dimineaţă pe mătuşa Penelope, să ştie şi ea.

— Sigur că da. Şi tu sună-mă dacă e vreo schimbare.

Cele câteva ore de stat singură cu mama ei se făcură cincisprezece. Asistentele intrau şi ieşeau să verifice tensiunea şi temperatura, să ia mâncarea rămasă neatinsă,

să golească plosca. Violet le admiră eficienţa voioasă. La un moment dat se gândise dacă să se facă asistentă, dar pentru asta era nevoie de un devotament faţă de ceilalţi la care ea nu se simţea destul de altruistă ca să se înhame.

Doamna Speedwell nu scoase o vorbă în tot acest timp în care primi îngrijiri, iar potopul de comentarii şi întrebări din partea asistentelor rămase fără răspuns. Pacienta aţipea când şi când, iar în acele momente Violet se strecura afară şi-şi lua o chiflă sau o ceaşcă de ceai. Însă ori de câte ori se întorcea, mama ei era din nou trează şi o privea cu reproş.

Violet nu se gândise să-şi aducă de brodat – deşi nu mai avea nimic de făcut pentru catedrală, fiind[ɔ̃-i lăsase Gildei punguţa pentru pomană ˟s-o predea. Şi nici vreo carte nu se gândise să-şi ia. Reuşi să facă rost de un ziar din sala de aşteptare, dar în rest se văzu nevoită să stea şi să aştepte. Asta îi oferi suficient timp să se gândească la mama ei, atunci când nu se gândea la Arthur.

Era mai uşor să te gândeşti la doamna Speedwell când nu putea vorbi: adică în momentele în care nu auzeai comentarii de genul „vai de mine” sau împunsături la adresa lui Violet, sau bombăneli legate de ce face sau nu face Evelyn cu copiii, sau plângeri că Tom nu-i acordă destulă atenţie. Binecuvântatul robinet ce închisese şuvoiul acestor comentarii îi oferi, în sfârşit, lui Violet spaţiul tăcut necesar ca să simtă compasiune. Se trezi amintindu-şi cuvintele spuse de Arthur la Nether Wallop: că nu-i nimic mai dificil pentru un părinte decât pierderea unui copil şi că mama ei va trebui să poarte povara acelei mâhniri tot restul vieţii.

Nu va mai putea fi niciodată fericită, se gândi Violet privind-o cum doarme. Majoritatea oamenilor au un aer împăcat când dorm şi grijile de zi cu zi nu-şi mai lasă amprenta pe chipul lor. Dar doamna Speedwell era încruntată chiar şi-n somn. Violet se simţi tentată să întindă mâna şi să-i netezească fruntea.

Doctorul sosi pe la mijlocul dimineţii – un bărbat cam de aceeaşi vârstă cu doamna Speedwell şi aproape la fel de

ţâfnos.

— Unde e fratele tău? o întrebă pe Violet, luând clipboardul agăţat de capătul patului. Trebuie să vorbesc cu capul familiei.

— Ea e capul familiei.

Violet arătă din cap spre mama ei, care deschisese ochii auzind glasul medicului.

— Nu te prosti, o dojeni doctorul. Mă refer la ruda cea mai apropiată.

Aruncă o privire pe fişă.

— Thomas Speedwell. La el mă refer.

— Fratele meu e acasă şi doarme. Eu sunt sora lui. Nu puteţi vorbi cu mine?

Medicul o privi dezgustat.

— Vorbeşte cu fiica mea.

Şi Violet, şi medicul tresăriră.

— Mamă!

Violet îi luă mâna, neaşteptat de mişcată să-i audă glasul.

— Deci, doamnă Speedwell, ai decis să ne binecuvântezi cu prezenţa dumitale, zise medicul. Cum te simţi?

— Vreau să mă duc acasă. Du-mă acasă, Violet. Nu mai suport încă o asistentă sau un doctor care să mă pipăie şi să mă înţepe.

Cuvintele îi erau puţin neclare, dar se înţelegeau. Violet se întoarse către medic.

— Poate merge acasă?

— Da, la sfârşitul zilei.

Medicul ridică puţin vocea şi vorbi rar, aşa cum îi vorbeşti unui copil sau unui străin.

— Nu aveţi nimic, doamnă Speedwell. Am verificat, iar apoplexia a fost doar un mic accident vascular. Cu puţină odihnă, ar trebui să vă reveniţi complet.

Se întoarse spre Violet.

— Spune-i fratelui dumitale că trebuie să stea la pat cel puţin patru săptămâni, sub supraveghere. Va veni o asistentă de două ori pe zi, dar trebuie să fie îngrijită de

familia ei. Poţi să faci asta?

Ea nu ştia dacă medicul se referă la mesajul pentru Tom sau la partea cu îngrijirea, dar încuviinţă ca, să scape de el.

Când medicul plecă, doamna Speedwell zise:

— Vii acasă?

Îşi pironi ochii într-ai ei. Violet nu reuşi să răspundă. Se gândi la toate frânturile de viaţă pe care le adunase în ultimele cincisprezece luni la Winchester – la odaia ei de la doamna Harvey, la biroul împărţit cu Maureen, la brodeze, la Louisa Pesel, Gilda, Dorothy, clopotari, Keith Bain şi, mai mult decât orice, la Arthur. Erau lucruri mărunte, poate nesemnificative luate separat, dar puse laolaltă alcătuiau un fel de viaţă. Iar acum, cu o singură întrebare, tot acest întreg putea fi spulberat.

Când Tom reapăru, în acea după-masă târziu, odihnit, ras şi copleşit de vinovăţie, doamna Speedwell era îmbrăcată şi stătea pe marginea patului, pregătită.

— AI Bună, mamă. Ia uite la tine, eşti mult mai bine! Scuze, fată iirâgă, zise întorcându-se spre Violet. Am dormit, pe urmă Evie n-a putut ˇs-o liniştească pe Gladys, a trebuit să iau copiii de la şcoală şi am pierdut noţiunea timpului.

— Mama a fost externată şi e gata de plecare, zise Violet.

Tom părea puţin confuz.

— Păi, ce să zic, e minunat.

Coborî glasul.

— Şi *unde* o să se ducă?

Era limpede că nu prea are chef ˇs-o ducă la el, într-o casă şi aşa prea plină cu guri de hrănit.

— Acasă, hotărî doamna Speedwell. Mă duc acasă, şi Violet vine cu mine.

O ceaşcă de ceai. Nu, e prea tare. Altă pernă pentru cap. Nu, mai bine un fotoliu lângă foc. Ei, lasă-mă, doctorul nu ştie ce vorbeşte – statul în pat o ˇs-o slăbească şi mai tare. Pune mai mulţi cărbuni pe foc. ˇS-a încins prea tare,

o să-mi pârlească halatul! Pâine prăjită cu marmeladă. Dar nu marmeladă de la Evelyn; niciodată nu taie coaja destul de fin. Deschide radioul. O, nu, nu vreau să mai aud de Hitler, ce ne tot înnebunesc atâta cu el? Nu pot să pună nişte muzică? Mai bine o carte – citeşte cu voce tare. Nu, nu Trollope, o adoarme. La fel şi Dickens. Wbdehouse – prea frivol. Poate *The Diary of a Nobody*[24], în schimb; cu ăsta nu dai greş.

În timp ce Violet citea cu glas tare despre aventurile zilnice ale nefericitului domn Pooter, ale soţiei lui îndelung suferinde şi ale fiului său rebel, se minuna cum, într-un singur ceas, doamna Speedwell o făcuse iar să-şi dorească să fugă acasă, ca de obicei. Încercă să retrăiască sentimentul pe care-l avusese faţă de mama ei la spital, mila şi dragostea de care doamna Speedwell reuşise să se dispenseze atât de eficient în timp ce se recupera.

Singura schimbare în felul ei de-a îi era că acum dormea mai mult. În timp ce mama ei moţăia, Violet putu să dea câteva telefoane. Mai întâi domnului Waterman, să-i explice că ar vrea să-şi ia nişte zile libere ca să aibă grijă de mama ei.

— Fireşte, fireşte, zise el. Aşa se cuvine, ca o fiică să aibă grijă de mama ei. Cât concediu fără plată o să-ţi iei?

Cine se gândeşte la bani acum? voia să spună Violet.

— O săptămână, zise la întâmplare.

— Nu mai mult? Domnişoară Speedwell, eşti sigură că nu iei în calcul ideea de-a avea grijă de mama dumitale permanent?

— Da, sunt sigură.

— Vezi dumneata, asta e problema pe care o am mereu cu dactilografele. Pleacă ba să se mărite, ba să-şi îngrijească părinţii. Asta mă face să mă întreb de ce ţineţi atât de tare să vă mai angajaţi.

Doar fiind[ɔ nu voia să-şi piardă slujba nu-ı răspunse „Pentru că nu vreau să fiu o sclavaz.

— Vezi dumneata, m-ar ajuta foarte mult dacă mi-ai

24 În traducere, Jurnalul unui nimeni - roman comic publicat în 1892 de scriitorii englezi George și Weedon Grossmith.

spune, adăugă domnul Waterman, ca să-ţi pot căuta o înlocuitoare.

— Nu mă mut înapoi la mama mea, răspunse Violet apăsat, făcând eforturi să nu ridice vocea ca să n-o audă doamna Speedwell.

— Ei, trebuie să faci cum crezi că e mai bine.

Tonul domnului Waterman sugera că ea nu ştie ce e mai bine, însă el, da.

— Am să vă sun să vă anunţ când ştiu ce fac.

Violet închise fără să-şi ia la revedere. Dacă el se supăra, putea să-i spună că era tristă, nu furioasă.

Apoi o sună pe doamna Harvey ˇs-o informeze şi după aceea pe Gilda, să-i spună că nu ajunge la slujba de Prezentare a Broderiilor. Gilda se arătă plină de compasiune şi-i promise să-i descrie totul în detaliu când se vor întâlni şi să le transmită scuzele ei Louisei Pesel şi celorlalte brodeze.

— Dar mamele au prioritate, declară, chiar în faţa catedralei. Ce bine că ai pe cine să îngrijeşti!

Cel mai greu a fost să-l sune pe Arthur, omul cu care şi dorea cel mai mult să vorbească, telefonul pe care îşi dorea cel mai mult ca mama ei să nu-l audă. Doamna Speedwell părea că nu vrea deloc să se culce şi, când Tom, Evelyn şi Gladys veniră în vizită, insistă să rămână în salon, lângă foc – copiii cei mari fuseseră consideraţi o prezenţă prea tulburătoare şi rămăseseră acasă, supravegheaţi de o vecină. Trecuse de nouă şi jumătate când plecară ei, şi mai trecu încă jumătate de oră până reuşi Violet ˇs-o convingă pe doamna Speedwell să se culce. Întinsă în pat, îşi dori ca fiica ei să-i citească mai departe din *The Diary of a Nobody*. Cartea începea să i se pară o alegere cu subînţeles, fiind despre un părinte al cărui copil refuză să se conformeze aşteptărilor vetuste, iar cel care plătea era părintele. Însă doamna Speedwell nu părea să remarce. Când adormi în sfârşit, în toiul scenei în care fiul îşi anunţă logodna subită părinţilor uimiţi, era zece şi jumătate.

Violet sună la Five Bells, sigură că Arthur plecase

deja acasă. Când îi răspunse hangiul cel taciturn, abia găsi puterea să întrebe de el, aşa era de agitată.

— Îmi cer scuze că sun atât de târziu, îngăimă în cele din urmă. Bănuiesc că Arthur Knight nu mai e acolo, nu?

— Tocmai a plecat. Stai o clipă.

Aşteptă, cu inima pulsându-i în gâtlej.

— Violet? o strigă mama ei, iar ea înjură printre dinţi.

— Stai o clipă, mamă! răspunse acoperind receptorul cu mâna.

— Violet?

— Arthur. De unde-ai ştiut că sunt eu?

— Bob ţi-a recunoscut vocea. Eşti bine?

— Da, da, sunt bine, mulţumesc. Dar mă tem că mama nu e tocmai bine. Doctorul crede c-a făcut un atac de apoplexie. Aşa că sunt în Southampton şi am grijă de ea. Se pare că n-am să mă pot întâlni cu tine mâine. Îmi pare foarte rău.

Îşi înăbuşi un suspin.

— Violet!

Doamna Speedwell stătea în capul scării.

— O, şi mie îmi pare rău.

Cuvintele lui erau ca o frânghie de care se prinse.

— Trebuie să închid acum. Dar am să… am să…

— Violet, cu cine vorbeşti? Cine e Arthur?

Închise telefonul şi o privi furioasă pe mama ei, întrebându-se cum ar reacţiona dacă i-ar răspunde: „Vorbesc cu singurul bărbat pe care l-am iubit după Laurence”.

În schimb, spuse:

— Du-te înapoi în pat, mamă. Stai în curent şi nu e bine pentru tine.

— E incredibil ca fiica mea să pălăvrăgească la telefon când mamă ei e atât de bolnavă.

— E incredibil ca o mamă atât de bolnavă să se ridice din patul în care boleşte ca să tragă cu urechea la conversaţiile telefonice ale fiicei ei. Poate că, la urma urmei, nu e deloc atât de bolnavă.

Doamna Speedwell se apucă de halat.

— Cum îndrăzneşti să insinuezi un asemenea lucru! Cât de nerecunoscătoare şi de îngrozitoare poţi să fii!

Se priviră cu duşmănie, regăsindu-se iar pe câmpul de luptă familiar al relaţiei lor.

Apoi, chipul mamei ei se schimonosi.

— Vai, cât de dor îmi e de tatăl tău, oftă, cu ochii plini de lacrimi.

Auzind-o, lui Violet îi dispăru brusc orice mânie. Se lăsă pe o treaptă.

— Şi mie mi-e dor de el. Şi de George. Şi de Laurence.

Rareori le pomenea numele în faţa mamei ei. Se uitară una la alta, scara dintre ele ajutându-le, cumva, să le vină mult mai uşor să fie sincere. L-a pierdut pe bărbatul care a fost iubirea vieţii ei, se gândi Violet. Şi pe fiul de care ar fi trebuit să aibă grijă. Biata de ea.

— Bagă-te înapoi în pat, mamă, o îndemnă pe un ton mai blând. Îţi aduc nişte apă proaspătă.

Mama ei încuviinţă şi dispăru în dormitorul ei, fără ˟s-o vadă pe Violet ştergându-şi o lacrimă.

Doamna Speedwell îşi reveni rapid, aşa că în câteva zile stărui să se îmbrace şi să coboare în salon, unde să stea toată ziua, deşi trăgea un pui de somn dimineaţa şi unul mai lung după-masa – exact ca un copil mic, remarcă Evelyn când veni în vizită. O asistentă trecea de două ori pe zi să-i ia tensiunea şi temperatura şi să se asigure că progresează cum trebuie. De la confruntarea lor de pe scară, Violet şi mama ei se înţelegeau mai bine – sau cel puţin căzuseră tacit la pace. Doamna Speedwell nu întrebă despre Arthur, iar Violet îi suportă toate nazurile. Îi aduse ceai după ceai, şaluri şi ochelari şi lucrul de tricotat, pe care mama ei îl ţinea în poală, dar la care nu lucra niciodată. Stătea şi-i citea – termină *The Diary of a Nobody* şi o convinse pe mama ei să-i acorde o şansă lui Somerset Maugham. Dădu radioul mai tare sau mai încet ori îl opri.

Făcu chiar curat în camere la indicaţiile doamnei

Speedwell şi încercă să se lupte cu mirosul de stătut, deşi pentru asta era nevoie să aerisească bine toată casa, şi nu putea face aşa ceva în februarie.

Violet sună vecini şi prieteni şi aranjă scurte vizite, oferi biscuiţi („Nu prea mulţi”, stărui doamna Speedwell, „altfel o să stea toată după-masa şi-o să mănânce!”) şi încălzi apă pentru ceai. Se duse la cumpărături şi încropi mese frugale precum omlete cu praz, supă de cartofi şi calcan fiert, folosind banii mamei ei pentru mici răsfăţuri ca melba cu compot de piersici sau bucăţi de ananas cu frişcă.

Deveni indispensabilă.

O sună pe Gilda, care vorbi cu domnişoara Pesel şi-i trimise modele şi materiale pentru alte borduri de perne. Îl sună pe domnul Waterman şi-i ceru încă o săptămână liberă şi, înainte ca el ˇs-o poată întreba ceva sau ˇs-o dojenească, îi zise că o strigă mama ei şi închise. O sună pe doamna Harvey, care întrebă întâi cum se simte mama ei, apoi dacă va mai putea să-şi plătească chiria. Se gândi să-i ceară bani mamei sale, dar se temu că asta ar distruge echilibrul fragil pe care reuşiseră să-l creeze şi că doamna Speedwell va spune pur şi simplu: „Mută-te înapoi la Southampton”.

Nu sună la Five Bells.

Avu grijă şi de mătuşa Penelope atunci când aceasta veni în vizită pentru câteva zile – deşi ea nu avea nevoie de prea multe, fiind obişnuită ca alţii să îi ceară ei diverse lucruri şi ca ea să-şi lase deoparte propriile nevoi. Blândă şi extrem de amabilă, Penelope alesese să răspundă firii dictatoriale a surorii ei prin chicoteli. Era ca şi cum te-ai fi uitat la cineva care dă pumni într-o pernă atât de moale, încât gesturile sale nu au niciun impact. Violet începu să se simtă ca într-un roman de Jane Austen, dar cel puţin prezenţa mătuşii ei îi oferea un mic respiro.

Când mătuşa Penelope îşi reluase responsabilităţile la Horsham, şi după o zi peste măsură de obositoare de alergat încolo şi-n[ˇoace, adus diverse lucruri şi îndurat aerele de stăpână ale mamei ei, Violet primi cu bucurie

într-o seară vizita lui Tom, care îşi făcuse obiceiul de-a trece pe la ele după serviciu, înainte să se ducă acasă, la Evelyn şi la copii. Doamna Speedwell era adormită lângă foc, după ce i se citiseră aproape toată după-masa povestiri de Maugham. Când el strigă „Bună!”, Violet veni repede la uşă, să-l facă să tacă. Tom ridică spre ea o sticlă de brandy.

— M-am gândit că poate ai nevoie, să te ajute să rezişti, şopti el.

Violet îl conduse la bucătărie, unde plita făcea o căldură acceptabilă şi puteau închide uşa şi vorbi fără să fie auziţi de mama lor. Pe plită bolborosea o supă mulligatawny[25], răspândind în încăpere un miros plăcut de carne.

— Cum se simte mama azi? întrebă Tom în timp ce Violet scotea două pahare.

— Bine. Am reuşit ˝s-o plictisesc cu Somerset Maugham astfel încât să adoarmă, deşi mie îmi place mult.

— Trebuie să zic, fată dragă, că te descurci de minune cu ea. Mult mai bine decât mă aşteptam. Scuze, adăugă. A sunat aiurea. N-am vrut să spun asta.

— Ştiu ce-ai vrut să spui.

Violet turnă brandy pentru amândoi.

— Nici eu n-am crezut că o să rezist atâta timp.

Ridică paharul spre el şi băură.

— Şi acum, adăugă ea, vreau să mă duc acasă.

Tom rămase tăcut o clipă.

— Nu e asta casa ta? La urma urmei, ai trăit aici treizeci şi opt de ani, iar la Winchester ai stat doar puţin peste un an.

Era adevărat că Violet cunoştea fiece colţişor ascuţit, treaptă scârţâitoare şi draperie decolorată din casa asta, până într-atât încât aceste lucruri i se întipăriseră inconştient în minte. Însă asta nu făcea din ea un cămin.

— Nu te simţi mai folositoare având grijă de mama decât bătând la maşină formulare pentru oameni necunoscuţi? continuă el. Ce e Compania de asigurări

25 Supă concentrată și picantă, inspirată din bucătăria indiană.

Southern Counties pentru tine sau ce eşti tu pentru ea?

— Viaţa mea la Winchester nu înseamnă doar asta, ripostă ea. Mai sunt şi brodezele.

Nu putea adăuga şi clopotarii sau Arthur, sau sentimentul că acolo îşi clădeşte o viaţă doar a ei – că se construieşte pe sine. El n-avea cum să înţeleagă: era deja construit.

— Şi mama nu contează mai mult decât brodatul?

Fratele ei folosea acum argumente asemănătoare cu cele ale domnului Waterman. Asta o întristă.

— De Crăciun ai zis că te bucuri pentru mine, că par fericită la Winchester.

— Da, dar atunci mama nu se îmbolnăvise. Asta schimbă radical lucrurile, nu crezi?

Rămaseră tăcuţi. Violet hotărî să nu ia în seamă cuvintele lui Tom.

— Trebuie să mă întorc curând la Winchester să îmi reiau viaţa, spuse. Am vrut să vorbesc cu tine despre ce să facem cu mama. E mult mai bine şi, chiar dacă ea probabil n-o crede, sunt sigură că poate fi lăsată singură.

De fapt, Violet nu era în întregime sigură. Două săptămâni nu însemnau chiar odihna la pat vreme de patru săptămâni prescrisă de medic.

Tom dădu brandy-ul pe gât.

— Evie m-a prevenit că o să spui asta.

Violet lăsă paharul jos.

— Şi tu te-ai gândit că mă poţi cumpăra cu o sticlă de brandy? Să-ţi fie ruşine, Tom.

— Nu! Nu, câtuşi de puţin, fată dragă. Te înţeleg, crede-mă. Dar n-o putem pur şi simplu lăsa pe mama singură, îi e mai bine fiind[ɔ eşti tu aici. Dacă o lăsăm singură – deşi asistentele vin în fiecare zi şi-i reangajăm menajera –, o să i se facă frică şi o să cadă sau n-o să mai vrea să mănânce. Evie e îngrijorată – amândoi suntem – că o să sfârşim prin a o lua la noi. E greu cu trei copii mici. Să mai ai grijă de încă o persoană, mai ales una atât de dificilă ca mama – ei bine, sincer să fiu, ideea ne îngrozeşte. Bănuiesc că-ţi dai seama şi tu.

Îşi dădea. Se întrebă dacă „îi îngrozea” de asemenea posibilitatea ca Violet însăşi să vină într-o zi să locuiască ţu ei. N-o discutaseră niciodată – în cele câteva dăţi când ea adusese vorba, Tom evitase să discute subiectul zicând: „Ei, nu-i nevoie să ne facem griji pentru asta acum. Mai e mult până va trebui să ne gândim la aşa ceva”.

Însă acum, dacă nu lua atitudine – una pe care ceilalţi aveau ˟s-o considere egoistă –, avea să fie expediată înapoi la vechiul ei dormitor şi la o viaţă dedicată îngrijirii mamei ei.

— Spune-mi, zise, dacă eram măritată şi aveam copii? Am mai fi avut conversaţia asta?

— Dar nu ai nici soţ, nici copii, răspunse Tom. Îmi pare rău că nu ai, însă asta e situaţia.

— Şi ce ne-am spune acum dacă aş fi *avut* familie? Care ar fi fost atunci opţiunile? De ce nu putem discuta acele opţiuni?

Tom se încruntă.

— Ei bine… Cred că ne-am gândi să găsim pe cineva care să stea cu ea. Nu neapărat o infirmieră, ci o persoană care să-i ţină companie. Cineva care să-i gătească şi să stea cu ea – nu toată ziua, dar care să-i citească şi chestii de genul ăsta, în schimbul chiriei. Cineva care să fie *în situ* dacă e vreo problemă şi care ne-ar putea chema pe noi sau pe medic.

— *În situ*, repetă Violet.

— Da, *în situ*. Ştii ce înseamnă, nu? E în latină şi…

— Ştiu ce înseamnă, îl întrerupse Violet. În latină.

— Ce e?

— Mă gândesc la o soluţie.

Articol XXII.

Capitolul 22

Violet mi crezuse vreodată c-o să fie atât de încântată să se întoarcă în biroul îngheţat al firmei Southern

Counties şi să-şi revadă jacheta atârnând pe spătarul scaunului; şi nici că Maureen va încremeni în prag, cu ceaşca de ceai în mână, iar chipul ei acru se va lumina tot într-un zâmbet.

— O, Dumnezeule, ce mă bucur că te-ai întors! strigă aceasta. Credeam c-o să mor înecată în toată hârţogăraia asta.

Intră grăbită, vărsând ceai pe podea, şi-i arătă mormanul uriaş de formulare de lângă maşina ei de scris.

— Ca să nu mai zic cât de înfiorător de plicticos a fost să stau singură aici toată ziua.

Violet zâmbi – Maureen se purta ca şi cum ar fi fost cele mai bune prietene, alegând să uite răceala cu care o tratase de curând. Însă şi ea era dispusă ˝s-o uite.

— Nu ţi-a spus domnul Waterman că mă întorc azi?

— Domnul Waterman nu-mi spune nimic, m-a anunţat doar că ai plecat nu se ştie până când şi că trebuie să mă descurc cum pot şi să folosesc un singur radiator.

Arătă către noul Belling pe care Violet reuşise să-l cumpere.

— Acum le putem pune iar pe amândouă! Uite, ia-l pe ăsta, eu îmi fac altul.

Maureen îi întinse ceaiul lui Violet, după care îngenunche să apese pe buton.

— A trebuit să aflu despre mama ta de la Olive. Ce face?

— Mult mai bine, mulţumesc.

— Cine are grijă de ea acum?

— Are o chiriaşă care-i găteşte şi-i ţine companie.

Violet nu preciză că acea chiriaşă e Dorothy Jordan. Puse ceaşca şi farfurioara jos, odată cu geanta, şi se uită în jur. Nu fusese plecată decât două săptămâni, însă încăperea i se părea diferită: mică, cenuşie, neinteresantă. Deşi era încântată să-şi reia viaţa aici după pauza în Southampton, Violet îşi dădu seama acum că nu poate rămâne aici pentru totdeauna. Trebuia să meargă înainte şi să găsească altă cale să-şi câştige traiul.

Din acest motiv, întâlnirea ei cu domnul Waterman

care urmă nu o tulbură la fel de tare pe cât se temuse. Acesta o chemă la el în birou să-i ureze bun venit înapoi, o întrebă despre mama ei şi chiar comentă eficienţa lui Maureen în abordarea volumului mai mare de muncă.

— Fireşte, sunt îngrijorat că personalul nostru e alcătuit în întregime din fete pe care nu pot conta sută la sută, adăugă el, întorcând un prespapier de sticlă de pe birou.

Violet simţi cum îi îngheaţă şira spinării.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Păi, Maureen o va lua probabil pe drumul lui Olive, nu? O să se mărite şi o să plece, ca majoritatea fetelor pe care le angajăm. Fetele bătrâne sunt mai de încredere – şeful ei nu remarcă grimasa lui Violet –, dar acestea vor pleca probabil ca să aibă grijă de Părinţii Vârstnici, nu-i aşa?

Violet îl privi. Nici măcar referirea la Dickens nu reuşi să atenueze lovitura.

— Şi ce-aţi vrea să facem, domnule Waterman? Să punem slujba înaintea familiei?

— Sigur că nu, sigur că nu. De-asta şi pleacă fetele când se mărită – ca să-şi vadă de familie.

— Dacă n-aţi avea-o pe doamna Waterman, care să aibă grijă de Părinţii *dumneavoastră* Vârstnici – cum bănuiesc că face – o privire aruncată spre chipul uimit al şefului îi confirmă că avusese dreptate –, atunci ce-aţi face dacă ei ar avea nevoie de dumneavoastră?

Domnul Waterman se ridică.

— Vă rog, domnişoară Speedwell, nu e nevoie să o luăm personal. Absolut deloc.

— Doar că exact asta aţi făcut dumneavoastră adineaori.

— Da, dar sarcina mea ca şef este să am grijă de interesele angajaţilor mei, ca şi de cele ale Companiei de asigurări Southern Counties. Îmi pare rău dacă nu vezi lucrurile aşa.

— Poate-ar fi mai bine să angajaţi văduve în vârstă, care n-au de gând să se recăsătorească. Violet adăugă,

glumind doar pe jumătate: Sau bărbaţi.

— Ei, zău aşa, e greu de crezut că poţi să găseşti bărbaţi care ar vrea să bată la maşină toată ziua, nu? E o… ocupaţie feminină, aş zice, chiar şi acum, când nu se prea găsesc locuri de muncă. Însă o văduvă…

Învârti uşor prespapierul, căzând pe gânduri.

Va trebui să-i mai dau o durere de cap în curând, înaintându-i demisia mea, se gândi Violet, conştientă că, deşi abia se întorsese, e gata să plece din nou.

Reîntâlnirea cu brodezele avu mai mult succes. Toate păreau sincer încântate ˟s-o vadă – chiar şi doamna Biggins, care aprecia nespus faptul că Violet lucrase la bordurile de perne în timpul liber, acasă la mama ei.

— Loialitate şi muncă asiduă, asta-mi place să văd la o brodeză, declară. Pentru catedrală şi familie.

Mabel Way încuviinţă şi-i zise:

— Să vii să-ţi mai dau materiale când eşti gata.

Gilda o îmbrăţişă şi şopti:

— Mulţumesc foarte mult că i-ai găsit lui Dorothy un loc să stea – eşti o prietenă adevărată!

Apoi se aşeză lângă ea şi, aşa cum îi promisese, îi descrise slujba de Prezentare a Broderiilor la care Violet lipsise.

— Trebuie să te duci să vezi pernele expuse, încheie. Sunt douăsprezece şi toate arată splendid, ca nişte bucăţele de vitralii pe scaune. Poţi deja să-ţi dai seama cum va fi când vom termina proiectul şi o să fie încă douăsprezece. Şi se pare că noile punguţe pentru pomană au fost deja folosite duminică şi au adus de trei ori mai mult decât donaţiile obişnuite! Fireşte că paracliserii ˟s-au plâns că totul a durat de două ori mai mult fiind[ɔ toată lumea voia să se uite atent la punguţe, iar asta a cam dat peste cap tot programul slujbei. Gândeşte-te, Violet: cusăturile tale plimbate din mână-n mână ani în şir de-acum înainte!

Au stat aşa şi-au discutat relaxate în timp ce lucrau. În încăpere nu mai era tensiunea care fusese în ianuarie în

jurul Gildei, când apăruse impasul cu Dorothy. Celelalte brodeze nu-i mai aruncau priviri şi nici n-o mai bârfeau în şoaptă, chiar începuseră din nou să asculte râzând poveştile Gildei. Dorothy nu se afla acolo, iar asta făcea mai uşor de ignorat faptul că formau un cuplu.

— Dorothy mi-a spus că se simte bine în Southampton, reluă Gilda cu glas scăzut.

— Da, aşa e, răspunse Violet la fel. Asta m-a luat prin surprindere, fiind că mama nu e omul cel mai uşor de mulţumit. Am prevenit-o.

Într-adevăr, chiar de la început, Dorothy nu fusese deloc tulburată de doamna Speedwell. Deşi era recunoscătoare că are unde să stea, a făcut să fie foarte limpede, în felul ei aerian de-a se purta, că are nevoie de timp ca să brodeze pernele pentru domnul şi doamna Waterman sau ca să ia trenul spre Winchester, unde dădea meditaţii la latină. Nu făcea pe victima şi nici doamnei Speedwell nu-i permitea să-o facă. Nu se umilea şi nici nu ceda tirului de cereri şi plângeri ale acesteia, în prima dimineaţă, când Violet încă era acolo pentru a uşura tranziţia, răspunsul lui Dorothy la ordinul doamnei Speedwell de a-i mai face un ceai a fost:

— Mai târziu, o să bem toate câte un ceai la gustarea de la ora unsprezece.

Mama lui Violet fusese atât de şocată, încât nu-şi înnoise cererea. Când se plânsese că supa de legume a chiriaşei nu era suficient de sărată, Dorothy îi întinsese solniţa.

— Sunteţi mai mult decât bine-venită să faceţi dumneavoastră supa, dacă preferaţi, propusese. N-am nimic împotrivă.

Refuzase să citească cu glas tare ziarele *Mail* sau *Express* şi i le întinsese doamnei Speedwell zicând:

— Nu mă omor după ziarele astea şi opiniile lor, aşa că va trebui să le citiţi singură.

Refuzase de asemenea cărţile pe care doamna Speedwell voia ca ea să i le citească cu voce tare, insistând asupra clasicilor latini. La plecarea lui Violet, îi citea din

Eneida de Vergiliu, întâi o pagină în latină, apoi traducerea în engleză. Doamna Speedwell adormise rapid. Era limpede că e pe cale să fi domesticită.

— Te mai vezi cu Dorothy? întrebă Violet acum.

— Puţin, ici-colo, când vine la meditaţie, răspunse Gilda încruntându-se. Nu mai ca înainte, când aveam tot timpul din lume. Dar e mai bine decât nimic. Va trebui să găsim o cale. Poate mă mut şi eu cu ea la mama ta!

Violet tăcu, trecând acul prin două găurele din pânză. Mama ei folosise odată cuvântul „deviante” pentru a descrie două femei care locuiau împreună pe strada vecină şi care, acum îşi dădea seama Violet, erau probabil un cuplu. Oare ce-ar zice doamna Speedwell aflând că găzduieşte ea însăşi în casă un asemenea comportament deviant?

✂

După întâlnirea brodezelor, se duse la catedrală să vadă pernele, grăbindu-se pe culoarul central şi urcând scările ce duceau spre cor. Nu se miră să-l vadă pe Arthur stând în unul dintre stalurile corului, cu o pernă brodată în poală. Violet sperase că ar putea fi acolo, aşteptând-o, şi totuşi, când îl văzu, o încercară sentimente amestecate. La vederea lui, inima i se prăbuşi în stomac – acel sentiment de tulburare şi bucurie despre care ştia că e dragoste. Era uşurată că poate să se aşeze lângă el şi să-i povestească despre zilele petrecute cu mama ei şi cât de fericită că ˇs-a întors aici, unde se puteau întâlni; şi despre agitaţia de la serviciu, despre dilema ei legată de ce va face mai departe. Voia să-i spună despre toate astea, să discute totul în amănunt, aşa cum faci cu un soţ; aşa cum ar fi făcut cu Laurence, dacă el ar mai fi trăit. Dar Arthur nu era soţul ei, ci al altcuiva.

Era însă şi uşor dezamăgită că el văzuse deja pernele. Voise să i le prezinte ea, cu toate înfloriturile de rigoare – mai ales pe cea pe care el o ţinea în mână: perna cu regele Arthur făcută de Dorothy.

Arthur o puse deoparte şi se ridică la apropierea ei.

— Violet.

— Ce mă bucur că eşti aici, zise ea.

Întinse mâna, fiind[voia să-i simtă atingerea, iar el o luă şi i-o strânse, de parcă tocmai ar fi făcut cunoştinţă. Avea mâna rece şi Violet remarcă acum că în catedrală e foarte frig, deşi era începutul lui martie şi ea crezuse că iarna îşi pierduse puterea. Însă unei clădiri de piatră atât de uriaşe îi lua întotdeauna mai mult să se încălzească şi să se răcorească.

Pe chipul lui Arthur se citi un amestec ciudat de emoţii. Era clar încântat ˚s-o vadă, şi uşurat. Violet nu reuşise să vorbească [u el după acel telefon scurt şi întrerupt. Poate că aşteptase aici în fiecare miercuri să vadă dacă ea apare după cursurile de brodat. Însă mai era ceva: era supărat. Oare făcuse ea ceva?

— Ce ˚s-a întâmplat? întrebă.

Arthur flutură din mână de parcă ar fi vrut să spună „Nimic”.

— Ce face mama ta?

Era întrebarea pe care i-o puneau toţi, remarcase Violet. Nimeni n-o întreba ce face ea.

— Mama îşi revine. Una dintre brodeze stă acum cu ea şi o supraveghează. Dorothy Jordan, pe care ai cunoscut-o la slujba din Ajunul Crăciunului.

— A da, tiza actriţei. Te-a scos din minţi mama ta?

— Da. Dar… mă rog, am ajuns la un soi de compromis. Şi, sinceră să fiu, a fost datorită ţie.

Arthur ridică din sprâncene.

— A unui lucru spus de tine, îi explică Violet, despre ce înseamnă să pierzi un copil. Cum te schimbă ca părinte. Asta m-a ajutat să înţeleg de ce e aşa cum e. Şi îţi mulţumesc.

El se înclină.

— Mă bucur c-am putut fi de ajutor.

— Deci ai văzut pernele?

Arthur încuviinţă.

— Da.

Îl văzu cum strânge din dinţi. Pernele sunt problema, se gândi Violet surprinsă. Nu pricepea de ce: aveau culori

vii şi, cu toate că momentan nu erau decât câteva răsfirate pe scaunele din stalurile corului, luminau şi însufleţeau lemnul întunecat. Aveau modele splendide, neobişnuite, îngrijit lucrate, fără nicio cusătură aiurea – Violet nu pricepea cum ar putea deranja pe cineva.

Oare soţia lui e brodeză? se gândi. Poate regretă că nu participă şi ea la proiectul pernelor pentru catedrală. Violet îşi aminti singura dată când o zărise, preţ de câteva clipe, pe Jean Knight, cu părul ei lung şi cărunt, stând cu ochii închişi în grădina din Nether Wallop, cu chipul scăldat de soare. Oare era chipul unei brodeze? Habar n-avea.

Abordă subiectul cu grijă, concentrându-se mai degrabă asupra pernei decât a broderiei.

— Credeam că perna cu regele Arthur o să-ţi facă plăcere. Dar m-am întrebat în ce fel e legat el de Winchester.

Violet puse întrebarea intenţionat, ştiind că, asemenea multor bărbaţi, lui Arthur îi făcea plăcere să dea explicaţii unui public curios.

Într-adevăr, el se însufleţi imediat.

— Ai văzut Masa Rotundă din Sala Mare – tot ce-a mai rămas din Castelul Winchester?

Violet încuviinţă. Îi dusese pe Marjory şi pe Edward ˇs-o vadă, iar apoi urmaşe, fireşte, lupta cu spada, folosind beţe de stuf pe care le culeseseră din lunca fluviului. Era imensă, cu diametrul de şapte metri şi pictată în douăzeci şi patru de segmente verzi şi albe, cu numele cavalerilor regelui Arthur scrise pe fiecare. În centru se aflau un trandafir Tudor roşu cu alb şi un portret al regelui îmbrăcat în roşu, alb şi albastru, cu o sabie în mână.

— E o replică medievală a Mesei Rotunde a regelui Arthur, cu ornamente ulterioare, făcute pe vremea lui Henric al VIII-lea. Au existat speculaţii că, de fapt, Castelul Winchester ar fi putut fi Camelot, dar nu există dovezi istorice – în realitate, nu există mărturii istorice nici despre existenţa regelui Arthur. Bănuiesc că perna nu face decât să exploateze aceste zvonuri.

După această scurtă frântură de interes, Arthur se lăsă iarăşi pradă unui fel de mâhnire, de parcă vorbind despre pernă îşi amintise un lucru neplăcut.

Nu-i puse nicio întrebare, iar Violet se simţi datoare să umple tăcerea incomodă.

Ridică perna şi-şi trecu o mână peste ea.

— E foarte frumos modelul, nu-i aşa? Sybil Blunt a conceput toate medalioanele istorice. Dorothy Jordan a făcut cusăturile în punct mic. Peisajul cu stânci şi copaci din spatele sabiei şi al scutului are nişte umbre foarte reuşite, nu crezi? Iar domnişoara Pesel a conceput bordura, care e o combinaţie de cusături mai mari pe canava şi cusături în punct mic, ca să-i dea o textură variată. Domnişoara Pesel chiar se pricepe la aşa ceva. Altă brodeză a făcut cusătura propriu-zisă. Apoi, medalionul în punct mic a fost împărţit atât de atent, încât nu zici că e făcut de două mâini diferite.

Se uită lung la cusături.

— Vezi punctişoarele galbene din mijlocul nodurilor albastre? Şi fărâmiţele verzi de lângă florile roşii? Şi cusăturile bleu ce încadrează medalionul? Toate aceste alegeri au fost îndelung cântărite de domnişoara Pesel şi dau viaţă modelului.

Era conştientă că are un ton profesoral, dar atitudinea lui Arthur o neliniştea.

— Şi cine a conceput şi a cusut marginea aia lungă?

Arthur întoarse perna, astfel încât acum se uitau la banda lată de doi centimetri şi jumătate de pe margini, ce dădea adâncime pernei.

Violet zâmbi. Pomenise exact despre surpriza pe care ea o lăsase la urmă.

— Domnişoara Pesel a conceput-o şi… mă rog, eu am făcut-o. Eu am cusut bordura.

Era entuziasmată că putuse să facă măcar o părticică din perna ce-i purta numele.

— Tu ai cusut-o.

Expresia crispată a lui Arthur o făcu pe Violet să îngheţe. Exista o problemă pe care ea nu o înţelegea. Se

uită atent la bordură, după cusături inegale sau aţe scoase, după culori folosite aiurea, care să fi dat un aspect neplăcut designului. Bordura era făcută din mici pătrate albastre cu contur galben, în mijlocul pătratelor ce alternau se aflau flori cu patru petale în nuanţe de roşu şi roz şi pistil galben. Celelalte pătrate erau alcătuite din linii galbene întoarse în unghiuri drepte, ce aduceau un pic a păianjeni.

— Cred… cred că aş fi putut face cusăturile roşii şi roz ale petalelor ceva mai atent, mărturisi ea. Sunt cam încălecate ici-colo. Dar domnişoara Pesel n-a avut nimic de obiectat, iar ea e genul perfecţionist. Toate am fost nevoite să desfacem când greşeam ca să atingem standardele fixate de ea.

— Niciodată nu aveţi nimic de obiectat la modelele ei?

— Nu. Ne oferă destul de multă libertate când vine vorba de ales culorile, dar e foarte fermă în privinţa modelelor. Ştie o grămadă de lucruri despre broderia din toată lumea şi cred că e cea mai în măsură să spună ce merge. Am încredere în alegerile ei.

— Şi nu aţi întrebat-o de ce-a introdus svasticile în design?

Violet se holbă la el. Lui Arthur îi zvâcnea uşor mustaţa, un mic tic de stres. Se uită la bordură şi se îmbujoră la faţă. Evident că liniile galbene alcătuiau svastici. Le recunoscuse ca atare când începuse să coasă bordura. Dar nu-i trecuse prin minte să le privească altfel decât ca pe un element de design ales de Louisa Pesel pentru bordura de pernă, o sarcină pe care Violet o acceptase fără comentarii. Svasticile nu aveau vârfurile răsucite şi nu erau desenate cu negru pe fond alb cu roşu, ca la nazişti. Erau benigne, din lână galbenă pufoasă, cusute în punct în cruce alungit, înconjurate cu albastru, întreţesute cu flori. Nu aveau nimic ameninţător sau politic. Dar, văzute din perspectiva lui Arthur, înţelese şocul pe care i-l produseseră.

Arthur o privea; îl simţea atent la orice expresie de

pe chipul ei, căutând răspunsul care să-l liniştească. Violet nu ştia care e acel răspuns.

— Îmi pare rău, zise. Nu le-am privit aşa în timp ce făceam bordura. Eu – încercă să facă o glumă – le-am văzut ca pe nişte omuleţi galbeni care aleargă.

— Nişte omuleţi galbeni care aleargă, repetă Arthur şi Violet ştiu că a greşit spunând asta, aşa că încercă să îndrepte situaţia.

— Dar ei sunt doar o parte din design. O parte din imaginea generală. Eu nu i-am asociat cu naziştii.

— Nu. Nu i-ai asociat.

Arthur rămase tăcut o clipă, vizibil dezamăgit de ea. Apoi puse cu grijă perna cu regele Arthur pe locul de lângă el, de parcă ar fi fost de porţelan. Îmi pare rău, dar trebuie să mă duc şi să vorbesc cu unul dintre paracliseri. Sper să nu te superi.

Dădu din cap spre Violet, apoi se întoarse şi dispăru dincolo de arcada spre nava nordică, de lângă vechiul graffiti al lui Harey Coppar.

Violet reuşi să se abţină până când el n-o mai putea auzi şi abia apoi începu să plângă.

Aşa o găsi Louisa Pesel, hohotind şi scotocind în geantă după o batistă.

— Ce-ai păţit, draga mea? murmură profesoara ei lăsându-se pe scaunul de-alături. Ce ˇs-a întâmplat?

— Ei, nimic, doar… zise Violet scoţând o batistă şi ştergându-se la ochi – era a lui Arthur, cea pe care nu i-o mai înapoiase. Eu doar… of…

Nu putea vorbi, pentru că-i venea iar să plângă.

Domnişoara Pesel păru să înţeleagă şi aşteptă. Violet oftă.

— E vorba de perna cu regele Arthur.

— Da?

— I-am arătat-o cuiva şi m-a întrebat despre… svastici, iar eu n-am ştiut ce să spun.

Începură să-i tremure buzele.

— Aha.

Louisa Pesel se uită în jur.

— Mai e aici prietenul tău?

— ˇS-a dus să discute ceva cu paracliserii. Cel puţin, aşa a zis. Poate c-a plecat.

— Şi cum îl cheamă?

— Arthur. Arthur Knight.

— Bine.

Domnişoara Pesel o bătu pe mână.

— Rămâi aici. Mă întorc imediat.

Se ridică şi porni spre transeptul nordic, pantofii ei cu toc ţăcănind apăsat. Violet găsi sunetul liniştitor. Louisa Pesel era un om hotărât şi în mod sigur avea un răspuns, pe care mintea ei înceţoşată nu-l avea.

Se întoarse curând, cu Arthur în urma ei, cu o mină sceptică. Violet îndesă batista înapoi în geantă, înainte ca el să apuce ˇs-o vadă.

— Se pare că domnul Knight şi cu mine ne-am mai întâlnit, declară domnişoara Pesel. Am avut impresia că-i recunosc numele. Anul trecut ne aflam amândoi la slujba de la St Swithun, el reprezentându-i pe clopotari, iar eu, pe brodeze. Domnişoara Speedwell îmi spune că ai o întrebare despre designul pernei cu regele Arthur. Aşa e?

Tonul ei autoritar, ca de directoare de şcoală, avu drept efect faptul că el se îndreptă de spate şi lui Violet îi veni să râdă ca o şcolăriţă, în ciuda seriozităţii momentului.

— Da, aşa e. Mă întreb de ce aţi ales să introduceţi svastici în bordură, dată fiind asocierea lor cu Partidul Nazist.

Louisa Pesel încuviinţă.

— E o întrebare de înţeles, dar nu e justificată. Nu sunt svastici. Sunt cruci fylfot.

— Cruci fylfot, repetă Arthur.

— Da. Un vechi cuvânt anglo-saxon. E un vechi simbol care e folosit de mii de ani, în multe culturi şi religii, din India în Scandinavia, mai ales în hinduism şi budism. Un simbol al luminii, al vieţii şi al norocului. L-am văzut cu ochii mei în arhitectura greacă, pe vechi vaze greceşti, chiar şi în Egipt, când am fost să-l vizitez. Copţii

îl foloseau acolo.

Dacă era impresionat de călătoriile ei, Arthur n-o arătă.

— Partidul Nazist de unde crezi că l-a luat? adăugă ea. Nu l-a inventat el.

— Vechiul simbol e orientat împotriva acelor de ceasornic, în timp ce emblema nazistă e orientată în direcţia acelor de ceasornic, replică Arthur. Ca şi simbolurile de pe perna asta.

O ridică şi i-o întinse, deşi Violet i-ar fi putut spune că Louisa Pesel cunoaşte fiecare centimetru din fiecare model, ba le putea chiar descrie în detalii pe care el nici măcar nu le-ar fi ˟înţeles – cusăturile folosite, culorile lânii şi, se pare, istoria fiecărui simbol. Îi venea să se crispeze, pentru că în tonul şi în gestul lui era ceva meschin. Însă nu se afla în poziţia de a putea judeca: nu pusese nicio întrebare despre svastici, deşi ar fi trebuit.

Louisa Pesel flutură o mână către pernă, concediind obiecţia lui.

— Direcţia în care e orientată crucea nu are nicio importanţă. E folosită în ambele variante de secole. Am să-ţi arăt.

Se întoarse şi, spre mirarea lui Violet, porni prin arcada de sud spre transeptul sudic şi naos.

— Aduceţi perna! strigă peste umăr.

Violet şi Arthur se uitară unul la altul, apoi porniră în urma domnişoarei Pesel. Ea îi conduse de-a lungul navei sudice, dincolo de transeptul sudic, şi se opri în faţa capelei episcopului Edington, una dintre cele şapte capele votive construite pentru cei mai puternici şi mai influenţi episcopi ai catedralei. Era clădită în stil gotic şi avea o uşă de lemn vopsită în albastru, ce nu lăsa vizitatorii să intre decât atunci când se rosteau rugăciuni pentru episcop în capelă. Dar era posibil să-i vezi destul de bine mormântul prin şirurile de ferestre înguste, cu arcade dantelate, ce alcătuiau cei patru pereţi, făcând construcţia deopotrivă solidă şi aerisită.

— Poftim. Uitaţi-vă înăuntru, la mormântul lui

Edington, ordonă Louisa Pesel. În afară de faptul că este una dintre cele mai frumoase sculpturi medievale pe care le veţi găsi, ce mai vedeţi?

Violet şi Arthur se uitară prin ferestrele din apropiere. Pe mormânt se afla o statuie de alabastru în mărime naturală a episcopului Edington, îmbrăcat în odăjdii şi purtând coroană, cu capul rezemat pe o pernă de piatră şi mâinile încrucişate pe piept, ascunse de mânecile elaborat drapate ale sutanei. Alabastrul sculptat era delicat şi strălucitor, de un cenuşiu perlat. Violet tresări uluită, zărind imediat motivul pentru care îi adusese Louisa Pesel aici. Se mai uitase şi altă dată la capelă şi la statuie, dar fără să observe şirul extrem de vizibil de svastici ce-i decorau patrafirul de episcop – fâşia lungă şi îngustă de ţesătură pe care acesta o purta în jurul gâtului şi care-i cobora peste mâneci. Avea svastici şi pe guler, chiar şi pe pânza drapată peste picioare.

Şi nu doar atât: la fel de mult o surprinse faptul că, întreţesute între svastici, se aflau flori cu patru petale identice cu cele pe care le brodase ea pe bordura pernei. Acestea erau împărţite în pătrate prin muchii de alabastru. Domnişoara Pesel copiase cu exactitate acest model pe bordură. Pe Violet aproape o pufni râsul, şi tocmai asta făcu Arthur: nu izbucni în hohote, dar scoase mai mult decât un chicotit. Era un sunet de uimire, de amuzament şi de acceptare.

— Acestea sunt cruci fylfot, spuse Louisa Pesel. Svastici din secolul al XIV-lea, dacă vrei. Şi sper că observi că sunt orientate în sensul acelor de ceasornic, cu mult înainte ca vreun designer nazist să fi ales să facă asta.

Le studiară în tăcere. Louisa Pesel simţise probabil că nu e nevoie să spună mai mult – crucile fylfot vorbeau de la sine.

Într-un târziu, Arthur se trase un pas înapoi de la fereastră. Violet făcu la fel.

— E cu adevărat extraordinar, zise el. Vin de patruzeci de ani la catedrală, m-am uitat la mormântul ăsta de zeci de ori şi niciodată n-am văzut svasticile. Crucile

fylfot, se corectă. Şi credeam că sunt un om cu spirit de observaţie.

— În modelele mele pentru pernele catedralei am făcut referire la multe tipare şi simboluri, zise domnişoara Pesel. Unele dintre nodurile centrale ale pernelor de rugăciune vin din mostre elisabetane sau dintr-o carte cu modele de broderie din secolul al XVI-lea, tipărită de un anume Peter Quentel. Însă mie îmi place să combin modelele cu unele deja existente în catedrală. Aşa că mai multe sunt inspirate din dalele medievale din absidă, iar altele, din cheile de boltă din lemn şi piatră de pe tavanele boltite ale naosului şi prezbiteriului. Le-aţi văzut?

Violet şi Arthur încuviinţară. Ea le studia uneori, în timpul slujbei de seară, pe cele din prezbiteriu. Deşi erau foarte sus deasupra ei şi îi venea greu să le desluşească, simţea că acele chei de boltă înfăţişează modele şi simboluri cu semnificaţii importante în trecut.

— Cred că sunt, în general, embleme heraldice, sugeră Arthur, pe un ton mai puţin sigur şi mai plin de respect faţă de vastele cunoştinţe ale Louisei Pesel.

— Da, şi sunt din secolul al XIII-lea, însă unele par să fie ceva mai noi. Există câteva blazoane ale familiilor bogate din Winchester, dar şi modele decorative de frunze şi animale. Cred că e chiar şi un leu cu un porc în gură. L-am zărit cu binoclul. Sunt executate cu o măiestrie incredibilă, mai ales dacă te gândeşti că acei meşteri ştiau că, odată puse la locul lor, nimeni nu va mai vedea vreodată amănuntele de-aproape. E limpede că sculptorii au făcut ceva atât de rafinat, pe care nu avea să-l vadă nimeni, pur şi simplu din dragoste pentru catedrală. Cred că nici nu-şi imaginau că se va inventa binoclul! Dar înţelegi acest sentiment, nu-i aşa, Violet? De a vrea să faci cele mai bune cusături de care eşti în stare, indiferent dacă le va vedea cineva vreodată sau nu.

Violet încuviinţă.

— Aşa e şi la clopote, adăugă Arthur. Le mânuim încercând să le facem să sune cât mai bine, deşi e posibil să nu observe nimeni – nici greşelile, nici dangătele

perfecte. Însă, spre deosebire de sculptură sau broderie, dangătul clopotelor nu durează.

— Decât în amintire, zise Louisa Pesel. Iar amintirea poate fi foarte puternică.

— Într-adevăr.

— Ai fost inspirată să alegi drept model pentru bordura pernei designul de pe patrafirul episcopului, zise Violet. Chiar e potrivit pentru aşa ceva.

Arthur ridică perna ca să poată cu toţii compara bordura cu statuia.

Louisa Pesel încuviinţă.

— Aşa e. Ei, sculptorul era un tip isteţ. Cele patru petale ale florilor repetă cele patru braţe ale crucii fylfot, dar oferă o punctuaţie mută între imaginile în mişcare ale simbolului. Asta e atât de inteligent la crucea fylfot – pare că se mişcă. Aşa că designul nu e static. N-am rezistat să nu-l folosesc.

Arthur lăsă perna jos.

— Sunt curios, totuşi. Cu siguranţă, atunci când ai ales modelul, erai conştientă de natura tot mai controversată a svasticii ca simbol. Cineva ar putea foarte uşor presupune, în mod greşit, că designerul sau creatoarea – arătă spre Violet – sprijină Partidul Nazist.

Louisa Pesel se apropie de ei.

— Asta ar fi ˟într-adevăr o presupunere nefericită. Însă eu văd lucrurile în perspectivă – mă gândesc foarte departe în viitor. Aşa păţeşti când lucrezi într-o catedrală veche de nouă sute de ani. Simbolul ăsta – arătă spre crucile fylfot de pe statuia episcopului – are mii de ani. Va supravieţui mult mai multă vreme decât un partid de fascişti. N-am simţit nevoia să le gâdil orgoliul nefolosind un model bun când l-am găsit. Dacă aş fi făcut asta, ei ar fi câştigat, nu-i aşa? în schimb, eu îl recuperez în sensul lui adevărat. Nu Partidul Nazist hotărăşte ce interpretare să-i dau crucii fylfot. Eu fac apel la lunga istorie a simbolului; asta e important pentru mine. Sper ca, odată ce văd crucile fylfot, oamenii să se gândească la ele de fiecare dată când stau în stalurile corului, şi asta să-i facă să se

simtă în legătură directă cu catedrala şi cu episcopul Edington, nu cu fasciştii germani. Sculptorul lui Edington a folosit simbolul cu toată inocenţa. Eu l-am folosit ca pe un act de subversiune. Un singur fir poate face o mare diferenţă.

Arthur o privi cu capul înclinat.

— Nu ştiu dacă eşti curajoasă sau nesăbuită, domnişoară Pesel.

Louisa Pesel râse.

— Poate un pic din ambele.

Violet îi privi cum îşi zâmbesc, vizibil încântaţi de conversaţie, odată ce încetaseră orice dispută asupra interpretării. Şi-a găsit perechea perfectă, se gândi. Domnişoara Pesel avea probabil şaizeci şi ceva de ani, poate cu doar un an sau doi mai mult decât Arthur, iar Violet şi-i imagina uşor căsătoriţi, ciondănindu-se dimineaţa la cafea şi pâine prăjită cu marmeladă, comentând ce-au citit în ziare sau au auzit la radio. Violet era în plus în acest moment. Aceşti doi oameni erau infinit mai nobili decât ar fi putut ea să fie vreodată.

În suflet i se căscă o prăpastie – abisul întunecat pe care îl simţea ori de câte ori pierdea ceva important –, şi Violet trebui să se îndepărteze, ca ei să nu vadă lacrimile ce-i usturau ochii.

— Îmi pare foarte rău, dar trebuie să plec. Am întârziat… Porni grăbită pe culoar, spre ieşire.

— La revedere, draga mea, ne vedem săptămâna viitoare, strigă domnişoara Pesel, fără să aibă habar de furtuna din sufletul lui Violet.

Aceasta nu-l auzi pe Arthur; nu vru să-l audă.

Ajunsă afară, se întoarse şi străbătu Curtea Exterioară către High Street. Tocmai se lăsa seara; oamenii plecau de la birouri şi magazine şi se îndreptau spre casă sau trenuri ori autobuze, ridicând umbrelele împotriva burniţei ce începuse cât ea se afla în catedrală. Şi-o uitase pe-a ei şi simţea cum umezeala i se lipeşte de piele.

Tocmai ajunsese la Old Market Inn când Arthur o

prinse din urmă.

— Violet.

Ea mergea mai departe, deşi ştia că e nepoliticos şi copilăresc. Arthur o apucă de braţ.

— Te rog.

Violet îşi scutură braţul.

— Chiar mă grăbesc.

Se grăbea spre odaia ei cenuşie şi fasolea ei uscată pe pâine prăjită. Arthur făcu un pas în faţa ei, astfel încât să fie nevoită să se oprească, şi-şi puse mâinile pe umerii ei.

— Te rog, scumpa mea.

Puţinele lui cuvinte o liniştiră, dar încă nu reuşi să se uite la el. Arthur o luă de braţ şi o conduse pe Market Lane, o stradă mai mică şi mai liniştită, unde să poată fi singuri. Avea umbrelă şi o ridica deasupra amândurora, adăpostindu-i de ploaie şi creând o lume doar a lor.

— De ce-ai plecat de lângă noi? o întrebă, cu chipul neliniştit în lumina slabă a unui felinar îndepărtat.

Violet oftă, iar respiraţia ei reuşi cumva să deschidă calea pentru cuvintele care urmară şi care-i ieşiră întâi cu greu, apoi se rostogoliră tot mai precipitate, ca un pârâu deszăgăzuit ce-şi croieşte drum către râul care va deveni în drumul său spre mare.

Nu vorbi despre el şi Louisa Pesel, fiind[ɔ era prea dureros. Vorbi în schimb despre sine.

— Sunt obosită, zise. Sunt foarte, foarte obosită. Sunt obosită din 1916. Mai întâi a murit George, apoi Laurence. După asta m-am simţit ca şi cum aş fi fost pe fundul unei gropi adânci şi mi-a luat foarte mult timp să ies de-acolo, căţărându-mă spre ieşire. Mă simţeam ca o somnambulă, trează, dar incapabilă să zic sau să fac ceva cu viaţa mea – să mă trezesc iar la viaţă. Tata m-a ajutat, dar mama a făcut totul mult mai greu.

Arthur potrivi umbrela deasupra capetelor lor, însă nu zise nimic.

— După ce-a murit tata, a fost tot mai rău până când, într-un târziu, am venit aici. Şi pe urmă… lucrurile ˟s-au

schimbat încet-încet în bine. Momentul în care am început să simt că nu mă mai trage nimic înapoi a fost când am urcat în camera clopotelor cu tine. Atunci am simţit că, în sfârşit, revin la viaţă, ca în răstimpul în care treci de la iarnă la primăvară. Sau ca o zi de primăvară târzie, când ştii că poţi pleca liniştit de-acasă fără palton, când nu mai trebuie să-ţi încordezi tot corpul ca să faci faţă frigului. Când îţi va fi cald. Aşa m-am simţit atunci cu tine şi cu clopotele.

— Dar cu brodezele şi pernele?

— Mă ajută şi ele. Le sunt recunoscătoare că mă ajută să las o urmă cât de mică a trecerii mele pe pământ. Iar pernele oferă confort, protejând oamenii şi ajutându-i să se poată gândi la alte lucruri decât la dureri şi suferinţe. Mă bucur că pot face asta. Însă noi, femeile, pentru asta suntem educate – să dăruim altora, să-i facem să se simtă bine, indiferent ce e-n sufletul nostru. Poate să fie istovitor, poţi să te simţi nerăsplătită pentru că eşti atât de generoasă în permanenţă. Mi-ar plăcea să fiu clopotar – să urc pur şi simplu în turn şi, preţ de un ceas, să nu mă concentrez la nimic în afară de dangătul clopotelor şi de locul meu în mijlocul lor. Pentru mine, ăsta ar fi paradisul.

— Ştii să mergi pe bicicletă?

Violet se uită lung la el. Ploaia se prelingea de pe o spiţă a umbrelei pe chipul lui. Arthur părea că nu observă.

— N-am bicicletă aici. A mea e la Southampton.

— Poţi ˇs-o aduci în următoarele câteva săptămâni?

— Cred că da.

— Bine. O să mai aşteptăm o lună sau cam aşa, până se mai încălzeşte şi se mai luminează.

— Ce să aşteptăm?

El nu vru să spună. În schimb, declară:

— Ştiu ce-ţi trebuie acum mai mult decât orice.

Un sărut, se gândi ea. Să-ţi simt mâinile pe trupul meu. Perseidele. Simţi cum i se accelerează pulsul.

Arthur n-o sărută şi nici n-o atinse. O conduse spre Old Market Restaurant şi-i cumpără o cină cu trei feluri, cu cremă de şarlotă pe plăcinta sfărâmicioasă cu mere şi

frişcă în cafea. Pe urmă, Violet se simţi aproape împlinită.

Articol XXIII.

Capitolul 23

De obicei, Violet intra în casa mamei ei fără să bată la uşă. Însă după sosirea lui Dorothy se simţea mai protocolară şi nu îi mai venea să dea buzna la orice oră în casa din Southampton. Aşa că, în duminica cea mai apropiată de ziua ei de naştere din aprilie, ciocăni la vechea ei uşă de la intrare.

Dorothy răspunse o clipă mai târziu.

— La mulţi ani, Violet! zise dându-se la o parte ca ˝s-o lase să intre.

Părea neschimbată de noul ei rol de companioană; avea părul tot cârlionţat şi nepieptănat, tivul rochiei îi aţârna într-o parte şi zâmbea uşor, cu ochii undeva peste umărul lui Violet.

— Am făcut tortul, adăugă.

Doamna Speedwell stătea lângă foc, cu toate că era o zi călduţă de primăvară. Deşi fizic îşi revenise destul de bine după atacul de apoplexie din urmă cu două luni, părea destul de intimidată – de prezenţa lui Dorothy, bănui Violet.

— Bună, draga mea, zise şi ridică obrazul spre ea, să o pupe. La mulţi ani! Ştii că Dorothy a făcut tortul? I-am spus că ţie îţi place cu pandişpan şi gem, dar ea a preferat să facă unul cu lămâie.

— Dumitale îţi place pandişpanul cu gem, ripostă Dorothy când intră în cameră, şi nu e ziua dumitale de naştere. Violet e genul care preferă ca dulceaţa tortului să fie tăiată de ceva acrişor.

Violet o privi. Dorothy se uita undeva în zare. Şi avea dreptate.

— Stai puţin cu mine, Violet, zise mama ei. Pune ceainicul pe foc înainte să pleci, Dorothy, da?

Avea un ton mai degrabă timid decât autoritar.

— Încă nu plec. Dar îl pun.

— Trebuie să am grijă ce spun în preajma ei, îi şopti doamna Speedwell lui Violet după ce Dorothy ieşi, fiind[ɔ altfel poate fi foarte *dificilă*.

— De ce, ce face?

— Pleacă din cameră!

Violet izbucni în râs.

— Nu văd nimic comic în asta, zise doamna Speedwell indignată. Nu e nimic mai rău decât să fii ignorat.

— Ştiu.

— Cum adică ştii? De unde poţi tu să ştii prin ce trec eu?

Părea din nou ea, cea de altă dată.

În acel moment, Violet auzi uşa de la intrare deschizându-se şi salutul familiar al lui Tom: „Bună, bună!”. Observă că el nu pare să simtă nevoia să bată, chiar dacă Dorothy era aici.

— La mulţi ani, fată dragă! strigă când apăru în prag, cu cei doi copii mai mari după el, şi îi întinse un buchet de flori. Bună, mamă, adăugă sărutându-şi mama.

— La mulţi ani, mătuşă Violet! repetară Marjory şi Edward de mai multe ori, ţopăind în jurul ei ca nişte câini care au nevoie să fie alergaţi.

Apoi intră Evelyn, solidă, serioasă şi epuizată, cu Gladys în braţe. Fetiţa avea trei luni şi putea deja să-şi ţină singură capul sus, fără ajutor. Era îmbrăcată toată în alb, în diverse hăinuţe tricotate, şi se uita în jur încruntată şi gânditoare.

— Bună, Gladys, îşi salută Violet nepoata, apucându-i pumnişorul şi strângându-l.

Gladys se încruntă şi mai tare în timp ce-şi privea mătuşa. Avea ceva din aerul indignat al bunicii ei.

Violet se întoarse şi-şi sărută cumnata.

— O ceaşcă de ceai? Dorothy a pus de ceai.

Evelyn oftă.

— O, da. Slavă Domnului că există Dorothy.

Violet îi înţelese oftatul. Când o femeie vrea o ceaşcă de ceai, de obicei trebuie să facă singură, şi pentru ea, şi pentru cei din jur. Niciun ceai nu e mai bun decât cel pe care ţi-l face altcineva.

Marjory, care stătea lângă ea, îi puse o mână pe braţ.

— Mătuşă Violet, vreau să-ţi dau cadoul meu acum.

— După prânz, Marjory, o puse la punct mama ei.

— Vreau să ţi-l dau *acum*, repetă Marjory. Ştiu că o să-ţi placă mult. Ştiu sigur!

Violet observă că în ultimul an devenise mult mai sigură pe sine. Ideea era să-i încurajezi entuziasmul abia născut, nu să i-l distrugi. Se întrebă dacă ar putea să o ia să stea cu ea la Winchester într-un weekend.

— Poate n-ar fi rău să primesc unul dintre cadouri acum, iar restul, mai târziu? propuse. Şi, dacă se poate, aş vrea ca acel cadou să fie al lui Marjory.

— Bine, atunci, se arătă de acord Evelyn. Marjory, vezi că e în geanta mea din hol;

Fata ieşi grăbită.

— Am să-ţi spun care e cadoul meu pentru tine, anunţă doamna Speedwell, încercând să-i ia faţa lui Marjory. Ulei de migdale pentru pielea ta. Mi l-a luat Dorothy de la Plummerȝs. Eu am început să-l folosesc la vârsta ta şi asta m-a ajutat să mai păcălesc timpul vreo câţiva ani.

— Mulţumesc din suflet, mamă.

Violet aruncă o privire spre Evelyn şi zâmbiră amândouă ironic.

Marjory se întoarse cu un pachet cam cât mâna lui Violet, învelit fără pricepere în hârtie cafenie. Se aşeză în poala mătuşii ei şi-şi mută greutatea de pe un picior pe altul în timp ce se uita la Dorothy, care adusese tava cu ceai şi se aplecase uşor în prag. Violet simţi o împunsătură de gelozie: nu se aşteptase ca nepoata ei să aibă vreun fel de relaţie cu Dorothy, dar cele două păreau destul de apropiate. Dacă rămâneam să am eu grijă de mama, aş fi văzut-o mai des pe Marjory, se gândi, dar se opri şi decise să se concentreze asupra prezentului. Desfăcu hârtia

cafenie şi scoase la iveală o cutie de ace brodată cu mov, roz şi crem, cu un model ce imita punguţa pentru pomană cusută de ea. Era ca o cărticică ce avea înăuntru mai multe foi de fetru în care să înfigi acele, asemănătoare cu cea pe care Violet i-o făcuse cadou lui Marjory de Crăciun.

— Tu ai făcut asta?

— Da!

Marjory nu se mai putu stăpâni şi începu să ţopăie.

— Tu ai făcut una pentru mine şi acum am făcut şi eu una pentru tine!

— Marjory, ia opreşte-te din ţopăit şi fii sinceră, o dojeni Evelyn. Dorothy te-a ajutat foarte mult, nu-i aşa? Marjory a fost aici aproape în fiecare zi şi a lucrat la ea, adăugă.

Când Violet examină cutia mai atent, văzu clar unde brodase Dorothy şi unde lăsase cu inteligenţă cusături şi aţe încâlcite, să fie limpede că sunt opera lui Marjory. Ridică ochii spre Dorothy, care zâmbea uitându-se la foc, apoi spre nepoata ei, al cărei chip radia de o fericire pe care Violet o cunoştea prea bine, aceea de a fi făcut ceva util şi frumos.

— Îmi place foarte mult, zise. Îţi mulţumesc frumos, draga mea.

O îmbrăţişă pe Marjory.

— O să-mi pun acele în ea chiar acum.

Ştiind că celor mici le place să vadă rezultate imediate, îşi luă geanta şi scoase din ea cutia de ace ponosită pe care o avea înăuntru.

— Deci la tine era cutia mea de ace!

Doamna Speedwell îşi privi încruntată fiica.

— Da, mamă, mi-a fost de foarte mare ajutor, mersi.

Violet transferă acele din vechea în noua cutie în timp ce Marjory o privea încântată.

— Când mă fac mare o să fiu brodeză, anunţă.

— Am să te prezint domnişoarei Pesel, răspunse Violet punând cutia mamei ei deoparte. Fiind[ɔr- ea asta face. A predat broderia chiar şi unor fete din Grecia. Şi ˇs-a plimbat chiar cu cămila odată, adăugă ca să facă viaţa

Lousei Pesel să pară mai exotică şi mai atrăgătoare, oricât de incredibilă ar fi fost legătura dintre cusut şi cămile.

— Atunci asta am să fac, declară Marjory. Aşa rămâne.

Se uită pieziş la mama şi la bunica ei, de parcă ˟s-ar fi aşteptat să fie contrazisă. Dar doamna Speedwell nu urmărise discuţia dintre fiica şi nepoata ei, iar Evelyn era distrasă de agitaţia lui Gladys. Marjory se uită la Violet şi îşi zâmbiră.

Se auzi un ciocănit la uşă, iar Dorothy dispăru să deschidă. Se întoarse în timp ce Violet turna ceaiul, însoţită de Gilda. Spre mirarea ei, aceasta fu întâmpinată firesc de restul familiei Speedwell, care era limpede că o întâlnise de mai multe ori.

— La mulţi ani, Violet! strigă Gilda. Sper că-ţi place cadoul lui Marjory. Nu-ł aşa că ˟s-a descurcat bine?

— Ba da.

Gilda se întoarse către fratele lui Violet.

— Tom, Joe a zis că ˟s-ar putea să aibă ceva pentru tine. Sună-l ca să-ţi spună mai multe.

La privirea întrebătoare a lui Violet, Tom ridică din umeri.

— Mă gândesc să-mi iau o maşină mai mare. Să avem mai mult loc pentru copii, înţelegi. Fratele Gildei mă ajută.

— Înţeleg.

Exista un întreg strat al vieţii de familie în care Gilda şi Dorothy păreau să fie perfect integrate şi din care Violet nu făcea parte. Preţul pe care-l plătesc rămânând în Winchester, se gândi şi încuviinţă. Era gata să-l plătească.

Dorothy îşi pusese haina şi bereta verde şi aştepta lângă uşă.

— Atunci, noi plecăm, zise Gilda.

— Ce vedeţi? întrebă Evelyn.

— *The Indiscretions of Eve*[26].

Gilda se uită la Dorothy şi zâmbi.

— Prima oară l-am ratat.

---

26 În traducere, Indiscreţiile lui Eve - comedie britanică lansată în 1932, în regia lui Cecil Lewis.

— Sunteţi norocoase. Într-o zi o să mergem şi noi iar la cinema, nu-i aşa, Tom?

Dorothy dădu din cap spre Violet.

— Poftă bună la tortul cu lămâie şi după-amiază frumoasă. *Panem et circenses*[27].

— Of, latina asta! gemu doamna Speedwell. Ce-ar zice bietul Geoffrey?

— Nu l-ar deranja deloc, răspunse Violet.

— Nişte fete minunate, declară Tom după ce se închise uşa de la intrare.

Violet chiar se bucură de pâinea şi circul ei. Era de ajutor şi faptul că doamna Speedwell se mai înmuiase, fiind aşa putea să se simtă mai puţin vinovată, să glumească şi să-i treacă mai multe cu vederea. La rândul ei, doamna Speedwell povesti întâmplări de la alte zile de naştere şi reuşi chiar să-l pomenească pe George.

— Când fratele tău te-a văzut prima oară, zise, a fost cumplit de dezamăgit că n-o să se poată juca de-a construitul cu tine. Ia-o de-aici până când o să poată! ţipa. Ia-o de-aici… repetă doamna Speedwell chicotind.

Părea bine dispusă – aşteptă până după prânz, tort, ceai şi cadouri şi abia atunci îşi drese glasul.

— Aş vrea să vă spun ceva.

Violet o ţinea pe Gladys în braţe, iar Marjory era sprijinită de genunchiul ei. Mătuşa şi nepoata se sfătuiau dacă n-ar fi bine să scoată un strat de haine de pe biata fetiţă, pentru că în odaie era cald şi se înroşise la faţă. Violet se uită spre părinţii lui Gladys: Tom şi Edward jucau cărţi, iar Evelyn stătea pe canapea, cu ochii închişi şi picioarele ridicate.

— Cred că am putea s-o dezbrăcăm, hotărî Violet şi începu să-i dea jos jacheta albă tricotată în timp ce Gladys o privea serioasă.

Nu plânse, dar se întinse şi o strânse pe Violet de nas.

— Am luat o hotărâre, continuă doamna Speedwell.

Tom ridică privirea de la cărţi, iar Evelyn deschise

27 Pâine și circ (lat.).

ochii alarmată.

— Am hotărât că e momentul să plec din casa asta. E prea mare pentru mine. La vară mă mut la Penelope, în Horsham. Are nevoie de ajutorul meu. Are mult prea multe de făcut; are grijă de soacra ei şi de toţi nepoţii. Prezenţa mea va fi nepreţuită.

Tom, Evelyn şi Violet se holbară la ea.

— Mamă! De ce nu ne-ai spus că te gândeşti la asta? strigă Tom. Nu trebuie să…

Tăcu văzând-o pe Evelyn cum clatină din cap.

Ba da, se gândi Violet chiar trebuie. Ce decizie de bun-simţ. Mulţumesc, mătuşă Penelope. Ar fi trebuit să se simtă uşurată, dar în schimb îi venea să plângă. Îşi îngropă faţa în gâtul lui Gladys, care mirosea a cald şi acrişor.

— Şi Dorothy? întrebă Marjory, cu o grijă surprinzătoare, de adult. Ea unde-o să stea?

— Nu-ţi face griji pentru ea, răspunse Evelyn. Sunt sigură că găseşte ea unde să se ducă.

— Dorothy ştie deja, spuse doamna Speedwell. Am discutat împreună subiectul. De fapt, chiar ea e cea care mi-a dat ideea. Ce fată inteligentă. Ea şi Gilda îşi caută locuinţă acum, înainte să meargă la cinema.

— Vrei să spui… locuinţă pentru Dorothy… în Southampton? îngăimă Violet.

— Pentru amândouă. E bine să ai o prietenă atât de bună, nu-i aşa? Deşi, sincer, nu ştiu cum o să suporte Gilda toată latina aia!

Nu le făcu „duşmance ale bărbaţilor” şi nici nu le descrise drept „deviante”. Oare mama ştie? se întrebă ea.

Întâlni privirea fermă a lui Evelyn. Ştie, se gândi Violet, deşi are destulă minte să nu spună nimic, nici măcar lui Tom.

— Şi cum o să trăiască? întrebă, mai mult pentru sine decât pentru mama ei.

Doamna Speedwell se lăsă pe spătarul scaunului, mândră că ştie mai mult decât ceilalţi.

— Îşi caută de lucru. Dorothy ca profesoară de latină, iar Gilda răspunde la anunţuri pentru contabil. Chiar şi în

vremuri atât de grele, socotelile trebuie ţinute şi copiii trebuie educaţi.

— Şi garajul fratelui ei?

— Cumnata ei vrea să se ocupe ea de contabilitate. Olive cea îngrozitoare, aşa îi spune Gilda. Adevărul că, din ce povesteşte ea, chiar aşa şi pare. Gilda zice că poartă rochii mult prea strâmte pentru o mamă.

Doamna Speedwell ţâţâi din buze fericită.

Deci asta fac Gilda şi Dorothy, se gândi Violet, amintindu-şi chipul radios şi fericit al Gildei când plecau. Se surprinse adăugând: Bravo lor. Asta o făcu ˇs-o strângă pe Gladys până când aceasta se puse pe plâns.

Articol XXIV.

Capitolul 24

Violet trebui să facă apel la toate rezervele ei de răbdare în timp ce-l aştepta pe Arthur. Îşi adusese bicicleta de la Southampton şi-l rugase pe fratele Gildei să-i umfle roţile şi să-i ungă lanţul. Acum îl aştepta şi pe Arthur, în grădina din spate a doamnei Harvey, acoperită cu o prelată care ˇs-o ferească de ploaia insistentă de aprilie.

— Mai, spusese el când îl întrebase Violet, în timp ce mâncau cotlete la Old Market Restaurant, unde începuseră să se întâlnească în fiecare săptămână la cină, după cursurile de brodat şi înainte ca el să tragă clopotele. El nu-ł lua mâna şi nici nu-ł spunea „scumpo”, însă nici nu era nevoie. Era ceva extrem de liniştitor în faptul că stăteau aşa împreună în restaurant, protocolari, cu şervetele de olandă în poală, discutând despre meniu, despre slujbele pentru care trăgea el clopotele, despre broderiile la care lucra ea, despre mutarea iminentă a mamei ei la Horsham („Au un set splendid de opt clopote la St Mary”, comentă Arthur), despre răsadurile pe care le creştea el în seră şi pe care avea să le planteze curând. Suntem ca un cuplu

căsătorit de-o viaţă, se gândi ea, dar fără partea cu căsătoria. Gândul n-o deranjă.

Arthur zicea că are de gând ˝s-o îngraşe cu cinele de la Old Market Restaurant. Într-un an şi jumătate de trăit cu pastă de peşte, sandviciuri cu creson şi Marmite ajunsese nu doar subţire, ci piele şi os. Violet era recunoscătoare, dar îşi făcea griji dacă el îşi permite asta din pensie. Însă, deşi se simţea vinovată, nu se putea opri la supă şi felul doi, ci îşi lua mereu şi câte o budincă – în general, una consistentă, cum ar fi budinca de mere sau cea cu pâine şi unt, cu cremă de vanilie.

— Aşa, să mai pui ceva carne pe tine, zicea Arthur, încuviinţând.

Violet simţea că şoldurile încep să i se împlinească sub fustă, claviculele, să i se mai estompeze sub un strat de grăsime, iar pântecul, să i se rotunjească.

În luna în care avea de aşteptat, îşi făcu de lucru. Reorganiză actele pe care le băteau la maşină ea şi Maureen astfel încât fiecare să-şi folosească din plin abilităţile – Violet bătea documentele cu hălci mari de text, iar Maureen, formularele pretenţioase la care era nevoie de spaţiere atentă – şi reuşiră astfel să-şi eficientizeze munca îndeajuns încât domnul Waterman să nu se mai plângă că trebuie să angajeze încă o dactilografă sau să desfiinţeze filiala de-aici şi să se mute la Southampton.

Maureen şi funcţionarul ei de bancă se despărţiseră de curând, aşa că Violet i-o prezentă lui Keith Bain. Într-o seară merseseră împreună la film, după care nu mai pomeniseră niciodată unul de altul.

Brodezele munceau din greu la altă tranşă de perne care să fie sfinţite la slujba de Prezentare a Broderiilor din mai, încă nouă bucăţi. Într-o miercuri, când Louisa Pesel îi dădu să mai facă nişte borduri, Violet îi ceru anume ˝s-o lase să coasă cruci fylfot. Domnişoara Pesel îşi scoase ochelarii şi o privi în timp ce stăteau împreună lângă dulapul din odaia din Casa Parohială, înconjurate de zumzetul brodezelor care lucrau şi pălăvrăgeau peste tot în jurul lor, cu Mabel Way bântuind prin apropiere, gata să

noteze ce sarcină i ˇs-a dat lui Violet.

— Sunt mulţumită de crucile fylfot ale lui Edington de pe perna cu Arthur, începu domnişoara Pesel. Cred însă că ne-am făcut deja cunoscut punctul de vedere. Există multe alte modele interesante pe care le putem folosi.

— Dar asta îmi doresc, ripostă Violet. De data asta ştiu ce fac – ce înseamnă. Vreau să protestez conştient, într-un fel care să conteze.

Louisa Pesel zâmbi.

— E important pentru tine să protestezi, nu-i aşa?

— Da.

Din ziua când Arthur vorbise despre Hitler în Capela Pescarilor, Violet îşi lărgise aria de interes fiind mai atentă în jur, citind în ziare despre el şi despre Partidul Nazist, ascultând diverse analize la radio, discutând ştirile cu Arthur la Old Market. Nu era sigură că Hitler va rezista ca lider al Germaniei – mulţi credeau că e un dement care are şi el clipa lui de glorie şi va fi dat uitării, pentru a fi ˇînlocuit de altă încercare de-a rezolva problemele economice ale ţării. Dacă aceasta avea să fie situaţia, crucile fylfot de pe perne vor redeveni vechiul simbol benign care fuseseră întotdeauna.

— Bine, se învoi Louisa Pesel. Există o pernă care încă n-are bordură. Am tot amânat să-i finalizez modelul, pentru că e o pernă importantă, la care mă aştept să se uite mulţi. Va sta pe scaunul lat din faţa celui cu perna cu regele Arthur, iar faptul că au aceeaşi bordură va crea o legătură şi mai strânsă între ele.

— Arborele vieţii? intui Violet – perna neterminată pe care i-o arătase Gilda când începuse lucrul alături de brodeze.

Louisa Pesel încuviinţă.

— Într-adevăr. Simbolic, crucile fylfot ar merge foarte bine acolo. Dar va trebui să faci bordurile rapid ca să fie gata la slujbă.

Scoase din dulap o cutie pe care scria *Modele* şi scotoci în ea până găsi banda îngustă de pânză cu crucile fylfot intercalate printre flori cu patru petale. Violet

folosise modelul când cususe bordura pentru perna cu regele Arthur. Domnişoara Pesel i-o întinse.

— Du-te şi protestează, domnişoară Speedwell.

Apoi Violet se aşeză să lucreze lângă Gilda şi Dorothy. Deşi în mod normal nu apăreau împreună la întruniri, Dorothy venise de la Southampton să aducă una dintre pernele Waterman terminate, pentru ca Louisa Pesel să o inspecteze, şi rămăsese să coasă. Violet nu avea idee cât de multe ştiu celelalte brodeze despre aranjamentul lor. Gilda era din nou plină de viaţă, ca altă dată, şi le povestea diverse celor din jur în timp ce Dorothy stătea tăcută, cu zâmbetul ei abia schiţat. Femeile din jur râdeau şi comentau şi nu aruncau priviri ciudate spre ele. Criza părea să fi trecut, atâta timp cât perechea nu-şi manifesta afecţiunea în faţa lor.

Violet trebui să aştepte până după întrunire, când ea, Gilda şi Dorothy beau ceai împreună la Awdry℈s, ca să le întrebe ce planuri au.

— Ce face mama? vru să afle mai întâi.

— Doamna Speedwell ˇs-a dus la Horsham să vadă unde şi cum va locui, răspunse Dorothy. Am pus-o la tren şi mătuşa ta o aşteaptă la gară.

— Mulţumesc că i-ai sugerat să se mute. Eu… noi îţi suntem cu toţii recunoscători.

Dorothy ridică din umeri.

— E soluţia logică. Doamna Speedwell n-avea nevoie decât să o vadă şi să ajungă singură la alegerea asta.

— Cât e plecată, Evelyn, Dorothy şi cu mine o să luăm casa la mână, să vedem ce rămâne şi ce nu, zise Gilda.

— N-ar trebui să vă ajut şi eu?

— E mult mai uşor când nu eşti implicat emoţional. Dumnezeule, Violet – în afară de faptul că are telefon şi curent electric, în casa mamei tale nu ˇs-a schimbat nimic din 1894!

— Anul în care m-am născut.

— O să dureze ceva ˇs-o descongestionăm, zise

Dorothy, dar o să ne descurcăm. *Aut viam în veniam autfaciam*. Hannibal: Voi găsi o cale sau îmi voi face una.

— Şi mama ştie ce faceţi?

— Da, şi nu pare deranjată, răspunse Gilda. Ei, se plânge, dar pe urmă nu ia nicio măsură. Dorothy n-are nicio problemă cu ea. Mai mult i-au dat de furcă elevele decât doamna Speedwell.

Îşi privi admirativ prietena.

— Şi aţi găsit deja locuinţă în Southampton?

Gilda şi Dorothy schimbară o privire.

— O să stăm în casa mamei tale, doar până e vândută. Se pare că o casă se vinde mai bine dacă locuieşte cineva în ea. Oamenii nu au imaginaţie şi odăile goale îi deconcertează. După asta – ei bine, o să găsim ceva. În orice caz, am o promisiune de serviciu. O să mă mut curând. Violet, ce ˇs-a întâmplat?

Lui Violet i se umplură ochii de lacrimi când înţelese că singura prietenă pe care şi-o făcuse în Winchester pleacă din oraş. Îşi drese glasul şi încercă să râdă.

— Incredibil, eu am plecat din Southampton şi acum te muţi tu acolo.

Gilda se aplecă în faţă peste ceaşca de ceai.

— Ei, nu-ţi face griji, o să mai vin la Winchester. În primul rând, trebuie să stau cu ochii pe îngrozitoarea aia de Olive, nu-i aşa, să mă asigur că nu bagă firma în faliment! Şi pe urmă sunt brodezele, fireşte. N-a zis domnişoara Pesel că mai avem de lucru încă trei ani? Da, după ce mă angajez, n-am să mai pot veni la întruniri în fiecare săptămână, dar am să mă descurc. Şi o să vii şi tu să ne vezi, nu?

Deşi o apucase pe Violet de mână, se uita la Dorothy şi chipul îi radia.

— Sigur c-o să vin, răspunse Violet cu hotărâre. La urma urmei, sunt o fată din Southampton şi aveţi nevoie de cineva care să vă arate oraşul.

În cele din urmă, într-o seară de miercuri, la cină, Arthur o rugă pe Violet să se întâlnească [u el la şapte şi

jumătate, duminică dimineaţă, lângă mormântul lui Thetcher, cu bicicleta.

— Ştiu că-i devreme, dar aşa şi trebuie, zise pe un ton de scuză. În orice caz, vremea o să fie perfectă pentru mers cu bicicleta.

Violet simţi că nu e cazul să ceară mai multe detalii, mulţumindu-se cu surpriza anunţului. Abia în timp ce-l aştepta în dimineaţa blândă de mai, cu soarele luminând turnul scund al catedralei şi restul acesteia încă învăluit în umbră, îşi dădu seama că el vine cu bicicleta tot drumul de la Nether Wallop atât de devreme. Doar după ce el sosi şi-şi strânseră mâinile protocolar, aproape ca nişte străini, iar ea întrebă „Unde mergem?" şi el răspunse „La Nether Wallop" –, îi înţelese ea tăria caracterului. Fiind[ɔ el făcuse douăzeci şi trei de kilometri ca ˟s-o ia şi ˟s-o aducă în punctul din care plecase.

O luară pe drumul ce ieşea din Winchester prin partea de nord-vest, spre Stockbridge. Fiind devreme, traficul era redus, iar Violet putu să-şi exerseze muşchii de la picioare, după ce nu mai mersese pe bicicletă de un an şi jumătate. Se poticni puţin urcând dealul de la ieşirea din oraş, dar când ajunseră pe drum drept, începu să pedaleze mai sigură pe ea, urmând spinarea dreaptă a lui Arthur şi ritmul lui egal. Bănui că el mergea mult mai încet decât de obicei. Până la urmă, Arthur se apropie şi încetini, ca ea să-l poată ajunge şi să pedaleze unul lângă altul prin peisajul de ţară strălucitor. Soarele se afla pe cer de câteva ore şi evapora rouă. Mai târziu avea să fie cald, dar acum aerul era proaspăt şi înţepător şi cerul, alb-albăstrui.

Câmpurile treceau pe lângă ei şi dispăreau ca nişte valuri. Unele erau arate de curând şi întunecate din cauza brazdelor răsturnate. Pe altele, mlădiţele făceau terenul fibros. Totul era mult mai proaspăt şi mai verde decât fusese în august, când mersese ea pe jos spre Salisbury. Atunci, pământul era ca o femeie bătrână, înţeleaptă şi uşor istovită. Acum era ca o ingenuă de mai, tânără, necoaptă şi gata pentru tot ce avea viaţa să-i ofere. Oare eu ce lună sunt? se întrebă Violet. Mai nu mai sunt, dar

nici august nu sunt încă. Sunt iulie, se gândi, surprinsă. Sunt în floarea vârstei şi pregătită.

— Ajungem la Nether Wallop la timp pentru clopote? îl întrebă pe Arthur, pentru că dedusese că despre ele e vorba – deşi nu ştia ce rol are ea în povestea asta.

— Aşa ar trebui, răspunse el şi acceleră un pic. O să facem o scurtă pauză înainte de Stockbridge. Ia zi, ce mai fac brodezele? Mai ai ceva de sfinţit la slujba specială de săptămâna viitoare?

— Încă o punguţă pentru pomană şi bordura pentru una dintre pernele terminate.

— Ce model are?

Violet şovăi.

— Cruci fylfot.

Roata din faţă a bicicletei lui Arthur se poticni.

— E gestul meu de revoltă, adăugă ea, împotriva naziştilor şi a tuturor celor care îi susţin. Aşa cum a explicat domnişoara Pesel.

— Am înţeles.

După o clipă, Arthur adăugă:

— Deci ai de gând să umpli toate stalurile corului cu cruci fylfot?

— Nu, e singura. Perna asta are drept model Arborele vieţii şi mi ˟s-a părut potrivit. Dar domnişoara Pesel şi cu mine am hotărât că două perne de genul ăsta simt suficiente – deşi mi-a zis că-şi rezervă dreptul de-a le mai coase pe altă bordură dacă o să fie vreodată prea furioasă. Speră să nu fie nevoită ˟s-o facă.

✂

Ajunseră la Nether Wallop cu puţin înainte de nouă, Violet gâfâind de epuizare şi întrebându-se ce-o să spună ceilalţi clopotari văzând-o.

— Aşa, eu trebuie să intru şi să fac pregătirile, îi explică Arthur când se opriră la capătul uliţei de lângă biserică şi se dădură jos de pe biciclete. Îţi propun să rămâi să asculţi de afară. Pe urmă, spre final, cam la fără un sfert, să intri în biserică şi să te aşezi în partea dreaptă, mai în spate.

Violet încuviinţă, asudată după mersul pe bicicletă, confuză şi dezamăgită. Deşi ştia că e ridicol, îşi imaginase că va fi lăsată să tragă clopotele. Keith Bain îi spusese că i-a trebuit o lună doar ca să înveţe să tragă frânghia: mişcarea în doi timpi era mult mai complicată decât părea. Dar Arthur o adusese aici doar ca să asculte.

Dispăru în biserică, iar Violet se îndreptă spre banca pe care stătuse cu nouă luni în urmă să asculte clopotele. Trecând pe lângă piramida ce domina cimitirul, se opri şi puse o mână pe suprafaţa ei netedă, ce fusese încălzită de soare. Cu aproape douăzeci şi opt de ani în urmă, fratele ei încercase ˟s-o escaladeze. El era mort de şaptesprezece ani, iar Laurence, de şaisprezece. Poate că, în sfârşit, amintirea acestui lucru înceta să-i mai provoace durere. Încă trăia şi era bucuroasă de asta. Iar mama ei, la fel: doamna Speedwell îşi schimbase şi ea cursul vieţii, deşi în alt mod, pentru că o mamă nu mai are niciodată aceleaşi opţiuni ca fiica ei. Când porni mai departe şi se aşeză pe bancă, cele cinci clopote îşi începură scurta gamă descendentă, iar Violet închise ochii şi-şi întoarse faţa spre soare.

La zece fără un sfert se ridică şi traversă cimitirul spre intrarea în biserică: era neliniştită acum, neştiind ce urmează. Oare avea să o prezinte soţiei lui? Oare o să stea cuminţi ca nişte şcolari cât ţine slujba, cu toţii ochii satului aţintiţi asupra lor? Sau să plece cu bicicletele imediat ce el termină de tras clopotele? Ca să facă ce anume?

În biserică era răcoare, cam întuneric şi, în afară de clopotari, nu era nimeni. Femeile îşi aranjaseră florile şi şterseseră stranele de praf, măturaseră podeaua şi aşezaseră cărţile de rugăciune; preotul îşi pregătise hârtiile în amvon.

Clopotarii se aflau în toiul cântării, trăgând frânghiile în ritm egal şi privindu-se unul pe altul cu genul acela de atenţie concentrată pe care Violet nu-l mai văzuse în altă parte. Se strecură într-o strană unde n-o puteau vedea, ca să nu-i deranjeze, apoi se aşeză să asculte şi desluşi tiparul

urmărind clopotul principal, felul în care acesta se distingea printre celelalte. Era mai uşor să discerni ce se întâmplă cu mai puţine clopote şi Violet auzi fiecare clopot reluându-şi locul iniţial până când răsună şi ultimul şi începură gama descendentă.

— Staţi, strigă clopotarul de serviciu şi patru clopote amuţiră, doar tenorul continuând să bată, din ce în ce mai repede acum, chemarea insistentă către săteni, ce-i anunţa că slujba va începe curând.

Ceilalţi clopotari ieşiră unul câte unul, iar Violet stătu nemişcată, ca să n-o observe.

Când uşa se închise în urma lor, îl auzi pe Arthur strigând:

— Vino, Violet.

Se grăbi spre baza turnului, unde atârnau patru frânghii şi Arthur trăgea ritmic de tenor, până când frânghia îi ajungea la talie, apoi o lăsa să-l antreneze în sus, aproape ridicându-se pe vârfuri.

— Vezi draperia aia?

Arătă spre o draperie de catifea portocalie decolorată, ce atârna în colţul de lângă intrarea în zona clopotelor.

— Trage-o. În felul ăsta, enoriaşii n-o să fie distraşi de noi.

Nu, se gândi Violet. Aşa n-o să mă vadă. Însă îi făcu pe plac şi trase de draperie, ca să nu poată fi văzuţi din naos, chiar în clipa în care intră bărbatul înalt în costum de lână, cu alură de nobil, care-i vorbise în august. Nu era sigură dacă acesta o văzuse sau nu.

Se duse la Arthur.

— Bine, zise el. O să te învăţ cum să manevrezi frânghia.

Trase de frânghie şi o lăsă să se înalţe sus între mâinile lui, apoi o opri. Tăcerea era neaşteptată. Violet auzea lumea de cealaltă parte a draperiei – biserica începea să se umple.

— Stai în faţa mea, continuă Arthur cu glas scăzut şi rămaseră aşa, cu frânghia între ei. O să te învăţ să tragi de

capăt, în timp ce eu trag de frânghie. Apucă de capăt cu ambele mâini şi ridică-l deasupra capului – aşa. Pe urmă tragi de el până când mâinile îţi ajung la nivelul taliei, apoi, când se ridică, îi dai drumul. Eu am să-l controlez cu partea cealaltă a frânghiei şi, în clipa în care capătul ajunge iar jos, apucă-l în timp ce dă să se ridice şi trage-l iar în jos când e deasupra capului tău. Ai înţeles?

— Eu…

— N-avem timp. Urmează-mă şi ai încredere în mine. Apucă de capăt şi trage-l în jos până îţi ajunge la talie.

Arthur arătă din cap spre partea dungată. Violet trase adânc aer în piept, apucă de capăt cu ambele mâini şi trase. Preţ de o clipă nu se întâmplă nimic, deşi simţea greutatea clopotului prin funie. Nu era atât de greu pe cât se aşteptase şi trăsese mult prea tare.

— Dă-i drumul! şopti Arthur.

Ea îi dădu drumul repede şi, în timp ce capătul se înălţa spre tavan, el adăugă:

— Nu te uita la frânghie. Uită-te la mine.

Trase de frânghie, făcând capătul să coboare.

— Acum apucă-l când se ridică şi ajunge deasupra capului tău. Acum trage iar. Uită-te întruna la mine.

Ea trase şi el trebui să-i amintească din nou să dea drumul frânghiei şi să nu se uite la ea. Era o senzaţie sus-jos ciudată, care cerea concentrare totală ca să-i iasă ritmul corect. La început nu reuşi să controleze frânghia; aceasta sălta în toate părţile în loc să coboare şi să urce egal. Arthur trebui să apuce capătul de câteva ori, ca să-l stabilizeze. După câteva minute, Violet reuşi să-şi coordoneze mişcările şi să intre într-un ritm constant, observând că-i e mai uşor dacă se uită doar la Arthur şi nu se gândeşte la nimic altceva. El stătea aproape de ea, trăgând şi privind-o, aşa cum îl privea şi ea. Era o privire intensă, concentrată asupra frânghiei şi a celuilalt. Era într-un fel ca atunci când te dai în balansoar cu cineva şi reuşeşti să stai în echilibru atâta vreme cât fiecare e atent la ce face celălalt, dar şi la balansoar. Preţ de câteva clipe se simţi în acord perfect cu Arthur, frânghia şi clopotul.

Era atât de concentrată asupra mişcărilor frânghiei, încât îi luă câteva clipe să-şi dea seama de dangătul de clopot de deasupra lor şi de muzica lui neobişnuită. Abia atunci pricepu, în cel mai visceral mod posibil, că sunetul era creat de frânghia trasă.

— Chemăm toţi păcătoşii la biserică, şopti şi-i zâmbi lui Arthur.

El îi întoarse zâmbetul.

— Da, cred că ne-au auzit toţi, până hăt departe. Tu nu mai trage şi eu aduc clopotul jos.

Violet nu voia să se oprească. Dar auzea credincioşii în spatele draperiei şi ştia că această scurtă şi profundă legătură dintre ea, Arthur şi clopot nu mai poate fi prelungită. Mai trase de capăt o ultimă dată, apoi îi dădu drumul. Arthur întinse braţele în timp ce frânghia se înălţa în punctul ei maxim, o trase în jos cu blândeţe, verificând-o şi strângând-o colac în timp ce clopotul se stabiliza, bătând tot mai repede, apoi amuţi. Se uitară unul la altul.

— Mulţumesc, zise ea şi el dădu din cap.

Se uită la ceasul de la mână şi se duse la perete, unde desfăcu un cablu metalic lung dintr-un cui. Se auzi un scârţâit, după care clopotul începu să fie lovit de un mecanism automat, zece bătăi monotone.

— Cu mică întârziere, dar nu contează, spuse.

Desfăcu o frânghie cu un cârlig de prindere la capăt şi o coborî, iar Violet îl ajută să răsucească în jurul lui capetele frânghiilor. Când le făcură pe toate colac, el trase frânghia şi ridică cârligul, creând o versiune mai simplă a candelabrului de frânghii pe care Violet îl văzuse în turnul catedralei.

În spatele lor, credincioşii începură să cânte primul imn.

— Ar fi bine să ieşi acum, zise Arthur. Vin şi eu după un minut-două şi ne vedem la biciclete.

Violet dădu din cap, dar şovăi. Îşi imagină enoriaşii întorcându-se şi holbându-se la ea ca la o păcătoasă. N-am făcut nimic rău, îşi zise, deşi nu simţea deloc că nu făcuseră nimic în timp ce trăgeau clopotele, atât de

apropiaţi şi de concentraţi asupra frânghiei, a clopotului şi unul asupra celuilalt.

Când se strecură de după draperie înapoi în naos, credincioşii stăteau cu faţa către preotul din amvon. Unul singur se întoarse în timp ce ea se îndrepta spre uşă – bărbatul în costum de lână. Acesta îi surprinse privirea înainte ca ea să ajungă la uşă, iar Violet îi simţi ochii sfredelind-o ca o ţigară aprinsă lipită de piele. Acum o să ştie tot satul, se gândi. Inclusiv soţia lui Arthur.

Se gândi să-i spună când ajunse lângă biciclete, câteva minute mai târziu, însă părea atât de încântat şi de entuziasmat, încât nu zise nimic.

— Cum ţi ˣs-a părut? o întrebă.

— Mi-a plăcut la nebunie. E o experienţă care nu seamănă cu nimic altceva.

— E cu totul aparte, aşa-i? Nu se compară cu nimic.

— Te-ai gândit bine să mă pui să trag clopotele în timpul Chemării tuturor păcătoşilor.

— Da. În mod normal, îi punem pe începători să exerseze seara şi-i lăsăm să chinuiască satul câteva minute cu greşelile lor. Dar m-am gândit că duminica dimineaţa ţi ˣs-ar potrivi mai bine. E mai uşor să ajungi până aici şi să te întorci în timpul zilei.

Da, şi ca să mă ţii ascunsă de ceilalţi clopotari şi de săteni, se gândi ea. Totuşi nu se supără. Era o soluţie pragmatică.

Nu zise că ar vrea să repete experienţa, fiind[ɔ̃ înţelegea că ar fi destul de dificil – poate chiar imposibil acum, că bărbatul în costum de lână o zărise. Fusese o lecţie de tras clopotele ce nu avea să se mai repete.

Arthur ridică bicicleta şi i-o întinse.

— Am putea să ne întoarcem la Winchester pe drumul pe care am venit, prin Stockbridge, zise. Dar o să fie trafic de duminică şi nu e prea plăcut. Mai e o rută pe nişte drumuri mai mici, prin Broughton şi King3s Somborne. E mai drăguţ.

— Mi-ar plăcea, răspunse ea. Dar nu e nevoie să mă însoţeşti tot drumul. Şi ai ajunge la Winchester mult prea

devreme ca să tragi clopotele pentru slujbă de seară. Sunt sigură că găsesc şi singură calea.

Se purta mai protocolar cu el.

— Bănuiesc că… ai alte lucruri pe care trebuie să le faci duminica.

Să împarţi friptura de duminică ţu soţia ta, se gândi.

— În după-masa asta nu trag clopotele la Winchester. Nu vrei să te însoţesc totuşi măcar o parte din drum? E puţin mai greu să traversezi râul şi să ajungi la King Ȝs Somborne. După ce coteşti acolo, drumul e mai mult sau mai puţin drept.

— Vrei să pornesc eu în faţă şi tu să vii în urma mea? Ca într-o idilă adevărată? adăugă doar pentru sine. Arthur zâmbi.

— Nu-ı nevoie – gurile rele sunt toate înăuntru. Arătă spre biserică, unde cântatul se încheiase.

Porniră spre sud, paralel cu pârâul Wallop, pe un drum pe care Violet îl străbătuse în direcţia opusă vara trecută. Deşi mergeau unul lângă altul, acum tăceau. Exuberanţa pe care o simţise trăgând clopotele cu el se risipise, înlocuită de o tristeţe crescândă, asemănătoare cu ce simţise în ultima zi de vacanţă, când aproape că-şi dorea ca aceasta să se termine mai repede ca să se poată întoarce la viaţa monotonă de zi cu zi.

După Broughton pedalară spre râul Test, pentru a cărui traversare trebuiră să facă mai multe viraje şi ocoluri. Apoi trecură peste o cale ferată şi zăriră hanul John OȜGaunt. Hangiul era în faţă şi uda nişte jardiniere cu panseluţe.

— Salutare, Arthur! strigă, apoi rămase tablou când o recunoscu pe Violet.

Arthur dădu din cap, dar nu se opri. Când se aflau destul de departe, înjură printre dinţi.

— O gură rea care nu e la biserică, remarcă Violet.

— Chiar aşa.

— Vrei să te întorci?

— Nu, dar am ˇs-o iau pe alt drum înapoi, ca să nu mă oprească şi să mă-ntrebe de tine.

Curând ajunseră la un drum mai mare, care-i duse în satul King Somborne, o mână de case, o cârciumă şi o biserică. Apoi, Arthur coti spre un drum mai îngust şi casele dispărură rapid, înlocuite de câmpuri mărginite de garduri vii. Se opri, Violet îl ajunse din urmă şi se opri şi ea, alunecând de pe şa şi rămânând cu cadrul bicicletei între picioare.

— Dacă mai mergi vreo unsprezece kilometri pe drumul ăsta, o să te ducă la periferia Winchesterului, îi explică Arthur. N-o să fie mult trafic şi e foarte plăcut.

— Bine.

Violet nu se clinti.

— Îţi mulţumesc pentru dimineaţa asta. Şi pentru toate cinele la restaurant. Şi pentru că m-ai dus în turn, să văd clopotele catedralei. Pentru tot.

Ştia că vorbele ei sună a răânas-bun. Fiind asta şi erau. Ceva din atitudinea lui sugera cât se poate de limpede că această zi este unică. Şi că nu va mai exista alta. O adusese să tragă clopotele, şi totul se oprea aici. Acum, el o privea neputincios, nefăcând astfel decât să-i confirme lucrul ăsta. Avea să-şi ia rămas-bun şi să pornească înapoi pe bicicletă către Nether Wallop.

Violet simţi cum în adâncul ei se cască o prăpastie. Se putea rostogoli la vale sau putea să prindă clipa din zbor. Actul ei de revoltă.

Se aflau lângă o poartă metalică în gardul viu, prin care un tractor putea intra să are şi să adune recolta. Drumul, gardurile vii şi câmpurile din jur erau cufundate într-o tăcere adâncă, aşteptând. Violet se dădu jos de pe bicicletă şi se duse ˇs-o rezeme de gard. Apoi se apucă să escaladeze poarta.

— Violet.

Ea ajunse sus şi-şi trecu un picior peste poartă, astfel încât acum era călare pe ea, cu fusta umflată ca un balon în jurul trupului. Inspiră adânc înainte să vorbească.

— Vrei să vii pe câmpul ăsta cu mine? Fiind eu sunt pregătită şi n-o să mai avem niciodată şansa asta.

Arthur se uită lung la ea.

— Poţi să vii sau să te sui pe bicicletă şi să pleci.

Violet sări pe câmp şi se îndepărtă de poartă, fără să se uite în urmă. Riscase; era rândul lui să decidă dacă riscă şi el. Violet porni pe câmp, năpădit de iarbă şi trifoi, dar numai bun să te întinzi pe el, pentru că vegetaţia nu era nici prea înaltă, nici prea scundă şi nici înţepătoare. Cât aşteptă, se gândi la toţi oamenii care n-ar înţelege ce face acum: mama ei, Tom şi Evelyn, Louisa Pesel, până şi Gilda şi Dorothy. Se gândi la ei şi apoi încercă să-i uite. Unei singure persoane trebuia să-i dea socoteală. Închise ochii şi şi-o aminti pe Jean Knight în singurul moment în care o văzuse, o siluetă de neuitat, cu părul ei despletit şi chipul scăldat în soare. Iartă-mă, îşi zise Violet. Iartă-mă că-mi clădesc viaţa pe ruinele vieţii tale.

O clipă mai târziu simţi că Arthur e lângă ea. Deschise ochii şi se întoarse spre el, astfel încât să stea faţă-n faţă, ca în timp ce trăgeau clopotele. Îl luă de mână şi el îi luă cealaltă mână. Era ca un circuit închis, prin care curentul electric îi putea străbate şi conecta, scoţând cele mai puternice scântei în zona de sub pântecul ei.

Îl rugă să plece el primul. Voia să rămână singură pe câmp şi să se adune înainte de a-şi vedea de restul vieţii.

— Îmi pare rău, Violet, zise Arthur ridicându-se grăbit. Nu sunt bun la asta.

Flutură din mâini, referindu-se nu doar la ei şi la câmp, ci şi la toate dăţile în care se întâlniseră şi la toate lucrurile pe care le spuseseră şi la ceea ce tocmai făcuseră.

— Soţia mea…

— Ştiu.

Dar el insistă să continue.

— Lui Jean îi e foarte greu. Are nevoie de mine.

— Sigur că da. Dar cred că e mai bine să nu ne mai întâlnim şi să nu mai păstrăm deloc legătura. E mai bine aşa.

Lui Violet îi tremurau buzele atât de tare, încât trebui să şi le muşte ca să le controleze.

— Fiindſ altfel ar fi foarte greu acum, că am…

— Da. E cel mai bine.

Uşurinţa cu care el acceptă îi sfâşie sufletul, fiindſ ar fi vrut ca Arthur să nu fie de acord. Însă avea dreptate, indiferent care ar fi fost consecinţele acestei zile. Amândoi înţelegeau asta.

Arthur îi ţinu un moment chipul în mâini, privind-o cu ochii lui albaştri şi trişti, şi zâmbi. O sărută, apoi porni spre poartă şi o sări fără să se mai uite în urmă. După ce el se îndepărtă pe bicicletă zdrăngănind, Violet îşi şterse faţa cu batista lui, îşi netezi hainele, îşi scutură iarba din păr şi se linişti. Apoi se ridică şi privi spre câmpul presărat cu flori de piciorul-cocoşului, cu batista mototolită în mână. Frânturi din trupul ei încă trepidau, însufleţite de ideea că schimbarea şi dezvoltarea sunt încă posibile.

Tocmai băga batista înapoi în geantă când auzi poarta zăngănind şi se întrebă de ce ˟s-o fi ˟întors Arthur. Se răsuci pe călcâie. Nu era Arthur. Jack Wells stătea în picioare pe bara de jos a porţii. Se prinse de bara de sus şi, cu o săritură rapidă, îşi balansă picioarele într-o parte şi sări peste poartă, aterizând graţios.

Rămase privind-o cu ochii lui negri şi intenşi şi zâmbetul abia schiţat, iar timpul păru să încremenească. Violet făcu socoteala că ferma lui, cu maşinăriile ruginite şi lanul de porumb prin care o urmărise, se afla la doar un câmp sau două distanţă spre sud. Sufletul ei fusese atât de plin de Arthur şi de clopote, că nu se gândise deloc la ziua aceea de vară, sau la Revelion. Reuşise să şi-l scoată complet din minte, până acum.

Nu, îşi zise. N-o să-mi răpeşti bucuria zilei de azi.

— Pleacă, îi ordonă înainte ca el să spună ceva.

Zâmbetul lui se lăţi.

— De ce-aş vrea să fac asta?

— Fiindſ te rog eu, iar un domn face ce îl roagă o doamnă.

— Nu zău? Nu ştiu ce să zic. Cred că un bărbat face ce-i place.

Înaintă câţiva paşi spre ea. Ea se dădu un pas înapoi.

Trebuia să gândească rapid şi clar. E mai bine să nu intri în panică, auzi în minte glasul tatălui ei. Gândeşte-te cu calm la toate opţiunile şi alege-o repede pe cea care ţi se pare mai bună. Nu te gândi prea mult.

Ciuli urechile. Arthur plecase; în apropiere nu mai erau case şi duminica nu lucra nimeni pe câmp. Nimeni n-o putea ajuta. Oare putea să-l facă să se răzgândească? Puţin probabil, judecând după întâlnirile anterioare cu el. Oare să-l lase să facă ce vrea? Aşa ar fi fost mai puţin violent.

Nu. Nu putea accepta. După cele petrecute cu Arthur, nu suporta gândul ca el să întineze această amintire. Ce învăţase în ultimul an şi jumătate la Winchester? Avea să se lupte.

Violet se uită la conţinutul genţii sale deschise: batista lui Arthur, portofelul ei, un ruj, o pudrieră, nişte chitanţe şi o bucată lungă de pânză rulată pe care o broda pentru bordura unei perne. O luase ca să aibă ceva de făcut dacă trebuia să-l aştepte pe Arthur. Lângă ea se afla cutia de ace pe care Marjory o făcuse pentru ziua ei, cu mai multe ace de brodat – scurte, groase, cu vârful bont – înfipte în filele de fetru. Îi puteau fi de folos.

Jack Wells mai înaintă un pas spre ea.

— Ce faci aici singură?

Deci nu-i văzuse pe ea şi pe Arthur împreună, se gândi uşurată.

— Păi… mă uit la flori.

— De ce umbli atât de mult singură?

— Asta-i treaba mea. Ce-i aşa rău în a fi singur?

— O femeie n-ar trebuie să fie de capul ei. Are nevoie de un bărbat ˇs-o protejeze. Altfel, poate păţi orice.

— Pe naiba, răspunse Violet, brusc mânioasă, însă răspunsul lui îi ascuţi simţurile. Oricum, nu suntem singuri. E cineva pe drum.

Arătă spre poartă. În timp ce el se întorcea să se uite, băgă mâna în geantă, scoase cutia de ace, trase afară acul cel mai mare şi-l aşeză între file, cu vârful la iveală. Apoi închise cutia şi o strânse între degetul mare şi arătător,

peste partea cu acul, ca acesta să nu alunece. Întreaga manevră îi luă vreo trei secunde, totuşi abia reuşi ˇs-o facă înainte ca el să se întoarcă iar spre ea, agasat.

— Crezi că eşti deşteaptă, ai? Crezi că ęu sunt prost? Curvă ce eşti.

Se apropie de ea atât de repede, încât Violet n-avu timp să se mişte. Când o împinse, ea se împiedică şi căzu pe spate, lovindu-se la cot şi la umăr. Dar reuşi să nu scape din mână cutia de ace, deşi nu îndrăzni să verifice dacă acul e la locul lui. Jack Wells rămase o clipă în picioare, blocând soarele, astfel încât singurul lucru pe care-l vedea ea era silueta lui triumfătoare. Apoi se întinse deasupra ei, prinzându-i umerii cu mâinile. Nu era înalt, dar era vânos şi puternic de la munca în aer liber şi duhnea a sudoare şi ţigări, pe deasupra mirosului acru şi înţepător de om care trăieşte la fermă. Când îşi lipi sexul de al ei, era în erecţie. Violet rămase împietrită şi îngrozită.

Încă mai ţinea cutia de ace. Sub degetele ei se afla modelul uniform al pânzei brodate – cusăturile atente şi încâlcite făcute de nepoata ei iubitoare. Atingerea acestor cusături făcute cu mână sigură o trezi rapid pe Violet la realitate.

Jack Wells îi eliberă un umăr, întinzând mâna să-şi deschidă catarama. Acum, îşi zise Violet; strânse bine cutia de ace, ridică braţul şi-l coborî cu toată forţa de care era în stare, rugându-se, în timp ce-o înfigea în gâtul lui, ca acul să mai fie acolo.

El ţipă şi se rostogoli de pe ea, apucându-se de gât. *Fugi*! îşi spuse Violet şi sări în picioare. Ignorând durerea din cot, umăr şi spate, îşi înşfacă geanta şi fugi, la început împiedicându-se şi apoi alergând mai repede ca niciodată, chiar şi decât când o fugăreau fraţii ei, în copilărie. Ajunse la poartă şi sări peste ea. Nu se uită în urmă – asta ar fi ˇîncetinit-o. Bicicleta ei era încă rezemată de gard. Când ajunse la ea, Violet auzi zăngănitul porţii sărite. Nu se întoarse, ci se urcă pe bicicletă şi începu să pedaleze din greu.

Îi auzi gâfâitul, înjurăturile şi răcnetele tot mai

aproape şi simţi o mână pe braţ. Rezistă şi nu şi-l smulse din strânsoare, pentru că asta ar fi făcut-o să cadă de pe bicicletă. Dar pedală cu toată forţa de care era în stare, cu coapsele arzând şi, în timp ce accelera, el o scăpă din strânsoare şi Violet se eliberă.

Pedală întruna, simţindu-şi plămânii în flăcări şi mintea îngheţată, fără să se uite în urmă, fără să încetinească, apăsând pedalele până când reuşi să lase câţiva kilometri între ea şi bărbat. Drumul era pustiu şi în apropiere nu se zărea nicio fermă, doar câmpuri şi păduri ce se întindeau în zare. Izolarea o făcu să fie recunoscătoare pentru bicicletă, un armăsar de încredere care o ducea tot mai departe de pericol.

Abia când ajunse la o fermă de pe marginea drumului şi coti spre un sat încetini. Ferma era foarte animată – nu erau doar vitele ce păşteau pe câmpul de-alături şi găinile ce ciuguleau în curte, ci şi o femeie care turna ceva în iarbă, pe o uşă laterală, un bărbat care stătea pe un scaun la soare, citind un ziar, şi trei copii care băteau mingea. Un câine ţopăia în jurul copiilor şi lătra. Scena din faţa ei era atât de banală, după cea prin care tocmai trecuse, încât aproape izbucni în râs.

Îşi lăsase pălăria pe câmp, aşa că părul îi era răvăşit, iar bărbatul şi femeia se holbau la ea. Pedală mai departe. Acum era mai mult trafic – oameni care veneau de la biserică sau se duceau să ia prânzul de duminică ſu familia – şi Violet încercă să nu-i privească în ochi pe niciunul dintre şoferi sau pasageri.

La marginea Winchesterului se opri, îşi rezemă bicicleta de indicatorul cu numele oraşului şi scotoci în geantă după pudrieră. Când se privi în oglindă, îşi văzu obrajii pătaţi şi părul încâlcit, buzele muşcate şi ochii holbaţi şi îşi zise: pudra şi rujul nu-mi sunt de niciun folos. Îşi trecu degetele prin păr ca să-l netezească pe cât posibil. Când puse pudrieră înapoi în geantă, îşi dădu seama că nu mai are cutia de ace de la Marjory. Poate că zăcea pe câmp, alături de pălăria ei, şi era pierdută pe vecie, fiindſ Violet nu se mai putea întoarce niciodată

acolo. Gândul la cutia de ace pierdută o făcu să izbucnească în lacrimi, un plâns cu hohote şi suspine ce-i scutura tot trupul.

Dar furtuna nu dură mult; trecu repede.

Violet căută batista lui Arthur şi îşi şterse ochii şi faţa. Aprinzându-şi o ţigară, trase adânc aer în piept şi suflă fumul către cer. Preţ de o clipă se gândi să-l reclame la poliţie. Dar asta însemna să le explice unor poliţişti sceptici ce căuta singură pe câmp şi, poate, să-l atragă şi pe Arthur în toată povestea. Nu. Îşi aminti acul înfipt în gâtul lui Jack Wells şi dădu din cap mulţumită. Era destul. Bravo ţie, Violet Speedwell, îşi zise.

Se sui iar pe bicicletă şi coborî dealul spre centrul oraşului – trecu de gară, de Poarta de vest, străbătu High Street şi făcu dreapta la Buttercross, îndreptându-se către Curtea Exterioară a catedralei. Parcă nici nu mai pedala; se simţea atrasă de catedrală ca de un magnet.

După ce-şi lăsă bicicleta rezemată de un zid, Violet păşi în interiorul răcoros şi porni pe culoarul central al naosului spre treptele către cor. Nu era nimeni înăuntru, în afară de un paracliser care întindea o pânză şi lumânări pe altarul din capătul îndepărtat al prezbiteriului, pregătindu-l pentru slujba de seară. Violet se uită la şirurile de scaune din stânga şi din dreapta intrării centrale. În stânga ei se afla perna cu regele Arthur; în dreapta, recent terminatul Arbore al vieţii. Pe ambele ieşeau în evidenţă rândurile de cruci fylfot, însă fără să-ţi sară în ochi; trebuia să te uiţi atent ca să le vezi.

Violet compară cele două perne o clipă, apoi alese. Se aşeză pe Arborele vieţii, şi scaunul scârţâi sub ea. Închizând ochii, încercă să-şi dea seama cum se simte. Respiraţia i se mai liniştise şi aproape îi revenise la normal. Încă o mai durea cotul, totuşi durerea din umăr i se mai calmase şi acum era doar un disconfort surd. Avea febră la coapse de la atâta mers pe bicicletă şi de la pedalatul frenetic. Avea să facă o baie mai târziu, să le relaxeze.

Partea de mai jos era umflată, de la Arthur şi de la

şa. Dar cum stătea şi-şi asculta trupul, îşi imaginã că simte un mic spasm. Deschise ochii şi îi aţinti asupra uneia dintre pernele brodate de pe un scaun din faţa ei. Galbenul-muştar şi roşul ieşeau în evidenţă ca nişte pietre preţioase pe fondul lemnului închis la culoare.

Acum începe, se gândi. Acum încep eu.

Articol XXV.

Capitolul 25

— Îmi place să merg cu trenul. Trenul vindecă orice.

Gilda întoarse privirea de la peisajul de ţară din Hampshire şi-i zâmbi radioasă lui Violet.

— Da.

Violet zâmbi şi ea, deşi ştia că asta nu-i poate ascunde epuizarea.

În ultimele trei luni dormise aşa de puţin, că se şi minuna cum de mai funcţionează.

Dorothy stătea în faţa lor, cu haina ei verde şi ochii visători. Violet alesese o zi de sâmbătă ca ele să o poată însoţi; altfel nu era sigură dacă avea să vină cineva. Tom şi Evelyn ziseseră că vin, dar pe urmă începuseră să se agite ca să găsească pe cineva care să stea cu copiii – agitaţie pe care Violet bănuia că au provocat-o ca să le ofere o scuză să nu vină. Sperase că poate vin şi Marjory, Eddie şi Gladys, dar ştia că nu-i poate cere fratelui ei să-i aducă. Dintre toate schimbările din ultimul an, faptul că nu-i vedea regulat era una dintre cele mai dureroase. Încă trăia cu speranţa că atitudinea lor tacită ˇs-ar putea schimba. Cu ajutorul lui Dorothy, reuşi chiar să refacă cutia de ace de la Marjory, recreându-i cu efort greşelile, în caz că nepoata ar veni în vizită şi ar cere ˇs-o vadă. Luna trecută, Marjory îi făcuse o felicitare, desenând cu grijă nişte violete. Violet prinsese curaj când auzise că Tom şi Evelyn urmau să i-o aducă. Tom chiar clătinase din cap descriind stăruinţa feroce a lui Marjory ca felicitarea să-i fie dată

mătuşii ei.

— Nu ştiu de unde moşteneşte chestia asta, zisese el.

— Uite, St Catherineȝs Hill! Aproape am ajuns.

Gilda începu să-şi adune lucrurile.

Preţ de o clipă, Violet se întrebă cum ar fi să rămână în tren şi să meargă mai departe spre Londra, aşa cum se gândise să facă într-o zi de vară din urmă cu mai puţin de doi ani. Oare viaţa ar fi fost mai uşoară pentru ea în anonimatul marelui oraş? Poate că da. Dar în adâncul inimii ştia că nu se va duce niciodată acolo, iar sentimentul dispăruse.

— Vă mulţumesc că veniţi cu mine, zise.

— Cum să nu venim? strigă Gilda. N-am lipsi pentru nimic în lume, nu-i aşa, Dorothy?

— *Per augusta*, *ad augusta*. Pe poteci înguste spre fapte măreţe.

Violet şi Gilda nici măcar nu se priviră. Violet descoperise că, odată ce locuieşti cu cineva, te obişnuieşti să auzi mereu latineşte. Fără îndoială, avea şi ea ciudăţeniile ei, care o aduceau tainic la disperare pe Dorothy.

De pildă, următoarea. Se duse la căruciorul lipit de uşa vagonului şi se uită înăuntru. Iris dormea, cum făcuse de când plecaseră de-acasă. Deşi pentru ceilalţi pasageri era o binecuvântare, asta însemna că avea să se trezească şi să facă scandal mai încolo. Nu conta. Violet coborî privirea zâmbind spre miracolul care era fiica ei. De dragul său, era gata să suporte mult mai mult decât un simplu plâns.

Totuşi îşi adună curajul pentru drumul pe jos de la gară la catedrală. Nu mai fusese la Winchester de când sarcina începuse să se vadă şi-şi pierduse serviciul. În clipa în care domnul Waterman o chemase în biroul său, într-o zi răcoroasă de octombrie, ştiu că a observat în sfârşit că e vorba despre ceva mai mult decât că luase în greutate câteva kilograme. Violet îl scutise şi se scutise pe ea de calvarul unei discuţii, aşezându-se şi anunţând pe loc:

— În februarie nasc. Preferaţi să plec acum sau în

ianuarie?

Domnul Waterman făcuse ochii cât cepele.

— Domnişoară Speedwell, eu… eu…

— Poate că acum e cel mai bine, hotărâse ea.

Deşi aceste cuvinte o lipsiseră de salariul pe două luni, nu mai suporta atâta timp chipul roşu şi vorbele bolborosite ale domnului Waterman. Suportase deja privirile piezişe ale multor femei din oraş. Doamna Harvey fusese însă neaşteptat de îngăduitoare. Se dovedi că avea o fată care făcuse un copil fără să fie măritată, după cum îi mărturisi lui Violet.

— Fireşte, nu vei putea rămâne aici după ce se naşte copilul, adăugase. Nu e genul *ala* de casă.

Dar marea surpriză din ziua în care îşi pierduse serviciul fusese Maureen, care ghicise deja că e gravidă. Când Violet se întorsese de la discuţia cu domnul Waterman şi-i explicase că va pleca în curând, colega ei de birou oftase şi zisese:

— O să mă văd şi eu cu el în scurt timp. Mă mărit.

— Te măriţi?

Violet se străduise să nu pară şocată, dar în ultimele luni nu văzuse niciun semn că în viaţa lui Maureen există un bărbat. Acest anunţ din senin era foarte departe de nesfârşitele discuţii despre logodne, inele şi petreceri de nuntă în care Mo şi o s-o lansau zilnic, cu doar un an şi jumătate în urmă. Maureen se maturizase, îşi dăduse ea seama.

— Cu cine te măriţi?

— Cu Keith, evident.

Pufnise văzând expresia uluită a lui Violet.

— De ce eşti aşa de mirată? La urma urmei, tu ne-ai făcut cunoştinţă.

Violet încă mai încerca să se obişnuiască ţu gândul că exista cineva care-i spunea Keith lui Keith Bain. Era genul de bărbat care are neapărat şi un nume de familie. Şi se însura cu Maureen. Poate că avea ˝s-o îmblânzească.

— Dumnezeule! Vă felicit pe amândoi!

— Mersi. Keith mă face să râd şi să gândesc cu capul

meu. O, abia aştept să-i văd faţa domnului Waterman când o să afle că-şi pierde ambele dactilografel Vii la nuntă, da? Pentru că tu ne-ai adus împreună. E musai să fii acolo. Adică, dacă… — arătase spre pântecul lui Violet – nu intervine ceva.

— Aşa sper.

Dar nu spera deloc. Arthur avea să fie şi el acolo, probabil drept cavaler de onoare, iar ea ştia că trebuie să-l evite, aşa cum evitase catedrala şi Old Market Restaurant în serile de miercuri şi în după-amiezile de duminică.

O singură dată dăduse nas în nas cu Arthur. Ea tocmai ieşea din Casa Parohială când îl văzuse în mijlocul unui grup de corişti de la colegiu care traversau Curtea Interioară într-o hoardă zgomotoasă. Se rezema de unul dintre arcurile butante ale catedralei, căutând-o vizibil cu privirea. Violet se oprise şi, când băieţii trecuseră mai departe, el o zărise, apoi văzuse umflătura ce ieşea dintre pliurile paltonului ei. Se uitaseră lung unul la altul peste curte. Mai mult decât orice, Violet ar fi vrut să alerge pe pietrele pavajului ce-i despărţea şi să i se arunce în braţe. Însă nu se clinti, şi nu se clinti nici el, confirmând astfel ceea ce hotărâseră înainte să ştie măcar ce le va aduce viitorul. O clipă mai târziu, Violet îl salutase scurt din cap şi se îndepărtase, în timp ce Arthur scosese o batistă din buzunar şi se ştersese la ochi.

Nu se dusese la nuntă. La sfârşitul lui decembrie, când Maureen şi Keith Bain se căsătoriseră, ea se mutase înapoi la Southampton şi putu da vina pe vreme şi pe gleznele umflate – deşi, la ora aceea, motivul real al absenţei sale era deja limpede. Nu se supăraseră. Ba mai mult, cei doi îi deveniseră prieteni buni. Îi fuseseră aproape în timpul sarcinii şi la naşterea lui Iris – aşa că Violet îi rugase să-i fie naşi.

Când trenul se opri, Violet coborî privirea spre chipul fiicei sale – semăna atât de tare cu Arthur, încât era uimită că lumea se mai oboseşte ˇs-o întrebe cine e tatăl. Iris deschise ochii: adânci, ca două bucăţi de safir.

— La timp, şopti Violet.

Aranjă o pernuţă albă, cu iniţialele AK brodate în colţ, sub păturică; o făcuse din batista lui Arthur.

— Bun venit la Winchester, micuţo. *Şic parvinstagna*. Măreţia se naşte din lucrurile mici.

Gilda şi Dorothy nu păreau câtuşi de puţin stresate la gândul de-a traversa pe jos oraşul. De când se mutaseră la Southampton, locuiau împreună şi îşi găsiseră slujbe, în contabilitate şi învăţământ, cetăţenii din Winchester păreau uşuraţi că nu trebuie să-şi bată capul cu natura relaţiei lor. Ochii care nu se văd se uită; oraşului îi convenea de minune. Acum, când străbăteau High Street la pas, arătau ca două prietene care se plimbă şi pălăvrăgesc mergând spre un botez.

Pe de altă parte, păcatul lui Violet era mai vizibil. În timp ce împingea căruciorul spre Buttercross, simţea privirile aţintite asupra ei, aşa cum le simţise în Southampton în ultimele luni de sarcină şi primele luni de viaţă ale lui Iris. Avea pielea mai groasă acum, dar încă era un calvar prin care nu putea trece decât după ce-şi aduna tot curajul. O ajuta şi faptul că Gilda şi Dorothy erau cu ea şi o aşezaseră fără o vorbă între ele. Ca nişte paznici care mă însoţesc spre o celulă de închisoare, se gândi Violet crispată, însă le era recunoscătoare.

Cel mai bun tonic era pentru ea să nu-şi ia ochii de la chipul fiicei ei. Iris o privea şi ea la fel de intens, cu ochii albaştri însufleţiţi de serioasa misiune de-a rămâne în viaţă; totala ei dependenţă de mamă o făcea pe Violet să meargă cu paşi repezi şi spatele drept. Asta îi dăduse puterea de-a stărui pe lângă fratele ei ca ea, Gilda şi Dorothy să locuiască în casa familiei Speedwell din Southampton şi să n-o vândă. Tom fusese bulversat de propunere, aşa cum fusese şi de vestea sarcinii ei. Dar Violet devenise acum mult mai fermă şi fratelui ei îi veni greu să se opună.

— O să am o familie, zisese ea, şi am nevoie de o casă de familie. Mama nu se mai întoarce în Southampton. Dacă tu n-ai nevoie de bani momentan, de ce n-aş locui eu

acolo?

Gilda şi Dorothy o susţinuseră pe Violet cu salariile lor. Neavând de plătit chirie şi Violet ocupându-se de menaj, de casă şi de Iris, reuşiseră la limită să se descurce. Era un aranjament bătător la ochi, mult discutat de vecini pe la spatele lor, şi nu o dată Violet îi auzise referindu-se la locuinţa lor ca la o „casă a păcatului”. Deşi Tom şi Evelyn reuşiseră să accepte relaţia dintre Gilda şi Dorothy prefăcându-se că e vorba de o Simplă prietenie, nu putuseră ignora existenţa fizică a lui Iris şi absenţa unei verighete şi a unui tată. Nu aveau cum să ascundă asta de copiii lor. Când le vizitau, nu-i aduceau şi pe ei şi aveau de fiecare dată o scuză pregătită: boală, oboseală sau pedeapsă pentru că au fost obraznici.

Violet rezistă. Învăţase de la Dorothy: *Suum cuique*. Fiecăruia ce-i al lui. Totuşi era neliniştită, întrucât părea în cel mai bun caz un aranjament temporar. Oare avea să mai fie vreodată în stare să muncească? Oare va trebui să-i ceară bani lui Tom şi să apeleze la mila lui? Era dureros să-şi închipuie acele discuţii, dar până la urmă avea să fie nevoită să discute cu el despre viitorul ei şi al lui Iris, unul stabil.

În timp ce străbăteau Curtea Exterioară, inima începu să-i bubuie în piept. Indiferent ce părere avea oraşul despre ea, îi păsa mai mult de reacţia catedralei la viaţa ei schimbată. Fusese un loc de refugiu pentru atâţia de-a lungul secolelor, ca şi pentru Violet cât locuise în Winchester. Era îngrozită de gândul că va fi ˇîntâmpinată altfel – de privirile aţintite asupra ei, de ţâţâielile din buze în timp ce împinge căruciorul lui Iris prin naos. Oare aceasta avea să fie ultima dată când o vizita?

Dar în pragul uşii principale o aştepta Louisa Pesel. Ea era cea care îl convinsese pe vicarul Selwyn să permită ca botezul lui Iris să aibă loc în catedrală. Violet se întrebă ce-i spusese şi dacă trebuise să-l mituiască promiţându-i o pernă specială cu numele lui; însă bănuia că vicarului îi fusese pur şi simplu imposibil să se certe cu domnişoara Pesel.

— Aţi ajuns! strigă aceasta, apropiindu-se zâmbitoare. Şi unde e micul nostru îngeraş?

Băgă capul sub copertina căruciorului, cum fac oamenii care n-au de-a face cu copii, iar Iris o privi alarmată. Domnişoara Pesel o mângâie pe obraz, apoi se îndreptă de spate.

— Are nişte ochi albaştri extraordinari, zise.

Violet se întrebă dacă în clipa asta mintea ei făcea legătura între fetiţă şi tată. În orice caz, nu dădu niciun semn. Nu făcuse niciodată vreun comentariu despre tată sau despre faptul că Violet nu purta verighetă, ci o întâmpinase pe Iris cu aceeaşi inocenţă ca şi Marjory, care fusese încântată că are o verişoară mai mică de care să aibă grijă, cu singura ocazie în care Tom şi Evelyn îi lăsaseră şi pe copii să vină în vizită.

— I-ai ales cel mai încântător nume, continuă domnişoara Pesel. Aşa cum ştii, irişii sunt a doua mea dragoste, după brodat. Anul ăsta, ceva mai târziu, am să mă mut la Casa Albă de pe Colebrook Street – la o aruncătură de băţ de-aici – şi mi-am făcut deja planurile pentru grădină. Trebuie ˝s-o aduci pe Iris să-şi vadă tizii după ce se prind răsadurile, peste un an sau doi. Mergem?

Le conduse prin nava laterală, pe lângă Capela episcopului Edington, cu crucile ei fylfot de alabastru, către Capela Pescarilor. Cu Louisa Pesel drept însoţitoare, Violet se simţea mai îndreptăţită să fie aici şi împingea mai sigură pe sine căruciorul lui Iris prin naos.

În capelă le aşteptau soţii Bain, Maureen zâmbitoare şi nu încruntată ca pe vremuri. Apoi, doamna Harvey şi, spre uimirea ei, Mabel Way, de la Grupul de brodeze al Catedralei. Mabel, care o atenţionase să tacă ſu doi ani în urmă, chiar în faţa Capelei Pescarilor. Părea să nu prea înţeleagă ce caută acolo şi privea în jur speriată; probabil presupusese că vor mai veni şi alte brodeze în afară de Gilda şi Dorothy şi domnişoara Pesel. Doamna Biggins nu era prezentă, firește; deşi nu-i putea interzice lui Violet să vină la întâlnirile brodezelor, o făcuse să se simtă atât de aiurea, încât nu se mai dusese după ce se mutase la

Southampton – dar continuase să lucreze la pernele pentru stalul corului până la naşterea lui Iris, după care nu mai avusese nicio clipă liberă pentru asemenea lucruri.

Probabil exista un motiv pentru care Mabel Way se afla aici. Atât de mulţi oameni aveau poveşti neştiute, ţinute ascunse: un soţ plecat, un copil din flori pe care-l treceau drept frate sau o soră, o pasiune pentru un om nepotrivit, o soţie pierdută. Poate că într-o zi Violet avea ˇs-o afle şi pe-a lui Mabel.

Cum să te strecori prin viaţă cu asemenea poveri în spinare fără ca ele să facă din tine un om trist, acru şi cârcotaş – asta era provocarea. Acum o salută din cap pe Mabel ca ˇs-o liniştească. Ea îi răspunse schiţând un zâmbet.

În ciuda surprizei de-a avea invitaţi neaşteptaţi şi a emoţiei momentului, Violet simţi o vagă dezamăgire. Sperase că Arthur ar putea fi şi el aici, deşi nu trebuia. Ea o spusese limpede, şi el, la fel.

Îşi salută oaspeţii, dar atunci Iris începu să plângă – o reacţie întârziată la apariţia bruscă a chipului Louisei Pesel în cărucior, bănui – şi Violet trebui să se ocupe de fiica ei, neputându-se alătura conversaţiei. Din fericire, nu conta, pentru că majoritatea se cunoşteau între ei şi se puteau întreţine şi singuri – remarcă, totuşi, că şi Mabel, şi doamna Harvey, avură grijă să rămână în partea opusă celei unde stăteau Gilda şi Dorothy. N-avea ce face – poate că cele două erau destul de deschise la minte ca să vină la botezul copilului unei mame necăsătorite, dar nu suportau ideea că două femei pot forma un cuplu. Violet însăşi fusese la început bulversată şi le înţelegea perfect reticenţa. Însă acum locuia de mai multe luni cu Gilda şi Dorothy şi nu le mai punea la îndoială relaţia. Pentru ea, erau ca un cuplu căsătorit de ani de zile. Măcar Maureen vorbea cu ele; devenise mai generoasă după ce se măritase cu Keith Bain.

Sosi preotul unei biserici săteşti din partea locului – un bărbat insipid care era, se pare, singurul preot din apropiere ce acceptase să oficieze acest botez, în principal

ca să se poată lăuda apoi că a ţinut o slujbă în Catedrala Winchester. Începură să-şi ocupe locurile, Maureen şi Keith Bain de-o parte şi de alta a lui Violet, ca naşi. Iris încă plângea şi Violet se uită în jur neliniştită, cu nervii întinşi la maximum de scâncetele fiicei sale. Tom şi Evelyn nu erau acolo; nu aveau să vină.

Chiar atunci, Evelyn se năpusti înăuntru, respirând precipitat şi cerându-şi scuze din priviri.

— O să înţelegi imediat de ce-am întârziat, îi explică.

În clipa în care Tom apăru în prag cu mama lui de braţ, Violet aproape că lăsă să-i scape un ţipăt.

Doamna Speedwell refuzase ˝s-o vadă de când se mutase la Horsham. Violet îi scrisese de câteva ori şi nu primise niciun răspuns. De câte ori îi telefonase, mătuşa Penelope era evazivă.

— Of, doarme, draga mea, îi zicea. Mai bine n-o deranjăm. Chiar şi când Violet îşi auzea mama comentând în fundal.

La un moment dat, la un alt telefon, mătuşa ei îi şoptise:

— Eu i-aş da puţin timp, draga mea. Sunt sigură că până la urmă se obişnuieşte cu ideea. Aşa face mereu.

Violet habar n-avea cum reuşise Tom ˝s-o convingă pe mama lor să vină la botez. Dar abia când o privi cu atenţie – doamna Speedwell părea mai bătrână, mai împuţinată la trup, mai înceată şi avea o mină posacă –, înţelese Violet cât de mult îşi dorise ca ea să fie acolo. Acum, când era ea însăşi mamă, aprecia cu adevărat legătura dintre un părinte şi copilul lui. Gândul de-a o pierde pe Iris o făcea să tremure de o spaimă viscerală. Mama ei pierduse un fiu şi fusese silită să trăiască mai departe, după această oroare. Nu-ı de mirare că era atât de acră.

Violet îi întinse fetiţa Gildei, a cărei varietate de schimonoseli o liniştea mereu, şi se duse la mama ei.

— Îţi mulţumesc, Tom, şopti.

Fratele ei dădu din cap. Poate că ăsta era începutul, şi de-acum avea să accepte să-şi aducă şi restul familiei în

viaţa ei.

— Mamă, zise ea şi luă mâinile înmănuşate ale doamnei Speedwell într-ale ei. Mă bucur mult că eşti aici.

Mama ei se încruntă şi mai tare şi îşi trase mâinile.

— Nu mă simt deloc bine, se plânse. N-ar fi trebuit să vin. Tot drumul ăsta pentru… asta.

Se uită cu dezgust prin capelă. Poate că Toni şi Evelyn o ademeniseră la botez cu promisiunea că acesta are loc într-o parte grandioasă a catedralei.

— Ce-ar fi zis bietul Geoffrey de toate astea, zău că nu ştiu.

— Asta era capela preferată a tatii. De asta am ales-o.

— Ce mă bucur c-aţi venit, doamnă Speedwell!

Louisa Pesel se apropie grăbită de ea şi-i întinse mâna.

— Abia aşteptam cu toţii să ajungeţi. Eu sunt domnişoara Pesel, şefa brodezelor de aici, de la catedrală. Fiica dumneavoastră a făcut nişte lucruri minunate pentru noi, aşa cum nu mă îndoiesc că ştiţi.

Mama lui Violet trecu în revistă gulerul de blană al Louisei Pesel, pălăria ei uşor demodată şi aerul ei de autoritate înnăscut şi încuviinţă scurt din cap.

— Mă bucur să vă cunosc.

A găsit pe cineva care să facă adunarea asta legitimă, îşi zise Violet, ascunzându-şi un zâmbet.

— Relaţia pe care un copil o are cu bunica lui e foarte importantă, nu credeţi? continuă domnişoara Pesel. A mea m-a învăţat să brodez. Sinceră să fiu, ei îi datorez munca de-o viaţă. Veniţi ˇs-o salutaţi pe nepoata dumneavoastră.

Doamna Speedwell se lăsă condusă la Gilda, pe care o privi cu oarecare uşurare la vederea unui chip familiar. Nimeni nu îndrăznise să-i puncteze exact adevărata natură a relaţiei dintre Gilda şi Dorothy; se hotărâse tacit că veştile lui Violet sunt suficient de şocante.

— Ea e Iris, exclamă Gilda întinzându-i bebeluşul. ˇS-a oprit din plâns special pentru dumneata!

Doamna Speedwell îşi privi nepoata cu ochi critic.

— Ásta e costumul de botez al lui Violet?

— Da, mamă.

Violet veni lângă ele.

— E mult prea mare pentru ea. Dar tu ai fost un copil dolofan. Durduliu ca o budincă Yorkshire.

Violet surprinse privirea lui Keith Bain, care zâmbi la auzul acestei comparaţii improbabile, făcându-i cu ochiul. Fusese extrem de flatat că îl rugase să-i fie naş lui Iris.

Fetiţa se zgâia la bunica ei, cu bărbia ridicată.

— Are ochii lui Geoffrey, remarcă doamna Speedwell.

Ochii tatălui lui Violet erau azurii, nu aveau scânteierea de cristal a ochilor lui Iris, dar Violet nu voia să se certe cu ea.

— Aşază-te, mamă, începem imediat.

Lui Iris nu-i plăcu să fie udată cu apă pe faţă – nici măcar cu apă sfinţită – şi plânse aproape toată ceremonia, liniştindu-se doar după ce Violet o duse într-o capelă goală de alături şi-o alăptă. După ce terminară şi fiica ei i se odihnea în braţe, sătulă, reuşi să le acorde iar atenţie invitaţilor săi. Aproape toţi erau adunaţi în jurul doamnei Speedwell şi-o ascultau amabili povestindu-le despre noua ei viaţă în Horsham. Dorothy stătea singură şi se uita cu atenţie la vitraliile cu Izaak Walton. Maureen discuta cu doamna Harvey. Keith Bain dispăruse, probabil să fumeze o ţigară.

— Violet, draga mea, trebuie să vii – avem ceva să-ţi arătăm.

Louisa Pesel, care stătea lângă Gilda, îi făcu semn. O conduseră împreună afară din Capela Pescarilor, cu ceilalţi pe urme, şi în sus pe scări, spre prezbiteriu. Pe scaunele de acolo se aflau pernele lor de rugăciune, iar perna lui Violet, cu ghinde cu pălărie în romburi, se găsea şi ea printre ele.

— Uite!

Gilda flutură o mână către stalurile corului din stânga lor. Lui Violet i se tăie respiraţia. Ultima oară când fusese acolo, cu luni în urmă, erau douăzeci de perne pe scaunele stalurilor corului. Acum, băncile erau acoperite cu zece perne lungi, ale căror culori îţi luau ochii. Se apropie să le

vadă mai bine. Fiecare pernă lungă avea câte două medalioane istorice cu borduri elaborate, în albastru, galben şi verde. Erau portrete ale lui Richard I ?i Henric al VIII-lea, ale episcopilor Edington şi Wykeham, ale lui Carol I şi imagini ce înfăţişau distrugerea interiorului catedralei de către soldaţi în timpul Războiului Civil. Exista chiar şi un medalion ce-l înfăţişa pe Izaak Walton. Mai erau de făcut încă vreo douăzeci şi patru, dar deja impresia generală era una splendidă.

— Ştiaţi, doamnă Speedwell, spuse domnişoara Pesel, că regina Mary a venit să ne viziteze luna trecută? E foarte interesată de brodat, iar faptul că a ţinut să ne vadă cu ochii ei munca e o dovadă a aprecierii de care se bucură priceperea brodezelor catedralei. A fost, cu adevărat, o încununare a carierei mele.

Mama lui Violet încuviinţă. O aprecia pe soţia regelui, chiar dacă nu era regina Victoria.

Gilda şi Dorothy fuseseră şi ele de faţă la vizita reginei şi îi povestiseră totul în detaliu în seara aceea: că vicarul preluase controlul şi o condusese pe regină către broderii, de parcă ˇs-ar fi priceput vreun pic la cusut, că aceasta e mult mai înaltă decât Louisa Pesel, că pusese diverse întrebări şi lăudase în mod deosebit munca lui Dorothy. Violet se bucurase să audă toate astea, însă ştia că nu ˇs-ar fi putut duce: Iris era prea mică pentru a putea fi lăsată cu cineva, şi se aştepta să nu fie primită chiar cu braţele deschise de brodezele catedralei. Doamna Biggins ar fi gonit-o din prezbiteriu cu privirea ei severă. Într-o zi, curând, spera ca Louisa Pesel să reuşească să-i închidă gura doamnei Biggins suficient cât Violet să se poată întoarce să coasă alături de celelalte.

Când Gilda adăugă „Au tras clopotele pentru regină” şi-i aruncă o privire sugestivă, Violet simţi cum i se strânge stomacul. Vorbeau rar despre Arthur, deşi Gilda ghicise imediat, fireşte, că el e tatăl lui Iris. Însă prietena ei n-o condamnase pentru asta.

Violet se uita la pernele lungi când zări o bordură familiară – un şir de cruci fylfot întretăiate de flori – pe

perna dedicată episcopului Woodlock.

— Eu însămi am făcut-o.

Louisa Pesel stătea lângă ea.

— N-am prea avut ocazia să brodez propriu-zis pentru proiectul ăsta; am făcut doar modelele pentru celelalte brodeze. Dar când am auzit că guvernul german a interzis pur şi simplu accesul evreilor la tot felul de slujbe, m-am gândit că mi-ar plăcea să continui micul nostru protest faţă de domnul Hitler. A fost un mod foarte mulţumitor de a-mi da frâu liber furiei.

Se uitară la bordură, care sărea mai tare în ochi decât cele de la pernele cu regele Arthur şi Arborele vieţii.

— Totuşi cred că e destul. Ne-am afirmat punctul de vedere şi există atâtea modele minunate pe care le putem folosi pentru restul.

Violet încuviinţă. Din păcate, cancelarul părea că-şi consolidează puterea, în loc să dispară, aşa cum prevăzuseră unii. Forţa crescândă a Germaniei ar fi putut-o face să se îngrijoreze, să deschidă prăpastia fricii din sufletul ei. Dar o avea pe Iris, cu toate remarcile făcute pe la spate şi privirile piezişe pe care trebuia să le suporte. Fiica ei o făcea să uite toată disperarea şi îi dădea curaj.

Deasupra capetelor lor răsună un singur clopot – la început şovăitor, ca o greşeală, apoi insistent, ca atunci când ea şi Arthur trăseseră clopotele împreună la Nether Wallop. Chemarea tuturor păcătoşilor.

— Asta-i Arthur, şopti Maureen, strecurându-se lângă ea. Keith ˇs-a dus sus la el să-i spună că ˇs-a terminat botezul. E darul lui pentru Iris.

Violet făcu ochii mari. Clopotele erau trase doar pentru slujbele catedralei şi pentru familia regală; nu pentru botezul unei fiice.

— Dar… ce-o să zică William Carver? N-o să-l mai lase să tragă clopotele.

— Arthur e dispus să rişte. Dacă avem noroc, poate că nea Carver nici n-o să le-audă.

Violet ascultă, amintindu-şi dimineaţa aceea de la Nether Wallop şi tot ce se întâmplase atunci. Se uită la

urmarea acelei zile, din braţele sale. Fiica ei era trează acum şi-şi fixase privirea undeva deasupra. Oare se uita la chipul mamei sau asculta clopotul tatălui ei? Când Iris surâse, un surâs larg şi fără dinţi, Violet se gândi că poate şi una, şi alta.

Articol XXVI. Mulţumiri

Simt nevoia să clarific: broderia pe pânză la care se face referire în această carte este ceea ce numim azi punct de goblen clasic.

Louisa Pesel a existat într-adevăr, iar pernele pentru scaune şi de rugăciune (inclusiv svasticile) există şi ele la Catedrala Winchester; sunt încă folosite şi, în majoritatea zilelor, se poate sta sau îngenunchea pe ele. Sper că am cinstit munca şi spiritul Louisei într-un fel cu care ea şi urmaşii ei ar fi de acord.

Am folosit multe surse de inspiraţie pentru această carte. Iată câteva dintre ele, dacă doriţi să aflaţi mai multe.

Despre Louisa Pesel şi broderia de la Catedrala Winchester:

Colecţia Louisa Pesel de la ULIŢA:

hftp: //ulita. leeds˙ac˙uk/majorcollections/louisa-pesel-collection/

Embroideries of Winchester Cathedral (1982) de Dorothy Carbonell şi Hugh Carey

Crewel Embroidery în England (1975) de Joan Edwards

Stitched and Woven: *The Embroideries of Winchester Cathedral* (2006) de Sheila Gray

Catedrala Winchester:

The Cathedrals of England (1960) de Harry Batsford şi Charles Fry, revizuită de Bryan Little

The Glories of Winchester Cathedral (1948) de Raymond Birt *Winchester Cathedral* (2001) de John Crook

Clopote:

„The Ringing Men" în *Akenfield*: *Portrait of an English Village* (1969) de Ronald Blythe

Discovering Bells and Beliringing (1968) de John

Camp

An Elementary Handbook for Beginners în the Art of Change-Ringing, (1976) publicată de Central Council of Church Bell Ringers

Doves Guide for Church Bell Ringers website: hffps: //dove. cecor˙org˙uk/ *Bells and Beliringing* (2016) de John Harrison

The Nine Tailors (1934) de Dorothy L. Sayers

Femeile în anii 1930:

Diary of a Wartime Affair: *The True Story of a Surprisingly Modern Romance* (2016) de Doreen Bates

Testament of Youth (1933) de Vera Brittain

The English în Love: *The Intimate Story of an Emoţional Revoluţion* (2013) de Claire Langhamer

Singled Out (2007) de Virginia Nicholson

Marea Britanie în anii 1930:

The Thirties: *An Intimate History* (2010) de Juliet Gardiner

The Long Weekend: *A Social History of Great Britain 1918 – 1939* (1940) de Robert Graves and Alan Hodge

Doresc să le mulţumesc următorilor:

Arhivişti şi bibliotecari

Lui Jo Bartholomew de la Catedrala Winchester; Suzanne Foster de la Winchester Collège; David Rymill de la Hampshire Archives and Local Studies, din cadrul Hampshire Record Office; Jill Winder de la Arhiva Internaţională de Textile a Universităţii din Leeds (ULIŢA), ce găzduieşte Colecţia Louisa Pesel.

Brodeze

Brodezelor de azi ale Catedralei Winchester, care mi-au arătat munca lor şi mi-au explicat cusăturile; în prezent, curăţă şi repară pernele pentru scaune şi de rugăciune ale Louisei Pesel, astfel încât să le redea vitalitatea originală.

Clopotari

Clopotarilor Catedralei Winchester, care mi-au permis să asist la trasul clopotelor; şi în special Căpitanului turnului, Nick Bucknall, şi lui Colin Cook, care au răspuns cu răbdare numeroaselor mele întrebări şi, de

asemenea, au citit atent capitolele despre trasul clopotelor şi au făcut corecturile necesare. (Trasul clopotelor e o treabă complicată.) De asemenea, clopotarilor de la St Anne3s Highgate, pentru că mi-au permis să iau parte la repetiţii şi să încerc să trag şi eu un clopot. În sfârşit, prietenei mele Catherine Moore, care se pricepe la clopote şi m-a ajutat să înţeleg mai bine ce simţi când le tragi; a citit de asemenea manuscrisul şi m-a ghidat în direcţia corectă. Orice greşeli am făcut sunt doar din vina mea.

Alte persoane

Lui Phil Yates, care mi-a oferit detalii pline de culoare despre cum era să trăieşti în Winchester în anii 1930. Restauratoarei de textile Jacqui Hyman, pentru că mi-a împărtăşit tot ce ştie despre Louisa Pesel. Ghidului Jeff Steers, care se ocupă de turul Catedralei Winchester, şi paracliserului Benedict Yeats. Echipei de documentarişti de la British Film Institute, Londra.

Ceilalţi

Gemmei Elwyn Harris, pentru că mi-a oferit tot felul de informaţii fără să strâmbe din nas la cerinţele mele bizare. Soţului meu, Jon Drori, pentru că ˝s-a plimbat cu mine prin ploaie între catedralele Winchester şi Salisbury, în vederea documentării.

Editorilor mei Suzie Doore şi Andrea Schulz, pentru că ne-au primit cu braţele deschise pe Violet, broderiile, clopotele şi pe mine. Redactorilor mei, Kym Surridge şi Rhian Mekay, pentru că mi-au corectat tacit greşelile, mai mari sau mai mici. Şi redactorului adjunct de la Harpercollins UK Ore Agbaje-Williams, pentru că a găsit cu calm titlul potrivit, când noi, ceilalţi, eram disperaţi. Agenţilor mei Jonny Geller şi Deborah Schneider, pentru că au avut grijă ca latura financiară a cărţilor să nu mă agreseze în niciun fel, astfel încât scrisul să fie mult mai plăcut.

În cele din urmă, aş vrea să-i mulţumesc lui Keith Bain pentru dreptul de a-i folosi numele. Keith a cumpărat privilegiul de-a avea un personaj care să-i poarte numele la o licitaţie ce strângea fonduri pentru Freedom From

Torture, o organizaţie britanică de caritate demnă de toată lauda, ce oferă tratament şi recuperare celor care au supravieţuit torturii. Keith a pariat cu generozitate pe mine şi *pe un singur fir*; sper să simtă că a câştigat.